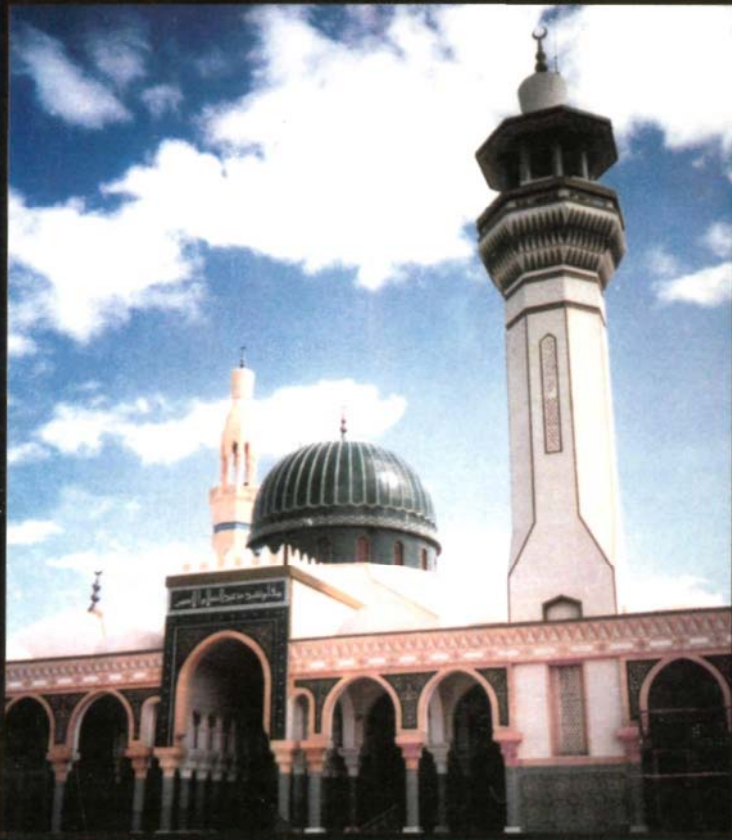

Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr
SEYYİD
ABDÜSSELÂM

Seyyid Muhammed İbn-i Ömer MAHLUF
Şârih : Esseyyid Mehmed Faik ERBİL

Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr

SEYYİD ABDÜSSELÂM

Eser:

Seyyid Muhammed İbn-i Ömer Mahluf

Şârih:

Esseyyid Mehmed Faik Erbil

İstanbul
2000

İrfan Yayımcılık No: 107

Yayın Hakkı (Copyright)

© İrfan Yayımcılık ve Tanıtım Ltd. Şti.

Şeyh Kerimüddin El Bermuni'nin " Ravzatü'l-Ezhar ve Müniyyetü's-Sadat-il-Ebrar " adlı eserinden hareketle " Mevahib'ür-Rahim, fi Menakıb-ı Mevlana eş-Şeyh Seyyid Abdüsselam ibn Selim" olarak özetleyen Şeyh Seyyid Muhammed b. Muhammed ibn Ömer Mahluf tarafından kaleme alınmıştır.

Bu mübarek kitap serisinden çıkacak olan eserler :

1. Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm
2. Gerçek Tann Eleri
3. İki Gavs-ı Enâm (İki Gavsül Enâm)
4. Dinî Hasbihâl
5. Mir'at'ül Hakâik

Baskı:

Başak Ofset

Cilt :

İstanbul Mücellithanesi

İrfan Yayımcılık ve Tanıtım Ltd. Şti.

Klodfarer Cad. Sümer Ap. No 40/7

34400 Divanyolu İSTANBUL

Tel: (0212) 518 38 66

Bismillâhirrahmanirrahim

Takdim

Arûsi-yi Selâmi Tarîkat-i Şerifi; Türkçe'ye kazandırdığımız "Mevahib'ür Rahim, fi Menakib-ı Mevlana b. Muhammed eş-Şeyh Seyyid Abdüsselâm ibn-Selim" kitabının yazarı şeyh Seyyid Muhammed İbn Ömer Mahluf un da kaydettiği gibi, "tarikatlerin özüdür ve Allah'a ulaştıran yolların en güçlüsü ve en yakın olanıdır."

Arûsi-yi Selâmi Tarîkati Pîri Gavs-ı Âzam Esseyyid Abdüsselâm El-Esmer Efendimiz Hazretleri ise Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi Bey'in ifadesiyle;

"... Gavs-ı Âzam Seyyid Abdülkadir Geylânî Efendimizin barika-ı imdat ve tasarruflarını, Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Ahmed El-Rufai Efendimizin hilm ve harikalarını, Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Ahmed el Bedevi Efendimizin rahim ve şefkâtlerini, Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Hasan Şazeli ve Hazret-i Pîr Seyyid İbrahim Dessuki Efendilerimizin varidat ve sehalarını vücudu pürsulannda cem etmiştir" (Hadim-i hakir Mihr-ü Din Arûsi adıyla, *İki Gavs-ı Enam, Abdülkadir ve Abdüsselâm* isimli kitaplarından alınmıştır. İstanbul (1331-1915). Ayrıca, Hazret-i Pîr İbrahim bin Ethem dahi bu mübârek Tarîkat-ı Şerifin yolu üzerindedir. Ethemîye, Ceştiye ve Medyenîye tarikat-ı şeriflerini de câmidir. Yeryüzüne sayı ile gelmiş en büyük Evliya'dan çok büyük hürmetle yadettiğimiz Cenab-ı Şeyh-i Ekber Muhiddin-i Arabî Efendimiz Hazretleri de yolumuz ulularındandır.

Cenab-ı Pîr Seyyid Abdüsselâm el Esmer bütün Afrika kıtasında ve dünyanın diğer kıtaları üzerinde birçok milletlerce Allah'ın müstesna velilerinden büyük keramet sahibi ulu zat

olduğu bilinmektedir. Saltanat-i âlileri iki cihanda yüce olan Hazret-i Pîr Efendimizin kayda sığmaz sayısız harikalarından ve, keramatlarından bir kaç misal vermek istiyoruz. Şöyle ki: Cenab-ı Allah'ın kendisine ezel hükümünde denizler üzerinde ilelebet büyük tasarruf etme hakkı vermesi ile deniz hadisatında hangi milletten olursa olsun bilcümle gemi kaptanlarının kendisinden istimdat eylemeleri halinde gemilerinin, mallarının ve canlarının korundukları gibi onları selamete çıkardıkları ve bu halin kıyamete kadar devam edeceği bir gerçektir. İşte, bu sebeple büyük himmetlerini gören her gemi süvarisi veya kaptanı, şükranlarını ifade edebilmek için seyir halinde türbe-i şerifin karşısına geldiklerinde üç defa boru çalmak suretiyle Hazret-i Pîr'e selâm ve hürmetlerini arz ederler. Bâlâda kaydedilen bu hakikatlere rağmen Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm el Esmer ülkemizde layık olduğu veçhile tanınmamakta ve bilinmemektedir. Halbuki, Filibeli Ahmed Hilmi Bey'in de bildirdiği gibi, Cenab-ı Pîr tavsiyelerinde dervişanına "Türkler, İslam'ın hizmetkârı ve İslam'ın muzaffer askerleridir. Onlara muhabbet ediniz" diye buyurmuşlardır. (*Senusiler ve Sultan Abdülhamid*, İstanbul, 1992, s. 25) Osmanlıları Libya'ya davet eden de bizzat Hazret-i Pîr'dir.

Söz konusu işbu manevi telkinlerin Türk leventlerinin ve özellikle Kaptan-ı Derya Malta (St. Elmo) Fatih ve Kuzey Afrika Beylerbeyi Şehid Turgut Reis Paşa'nın Kuzey Afrika'yı ve Trablusgarb'ı Osmanlı mülküne dahil etmede tesirli olmakla beraber Hazret-i Pîr'in büyük himmetini gördükleri de gerçeğin ta kendisidir. Yine kendisi gibi öz be öz Türk evlâdı ve yardımcısı olan değerli bir kumandan Trablusgarp Valisi Murad Ağa Hazretleri de bizzat Hazret-i Pîr'in huzurlarında bulunmuş , halifesi olmuş ve himmetlerini görmüşlerdir. Her iki mübârek zatın türbe-i şerifleri de Libya'dadır. Buradan da anlaşılıyor ki, Hazret-i Pîr'in Türk milletine muhabbeti ziyadedir. Mevzu ile alakalı çok daha geniş bilgi "*Mir'ât'ül Hakâik* " adlı kitabımızda mevcuttur. Yine bu ulu Pîr'in himmetleri sayesinde Kaptan-ı Derya Barbaros Hayrettin Paşa Akdeniz'i adaletle hükmeden Osmanlı'nın emniyet ve ticaret havzası haline getirdiği açık bir hakikattir. Ayrıca, Kaptan-ı Derya Piri Reis Paşa ile diğer muasırları da yaradılıştaki istidatları kadar derece derece Hazret-i Pîr'in himmetlerini görmüşlerdir.

Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

Bu sayede hepsi İslam'a ve beşeriyete faydalı hizmetlerde bulunmuşlardır. Allah hakkı ve İslam Hukuku, aynı zamanda beşeriyetin de hukuku olan Şeriat-ı Şerif'ten Hazari ve Seferi olarak ömür boyu hiçbir surette ayrılmayan bu müstesna amirallerimizi hayırla yadederiz. Allah'ın rahmeti ve selâmı cümlesinin üzerine olsun.

Arûsi Tarîkat-ı Şerifi mensupları Türkler'i kardeş gibi sevip, Osmanlı'ya samimiyetle bağlanmışlardır. Bu muhabbet halâ devam etmektedir. Hazret-i Pîr'in manevi işaretleriyle Hacı Mesut Çanakkale Savaşları'na iştirak etmiş, muharebelerin en karanlık devresinde savaşın kazanıldığını müjdelemiştir. (Bkz. Nezihe Araz, *Anadolu Evliyaları...*) Ayrıca bu hususta İslam Ansiklopedisi'nde de gerekli bilgi mevcuttur. Ve yine Milli Mücadele sırasında Arûsi Tarîkat-ı Şerifi mensupları, Senusiler gibi Türkler'in yanında olmuşlardır.

Sene 1974, 20 Temmuz. Savaş olduğu halde yumuşatılarak adına Barış Harekatı dedikleri deniz ve kara çıkartmasında adanın tamamının işgali bahis mevzuu iken hareketin bütünü içerisinde her türlü aksaklığa rağmen Hazret-i Pîr Gavs-ı Âzam Esseyid Abdüsselâm el Esmer'in himmetleriyle bugünkü netice alınmıştır. Mevzu ile alakalı olarak, Rahmetli Alpaslan Türkeş'in bize naklettiği veçhile, bu harekate Diyarbakır'dan kalkan uçak filomuzun kumandanı Hava Kurnay Albay Ertuğrul Sabuncu Bey, yüzde altmışımızın döneceğini sanmıyorum diyerek pilotlarla telsiz vasıtasıyla helalleşmiş ve ada üzerine geldikleri zaman Kıbrıs Adası büyüklüğünde bir elin aşağıda, yine Kıbrıs Adası büyüklüğünde bir elin de yukanda olduğunu ve kendilerinin bu iki elin himayesi altında bulduklarını aleni müşahede etmişler ve heyecandan titreyerek, harekatı hiçbir zayıt vermeden tamamlayarak tekrar üslerine dönmüşlerdir. Allah'ın selâmeti ilâhi iltifata mazhar olan bu temiz yürekli kulunun üzerine olsun.

Nûr içinde yatsın muhterem Alpaslan Türkeş acizâneme üç şeyi heyecanla nakletti: "Birincisi, 11 Aralık 1987'de Hz. Mevlânâ ihtifaline giderken Ankara'da otele ziyaretimize geldiğinde başbaşa sohbet ederken şöyle demişti: Hakkımdaki idam fermanı önceden verilmiş ve üç bacaklı sehpa kurulmuştu. Çok büyük bir

Evliya olan Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm el Esmer Sultan'ın yüzü suyu hürmetine bu belânın üzerimden ref-i def olması için Cenab-ı Allah'tan niyaz ettim. O mübarek zât bir tekme attı sehpaye, üç bacağını birden kırdı. Kendilerine medyûn-u şükranım. İkincisi: Haksız yere yattığım hapisten sonra çoluk çocuğumla Avrupa'ya gittim. Alman Hükümeti, yapılan fitne üzerine, havameydanından geri dönmemi istedi. Yarım saat içerisinde Seyyid Abdüsselâm Hazretleri 'nin himmetini gördüm: Alman İstihbarat Başkanı benden özür diledi ve Frankfurt'a girdim. Üçüncüsü: Yine İngiltere'ye gitmek üzere iken Fransa'ya inmek zarureti hâsıl oldu. Aynı şekilde Paris'e müsaade edilmedi. Yine o mübarek Pîr'in himmetleri ile onbeş dakika içinde bizzat Paris Emniyet Müdürü gelerek özür diledi. Paris'e oradan da İngiltere'ye geçtim. Ya Allahım! Bu büyük Evliya'yı nasıl sevip de ona hürmet etmeyeyim." Ayrıca acizaneme hitaben şöyle dedi: " Beni herkesin terk ettiği en kara günlerimde ve en zor zamanlarımda gerçek bir karagün dostu olduğunu unutmam mümkün değildir." Çeşitli zamanlarda söylediği bu sözlere ailesi şahittir. " Evlâtlarımın; katillerin, vatan hainlerinin zalim kurşunlarına hedef olmaması hususunda bize gösterdiğin alaka beni çok mütehasis etmiştir. Allah senden razı olsun."

Hususiyle belirtmek gerekir ki; bu mübarek Tarîkat Afrika'da Arûsi Tarîkatı ve Türkiye'de Arûsi-yi Selâmi Tarîkatı olarak bilinmektedir. Afrika'daki kolu Pîr-i Sâni Esseyid Ahmed bin Zerruk Hazretleri'ne nispetle "Zerrukiye" olarak berdevamdır. Türkiye'deki kolu ise Pîr-i Sâni Esseyid Ömer Fevzi Mardin Hazretleri'ne nispetle "Ömeri" kolu olarak devam etmektedir. 1911-12 Trablusgarp Savaşı'nda Libya'da Gazi Hamidiye'nin kumandanı iken Hazret-i Pîr'in manevi daveti şöyle gerçekleşmiştir: Ömer Fevzi Mardin Hazretleri büyük bir manevi edeple 500 metre kadar uzaktan Hazret-i Pîr'i ziyaretleri sırasında devamlı olarak yalnız Cenab-ı Pîr'in soyundan gelen türbedarlarından o günkü zat-ı şerif aldığı emirle doğruca kendilerine gelir ve der ki: "Ömer Fevzi Bey siz misiniz?". "Evet" cevabını alınca "Pîrimiz Seyyid Abdüsselâm el Esmer Hazretleri sizi huzur-u şeriflerine davet ediyorlar. Buyurunuz" demesi üzerine Ömer Fevzi Mardin Hazretleri, kızgın çölde ve hararetili

güneşin altında 500 metrelik mesafeyi dizleri ve dirsekleri üzerinde katederek Türbe-i Şerif'in eşğine başını koyarlar, vaki davet üzerine de huzur-u şerife dahil olurlar. İki ulu zatın aralarındaki çok mahrem görüşmenin bundan somaki safahatı insanların bilgisi dışında tutulmuştur. Cenab-ı Allah'ın Ömer Fevzi Mardin Hazretleri'ne lütfettiği Pîr-i Sânilik unvanı da bu gizlilik içerisinde aleniyet kazanmıştır. Demek ki, yüce manevi makamlar ilahi bir nimet olarak hep bu ve benzeri misulli hallerle elde ediliyor. Cenab-ı Allah sırlarını takdis eylesin ve âli himmetleri üzerimize olsun.

Ömer Fevzi Mardin Hazretleri'nin Kur'ân-ı Kerîm ve Hadis-i Şeriflerin tasnifli, şerhli Türkçesini hazırlaması yanında şu eserleri de vardır: Dinî Hasbîhâl, Başlangıçtaki Fikir, Allah Mefhumu, Din ve Safhaları, Din ve Esasları, Din ve Telakkileri, Din ve Hikmetleri, Din ve İlmihal Esasları, Müslümanlık Esasları, Hıristiyanlarda İntibah Hareketleri, Musevilere Çıkar Yol, Istrab, Ümit, Kurtuluş, Dinde Askerlik Kültürü, Din Dersleri, Hakikat İlmi: İrfan, Hayat ve Hakikat, Münacaat: Çocuk Dilinden Dua, Münacaat: Çocuk Dilinden Dua (İzahlı), Münacaat: Çocuk Duaları ve İlahileri (manzum) İslam Muhtırası, Asumanın Münacaatı, A Voice From the East, Kitab Ehli Ailesi, Köylü Kardeş (2 cilt), Türk ve Demokrasi, Varidat-ı Süleyman Şerhi (3 cilt), Köylü Kardeşe Din Bilgisi, Muhacirlere İlahi Borcumuz, Kore Savunmasına katılmamızda Dini ve Siyasi Zaruret, İslam'ın Şartlarının Şartları, Dinde Güzel Sanatlar Telakkisi, Peygamber efendimizin Hayırseverlerden İstedikleri, Hazret-i Muhammed Efendimizin Nebi olarak Geleceği Hakkında, Ölüm ve Ahiret, Müslüman Olmayanların Din Durumları, Allah'ın Hilkatte Muradı, God's Purpose in Creation, Kan Gütme Davası, Allah'ı Tanıtan İsimler/Sıfatlar (Esmâ-i Hüsna).

Bu mübârek kitabın temin, tedarik ve neşrinde "Cami ve Türbe Koruma, Yaptırma ve Yaşatma Derneği" kurucusu ve aynı zamanda Şaldır Şeyh Camii ve Türbesi'nin inşası ile ibadete açılması yanı sıra altı türbe-i şerifin de ihyasında öncülük eden emekli lise tarih hocası, edep ve haya timsali sadad'tan olup, aynı mübârek soya dahil Kaptan-ı Derya şehit Turgut Reis Paşa ahfadından ve

10 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

aynı zamanda Tarîkat-ı Arûsi-yi Selâmi meşâyihinden Seyyid Mahmud Murad Tengiz (20.3.1918-11.9.1995) muhteremin hiçbir masraftan kaçınmayan evlatları Ali Yalçın Tengiz ve Sündüz Telli ile Yusuf Ziya Tengiz'e bu vesile ile teşekkür etmeyi vicdani bir borç biliriz. Vesile teşkil etmişken Hazret-i Ali Efendimizin buyurduğu veçhile ifade ederiz ki, Mahmud Murad Tengiz'in kalbi irfan nuru ile Hazret-i Pîr Efendimizi görmüştür.

Gerçek âlim hüviyeti içerisinde bir sayın Profesör bu kitabın içindeki mühim şerhlerle alakalı olarak ince bir düşünce ile, acizaneme hitaben "Bu mübârek şerhin yapılmasını 500 sene önce Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm ve 50 sene önce de Pîr-i Sâni Seyyid Ömer Fevzi Mardin Hazeratı size bırakmışlar" diye ifade etmişlerdir.

Bu mübârek eser, okuyan herhangi bir Allah kulunun hidayete ermesine ve iki cihanda itibar kazanmasına vesile-i rahmet olur, inşallah.

"(Üç şey) yalan ve iftiranın en büyüklerindedir. Kişinin kendi babasından başkasına nisbet iddiası; görmediği bir şeyin kendisine rüyada gösterildiğini iddia etmesi, Rasûlullahın söylemediği bir şeyi söyledi demesi. (Hadis-i Şerif)"

Kerbelâ-yı Şah-ı Şehidan Hazret-i İmam Hüseyin Efendimiz ahfadı olup devamden Kaptan-ı Derya Şehit Turgut Reis Paşa soyundan 41. Göbek Sâdâd-ı Kiram'dan, Arûsi-yi Selâmi Tarîkat-ı Şerifi hizmetkârı, Allah Fakiri Es-Seyyid Mehmed Faik Erbil.

Seyyid Abdüsselâm el-Esmer'in Soyu:

Baba tarafından Peygamber'in (s.a.v.) torunu Hazreti Hasan'a (r.a.) bağlanır. Şeceresi sırasıyla şöyle: Seyyid Abdüsselâm el-Esmer, Selim, Muhammed, Sâlim, Hamîde, İmrân, Muhyî, Süleyman (Yedi Şeyhler'in babası), Ahmed, Halîfe, Hacı Abdullah (Binbîl), Abdulaziz, Abdülkâdir, Abdurrahîm, Abdullah, İdrîsü'l-Asgar, İdrîsü'l-Ekber, Hasan el-Müsnî, Hasan (r.a.), İmâm-ı Ali (r.a.) ile Peygamber'in (s.a.v.) kızı Seyyide Fâtıma (r.a.).

Anne tarafından ise şeceresi sırasıyla şöyle: Seyyid Abdüsselâm el-Esmer, Seyyide Selîme Dürriye, Seyyid Abdurramân ed-Dir'î, Abdülvâhid, Abdülkâdir, Abdulaziz, Ali, Sa'd, Muhammed, Ebû Abdullah, Seyyid Abdüsselâm, Meşîş, Ebûbekir, Revâh, İsâ, Ebu'l-Kâsım, Mirvân, Hamîde, Ali, Abdülaziz, İdrîsü'l-Asgar, İdrîsü'l-Ekber, Abdullah, Hasan el-Müsnî, Hasan (r.a.), İmâm-ı Ali (r.a.) ile Peygamber'in (s.a.v.) kızı Seyyide Fâtıma (r.a.).

Kaynak: Seyyid Hacı Sâlim bin Hammûde, *Seyyid Abdüsselâm el-Esmer'in Hayatı* (Arapça, Tripoli, 1948.)

SEYYİD ABDÜSSELÂM ESMER HAZRETLERİ

Abdüsselâm Esmer Hazretleri Hicri 880 Rebiülevvel ayının bir Pazartesi gününde Zileytin'de doğmuştur.

Sülâlesi baba tarafından Hazreti Hasan'a kadar uzanır. Babasının adı: Selim İbni Salim'dir.

Annesinin adı: Selime'dir. Kendisini ekseriya "İyade" lâkabı ile çağırırlardı. (İyade'nin manası "bayramda"dır. Annesi bir bayram günü doğmuş.)

Annesinin babası Veli imiş. Adı: Şeyh Seyyid Abdurrahman bin Abdülvâhid bin Abdülkâdir bin Seyyid Abdüsselâm İbni Veşîş (veli).

Abdüsselâm Esmer Hazretleri daha iki yaşında iken babası ölmüş. Kendisini dayısı Ebu Abbas Ahmed bin Muhiddin el Fitûri yanına almış. Kendisini çok sever ve devamlı nasihat edermiş. Çok küçük iken Kurân öğrenmesi için mektebe göndermiş.

Abdüsselâm Esmer Hazretleri yedi yaşında Kurân'ı ezbere bildiği halde, yanlış okuyabilir nedeni ile daima Kurân'ı Kerîm'den okumuş.

Kurân-ı Kerîm'den başka gerek Arapçası ve gerekse fen dersleri çok iyi olup çok güzel de şiirler yazarmış.

Amcası Abdüsselâm Esmer Hazretlerini daha iyi yetişmesi için başka bir Şeyh'e göndermek istediği zaman, — Amca benim

12 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

bir başka Şeyh'e gitmeğe ihtiyacım yok, çünkü keşfim açıldı ve Allah bana her şeyi gösterdi, demiş.

Buna rağmen amcası kendisini ikna ederek başka bir Şeyh'e göndermiş. Böylece Abdüsselâm Esmer Hazretleri Seyyid Abdülvahit el Dokkali'nin müridi olmuş.

Şeyh Dokkali ile yedi yıl gece gündüz çalışmış, kendini tamamen tasavvufa vermiş. Öyle ki zihnen yorgun olduğu zaman tefekkür ile zihni yorgunluğunu geçirirmiş.

Abdüsselâm Esmer Hazretleri Şeyh'ine çok bağlı imiş. Şeyh'i kendisini bir çok işlerde imtihan edermiş. Şeyh'i ne derse yaparmış:

1- Bir soğuk kış gecesi Şeyh'i Abdüsselâm Esmer Hazretlerine, sabaha kadar oluktan akan soğuk suyun altında oturmasını söylemiş. Şeyh'i Abdüsselâm Esmer Hazretlerini içeri çağırınca kadar soğuk suyun altında oturmuş. (Aşağı yukarı sabaha kadar)

2- Bir başka gün Şeyh'i Abdüsselâm Esmer Hazretlerini kızına yollamış, dönünceye kadar da oturmamasını emretmiş. Çok uzak bir mesafede olan kızının evine vardığında kızının bütün ısrarlarına rağmen oturmamış ve hatta kızı yemek pişirinceye kadar torununu kucağına almış, oyalamış ve yemeğini dahi ayakta yemiş.

3- Şeyh'i bir kış gecesi Abdüsselâm Esmer Hazretlerine takriben dört kilometre mesafede bulunan bir çeşmeden kırba ile su getirmesini söylemiş. Abdüsselâm Esmer Hazretleri kırbayı su ile doldurmuş ve ağzını sıkı sıkı bağlamış. Fakat köye yaklaşınca suyun boşaldığının farkına varmış. Bu durum sabaha kadar devam etmiş. Son olarak suyu tekrar doldurmuş ve fakat kırbanın ağzını kapamadan Şeyh'inin kapısına gelmiş, ve hayretle suyun boşalmadığını görmüş.

Şeyh'i vaziyeti anlamış ve Abdüsselâm Esmer Hazretlerine "artık sen benim yerimi alabilirsin, kemâle ermiş bir durumdasın benim yanımdan ayrılma zamanın geldi, çünkü benim sana

gösterebileceğim ve öğretebileceğim bir şey kalmadı demiş."

Abdüsselâm Esmer Hazretleri bu duruma çok üzülmüş ve Şeyh'inden ayrılmak istememiş. Nihayet Şeyh'inin arzusu üzerine Şeyh'inden ayrılmış.

Abdüsselâm Esmer Hazretleri bundan sonra takriben 80 Şeyh'e mülâki olmuş. Fakat bütün Şeyh'ler kendisini olgun ve kâmil bulduklarından yanlarında fazla tutmamışlar.

Mülâki olduğu Şeyh'lerden en mühimleri:

Seyyid Abdül İbad

Seyyid Abdül Nebi İbni Abdül Mevlâ

Seyyid Abdül Osaci

Seyyid Muhammed Abdurrahman

Abdüsselâm Esmer Hazretleri aradan yıllar geçtikten ve diyar diyar dolaştıktan sonra annesinin ziyaretine gitmiş (son yıllarda annesinin gözleri görmüyordu, fakat kalbi açık Allah'ına yakın idi). Abdüsselâm Esmer Hazretleri annesinin ölümüne kadar yanında kalmış.

Abdüsselâm Esmer Hazretleri annesinin ölümünden sonra bir çok büyük Veli'lerin ve Şeyh'lerin kabirlerini ziyaret etmiş.

Ziyaretleri bitirdikten sonra dinî vazifelerini yerine getirmek üzere bir müddet için Ballafalayın ve Cebel Zağvan'a gitmiş. Buralarda bir müddet kaldıktan sonra tekrar Zileytin'e dönmüş. Fakat Zileytin'de bulunan nüfuzlu bir Şeyh Abdüsselâm Esmer Hazretlerini kıskandığından kendisini sihirbaz olduğunu etrafa yaymış ve yedi kere Zileytin'den sürdürmüştü.

Abdüsselâm Esmer Hazretleri orta boylu imiş, şişman değilmiş, güzelmüş, soluk benizli, seyrek sakallı, güzel kara gözleri oldukça manalı imiş. Yüzü o kadar parlak imiş ki sanki yüzünden zeytinyağı damlıyormuş hissinin veriyormuş. Manalı ve güzel konuşuyormuş.

Daima içine temiz eski ve yamalı üstüne de beyaz temiz Mağrib abası giyermiş. Başına beyaz veya gri takke giyermiş. Ağzını daima örtermiş. İmamenin son kısmı yüzünü örtermiş (nikâp)

yalnız gözleri görünürmüş. Ölünceye kadar Şeyh'inden başka hiç kimseye hatta müridlerine dahi göstermezmiş. Sanki bir gelin gibi imiş. "ARUZ Arapça'da gelin demektir." Bundan dolayı Abdüsselâm Esmer Hazretlerinin kurduğu tarikate ARUSÎ denir. (Gelin gibi).

Libya'da yapılan, topukları deri ile kapalı sarı takunyayı çorapsız giymiş. Bazen de çorap ve terlik giymiş. Bütün hayatı boyunca ne kendisi ne de müridlerine siyah terlik veya herhangi bir şey giydirtmemiş. Siyahı sevmezmiş. Sağ elinin küçük parmağında ucuz bir dirhenlik (5 kuruşluk) bir yüzük takarmış ve bunu hiç çıkarmazmış. Ve umumiyetle dolaşırken, gezinirken elinde zeytin ağacından yapılmış dikdörtgen şeklinde bir tahta taşımış. Düzgün olan bu tahta parçası üzerinde Allah'ın isimleri yazılı imiş!

Bismillah el Kafi
El Gani el Festah
El Rahman el Bâki
El Rahia el Rezak

Abdüsselâm Esmer Hazretleri kırk günlükten itibaren geceleri Allah'a dua etmeye ve Allah'la konuşmaya başlamış. Ve bir gece annesine, rüyasında, oğluna Esmer isminin verilmesi emri verilmiş. (Esmer'in manası: bir kimsenin çok sevdiği bir arkadaşı veya her hangi çok sevdiği biri ile konuşmak ona hizmet etmek, ona yakın bulunmak ve onu memnun etmek anlamına gelir.)

Daima Allah'a dua edip Kur'ân okurmuş. Akşam namazından sonra yüz rükûa varırmış. Bitiminden sonra yetmiş bin Lâ ilahe illallah ve yetmiş bin İhlas suresini ve beş yüz Celâle..... çeker sabaha kadar dua edermiş.

Abdüsselâm Esmer Hazretleri zikirlerini ekseriyetle defle veya bendirle yaparmış. Hocası Şeyh Dokkali ise, mûsiki ile zikir ve dua etme taraftarı değilmiş. Zaten bu zamanda bir çok Şeyh'ler musiki ile ibadet taraftan değilmişler.

Bir gün Şeyh Dokkali, Abdüsselâm Esmer Hazretleri ve birkaç Şeyh daha hep beraber, Şeyh Dokkali'nin ecdadından bir Şeyh'in kabrini ziyarete gitmişler. Kabre yaklaşıncaya, kabrin etrafını

yüksek sesle ilâhiler okuyarak ve def ve bendir çalarak tavaf eden bir grup mağribli ile karşılaşmışlar. Abdüsselâm Esmer Hazretleri bu manzarayı görür görmez Şeyh'inden ayrılarak gruba iltihak etmiş. Kendisi de ilâhiler söylemeğe ve bendir çalmağa başlamış, başta kendisi olmak üzere bütün grup cezbeyle kapılarak düşüp bayılmışlar.

Şeyh Dokkali Hazretleri bu durumu görünce: Lâ havle velâ kuvvete illâ billahi '1 aliyyül azim, yedilli men yeşa ve yevmi men yeşa demiş ve bu gruba dahil olmuş. Ve bundan sonra da musikinin dine girebileceğini kabul etmiş.

Abdüsselâm Esmer Hazretleri uçan kuşları istediği zaman yanına çağırıp avucuna alabilirmiş. Bazen sudaki balıklan da sudan çıkarmasını arzu ettiği zaman, balıklardan kendiliğinden çıkıp eline gelirlirmiş.

Abdüsselâm Esmer Hazretleri ölümünden birkaç saat önce yaşlı gözlerle talebelerine bakıp şu hitapta bulunmuş:

Hoş geldiniz evlâtlarım, arkadaşlarım dünyadan ahirete gidişim yaklaştı, bu münasebetle sizlere, Takva sahibi olun, Allah'a yakın bulunun iyilik edin, sadaka verip fakirlere yardım edin demiş. Ve sırtındaki bu kulunç benim sonum olacak diye ilâve etmiş. Sırtındaki ağrıdan dolayı bir müddet dinlendikten sonra sözlerine devam etmiş: Lütfen beni bir tahtıranan üzerine yatınn ve memleketime götürün demiş.

Öldükten sonra da Selim İbni Tahir'in yıkamasını söylemiş, dua edeceklerin isimlerini vermiş, halifesinin Ömer İbni Hacca'nın olmasını istemiş.

(Talebeleri arasında bulunan oğlu Seyyid Abdurrahman ve herkes ağlamaya başlamışlar.)

Bu sözlerden sonra sırtını duvara dayamış sonra sağ tarafına dönmüş ve yüzü kibleye karşı dua etmeye başlamış ve eşhedü en lâ ilahe illallah diyerek Hakk'a vâsıl olmuş.

Defnedilirken naaş'ı üzerine bir nur peyda olmuş ve naaş'ı üzerinde bir (yeşil renkte) kuş peyda olmuş ve kuştan teslik ve

tekbir sesleri gelmiş. Oradaki zevat bu kuş'un bir melaike olduğunu söylemişler.

981 hicri, Ramazanın bir Perşembe akşamı
İrtihâlleri tarihi: Cuma günü 100-110 yaşında
Mezhebi: Maliki, Akidesi: Eş'ari
Derecesi: Gavs-ı Âzam
Allah'ın yüce rahmeti üzerine olsun.

Abdüsselâm el-Esmer (R.H)

Abdüsselâm b. Selîm el-Esmer el-Feytûrî

Kuzey Afrikalı meşhur sûfi. 880'de (16 Temmuz 1475) Trablusgarp'ın Zelîtan bölgesinde doğdu. Annesi gördüğü bir rüya üzerine "Esmer" lakabını verdi. Mensup olduğu Feytûriyye kabilesinden dolayı Feytûrî nisbesini aldı. Yaşadığı dönem Hafsîler, İspanyollar, yerli kabileler, Saint John şövalyeleri ve Osmanlılar'ın Trablusgarp hâkimiyeti için mücadele ettikleri hassas ve karışık bir devreye rastlar. İlk tasavvuf terbiyesini, kendisine yedi yıl hizmet eriği Abdülvâhid ed-Dükâlî'den aldı. Bu zât, Arûsiyye Tarikatı'nın önde gelen şeyhlerindendi. İrşad anlayışının temelinde bid'at ve hurâfelere karşı mücadele etmek yatar. Bid'at ve hurâfelerin karşısındaki bu sert ve kararlı tavrından dolayı civar kabilelerle arası açıldı. Yöredeki düğün âdetlerine, ölümlerin ardından yapılan matem törenlerine ve *kadınlarla erkeklerin bu törenlerde bir arada bulunmalarına* karşı çıktığı için bazı olaylar meydana geldi. Bu yüzden o dönemde bölgede hâkimiyetini güçlendirmek isteyen Hafsî hanedanı Abdüsselâm'ı Trablusgarp'tan uzaklaştırdı. Zelîtan'a dönene kadar irşad faaliyetlerine ara verdi. Berâhime kabilesinin daveti üzerine Zelîtan'a yerleşerek bir zâviye kurdu ve orada vefat etti. (981/ Ocak 1574)Türbesi bugün de Trablusgarp'ın önemli ziyaret yeri olup yanında bulunan el-Ma'hedü'l-Esmerî'de dinî eğitim yapılmaktadır.

Arûsiyye ile ilgili kaynaklara göre,Arûsiyye Târikatı'na intisap etmeden evvel seksen kadar şeyhden feyiz alan Abdüsselâm el-Esmer'in şeyhliğini Arûsiyye'nin kurucusu Ahmed bin Arûs (ö. 868/1463) önceden haber vermiştir..

Abdüsselâm el-Esmer, bazı ilave ve kısaltmalarla tarîkatın evrâdını yeniden düzenlemiş, *mürîdlerinin tütûn içmesini yasaklamış* ve beyaz elbise giymelerini tavsiye etmiştir. Ayrıca "huzur" adını verdiği zikir meclislerinde bendir çalmayı gelenek haline getirmiştir. Huzur zikri yapılırken ferdî zikre izin vermemiş, müridlerin bu meclislere devamını şart koşmuştur. Müridlerinden akîde konusunda Senûsi'ye, mârifet hususunda da İbnü'l-Arabî'ye uymalarını isteyen Abdüsselâm el-Esmer, İbnü'l-Arabî'yi bütün zamanların en büyük velîsi olarak kabul eder.

Güzel Sözleri ve Menkıbeleri:

Abdüsselâm Esmer hazretleri, Abdülkâdir-i Geylânî'yi ziyâdesiyle severdi. Bir kasidesinde şöyle buyurmaktadır:

Benim deryam ile Abdülkâdir'in deryası aynıdır.

İnsanlar her beldede beni vesile edinerek iğâse isterler.

Bu sözü söyleyebilecek velîler pek enderdir. Tarîkat-ı Abdüsselâm'ın evrâdı ve semâ usûlü son derece cazibedardır. Pek muhtasar olan evrâdın îcâz ve harikulâdeliği öyle bir derecededir ki yalnız anlayan bir kulakla dinlemek, pek çok hakikate erişmek için kâfidir. Evrâd içinde şu parçacığa nazar edelim:

Lâ ilâhe İllâllah el-Mevcûd fi Küllî Mekân,

Lâ ilâhe İllâllah el-Meskûr fi Küllî Lisân,

Lâ ilâhe İllâllah el-Ma'rûf bi'l-İhsân,

Lâ ilâhe İllâllah Küllü yevmin Hüve fi Şa'n.

Tercemesi:

Her yerde mevcud olan Allah'tan başka ilah yok!

Her dilde zikredilen Allah'tan başka ilah yok!

İhsanı ile şöhret bulan Allah'tan başka ilah yok!

Her gün bir oluş ve varedişte olan Allah'tan başka ilah yok!

Erbâb-ı zevk ve irfân, bu tertipteki nezâhet ve zarafete hayran olurlar. Evrâdda bir usûl-i salât vardır ki, bu derece şevk veren bir

salât getirme şekli görülmemiş denilse yeridir. Hakikaten her şeyin mahiyet ve mikdârâtı , vereceği tesirle takdir olunur. Bu güzel salavât ve duada öyle bir aşk-ı bî teklif ,öyle bir samimiyyeti âşikâne mevcuddur ki onu okuyan , bütün mânâsıyla tasliye ettiğini hisseder ve hediyesinin Rasûlullah'a ulaştığına kanaat getirir.

Mazhâr-ı nûr, selâm-ı feytûr Abdüsselâm efendimiz, müridlerine yumuşak ve kibar muamelede bînazîr ve hata sahiplerinin noksanlarını örtmekte perde gibiydi. Güzel amellerinden her biri kerâmetine ve kadrinin yüceliğine bir âlâmet iken bu hareketler ve davranışlar,o kadar teklifsiz ve o kadar tevâzu ile örtülü olur ki âdetâ göze çarpmaz.

Hazret-i Pîr'in kaside ve gazelleri bazan lisan-ı avam veya lisân-ı mahalli ile ve bazan da fasîh lisan ile yazılmıştır. Lâkin ilk iki çeşitte avam ve mahalli tarzlarda dahi azîm bir zevk ve cazibe vardır.

Pek âşikâne yazılmış kasidelerinden bir tanesini buraya alalım:

*Başlıyorum,
Vâhid-i Vahdân olanın adıyla,
Esrârı bilen Sübhân'ın adıyla
Adnân ve Hâşim soyundan gelen,
Envârın kaynağı Muhammed'e selâm.
Dallardaki gonca benim,
Benden esti saba benden derildi güller...
Yağmurdaki şimşek benim
Benim inleyen gökgürültüsü fırtınada
Dolunay benim, güneş benim
Şevk ve cezb-i Rabbânî ile mahvolanım,
Eğer seçkin ve kerim olan kullar ile meclis-i aşkıma
gelmezse
Benden sitemler olsun velîyy-i Geylânî'ye.*

Eserleri:

1. *el-Envârü's-Seniyye fî Esânîdi't- Tarîkati' l-Arûsiyye*: Bu eserinde, şeyhi Abdülvâhid ed-Dükâlî'den Arûsiyye Târikatı'nın kurucusu Ahmed bin Arûs'a ve ondan da Ebu'l-Hasan eş-Şâzelî'ye ulaşan târikat silsilesini vermiştir.

2. *Nasîhatü' l-mürîdin li' l-Cemâati'l-Müntesibîn li'l-Arûsi: el-Vasiyyetü' l-Kübrâ* adıyla bilinen bu eserde, müridlerin davranışlarının ve âdetlerinin nasıl olması gerektiği anlatılır.

3. *el-Vasiyyetü'l-Suğrâ*: Bu eser el-Vasiyyetü'l-Kübrâ'nın bir muhtasarı olup Müleycî'nin Fî Hâmişi hayâti seyyidi Abdisselâm el-Esmer (Tripoli 1969) adlı eserinin içinde basılmıştır.

Abdüsselâm el-Esmer'in hayatıyla ilgili olarak Muhammed b. Muhammed Mahlûf tarafından yazılan *Mevâhibü'r-rahîm fî menâkibi Mevlânâ eş-Şeyh seyyidî Abdisselâm b. Selîm* adlı menâkibnâme, *Tenkîhu ravzati'l-ezhâr ve münyetü's-sâdâti'l-ebrâr fî menâkibi seyyidî Abdisselâm el-Esmer* adıyla neşredilmiştir (Tunus 1325). Bu eser Abdüsselâm el-Esmer'in müridlerinden biri olan Kerîmüddin Bermûnî'nin *Ravzati'l-ezhâr ve münyetü's-sâdâti'l-ebrâr fî menâkibi sâhibi't-Târ* adlı eserinin muhtasardır. Aynı soydan Ebû Muhammed Abdüsselâm b. Sâlih el-Esmer de onun hakkında *Fethu'l-alim fî menâkibi Abdisselâm b. Selîm* adlı bir eser kaleme almıştır.

Kaynaklar

1. Prof.Dr. İrfan Gündüz, Sahabeden Günümüze Allah Dostları
2. Prof Dr İrfan Gündüz, TDV İslâm Ansiklopedisi, Abdüsselâm el-Esmer maddesi

HACI MESUT

Hacı Mesut'un mezarı İzmir'in Alıpınar köyündedir. Hacı Mesut, Çanakkale Savaşı'nda kaş ile göz arasında, adını bütün orduya duyurmuş ve ermişlik payesini kazanıvermiş mutlu bir insan. Mezarının önünde okuyup niyaz etmeden kimse geçmez. Bir derdiniz özellikle askerlikle ilgili bir müşkülünüz varsa, hemen kalbinizi Hacı Mesut'a döndürün, yattığı yere kadar gitmeye hacet yok, eğer müşkülünüzde halis niyetiniz hâkimse hemen olur.

Çanakkale Savaşı'ndayız. Mülâzım Emin, çiçeği burnunda bir Harbiye'li. Mektebi bitirmiş, cepheye sürülmüş. Gönderildiği alay, ateş hattında, kırılıyor, ama ne kırılıyor; gençler yiğitler biçiyor. Bir zaman, geriden ikmal getirerek işi idare etmek istiyorsa da gün oluyor, ikmal yetmiyor. Alaydan arta kalanları derleyip, toplayıp İzmir'in Alıpınar köyüne getiriyorlar.

Acemiler gelecek,alay tamamlanacak,talim görecek ve yine cepheye sevkedilecek...

Alay tamamlanırken, durumun nezaketi gereği, alışılmış kurallara pek aldırıyorlar, eli silah tutan herkes toplanıp Alıpınar'a getiriliyor.Gelenlerin içinde Hacı Mesut da var.Yaşlıca, sessiz sadasız, kendi halinde bir Habeş. Trablus'luymuş, Mülâzım Emin'in Konya'lı Aziz Çavuş diye bir çavuşu var, nedense bu Hacı Mesut'u hiç sevmiyor.Her sabah Emin Efendi'ye tekmil verirken sayıyor,döküyor,sözün sonu:"Bir de, hiç bir işe yaramayan şu pis Arap var" diye bitiriyor.

Pis Arap aşağı, pis arap yukarı... Günün birinde, Mülâzım Emin: "Bırak Aziz şu adamı." diyor." O zaten yaşlı, sen onu talime çıkarma, koğuş temizliğine ver!"

Böylece günler geçip giderken, bir gün Mülâzım hastalanıyor. Ama durumu çok ağır. Ne doktor,ne ilaç, ne sıhhiye memuru. Hastaya yardım edecek hiç kimse hiç bir şey yok. Akşama doğru Emin Efendi kendini kaybediyor, ateşten cayır cayır yanıyor, bir günde sanki eriyor.

Yapılacak bir şey yok, işi duaya kalmış. Görenler, sabahı

bulamaz, diyorlar.

Bir ara, Hacı Mesut, Aziz Çavuş'un yanına gelerek: " Bir nefes edeyim mi?" diye soruyor. Mülâzım'ın işi bitmiş ama, etsin bakalım, ne olacak?

Hacı Mesut, Emin Efendi'nin yanına durmuştur, dudaklarının güç farkedilen hareketinden başka bir kıvılcık, bir ses yok. Saatler geçiyor. Hasta terliyor, Hacı Mesut terliyor. Bekleşenler de artık takat kalmamış, kendilerini tutmasalar, " Pis Arabı" yeninden, yakasından tutup tartaklayacaklar. Sonunda, Hacı Mesut, gözlerini Aziz Çavuş'a çevirip fısıldıyor: " Tamam, kurtuldu, ne isterse verin, yesin". Yemek mi? Mülâzım ölü gibi serilmiş, gülesi geliyor Aziz Çavuş'un. Tam o sırada yataktan bir inilti duyuluyor: " Su!"

Artık ona kimse, "Pis Arab" diyemez. Mesut ta bir başkalık sezmede olan birkaç kişinin gözleri iyice açılıyor. Onun peşinden ayrılmıyorlar. Şu kadarını öğreniyorlar ki, Hacı Mesut, Abdüsselâm Esmerî'nin kıymetlilerindendir. Allah katında itibarı büyüktür, ama o işi oluruna bağlamış, kendini açığa vurmamıştır.

Hacı Mesut'un çevresindeki halka her gün biraz daha büyüyor, bir kere onun sevgisine yakalanan artık kendini ondan kurtaramıyor.Hacı Mesut'ta tuhaf bir şey var. Hani çavuş yok mu, şu Aziz Çavuş... Asıl, o; utanmasa işini gücünü bırakacak ve sabah ezanlarına kadar süren âşıklar sohbetinden ayrılmayacak...

Bir gün, Hacı Mesut, Mülâzım Emin Efendi'ye, Aziz Çavuşla haber gönderiyor: "Yarın, davul dövdürsün, pilav, zerde döktürsün, Çanakkale'de savaş bitti, zafer bizimdir!"

Mülâzım Emin, bu haberi biraz tuhaf buluyor. Çünkü, vaziyet, hiç de Hacı Mesut'un dediği gibi değil, gelen haberler kötü! Ordu müfettişi de tam o sıralarda Alıpınar'dan geçiyormuş. Mülâzım:"Acaba vaziyet ne merkezde?" diye sorunca, ordumüfettişi: "Orduyu geri çecekleri söyleniyor, öyle olursa İstanbul düşer, vaziyet çok fena!"

Ordu müfettişi yansın yakılsın, Hacı Mesut gene haberi

salıyor: "Davul dövürsün, helva..."

Akşamın geç saatlerinde Alıpınar'a kan ter içinde bir atlı girip Mülâzım Emin Efendi'nin önünde selamı çakmıştır: "Gözümüz aydın efendim, çok şükür muzafferiz, Çanakkale'yi kurtardık..."

Bu kadarı yeterlidir;duyan Hacı Mesut'a koşuyor.

İlk müjdeyi veren sanki o değilmiş gibi, Hacı Mesut, masum gözleriyle etrafını saranlara gülümsemektedir.Ama bu gülümsemede, sevinçten fazla bir şey, sırlı, anlaşılmaz bir şey olduğunu o zaman, telaş ve heyecandan, kimse anlayamıyor.

Bu anlamlı tebessümün kokusu birkaç gün sonra çıkıyor.Davullar dövülmüş, helvalar yenilmiş, İzmir'in yiğit efeleri diz vurup, zeybek oynamıştır.

Ortalığın sakinleştiği bir sabah Hacı Mesut, bütün alay gibi önünde el bağlayıp niyaza varan Çavuş'a : "Aziz Çavuş çocukları topla, bir diyeceğim var" diyor.

Aziz Çavuş'un içinde bir ateş, ne yaptıysa Hacı Mesut'u fazla konuşturamıyor.

Akşam karavanasından sonra etrafına toplanıyorlar. Hepsinin yüreği kuşkuda, ama kimse sebebini bilmiyor. Sebep Hacı Mesut'ta!

"Evlâtlarım!Benim görevim burada bitti. Trablus'tan sizin alayı uyarmak, yüzünüzü Hak yüzüne çevirmek için gönderilmişim. Şeyhimin dediğini yaptım. Hepiniz, Abdüsselâm Esmerî'nin himayesindesiniz. Beni duadan unutmayasınız. Ya Allah!"

Evet! Hacı Mesut, "Ya Allah" demiş, Allah cemaline yürüyüvermişti. Alay karışıyor, birbirine giriyor.Gözlerinin önünde olanlara inanamıyor. Bir insan ölüme böyle söz geçirebilir mi?

Fakat, bütün telâş faydasızdır.Hacı Mesut ölüme sözünü geçirmiş, kavilli bir yolculuğa çıkar gibi yürek hoşluğu, gönül rızasıyla yürüyüp gitmiştir.

Bana bu hikayeleri anlatan da evliya suretli bir insandı. İşte bakın ki bir gün kendisine: "Hocam, himmet et de askerliğimi İstanbul'da yapayım" diye yalvaran bir öğrencisine: "Benim elimden ne gelir, sen onu Hacı Mesut'tan iste!" demişti. Delikanlı vakti gelince kurada İstanbul'u çekti. İzmir'in Alıpınar köyündeki Hacı Mesut, özellikle askerlerin ermişidir. Onların gönlünü hoş eder.

Kaynak: Nezihe Araz, Anadolu Evliyaları ve İslâm Mecmuası

Birinci Bâb

Arûsiyye tarikatı, şeyhlerinin isimleri ve Mevlânâ Abdüsselâm'ın bu tarikata almış keyfiyeti hakkındadır.

Bil ki; Mevlânâ Abdüsselâm, Nasîhatü'l-Mürîdîn ve diğer eserlerinde gerek nazım, gerekse nesir şeklinde meşâyihinin isimlerini zikretmiştir. Aynı şekilde onun talebesi olan Şeyh Sâlim es-Senhûrî de bu isimleri nazım ve nesir şekilleriyle zikretmiştir. Diğer yandan aynı isimler nesir olarak el-Asl'da da zikredilmiştir. Burada beyân edilecek bir diğer husus da şudur; Seyyid Abdüsselâm bu makamı Abdülvehhâb b. Muhammed ed-Dûkâlî'den, o halen Sudan topraklarındaki Barnû'da medfûn bulunan Fethullah b. Ebî Re'si'l-Kayravânî'den, o Ebû Tefîs olarak bilinen yerde doğup, Kayravân'a defnedilen Şeyh Ahmed b. Abdullah er-Reşîd es-Sâhilî'den, o Seyyid Ebû Râvî el-Fahl ismiyle meşhur, el-Lûtâ'da doğan ve kabri Sûsa'da bulunan Abdullah b. el-Kal'î'den, o da Gavs-ı Âzam Seyyid Ahmed b. Arûs'dan almıştır. Bu tarikat en son zikrettiğimiz zâtın ismiyle şöhret bulmuş ve Arûsiyye ismiyle anılmıştır. Zira bu isim, bu tarikat mensupları içinde ilim ve hâl bakımından en meşhur olanıdır. Bütün bu şeyhlerin tercüme-i hayatlarını inşaallah Hâtîme bölümünde ele alacağız. O (el-Arûsî) şeyhlik makamını Tunus'ta vefat eden ve el-Celâz'a yakın bir yerde bulunan Seyyid Fethullah¹ İbn Yusuf el-Acemî'den, o Seyyid Yâkût el-Arşî'den², o Seyyid Ebu'l-Abbâs³ Ahmed el-

1. Bu zâtın ismi el-Hülâsatü'n-Nakıyye'de geçmektedir ve Şevvâl-847 tarihinde vefât etmiştir.

2. Bu zâtın ismi et-Tabakât'ta geçmektedir ve 707'de vefat etmiştir.

3. Bu zât hakkında Nefhu't-Tayyib eserinde, 'alîm ve ârif-i billâh Seyyid İbn Atâullah ondan faydalanmıştır' denilir. 686 tarihinde İskenderiyye'de vefat etmiştir ve Kabri halen teberrüken ziyâret edilmektedir. Seyyid Ahmet Bâbâ 685, İbn Atâullah ise 707 tarihinde vefât etmişlerdir.

Mürsî'den, o ilerideki Hatime bölümünde genişçe hayatına yer vereceğimiz büyük ve meşhur alim Şeyh Seyyid Ebu'l-Hasan eş-Şâzelî'den, o şeyhleri arasında en parlağı ve onun eliyle kendisine manâ âlemi açılmış olan Şeyh Seyyid Abdüsselâm İbn Meşîş'den, o ez-Zeyyât lakabıyla meşhûr Kutub ve Şerif Seyyid Abdurrahmân el-Medenî el-Attâr'dan, o kendisini tevâzuundan dolayı tasgîr (küçültme sıfatı) ifade eden ve Takıyyüddîn el-Fakîr olarak isimlendiren Kutub Şeyh Takıyyüddîn el-Fakîr'den¹, o Kutub Fahrüddîn'den, o Kutub Nûreddîn Ebu'l-Hasan Ali'den, o Kutub Tâcüddîn'den, o Türk yurdunda yaşamış Şemsüddîn Muhammed'den, o Kutub Zeynüddîn el-Kazvîni'den, o Kutub İbrahim el-Basrî'den, o Kutub Ebu'l-Kâsım Ahmed el-Mervânî'den, o Kutub Saîd'den, o Kutub Sa'd'den, o Kutub Ebû Muhammed Fethusuûd'dan, o Kutub el-Gazvânî'den, o Kutub Ebû Muhammed Câbir'den, o Kutub Evvel-i Aktâb Ebu'l-Hasan es-Sebt'ten, o babası efendimiz Ali İbn Ebî Tâlib'den (Kerremallâhü veçhe), o da Seyyidü'l Kevneyn (İki Cihan Efendisi) ve Resûl-ü Rabbi'l-âlemin Efendimiz Muhammed Sallallâhü aleyhi vesellemden almıştır.

Seyyid Ahmed b Arûs'un iki tarîkatı vardır. Bunlardan birincisi Şâzeliyye'ye uzanır, ikincisi ise el-Hızır'dan gelir. Birincisi sırasıyla Seyyid Muhammed el-Mücâhidî'den, Seyyid Süleymah el-Cezzâr'dan, Şeyh el-Cebniyyânî'den, Seyyid Muhammed el-Hanefî'den, İbn Atâullah'dan, Ebu'l-Abbâs el-Mürsî'den, Ebû'l-Hasan eş-Şâzelî'den nakledilmiştir. Eş-Şâzelî'nin (r.a) iki tarikâtı vardır;

Birincisi; İrâde tarîkatı'dır ki bu, daha önceden zikrettiğimiz teberrük tarîkatıdır: Eş-Şâzelî'nin (r.a) bu tarîkatı İbn Harzehem lakabıyla tanınan eş-Şeyh Ebû'l-Hasan Ali'nin oğlu Ebû Abdullah

1. Bu konuda Seyyid Muhammed el-Arabî el-Fâsî'nin rivayet ettiği başka bir nakil vardır. Şöyle der: "O (şeyhliği) Şeyh Ebû Ahmed b. Seydibuna el-Huzâi el-Endûlisi'den, o Şeyh Ebû Medyen ve Diğerlerinden almıştır. Denilrki, Şeyh Ebû Muhammed Abdurrahman el-Medenî (şeyhliği) Şeyh Ebû Medyen'den vasıtsız olarak almıştır." Bu bilgiler Mir'âtü'l-Mehâsin'de nakledilir. Ed-Dür-rûs-Semîn'de use, Şeyh el-Yûsî'den naklen şöyle denir: "Seyyid Abdurrahman el-Medenî (şeyhliğini), Şeyh Ebû Yazâ'dan, o İmam Ebû Bekir İbnü'l-Arabî'den, o İmam el-Gazâlî'den, o Ebû Muhammed el-Cüveynî'den, o Ebû Tâlib el-Mekkî'den, o Şeyh el-Cezerî'den, o da Ebû'l- Kasım el-Cüneyd'den almıştır."

Muhammed'den, o Şeyh Ebû Muhammed es-Sâlih Muhammed İbn Minzâr İbn Gafyân ed-Dükâlî el-Mâlikî'den, o Ebû Medyen İbn Şüheyb el-Endelûsî el-İşbilî el-Ensârî'den, o Şeyh-i Ârif-i Kutub el-Gavs Ebû Ya'zâ Dâr İbn Meymûn el-Hezmîrî el-Henkûrî'den, o Ebû Şuayb Eyyûb İbn Saîd es-Sâriye es-Sanhêcî el-Ezmûrî'den, o Şeyh-i Kebîr Benûr'dan, o Şeyh-i İmâm Ebû Muhammed Abdülcelîl İbn Reyhalân'dan, o Şeyh-i Celîl Ebu'l-Fazl Abdullah İbn Ebî Bişr el-Hasan el-Cevherî'den, o Şeyh Ebû Ali (Ebu'l-Hasan Ali en-Nûrî de denilir), o mezkûr Ebu'l-Hasan'ın arkadaşı el-Cüneyd'den¹, o es-Sırrî es-Sakatî'den, o Ma'rûfû'l-Kerhî Mevlâ Ali er-Rızâ b. Musâ el-Kâzım'dan, Davûd et-Tâî'den, Habîb el-Acemî'den, El-Hasanî'l-Basrî'den, o da efendimiz Hz. Ali'den (r.a) almıştır. Aynı zamanda Habîb, Ebû Bekr Muhammed İbn Sîrîn'den, o Enes İbn Mâlik'ten ve Resûlullah'dan (SAV) almıştır. Yine Ma'rûfû'l-Kerhî Ali İbn Musâ er-Rızâ'dan, o babası Musâ el-Kâzım'dan, o babası Ca'ferü's-Sâdik'tan, o babası Muhammed el-Bâkır'dan, o babası Ali Zeynelâbidîn'den, o babası Hz. Hüseyin'den, o İmam Ali'den (kerremallâhü veche), o da Seyyidi'l-Mürselîn'den (SAV) almıştır. Aynı şekilde İmâm Ca'ferü's-Sâdik ilm-i bâtını Kâsım b. Muhammed İbn Ebî Bekr es-Siddîk'ten, o Selmân-ı Fârisî'den, o da Resûlullah'dan (SAV) almıştır.

İkincisi; Seyyid Ahmed İbn Arûs bu tarikatı Hz. Hızır'dan (AS), o da Resûlullah'dan (SAV), o Hz. Cebrail'den, o da Rabbü'l-Âlemîn'den almıştır.

Seyyid Fethullah el-Acemî, şeyhi Yâkût el-Arşî'nin İskenderiye'de ölmesiyle irâde tarikatını Şeyh Sadruddîn en-Nâkûrî'den, o Şeyh Nasîruddîn Mahmûd el-Evdaî'den, Nizâmüddîn Zeydû'l-Hâlidî'den, Ferîdüddîn Molla Şükürgencî'den, Muînüddîn el-Ceştî'den, es-Sem'ânî Osmân el-Herevî'den, Hâcib İbn Hâcib Şerîfüddîn'den, el-Ceştiyye tarikatı şeyhi Kutbüddîn Mevrûd İbn Yusuf Ebû Muhammed Sem'ân el-Ceştî'den, o babası Sem'ân'dan, o amcası Muhammed İbn Ebî Ahmed'den, o babası

1. İsmigeçen el-Cüneyd, mutasavvıfların efendisi Ebu'l-Kâsım'dırve 297 senesinde vefat etmiştir. El-Celâlû'l-Mahallî, Cem'ul-Cevâmî' isimli eserinde onun hakkında "Onun tarikatı bid'alardan halîdir. Onun dâiresi ise teslim, tefvîz ve nefîsten teberrîdir." der.

Ebû Ahmed'den, o babası Ebû İshâk eş-Şâmî'den, Mimşâd ed-Dîneverî'den, Hübeyretü'l-Basrî'den, Huzeyfetü'l-Mer'aşî'den, İbrahim b. Edhem'den, el-Fudâyl İbn İyâz'dan, Abdülvâhid İbn Zeyd'den, Kümeyl İbn Ziyâd'dan, o Hz. Ali'den (r.anhüm ecmaîn), o da Resûlüllah'dan (SAV) almıştır. İşte el-Arûsiyye tarikatının silsilesi ve dayanak noktaları bunlardır. El-Asl'da bunlar hakkında genişlemesine bilgi verilmiştir.

Ben derim ki, Allah bana hayırlı, iffetli ve sika (güvenilir) bir zât olan Şeyh İbrâhim el-Fercânî eş-Şinnâvî ile, Mevlânâ Abdüsselâm el-Esmer'i sevenlerden ve Arûsilerden bir grup gencin biraraya geldiği bir toplantıda karşılaşma imkânını lütfetti. Allah onu vazîfelerinde, bulunduğu makamlarında ve kerâmetlerinde muhâfaza edip, dâim eylesin. Allah, Şeyh el-Esmer'in mensûb olduğu altın silsileyi de hıfzeyesin. Ben sizlere zeylin akabinde bunu aktaracağım. Bu bölümde ondan rivayet ettiklerimi o, babası Muhammed'den, o babası Ömer'den, o babası Ali'den, o babası es-Sâlih Abdüsselâm'dan, o sâlik ve mürebbî (tasavvuf yolunda giden ve terbiye eden) babası Şeyh Ali el-Fercânî'den, o Mevlânâ Abdüsselâm el-Esmer'in torunu kutub Seyyid Ebû Râvî'den, o kutub Muhammed'den, o babası kutub Seyyid Ömer İbn Cahâ'dan, o kutub ve gavs Mevlânâ Abdüsselâm İbn Selîm'den rivayet etmiştir. Şeyh Ali el-Fercânî'nin ve ondan sonra gelenlerin tercüme-i hayatları Hâtîme'de sunulmuştur. Burada peş peşe takip eden şeyhlerin isimlerinin beyitlerle zikredildiği altın silsile zeyl olarak arzedilecektir;

İbn Mahlûf dedi; Rabbinin kemter kulu * Muhammed ki olmuş günahlarının esiri. * İşleri kolaylaştıran Kerîm ve Kâdir olan Allah'a hamdolsun * Sonra ey Rabbim, salât ve selâm Nebî'nin, sonra Sahabenin üzerine olsun * Emmâ ba'd; Ehl-i fazl olan meşâyihin isnâdına (tarikât silsilesine) dair sözlerimi dinle ey kardeşim! * Onlardan birincisi, asîl, fâzıl ve mâcid (şerefli) İbrâhim'dir, ki ne büyük kemâl sahibidir * Muhammed'den onun babası el-Müştehir, ve onun babası meşhûr Ömer'den * Onun babasından şeyhimiz fahr-ı celî ki, kendisi Ebu'l-Hasan Ali ismiyle çağrılır * Onun babası âlim-i celîl Abdüsselâm sâlih-i asîlden * Onun babası şeyhimiz er-Rabbânî; asrının ferîdi Ali el-Fercânî-

den * O, devrinin imâmı, asrının biricik gavs-ı kebîri Ebû Râvî'den * O, şeyhi kutb-u zaman ve kâmil insan Muhammed'den ve onun atası Cahâ'dan * Ve onun babası, zekî önder Ömer İbn Cahâ ki, gavs-ı enâm ve mûteberdir * O, şeyhi Abdüsselâm el-Esmer İbn Selîm'den ki, bizim meşhûr şeyhimiz * İşte bu beyitlerde onların sayısı tamamlandı, meşâyih-i evrâd beyân edildi * Bu altın silsileyi ziyadeleştirip ve onlann zikriyle feyizlen ki meziyyet göresin.

Altın Silsilenin Metni

"Afv ü gufrân dileğiyle söze başlar, Abdüsselâm İbn Selîm el-fânî * Bizlere hayr yolunu gösteren ve bizi arındıran Allah'a hamdolsun * Sonra, salât ve selâm Nebiy-i Arabî Ahmed üzerine olsun * Ve geceleri gündüzlere çeviren kamer misâl âlinin ve ashâbının üzerine olsun * Allah'a hamd ve Nebî'sine salâtta sonra, seyyidler hakkında nazmen söylüyorum * Parlak tariklerin arûsu (düğünü) olan tarikat-ı seniyyenin meşâyihini * Ve bütün milletlerce meşhûr olan, ehl-i ilmin kitaplarında yazılı bulunan * Rabbimizin indindeki makamlarına tevessülen ve onların fazlına tâliben şîir şeklinde yazdım * Onlar ne yüce sâlih seyyidlerdir, âbid alimlerdir ve kerem sahibi zâhidlerdir * Onlardan en evveli üstâdımız ed-Dûkâlî ez-Za'fârânî'dir; esed-i ricâl (insanların arslanı) olan * Ve onun şeyhi, el-Velî Fethullah; varılacak bütün menzillerin başındaki * Ve onun şeyhi, Ebû Telîs el-Fazıl es-Sâhilî el-Abdevî el-Kâmil * Ve onun şeyhi, Ebû Râvî; mu'tedil ve insanlar indinde üstünlüğüyle marûf * Bu tarikat onun sayesinde tarikat-ı irşâd ve hakikat olarak bizim nazarımızda iştihâr etti * Ve onun şeyhi; mu'temed ve celîl olan, devrinde kendine denk birisi bulunmayan * İnsanlar içinde ârif-i meşhûr, kemâl ile mevsûf seyyid * Ebu'l-Abbâs Zülkarneyn Ahmed İbn Arûs; umde-i müeyyed (sarsılmaz sütun) * Ve onun bahr-i takvâ ve ilim olan şeyhi el-Horasânî Fethullah el-Acemî * Onun üstadı Muînüddin el-Habeşî, Yâkûtu'l-Arşî ismiyle anılan * Ve onun güneş gibi etrafı aydınlatan gavsı, kutbü'n-nühâ (akılların kutbu) Ebu'l-Abbâs el-Harsî * Ve onun şeyhi kutb-u enâm Ebu'l-Hasan; Şazelî'lerin imamı, âlî makam sahibi * Kadri yüce, âriflerin şeyhi,

hikmetler definesi ve sâliklerin mürebbîsi * Ve onun şeyhi İbn Meşîş el-Fâik Abdüsselâm; hakikatlerin mâdeni * İbn Ebû Bekr el-Lebib el-Ârif İbn Revâh; şerefîdar örnek * Ve onun şeyhi el-Medenî er-Rabbânî, yâni âbid-i Rahmân ez-Zeyyâtî * Ve onun şeyhi Takıyyüddîn ed-Dârî; ahyârdan (en hayırlılardan) fahr-ı dînimiz * Ve Nûreddin ve onun baş tâcı Ali, kezâ Şemsüddîn; de ki ne yüce velî * Ve onun şeyhi velî Zeynüddîn es-Sâdik; Kazvînî ismiyle mârûf * Sonra, İbrahim el-Basrî, kezâ el-Mervânî Ahmed İbn en-Nazarî * Ve onun şeyhi kutub Saîd es-Sâfi ve kezâ Miftâhu's-Suûd el-Vâfi * Ve onun şeyhi Sa'dü'l-Gazvânî; Rabb-i Azîm'imizin hücceti, ona güven * Ve Câbir'e sonra onun atası Ali es-Sebt'a ki o İlâhımızın ekmel bir âyetidir * Ve onun babası Leys el-Harûb el-Gâlib Ebû'l-Hasan Selîl Ebû Tâlib'e * Ve Seyyidü'l-Kevneyn, Hayru'l-Mürselîn Muhammed; Rabbü'l-Âlemîn'in Resûlüne * Ve Rûh-u Emîn ve Sâdik Cibrîl'e. Ey Rabbimiz, bizi her türlü sıkıntılardan kurtar * Ve mezkûr üstâdımız el-Acemî'yi ve en-Nâkûr'dan itibaren bütün silsileyi * O, bizim himmet kaynağı sadr-ı dînimiz, kerem sahibi kutb-u dâiremizdir * Ve onun şeyhi Nasîruddîn el-Evdehî'den; o asrının şeyhi Mahmûd el-Kutub'dur * Ve onun şeyhi Nizâmüddîn el-Hâlidî'den; o Şükür Genc er-Râşid'den aldı * Muînüddîn Ceşti'den, sonra el-Hasan'ın şeyhi Osmân İbn el-Herevî'den * Sonra vefâ ehli Hâcib Şerîfüddîn'den ve amcası Mevrûd İbn Yûsufâ'dan * O, babası önder, müttekilerin kutbu Muhammed İbn Sem'ân'dan * O, babası yüce rütbelere sahibi, sûfîlerin hücceti Sem'ân'dan * O, amcası Muhammed İbn Ebî Ahmed'den; neseben şerefli bir âileden * O, amcası el-Meknî Ebû Ahmed'den; Ferşâne ed-Dîneverî ismiyle çağrılan ve kendine iktidâ edilen * O, babası Ebû İshâk eş-Şâmî'den, o Mimşâd ed-Dîneverî'den * O, velî Ebu'l-Basrî Hübeyre'den, sonra onun nazîri Huzeyfe el-Mer'aşî'den * O, celîl ve âbid İbn Edhem'den, o ehl-i fazîlet ve zâhid İbn İyâz'dan * O, kendine iktidâ edilen Abdülvâhid İbn Zeyd'den, o hidâyet yolunu gösteren Kemîl İbn Ziyâ'dan * O, Ali b. Ebî Tâlib'den, o Nebiyy-i Hâşimiyy-i Arabî'den * Sonra Cibrîl'den ve İrâde-i yakînin sahibi Rabbü'l-Âlemîn'den * Böylelikle İrâde Tarîkatı nihâyete erdi; sen ona duâ et ki sende feyz hâsıl olsun * Ve İmâm-ı kavm olan Şeyh eş-Şazeli'ye. Bu silsilede yer alanlar teberrüken sunuldu * İmâm vefât ettikten sonra onu İbn

Meşîş el-Murtazâ Abdüsselâm aldı * O, Ebû Abdullah'dan yani şeyhlerinden; Ali el-Fâzıl İbn Harzehem'in atası * Eğer istersen ey kardeşim, bu zikrettiğim nasihatlerimi zemmedebilirsin * Ve Zülkarneyn bir başka vird ekledi, fakir ve edîb el-Mücâhid'den * Ey arkadaşı, o bunu ehl-i sıhâh (doğruluklar ehli) üstâdlardan teberrüken aldı * Meşhur ve muttasıl (bağlantılı) bir senedle ki, onun mercîi eş-Şâzeli'dir * Hâkezâ bir şeyhden diğerine, tâ yücelerin en hayırlısı nebimiz Muhammed'e kadar * Eğer onların isimlerini saymak istersen, bizim vasiyetlerimize müracaat et; ilme nail olursun * Aynı şekilde Hz. Hızır'dan telkin eklendi, O da hayru'l-beşer Nebiyy-i Zemzemî'den * Allah o Resulüne, adalet ehli âline ve ashabına salât eylesin * O, Resûl-ü Rûh Cibrîl-i Emîn'den, O da Rabbü'l-Âlemîn'den * İşte bu silsile-i ebrârdır, Gaffar olan Rabbimize ulaşan * Senedleri (isim silsilesi) meşhur ve sahîhdır ki bunu yakından takip eden herkes görür * Bunu ben silsile-i zehebiyye (altın silsile) olarak isimlendirdim; büyük efendilerin rivayetinden dolayı * Onun şeyhleri kibâr-ı sâdıkîndir, Rûh-u Emîn'den itibaren bütün üstâd şeyhlerimiz * 979 yılı Şa'bân ayında bunun nazmı tamam oldu, dikkatli ol * Ey Mevlâmız, sana yöneldik, Enbiyâmı sana vesile kıldık, dualarımıza icabet eyle * Ve sahabeyi, tabîni, evliyayı ve ricâl-i sâlihîni onlarla birlikte vesile kıldık * Bizim günahlanmızı mağfîret eyle ve setreyle. Ve bizleri kâmil insanların arasına ilhak eyle * Dine gelen saldırlardan, düşmanın kahrından ve bü.ün belâlardan bizi koru * Sonra salât ve selâm Nebiyy-i Enâm'ın üzerine olsun * O tatlı sesiyle şakıyan Mekke'nin güzel sadâlı kumrusunun * Bu manzume murâd edildiği üzere 79 beyitle nihayet buldu, kardeşim sayarak bunu al."

İkinci Bâb

Şâzeliyye tarîkatının özü olan Arûsiyye tarîkatının faziletleri hakkındadır.

Bil ki; Arûsiyye tarîkatı, tarikatların özüdür ve Allah'a (CC) ulaştırın yolların en güçlüsü ve geçerli olanıdır. Her kim bu yolda sülûk ederse selâmetle hedefine ulaşır, kerâmetlere nail olur. Bu, tarîk-i kavîm (mukâvemetli yol) ve sırât-ı müstâkîmdir. Şeriat ve hakîkati bir araya cem'eder. Seyyid Ebû Re's şöyle der; "Arûsiyyeden başka tarîkat, Şâmiyye'den başka sîret yoktur." Bil ki; Şüphesiz tarikatlar farklı olsa da Ma'bûd tektir. İnsanlardan çoğu Şâzeliyye tarîkatı etrafında toplanmışlardır. Hatta Mevlânâ Abdüsselâm şöyle demiştir; "Her kim ahvâlini Şâzeliyye'ye göre düzenlemese, tebeddül eder. Arûsiyye ise Şâzeliyye ile aynıdır." Seyyid Ahmed İbn Arûs der ki; "Her kim benim tarîkatıma güvenmezse, bir semere elde edemez ve onun için hiç bir netice hâsıl olmaz." Mevlânâ Abdüsselâm şöyle der; "Tarablûs benim bel-demdir. Onun evladları benim evlâdımdır. Onlardan her kim benim evrâdıma güvenmezse, burada iflâh olmaz ve hiç bir şey eline geçmez." Bir başka zaman da; "El-Balkâ' her köşesiyle, cin ve ins her şeyiyle bana verildi. Her kim benim tarîkatımdan yüz çevirir, başka yere meylederse onun için ne dininde, ne de dünyasında bir maslahat kalmaz. Bunları ancak Allah'ın ve Resûlünün izniyle söylemekteyim. Çünkü Şâzeliyye bütün tarikatların özüdür." Şeyhlerden bazıları, "Eğer bir kimse Şâzeliyye tarîkatının, Sahabe-i Resûlüllâh'ın (SAV) yoluyla aynı olduğuna dair Allah'a yemin etse, bu yemininden dolayı sorumlu tutulmaz" demişlerdir. Şeyhimiz ed-Dûkâlî şöyle der; "Kim benim tarîkatıma dahil olur ve kendi irâdesiyle bunu tasdik ederse, ölmüş olsam da, hayatta olsam da onu terbiye ederim." Bir defasında, "her kim benim

makamıma hürmet ederek, benim sözümle amel ederse" derken, bir başka defa, "bizim Arûsiyye tarîkatımız, Allah'a bütün tarîkatlerden daha yakındır. Çünkü o, halkalar halinde uzanan bir silsile ile Resûlüllah'dan (SAV) alınmıştır. Her kim, Arûsiyye tarîkatının Ashâb-ı Resûlüllah'ın (SAV) yoluyla aynı olduğuna dair Allah'a yemin etse, bu yemini bâtil sayılmaz" demiştir. Şâzeliyye tarîkatının altında, Mürsiyye, Zaviyye, Vefâye, Dehmâniyye, Zerrûkiyye tarîkatleri vardır. Mürsiyye tarîkatı temeldir. Arûsiyye'nin mercîi de bu tarîkattır...El-Asl eserinde bu bilgilerin yanısıra, Tunus halkına yönelttiği bazı nasihatleri ve Şâzeliyye tarîkatına mahsûs olup, ondan önce hiç bir kimsede hâsıl olmamış mefâhir-i âliyeden üç tanesini ilave etmiştir. Bunlardan birincisi, bu tarîkat mensuplarının Levh-i Mahfûz'da bizzat seçilmiş insanlar olması; ikincisi, onlardan meczûb olanların tekrar sahve (uyanıklığa) dönebilmesi; üçüncüsü, onlardan bir kutbun kıyâmete kadar var olmasıdır. Şâzelî şöyle der; "Allah'dan, kıyamet gününe kadar kutb-u gavsın benim beytimden olmasını diledim. Bunun üzerine, 'Ey Ali, senin duân kabul edildi' sözünü işittim." Bu manaya Seyyid Ali Vefâ söylediği şu sözlerle işâret eder; "Onların talebeleri her bir zamanın üstâdıdır. Ve onların havâssından bir kişi himmet ile terbiye eder." Onların havâssı ifadesine bakacak olursak, aynı zât bununla ilgili şöyle buyurmuştur; "Bana, 'ey Ali, seni muhabbet ve ta'zîm gözüyle görenlerden hiç kimse bedbaht olmaz. Seni gören hiç kimse yoktur ki, eğer sen dilerse kıyamet gününde onu kurtarırın.' denildi." Muhammed el-Mağribî nazım şeklinde şöyle der;

"Şâzeliyye, zamanın Kâdiriyye'sidir,
Onlara mahsûs kılını hakâik-ı irfân.
Onları tebrik eder, minneten yüce olanlar,
Ve nûr-u mârifet ve ilm-i beyân bakımından.
Onların faziletlerini sarîhan zikretmek bir yana,
İnsanlar onların fazîletlerine şâhid oldular ayânen."

Üçüncü Bâb

Baba cihetinden nesebinin beyânı hakkındadır.

O zât, Şeyh-i azîm, kâmil, kudve-i sâlih (sâlih örnek), âlim-i âmil, zamânının şeyhi, asrının yegâne şahsiyeti, Hakka ulaştıran mürebbî, kutb-u gavs, sırları keşfeden, makâm-ı âliye, ahvâl-i seniyye ve ef 'âl-i marziyye sahibi, tarîkat şeyhi, ehl-i hakikat imamı Mevlânâ Şeyh Seyyid Abdüsselâm İbn Selîm İbn Muhammed İbn Sâlim İbn Hamîde İbn İmrân (el-Halîfe ismiyle meşhûr) İbn Mahyâ İbn Süleymân İbn İmrân İbn Ahmed İbn Halîfe (Feytûr lakabı ile mâruf) İbnü'l-Hâc Abdullah (şeyh, veliyy-i sâlih, âbid-i zâhid, Seyyid ve Şerîf. Bu zatın kabri Mekke'dedir. Tercüme-i hayatı ve el-Kelâmü ale'l-Fevâtîr isimli eseri hakkındaki bilgi ileride gelecektir) İbn Abdülazîz İbn Abdülkâdir İbn Abdürrahîm İbn Abdullah İbn İdrîs İbn Abdullah İbn Muhammed İbn Hasanü'l-Müsennâ İbn Hasanü's-Sabt İbn (seyyidetünâ-efendimiz) Fâtıma binti Resûlullah'dır (SAV). Bu neseb silsilesini Şeyh Bedrüddîn b. Necmüddîn "Eşrâfü'l-Mağrib" isimli eserinde nakletmiştir... El-Asl'da özetle bunlar nakledilir. Ben derim ki, Mevlânâ Abdüsselâm Ali'nin torunlarından birisi bu neseb şeceresi resmine muttali olmamı sağladı ve mezkûr vechile bana getirdi. Ancak buna göre Süleyman'a gelindiğinde yedi oğlu hakkında farklılık arz ediyordu. Buna göre silsile şöyleydi; Süleyman b. Sâlim b. Halîfe İbn Nebîl b. İmrân b. Ahmed b. Abdullah b. Abdülazîz b. Abdülkadir b. Ahmed b. Abdullah b. İdrîs-i Asgar b. İdrîs-i Ekber..ilâahir.

Dördüncü Bâb

"El-Kelâmü Ale 'l-Fevâtîr" isimli eser, nesebinin beyânı, Feytûr lakabını almasının sebebi ve ceddî Nebîl ' in ahvâli hakkında bir noktanın zikri hakkındadır.

Derim ki; Nebîl Fas'da doğdu. Çünkü onun ecdâdı hac zamanında, özellikle eşrâfin çokça katledildiği bir dönemde Mekke'den Fas'a taşınmışlardı. On yaşlarına geldiğinde babası onu ve ebnâ-i cinsini (kardeşlerini ve yakınlarını) Afrika'ya götürdü. Burada Evlâd-ı Saîd kabilesiyle yakın ilişkiler kurdular. Ondan ve ebnâ-i cinsinden bir zürriyet devam etmiştir. O Evlâd-ı Saîd'den değildir. Bilakis, onların arasında yeminle dost olmuş birisi olarak bulunuyordu. Bu yüzden ona Saîd denmiştir. Çünkü Evlâd-ı Saîd, Afrikâda yaşayan Araplar arasında büyük bir yeri, izzeti ve ağırlığı olan bir kabiledir. Bir şahsa velâyet (dostluk sözü) verdikleri, onlarla kardeşlik anlaşması yaptıkları zaman onlar da bu isimle anılmaktaydı. Şeyh'in hüsün ve cemâl bakımından gayet güzel bir kızı vardı. Onu kardeşinin oğluyla evlendirdi. Evlâd-ı Saîd bu durumu kerih gördükleri için kızı kocasından ayırmak isteğiyle harekete geçtiler. Ancak buna imkan bulamadılar. Ne var ki, canını koruma endişesiyle buradan ayrıldı ve Benû Hilâl ' in bir kolu olan Düreyd kabilesine sığındı. Sonra bir grup insanla tekrar geri geldi. O, kardeşleri ve kendilerini velâyet altına alan bazı kimselerle birlikte Tarablûs'a doğru yola çıktılar. Burayı vatan edinerek yaklaşık yirmi sene kaldılar. Nebîl ' in iki çocuğu vardı. Bunlardan birincisi olan Yusuf Ebû Usca, meşhur Avâsic kabilesinin ceddidiydi. Diğerinin ismi Halîfe idi ve Feytûr lakabıyla anılıyordu. Aynı zamanda o, yine meşhûr bir kabile olan Fevâtîr kabilesinin ceddî idi. Her ikisi de es-Sâbirîyye'de vefât etti ve babalarının kurdurduğu camiin ortasına defnedildi. El-Asl'da denilmiştir ki,

her ikisinin Şerifliği sahihtir ve bunun hilâfi sözkonusu değildir. Aynı zamanda sağlam kaynaklarla te'yid edilmiştir. Mağrib ve maşrıktaki kaleme alman bir çok eserde bunlara dair deliller gördüm. Diğer yandan bir eserde yer alan silsilede, Tarablus'da yaşayan Fevâtirlilerin ve Nebîllilerin şeriflik açısından, neseblerinin efendimiz Hz. Hasan'a kadar uzandığını da gördüm. Seyyid Abdurrahmân el-Mekkî, Kebîr 'inde o ikisinin şerifliğini zikretmiştir. Şeyh Süleyman, Nebî 'ye (SAV) kadar uzanan bir silsile mücibince kendisiyle birlikte yedi çocuğu bu zümre içinde addedilmiştir. Seyyid Ahmed el-Feytûrî, kendisine şeriflik nisbet edilen Şeyh 'in amcasıdır ve halen günümüzde de şeriflerin giydiği Hz. Hızır 'ın imâmesini o ve çocukları giymişlerdir. Seyyid Ahmed ez-Zerûk, onun şerifliğe intisâb edilmesine karşı çıkmaz. Bilakis ona, 'Sen iki taraftan şerîfsin' demiştir. Hiç şüphesiz o, bu tavrı sıhhatine emin olduğu için takınmıştır. Zira o, sâlih insanlardandır, ilim ve neseb bakımından çok derindir." El-Asl'da devamten şöyle denir; "Şeyh Seyyid Abdüsselâm'a onun Âl-i Muhammed'e (SAV) uzanan nesebini sordum. O şöyle dedi; 'Ben onlardanım.' Sözlere şöyle devam etti; 'Resûlullah (SAV) ile biraraya geldiğimde, bana hitâb ederken çok sık bir şekilde, Ey oğlum demişti." Bu tarîkata Feytûriyye isminin verilış sebebine gelince; Nebîl 'in vefatından on sene sonra meydana gelen ve sahih bir senedle rivâyet edilen bir vakia buna dayanak olarak gösterilir. Buna göre Feytûriyye kabilesine böyle bir lakap verilmesinin sebebi olarak şu olay anlatılır; Onlar henüz Tarablûs 'tayken Evlâd-ı Sâid el-Mahzûmî kabilesi kendilerine saldırmış ve yakın akrabalarından kimi bulurlarsa öldürmüşler, hatta nesillerini kesmek ve kurutmak maksadıyla hamile kadınların karınlarını yararak, karınlarındaki çocuklara vancaya kadar katletmişlerdi. O vakitlerde Nebîl 'in neslinden ikisi dışında hiç kimse kalmamıştı. Bunlardan birisinin ismi Halife 'yi annesi, öldürülmesinden korkup, onu korumak için mahalli dilde Feytûr diye anılan yağ çıkarma değirmenindeki zeytin yığınlarının arasına koyarak gizlemişti. İşte Feytûr lakabının ortaya çıkmasına yol açan olay budur. İkincisinin ismi Yusuf 'tur ve bir başka kadından doğmuştur. Onun annesi de yine aynı katliamdan onu kurtarabilmek için Avsece (patlıcana benzeyen bir tür sebze) içerisine saklamıştı. Allah bu iki vâlidenin şu-

urunu işte bu şekilde yönlendirmişti. Yedi meşhûr evliyâ babası Seyyid Süleyman 'ın ceddî Feytûr lakabıyla anılan Halîfe'dir ve Avâsic 'in ceddî Seyyid Yusuf 'tur. Onun evlâdı arasında Seyyid Ali b. Abdülhamid el-Avsecî de vardır. Seyyid Süleyman, diğer Avâsic mensuplarıyla birlikte evliyâ yatağı olan Zâviye-i Garbiyye 'yi vatan edinmişti. Zâviye-i Garbiyye el-Arabân tarafından istilâ edilince, yedi evlâdıyla birlikte Yezlîteyn'e taşındı. Ancak burada büyük zorluklarla karşılaştılar. Çünkü burada, bölge halkı ve sakinlerinden el-Avâmir isimli bir kabile yaşamaktaydı. Bunlar çok kötü bir komşuluk örneği sergilediler. Bunun etkisiyle Şeyh en büyük oğluna, 'hac için yola çık. Haccın şartlarını yerine getirip, Medine-i Münevvere 'ye geldiğinde, Mescid-i Şerifte şöyle şöyle sıfatları taşıyan bir adam göreceksin. Ona selâmımı söyle' dedi. Oğlu yola çıktı, haccını edâ etti. Medine 'ye yaklaştığında babasını ve onun dediklerini unuttu. Ancak, Mescid-i Şerif 'e girdiğinde, babasının kendisine anlattığı sıfatları taşıyan bir adam gözüne ilişti. Vasiyeti hatırladı ve o adamın yanına gitti. Ona selâm verdi ve babasının kendisine selâm gönderdiğini söyledi. O adam, 'Allah ecrini bol eylesin' dedi ve şöyle devam etti; 'O (baban) vefat etti...Evet, Tarablûs'da hristiyanlarla yapılan cihâdda vefat etti ve şeyh Abdullah b. Şiâb 'ın kabrine defnedildi.' Bunun üzerine şeyhin oğlu ağladı. O adam şöyle dedi; 'Senin bu ağlaman Allah 'ın kazasına itirazından mıdır?' Şöyle cevap verdi; 'Hayır, lakin memlekette çok küçük yaşta kardeşlerim var. İnsanlar ona kötülük yapacaklar ve ben en büyükleri olduğum halde yanlarında değilim. Babam da öldü. İşte benim ağlamam bundandır.' Bunu duyan adam şöyle sorar; 'Onların sayısı ne kadar?' Cevap verir; 'Yediyüz kadar.' Yine sorar, 'sizin sayınız kaç?' Cevap verir, 'Yedi.' Bunun üzerine adam, 'Onlar yedi, siz yediyüz' sözünü üç defa tekrar eder ve şöyle der; 'Allah sizden yedi kişiyi kıyamete kadar daim eyleyecek.' Ve bu sözü de üç kere tekrar eder. Bu anlatılanları müteaddid kimselerden işittim. Kendi aralarında da çokça meşhur bir olaydır. Ve yine meşhûr olan bir diğer husus, el-Avâmir 'in asla yedi sayısını aşmamaları, bunu aştıklarında ise mutlaka bir tanesinin ölmesidir. Yine aynı şekilde Fevâtîr 'in içinde her zaman mutlaka yedi büyük evliyânın varlığını sürdürmesi bütün bu beldelerde

meşhûrdur. Sâlihînden gördüğüm herkesden işittim ki, onlardaki bereket, Allah'a intisâb durmadan artmaktadır. Onlar aynı zamanda, Tarablûs 'un her köşesinde sayıca ve Allah'ı zikretmek açısından en fazlasıdırlar. Ve yine meşhûrdur ki, kendilerine her kim zulmetmişse, Allah onları âcilen dağıtmıştır.." Birinci bâbdan buraya kadar el-Asl 'da özetle bunlar ele alınmıştır.

Beşinci Bâb

Fevâtîr 'e yönelik edeb ve ta'zîm için istenilenler, bu konuda Şeyhin ve diğer önde gelen şeyhlerin vasiyetleri ve bunlarla münâsib olan hikâyeler hakkındadır.

Allâme Şemsüddin el-Lakânî der ki; "Fevâtîr, ehl-i atfturlar (yumuşak, merhametli insanlardır). Kendilerine sû-i edebde bulunanlara iyilikle karşılık verirler." Şöyle devam eder; "Şüphesiz ki, fer 'deki iyilik, asl 'daki iyiliğe delâlet eder. Büyük bir ihtimalle her iki durum da onlarda bulunmaktadır. Özellikle onlardan evliyânın çıkması, onların asıllarının da iyiliğine delâlet eder." Bir başka defa şöyle demiştir; "Üstâdım Zerûk 'tan işittim ki, Fevâtîr ve Zâviye-i Garbiyye, tıpkı arzın za 'ferân çiçeği bitirmesi gibi, evliyâ bitirmektedir. Tarablûs 'a gelen basîret sahibi hiç bir veli görmedim ve işitmedim ki, Fevâtîr 'e karşı, onların evliyâsının tasarrufâtından korkmayıp, müteeddib davranmasın." Âriflerden bazıları şöyle demişlerdir; "Şüphesiz Fevâtîr ve Cenzûr 'daki Ebû Ca'fer 'in evlâdları, mağrib evliyâsının akabesidirler (aşılmaz dağlardır). Maşrıktan veya mağribden birisi sâlimen buradan geçerse, necât diler." Bir defasında Mevlânâ Abdüsselâm Fevâtîr 'e şöyle demişti; "Ey evlatlarım, şu söylediğim iki şeyi mutlaka yerine getirin; Siyah giyinmeyin ve kendisinde nehyedilmiş sıfat bulunan bir kadınla düğün yapmayın. Bu durumda ben de size garanti veriyorum ki, sizin ektiğiniz tohumu yemek için inen her kuş ölür.." Şeyh, onlara ta 'zîm ve teslîmi ifade eden bu tür vasiyetlerini daha devam ettirir. Buna illet olarak, onlardan mutî ' olanların bu söylenenlerden menfeatleneceği, âsî olanların ise nefsi üzerine günah işleyeceği ifadesini kullanır. Onlara karşı adem-i ta 'zîm konusuna, onların emir ve yasaklarının zâhir-i şeriate göre olması değil, bilakis onlara duyulan ta 'zimden dolayı, onlara hizmet etmen girer. Emrettikleri şey, bâtında hüsn-ü zan ile birlikte

mahâric-i haseneye (güzel kaynaklara) rıfk ve yumuşaklıkla iltimâsta bulunmaktır. Aynı şekilde, kabul edilmek isteyen kişide de bu şart gerekir. Ancak teslim, en eslem yoldur. Bir cümleyle toparlamak gerekirse, Fevâtîr 'in bereketi çoktur ve meşhûrdur. Ekser beldede, sâlih insanların yattıkları türbeler bunun açık şâhididir. Onun dostlarının bereketine dair açık bir delildir. Onlardan çoğu meczûbdurlar. Çoğu yırtık-pırtık elbise giyerler. Garip sözler sarfederler. Hatta, basîret-i nâfize (her şeye nüfûz eden basîret) sahipleri dışında herkes onların bu ve benzeri tavırlarından dolayı i 'tikâden yanlışa saptıklarını düşünür. Onlardan bazıları zahiren hırpâni görünüşlüdür. İnsanların çoğu onlara zarar verirler ve onlardan istifade etmezler. Ancak ilim yönüyle derin olanlar, onları kesinlikle hakîr görmezler. Bilakis onlara yaklaşarak, onlardan duâ talebinde bulunurlar. Seyyid Ahmed Zerûk (rahimehullah) Fevâtîr 'in fukarâsını tek tek dolaşır, onların önünde sanki bir melikin huzurundaymış gibi saygıyla oturur, onlardan kendisine, ashâbına ve talebelerine duâ etmelerini talep eder, kendi arkadaşlarına da bunu yapmalarını emrederdi. Onun arkadaşlarından olan Şemsüddîn el-Lakânî gibi zâtlar, Fevâtîr 'den birisiyle karşılaştıklarında, onun çevresini sarıyorlar, onunla musâfahalaşıyorlar, ellerini öpüyorlar ve duâ temennisinde bulunuyorlardı. Muhammed İbn Abdurrahmân el-Hattâb, onlara ta 'zîmde bulunmakta, onların seviyesine inmekte, bir çoklarının alaya almalanna rağmen onlara sevgi göstermekte, onların hal ve hatırlarını sormaktaydı. Hatta onlardan birisiyle karşılaştığında alabildiğine sevinmekteydi. Şöyle diyordu; "Onlar insanların en şerefli insanlarıdır." Fevâtîr, bir çocuğun annesine sığınması gibi ona sığınmıyordu. Bir defasında şöyle demişti; "Zağvân dağına, Zâviye-i Garbiyye ehline ve Fevâtîr 'e gelmeden, bir lemha dahi olsa onlarda halvet etmeden hiç bir insanın ayağı yere sağlam basmaz. Çünkü onlar maden-i velâyet ve berekettirler. Onlara giden yolu kim terkederse, terk edilir. Her kim bu yolda daim olursa, Allah'ın izniyle muvaffak olur." Seyyid Ahmed Zerûk, bir gün yakın arkadaşlarından bazılarına şöyle der; "Şeriata muhâlefet eden bir kimseden asla korkmam. Böyle olanları reddeder ve elimizden geldiğince tehdid ederiz. Ancak Fevâtîr müstesnâ. Onlar için sadece hayır konuşurum. Zira bana onların bereketleri

açıkça zâhir olmuştur. Hayatta olsun, ölmüş olsun Fevâtîr 'in yanında edepli olmak gerekir." Aynı hakikati büyük manevî tasarruf sahibi olmasının yanısıra el-Beşet 'in meşhûr sultanı Şeyh Seyyid Abdurrahmân da te'yîd etmiş, Fevâtîr 'i ziyareti esnasında, 'Onların beldelerine, onları sevmeden girilmez' demiştir. Yine bu hakikâte işâreten Seyyid Abdüsselâm şöyle der; "Evlâd-ı Süleyman'ın kabristanında, kendileriyle Allah arasında bir perdenin bulunmadığı yaklaşık dört yüz veli bulunuyor." Bu sözü sarfetmesinin sebebini talebeleri şöyle açıklar; "Bu mezaristanı ziyareti esnasında, âdetinin hilâfına olarak burada uzunca bir zaman beklemiş, hatta bizlere harâret basmıştı. Bizlerden ve ondan bol miktarda ter döküldü. Bizler anladık ki o başka bir âlemedir. Mu 'tâd haline döndükten sonra, Allah için bizlere olanlardan haber vermesini istedik. Çünkü o, Allah için kendisinden bir şey istediğimizde hiç bir şeyi gizlemez, olanları bütün ayrıntılarıyla anlattı. Bizlere şöyle dedi; "Ehl-i kabrin hepsi bana geldiler ve bana selâm verdiler. Ve bizlere ekâbir-i evliyâ ismini verdiler." Bir başka zaman şöyle der; "Evliya kabristanının bulunduğu şehirler dört tanedir. Bunlar; Ziliteyn'de bulunan Fevâtîr kabristanı, Tarablûs 'taki Münzür kabristanı, Cenzûr 'daki et-Talebe kabristanı ve Zâviye-i Garbiyye'deki Avsec kabristanı. Her kim niyet-i muhlisa ve i 'tikâd-ı tâmm ile buraları ziyaret ederse, Allahu a'lem, meded bulur. Münzür kabristanında on Fevâtîr ve üç bin velî vardır. Et-Talebe kabristanında ise yedi bin velî ile Kur'an-ı Kerîm'i hıfzeden ve kendilerine Muhammed ismi verilen beş yüz talebe vardır. Ben bütün bunları ancak Allah'ın ve Resûlünün izniyle söyledim." Sonra şöyle devam eder; "Bu şehirleri bolca ziyaret edin. Karşılığında onlardan mutlaka kazanç, başarı ve semere görürsünüz. Özellikle de, ekâbirden on bin velînin bulunduğu Avsec kabristanına." Allah'ım, onların, sâir evliya ü sâlihînin manevî feyizlerinden bizleri menfeatlendir. Hiç şüphesiz sen Karîb ve Mu'cîb 'sin. Bak, Feytûrî tarikatının anahtarı olan Şeyh Halîfe Mevlânâ Abdüsselâm'in başından geçen bir hadiseye dikkat et. Fevâtîr kasırlarından birisinin sathında oturmuştu. Kendisini yüce bir makamda müşâhede edince teaccüb etti. Kendi kendine, 'Fevâtîr 'den hiç kimse şu an benden daha büyük bir derecede de'ğil' dedi. Bunun hemen akabinde o kasrın en aşağısına indi. Öyle

ki, kendisinde olan bütün maârif ve esrârı kaybetmişti. Fevâtîrin nâhiyelerinde (köşe-bucağında) bir yandan dolaşırken, diğer yandan 'rızkî, rızkî' diye seslenmekteydi. O, böyle yapmaya devam ederken, bir çadırdan elinde yün eğirmekte olan yaşlı bir kadın çıktı ve ona şöyle dedi; 'Yah Yâ mecnûn!. Yah yâ mecnûn!. Arz üzerinde bu kadar kibirlendiğin yeter! Hatta, tâ kasrın tepesine kadar yükseldin.' Bunun üzerine o, kadıncağızın ayağına kapandı ve şöyle yalvardı; 'Ben Resûlüllah 'a (SAV) intisâb ettim'. Bu sözü tekrar tekrar söyledi. Yaşlı kadın şöyle dedi; 'Ben senin arkadaşım değilim. Lakin sen şu inek güden adama git. O senin ihtiyacına cevap verecek.' Ondan ayrılarak, çoban adamın yanına gitti. Çoban, büyük bir deri parçasının bir kenarını delip buradan başına geçirerek üzerine giymişti. Ona da aynı şekilde 'rızkî' diye seslendi. Çoban da, yaşlı kadının söylediklerinin aynısını tekrarladı. Bunun üzerine çobanın elini öpmek için eğildi ve şöyle dedi; 'Resûlüllah (SAV) için söyle.' Bunun üzerine çoban, onun tevbe etmesini istedikten sonra istediği cevabı verdi. İşte bu benzeri hikâyeler, sâdık-ı musaddak (doğru ve doğruluğu tasdik edilmiş) kimseleri doğrulayan olaylardır ve bunlardan iyisi-kötüsü, yükseği-alçağı bütün insanlar için bir edeb dersi çıkarılmalıdır. Bir başka olay şöyle hikâye edilir; Adamın birisi yanında bir inekle birlikte Fevâtîr 'e doğru gitti. Fevâtîr'e yaklaştığında bir saat kadar uyudu. Ancak uyandığında ineğini bulamadı. Sonunda ineğinden ümidini tamamıyla kesti ve oradaki mezarlığa şöyle seslendi; 'Ey Fevâtîr ricali! Resûlüllah (SAV) hakkı için ben sizin hasmınızım. Ama şimdi sizin harîminizde ineğim kayboldu.' Bir saat geçmeden ineğini buldu. Ne var ki hemen ardından, ineğini yine Fevâtîr 'e doğru sürdü. Ancak yaptığı bu yanlış davranışın karşılığında, orada kendisini korkutan ve aynı zamanda pişmanlığa sevkeden bir olaya şahid oldu. Ehl-i kabirden birisi kendisine görünerek; 'Ey kardeşim! Fevâtîr ricâlî çoktur. Senin ineğin kaybolduğunda ve onlardan yardım istediğinde, onlardan birisi sana yol gösterdi, ama sen bunu kötüye kullandın.' dedi. Bu olay üzerine o adam anladı ki, evliyâ-i Fevâtîr, zâhiren harâb gibi görünen bu yerde halen mukîmdirler. Bunun üzerine Allah'a tevbe ve istiğfarda bulundu.

Hikâye edilen bir başka olay şöyle gerçekleşir; Şeyh Seyyid Halîfe el-Âtî el-Feytûrî 'nin Selâsil 'inde zikrettiği üzere, bir adam

muayyen hacc zamanda hacca gitmezse zevcesinin kendisine haram olması üzerine yemin etmişti. Ne var ki, belirttiği zaman yaklaştığında hastalandı. Bu hastalıktan kurtuluncaya kadar da hac mevsimi geçmek üzereydi. Bunun üzerine çevresindeki insanlar ona gülmeye ve onunla alay etmeye başladılar. Hal böyleyken, yakınlarından bir kısmı onu bazı meşhûr sâlih insanlara gitmesi için yol gösterdi. Bu tavsiyeden hareketle, bir sâlih insanın huzuruna gitti. Ağlayarak durumunu arzetti ve hacedebilmek için kendisinden yardım istedi. O zât kendisine, 'Ey oğlum! Vallahi benim buna gücüm yetmez. Lakin sen Fevâtîr beldesine git ve insanların oyun oynamak için toplandıkları yere otur. Sana ilk gelen güzel yüzlü ve güzel giyimli bir genç olacak. Hüç şüphe yok ki, aslen o fakirdir. Avâm onun çevresinde toplandığında o elbisesini çıkarır ve gömleğiyle tıpkı onlardan birisi gibi oyun oynar. Gece olduğunda insanlar dağılır ve geride sadece o kalır. Seni oturur vaziyette görünce gelir ve sana sorar. Senin bir mizâfîr olduğunu anlar ve kendisiyle birlikte gitmeni ister. Onunla birlikte gidersen sana yemek getirecektir. Sen bunu yemekten kaçın ve ona kendi ihtiyacını şart koş. Bana göre senin ihtiyacını ancak o karşılar.' Adam gitti ve şeyhin emrettiği her şeyi aynen yaptı. Gerçekten o genç onun ihtiyacını şeyhin söylediği gibi karşıladığını görünce çok şaşırıldı. Gencin verdiği yemeği, ihtiyacını karşılaması şartını ileri sürerek yemekten kaçındı. Bunun üzerine genç ona Arefe günü muayyen bir yere gelmesini söyledi ve eğer denilen yere zamanında gelmezse, istediğinin gerçekleşmeyeceği uyarısında bulundu. Adam belirtilen yere Arefe günü geldi. Seyyid Halîfe gelinceye kadar orada oturdu. Seyyid onun elinden tuttu ve o anda kendisini Arafat 'ta buldu. Ona, haccın şartlarını yerine getirmesini, Medine-i Münevvere 'yi ziyaret etmesini, bunları yerine getirdikten sonra muayyen bir yere gelmesini söyledi. Adam kendisine emredilen bütün şeyleri yerine getirdi. Kendi memleketinden veya tanıdıklarından onu gören herkes, hacca nasıl geldiğini sordu. O, deniz yoluyla geldiğini söyledi. Sonra onlardan memleketteki ahâlileri için burada yaşadıklarını birer kağıda yazmalarını istedi ve geriye döneceğinden bahsetti. Belirtilen yere şeyh gelince, birlikte geri döndüler. Ancak ona hiç kimse inanmadı. Bunun üzerine o, yazılı kağıtları çıkardı. Diğer insanlar

haccdan döndükten sonra, onun bütün söylediklerinin doğru olduğunu haber verdiler. Bu andan sonra Seyyid Halîfe meşhur buldu. El-Asl 'da, 'Ben bunu müteaddid kimselerden işittim' denilirken, bir başka yerde, 'Fevâtîr'de uzlet ve velâyet vakîdir' ifadesi kullanılır. Ali İbn Telîs 'in Fevâtîr'den bir kimeyle yaşadığı bir hadise bunu te 'yid eder. Anlatıldığına göre, mezkûr Ali velâyete erişmeden önce, yüksek bir makamda oturmaktaydı. Sıcak bir günde ona Fevâtîr 'den yırtık elbiseli bir adam geldi. Ali İbn Telîs onu görünce elinden tuttu ve kendi yanına çekti. Üzerindeki yeni elbisesini çıkarıp ona giydirdi. Kendisi de başka bir cübbe giydi. Feytûrî 'den adam kendi evine geldiğinde karısı onun cübbesini tutup yırttı. Bir müddet sonra Ali İbn Telîs o adamın kendi giydirdiği cübbenin yerine başka bir cübbe giydiğini gördü. Ona, 'Niçin sana verdiğim cübbeyi giymedin?' diye sordu. Adam, evine gittiğinde başından geçen olayları bir bir anlattı. Ali İbn Telîs adama başka bir cübbe daha verdi. Feytûrî 'den zât elbiseyi giyince gözünü semâya kaldırdı ve dudaklarında bir gülümsemeyle birlikte şöyle dedi;

"Onu hakir bir şahsa giydirdi * Hiç bir şey ummadan* Yâ Rabbi, ona öyle bir devlet ver ki * Övgüye ve yüceliğe nâil olsun"

Allah o adamın duasını kabul etti ve Ali İbn Telîs, Tarablûs illerinde hiç bir kimsenin ulaşmadığı velâyet mertebesine vâsıl oldu. Bu esnada halkı ona vergilerini düzenli olarak ödemekteydi. Fukarâ-i Fevâtîr 'in bereketiyle Allah işte böyle dilemişti. Bir müddet sonra, Allah onun halkı üzerindeki hakimiyetini zayıflatmayı diledi. Bunun sebebi de şu olaydı; Ali İbn Telîs topladığı vergileri yiyecek şeklinde toplama emrini vermişti. Bunun üzerine halk vergi miktarınca yiyecek getirmeye başladı ve getirdikleri yiyecekleri bir meydana koydular. Hatta yiyecekler dağ gibi birikmişti. Bir gün koltuğunda otururken Fevâtîr 'den bir adam eşeğinin sırtında yiyeceklerle gelmiş ve onu bırakmıştı. Bunu gören Ali İbn Telîs, 'Eğer bu getirdiklerini yiyeceklerin en üzerine koymasın senden kabul etmeyeceğim' dedi. O adam zayıf ve uzun boylu birisiydi. Tek başına söylenen işi yerine getirmeye koyuldu. Onun meşakkatle karşılaştığını gören insanlar onunla alay ederek seyrediyorlardı. Ancak adam inatla devam etti, yiyecek yığınının te-

pesine ulaştı ve getirdiklerini oraya bıraktı. Daha sonra da başını semâya kaldırarak şöyle dedi;

"Kendine sığınanı koruyan kişinin beldesini ateş mi sardı?
Yâ Kâdir, müsrifi yerin dibine batır; Yâ İsevîleri batıran.."

Allah o yiyeceklere öyle bir koku musallat kıldı ki, arza dalga dalga yayıldı. İşte o günden sonra Ali İbn Telîs 'in idaresi çökmeye başladı. Tâ ki, Allah hâkimiyeti onun elinde alıncaya kadar devam etti. Hem kabîlesini he de devletini bu güne kadar yeryüzünden sildi.

Özetle, Mevlânâ Abdüsselâm 'ın zuhûr ettiği Feytûriyye kabîlesinden en-Nebîliyyûn ve el-Hasaniyyûn diye anılanlar hakkında en-Nesebü'l-Meşhûr ve benzeri kitaplarda açıklamalar yer almaktadır. Zamanla mezkûr hikâyeye dair haberler yayılmış, ehl-i adâletten ve diğer insanlardan bir çoğunun diliyle aktarılmıştır. Şüphesiz Allah, her şeyi en iyi bilendir." El-Asl'da, 'Fethu'l-Alîm fî Menâkıbı Abdüsselâm b. Selîm' isimli eserden iktibaslar yapılmak suretiyle bu bilgiler verilmiştir.

Altıncı Bâb

Anne cihetinden nesebi, babasının onunla evlenme sebebi ve annesinin ahvâline dair bir bahis hakkındadır.

Derim ki, el-Asl 'da onun annesi cihetinden nesebi hakkında şu silsileye yer verilmiştir. Abdüsselâm İbn Seyyide Selîmel İbnetüş-Şeyh Seyyid Abdurrahmân ed-Der 'î (büyük allâme, veliyy-i sâlih, ehl-i keşf) b. Abdülvâhid b. Abdülkâdir b. Abdülazîz İbn Alî b Sa 'd b. Muhamed b. Ebû Abdullah b. Şeyhu'l-Kebîr (meşhûr veliyy-i sâlih, Seyyid Abdüsselâm'ın mürebbîsi) b. Meşîş (bu zât iki taraftan şerîftir) b. Ebû Bekr b. Ravâh b. İsâ b. Ebu 'l-Kâsım b. Mirvân b. Hamîde b. Ali b. Abdülazîz İbn İdrîs b. İdrîs b. Abdullah b. Muhammed b. el-Hasan el-Müsennâ İbnü 'l-Hasan es-Sebt b. Ali ve Fâtıma (r. anhüm). Ramazan bayramında doğmuş olmasından dolayı İyâde lakabıyla şöhret bulmuştur. Zikredildiğine göre, bu beldede çocukluk dönemini geçirmiş, burada büyümüş ve farz-ı ayn olarak öğrenmesi gereken bilgileri ve diğerlerini burada elde etmişti. Babası onu, Tarablûs 'ta yaşayan Seyyid Selîm dışında hiç kimseyle evlendirmek istemiyordu. İnsanlar onun nişanını babasının yanında gerçekleştirilmesini arzulamakta, mehrinin çok olması için gayret harcamaktaydılar. Ancak babası şöyle diyordu; "Velev ağırlığınca yakût olsa dahi, onun evlendirilmesinde benim ve sizin elinizden bir şey gelmez. İnşallah onun kocası Tarablûs 'tan nesebi Âl-i Muhammed'e (SAV) dayanan bir şerîf olacak." Allah ne zaman ki o ikisiyle Seyyid Selîm'i biraraya getirmeyi diledi, babası onu Tarablûs topraklarına götürdü. Avsece 'ye vâsıl olduklarında Seyyid Selîm ile birlikte kadı ve şahidleri hâzır buldu. Böylelikle onu bizzat babası evlendirmiş oldu. Bundan sonra Seyyid Selîm onu Zâviye-i Garbiyye 'ye götürdü ve orada onun için bir ev yaptı. Bu evlilikten Seyyid Abdüsselâm'ın dışında

zürriyetleri artmadı. O, gayet fazîletli, celîl ve hâzık bir hanımdı. Senenin bir çok gününde oruç tutar, Kur'an'dan cüz'ler okurdu. Zamanımızda onun bir mislini görmedim. Yüz on sene yaşadı ve Şeyh'in ceddi olan Seyyid İmrân'ın türbesindeki bir hücreye defnedildi. Vefât ettiğinde bir münâdî (dellâl) şöyle nidâ etmişti; Sâliha ve faziletli, seyyide ve şerîfe, ihsân-ı kesîr sahibi, Rahmân'ın kulu, ed-Derî ' li kadının namazına buyurun.." El-Asl-'da konu hakkında yer alan bilgiler bunlardır.

Tenbîh: Muhakkik alimler onun anne cihetinden şerif olup olmaması hususunda ihtilâfa düşmüşlerdir. Birinci görüşü savunanlar arasında eş-Şâzelî, İbn Merzûk, el-Ukbânî, Şerîf et-Tilmisânî, Seyyid Muhammed es-Sinûsî yer alır. İkinci görüşü savunanlar arasında ise İbn Abdürrafî ' vardır. İbn Abdüsselâm da bu görüşü seçmiştir. Bizler bu meseledeki iki grubu nefyen ve isbâten te 'lîf etmeye çalıştık. Onların bu konudaki görüşleri üzerinde ayrıntılı olarak durmak istersen, el-Asl kitabına mürâcaat etmelisin. Çünkü bu eserde mezkûr konuya on beş sayfa yer verilmiş, geniş açıklamalar yapılmıştır.

Yedinci Bâb

Şeyh Seyyid Abdüsselâm'ın babası Seyyid Selîm'in (r. an-hümâ) ahvâli hakkındadır.

Onun (Şeyh Abdüsselâm'ın) babası Seyyid Selîm (rahimehullah) kerâmetler, işâretler ve hârikulâdilikler sahibi ricâlullah-ı sâlihînden (Allah'ın sâlih kullarından) birisiydi. Okuma ve yazma bilmeyen ümmî bir kimseydi. Ancak o, Kitâb ve Sünnetin manaları hakkında çok belîğ bir şekilde konuşur, bu hale alimler dahi hayran kalırlardı. Kur 'an okuyan bir kimsenin hata yaptığını duyunca, 'değiştirdi, farklı okudu, fazla veya eksik okudu, bir sûreden başka bir sûreye geçti' gibi uyarılarda bulunuyordu. Zâviyelerde oturur, buralarda Kur 'an-ı Azîm tilâvet eder, talebelerin ağzından Kur 'an kıraati dinlerdi. Okuyan yanıldığında, tebdhil ettiğinde veya eksik okuduğunda ona 'Ey fülân, sus! Senin kırâatinde sevap yok' derdi. Kendisine bunu nasıl anladığı sorulduğunda, o şöyle derdi; 'Bir kimse Kur 'an tilâvetine başladığında, onun zâhirinde bir nûrun ortaya çıkıp semâya doğru yükseldiğini görüyorum. Ne zaman ki o kimse hata, tebdîl ve tağyîrde bulununca hariçteki o nûr kesiliyor.' El-Asl 'da bu bilgiler yer almıştır. Ben derim ki; Hiç şüphesiz, bunda şaşılacak bir hâl yoktur. Seyyid Abdülazîz ed-Debbâğ ümmî bir zât idi. Bununla birlikte Kur 'an, hadîs-i kudî ve hadîs-i gayr-ı kudîyi birbirinden ayırdedebildiği gibi, sahîh ve mevzû' hadîsler arasındaki farkı da anlayabiliyordu. Kur 'an ve hadîslerin tefsirinde yüce bir nefse sahipti. İşte, el-İbrîz 'e bak; göreceksin ki o zât mahzâ Allah'ın fazlıyla doludur. Şüphesiz Allah fazl-ı azîm sahibidir. El-Asl'da geçtiği üzere, Seyyid Selîm bir çok keramet sahibidir. Bunlardan bir tanesi zevcesi Ümm-ü Şeyh'in (Şeyh Abdüsselâm'ın annesi) doğmadan önce buna müttali' olmasıdır. Ona evlenmesi

söylendiğinde o, 'Abdüsselâm'ın annesi doğduktan sonra' cevabını veriyordu. Bu kerâmetiyle o, hem evleneceği kadının henüz doğmamış olduğunu, hem de Abdüsselâm isimli bir oğlunun olacağını, bundan başka da zürriyetinin devam etmeyeceğini haber veriyordu. Kerâmetlerinden bir diğeri; O, hakimlerin huzuruna çıkan insanlara şefaatçi oluyordu. Bir defasında, yine birisi için şefaatçi oldu. O adam kendisine, 'eğer sen bir şeyh isen bana üfle' dedi. Bunun üzerine o, 'Bismillâh' diyerek ona yüzüne üfledi. O anda adamın elleri ve ayakları titremeye başladı. Kendinden geçmiş vaziyette, Allah'dan istiğfarda bulunuyordu. Şeyh elini adamın yüzüne sürdü ve bir şeyler fısıldadı. Bundan sonra o adam kendisine mürid oldu ve vefât edinceye kadar yanından ayrılmadı. Kerâmetlerinden bir başkası ise, gökteki bir kuşu çağırduğunda ona inmesi, denizdeki balığı çağırduğunda, ona çıkıp gelmesidir. O, geceleri kâim, gündüzleri sâim bir zâttı. Allah ona rahmet eylesin ve bizleri ondan faydalandırın..

Sekizinci Bâb

Seyyid Abdüsselâm'ın sıfatları, giyimi, yüzük takması, mi'vâli (bir çeşit asâ), el-Esmer lakabının kendine verilmiş sebebi, mezhebinin ve akîdesinin beyânı hakkındadır.

Seyyid Abdüsselâm (rahimehullah) orta boylu, güzel sûretli, buğday tenli, siyah gözlü ve siyah kaşlıydı. Parlak yüzlü ve hafif uzun saçlıydı. Tatlı dilli, hoş sözlüydü. İç giyiminin üzerine beyaz bir elbise giyer, başına beyaz veya yeşil bir sarık sarardı. Sonra yüzünü de bir örtüyle örterdi ki, çoğu zaman sadece gözleri görünürdü. Bu örtüyü sadece ashâbıyla biraraya geldiği zaman kaldırırdı. Halktan birisini görünce yüzünü kapatırdı ve bunun hakkında şöyle derdi; "Fakîr-i Rabbânî bâkire bir gelin gibidir. Ona ancak mahremleri muttali¹ olabilir." Bu tavrını vefat edinceye kadar sürdürmüştü. Sol elinin serçe parmağına bir yüzük takıyordu. Bu yüzük bir dirhemden azdı. Onun bir mi'vâli (bir çeşit asâ) vardı. Bunun aslı zeytin ağacındandı ve dört köşeliydi. Her bir yüzünde bir şeyler yazılıydı. Birinci yüzünde 'Bismillâhi'1-Kâfi', ikincisinde 'el-Ganiyyü'1-Fettâh', üçüncüsünde 'er-Rahmânü'1-Bâkî', dördüncüsünde 'er-Rahîmü'r-Rezzâk' yazıları bulunuyordu. Sarı bir Tarablûs terliği, ayak bileklerini örten (bir tür ayakkabı olan) Mesed ve Kayravân Meddâse'si (bir tür mahalli ayakkabı) kullanıyordu. Bazan sarı terlik içine huff (ince deriden yapılan giyecek) ve çorap giymekteydi. İşte bunlar, ondaki farklı ahvâlin örnekleridir. Bütün farklılıklara rağmen sanki bizleri, hayatı boyunca siyah terlik ve diğer siyah giyecekleri giymekten men'etmiş gibidir. El-Esmer¹ lakabının kendisine verilmesi hakkında annesi (rahimehallah) şöyle demiştir; " O dört yaşlarında-

1. Esmer kelimesi sözlükte siyahla beyaz arasındaki renk anlamına geldiği gibi, geceleri uyanık geçiren kimse anlamı da taşımaktadır. (Mütercim)

ken, bir gün âlem-i nevmde bana, onun Allah'a itaat yolunda karanlık geceleri uyanık geçireceği için Esmer lakabını vermemi söylediler." Bu lakabın verilişini isbât mahiyetindeki mezkûr örneği te'yiden Şeyh, 'Kitâbü'l-Azamet' isimli eserinde bir tahdîs-i nimet olarak şöyle der; "Allah-u Teâlâ 'ya tâat için geceleri uyanık geçirmem sebebiyle bana bu lakab verildi." El-Asl 'da bunlara ilave olarak onun mezheben Mâlikî, akîdeten Eş'arî olduğu belirtilir.

Dokuzuncu Bâb

Bazı havâssın onu müjdelemesi hakkındadır

El-Asl 'da şöyle denilir; Bil ki, onun zuhûrundan önce havâss-ı evlîya tarafından müjdenmesi çok olmuştur. Biz bunlardan çok çarpıcı olanları aktaracağız. Bunlardan birincisini sâlih kardeşim Seyyid Arîbî el-Verfelî, Seyyid Ahmed el-Haddâd 'ın şöyle dediğinden bahseder; 'Veliyy-i sâlih ve mânevîyat kâşifi Seyyid Ali b. Dervâz (rahimehullah), kendisine Şeyh'in babası Seyyid Selîm uğradığında, ona saygısından ayağa kalkmış, ellerini öpmüş ve ona, 'şüphesiz ki senin ardında öyle bir veliyy-i kâmil var ki, onun sesi mağribe ve maşrika ulaşır' demişti. Halbûki Seyyid Selîm o esnada bekardı. Mezkûr Seyyid Ali gerçekten kerâmetler ve keşifler sahibiydi. Şöyle diyordu; "Bir insanın kalbinden geçen hiç bir düşünce yoktur ki, Allah bana onu izhâr etmemiş olsun." Onun, Seyyid İbn Arûs 'un menkîbelerine benzer özellikleri vardı.

Sâlih kardeşim, Fevâtîr bölgesinde ikâmet eden Seyyid Hamîd 'in torunu Seyyid Abdülmün'im bana şöyle anlatmıştı; "Ben dedem, veliyy-i sâlih Seyyid Abdurrahmân el-Beşet 'ten işitiyordum. O Fevâtîri çokça ziyaret ederdi. Seyyid Selîm ile biraraya geldiklerinde ona, 'Yâ Selîm! Senin ardında bir seyyid-i ricâl (insanların efendisi) ve kahramanlar kahramanı Abdüsselâm var.' derdi. Şüphesiz o, Seyyid Selîm'e bunu keşif cihetiyle söylemekteydi. Nitekim, onun (Abdüsselâm 'ın) annesiyle evlendi, ona ev kurdu ve sonra Seyyid Abdüsselâm doğdu. Seyyid Abdurrahmân her ne zaman Fevâtîr'e yönelse, mutlaka Seyyid Selîm'e gelir ve ona şöyle derdi; 'Çocuğunu bana getir, onu tebrîk edeyim.' Bunun üzerine Seyyid Selîm çocuğu kundağı içinde getirir, onun kucasına verir, o da ellerinden tutar, sonra ellerini öper, ona selâm verir ve 'Merhaba!' derdi. Seyyid Abdurrahmân keramet sahibi

ekâbir-i evliyâdandı. "Menâkıb" isimli eserinde, Şeyh el-Harûbî kendi el yazısıyla onun Kutbâniyyet-i Uzmâ makamını 799'da (M:1396/7) vefât eden şeyhi Ebû Ca'fer'den mîras aldığını yazmıştır.

Sâlih kardeşim Seyyid Ahmed el-Levâtî şöyle anlattı; "Seyyid Selîm ilk dönemlerinde, sâlih insanları ziyaret için Tunus'a gitmişti. Burada yaşayan insanlara bâtın cihetiyle bazı hakikatlerden bahsetmiş, bunun akabinde ehl-i zâhir ulemâsı onu ağır bir şekilde tenkid etmişti. Bu kadarla da kalmayarak, onun aleyhinde bir meclis kurmuşlar, kendi aralarında onu öldürmek için karar almışlardı. Planladıkları şekilde öldürmek için ona yaklaştıklarında, Kutb-u Zamân Seyyid Ali atının üzerinde hızla yanlarına gelerek onlara şöyle seslendi; 'Bu veliyy-i sâlih ve mazlûm insanı serbest bırakın. Çünkü onun ardında batıdan doğuya kadar herkesin meded umduğu, ismi Abdüsselâm olan bir veliyy-i sâlih durmaktadır.' Söylediği zâtın sıfatlarını bir bir sıraladıktan sonra şöyle devam eder; 'O velînin ardında hâzır bulunup, onun kelâmından işitenlere ne mutlu!' Oradaki insanlar bu sözleri duyunca pişmanlık duyup, 'Keşke bizler de o zâtın zamanında yaşasaydık da, onun kelâmından bir şeyler işitseydik' derler. Buna karşılık Seyyid Ali, 'Siz onu göremeyeceksiniz, çünkü o doğmadan önce sizler ölmüş olacaksınız. Eğer onun kelâmını işitmek isterseniz, onu işitirsiniz.' der. Onlar hep bir ağızdan, 'Bize işittir' derler. Bunun üzerine Seyyid Ali şöyle nidâ eder; 'Ey Abdüsselâm, Allah'ın sana verdiği nimetler ile konuş.' O anda Seyyid Abdüsselâm babasının sulbünden, 'Lebbeyk! Lebbeyk!' diye seslenir. Sonra nimetlere şükretme, dünya nimetlerinden uzaklaşma, vaaz ve tezkîr konularında bir şeyler anlatır. Bunun üzerine oradaki insanlar Seyyid Selîm'in ellerine kapanarak şöyle yalvarırlar; 'Allah için bizi affet!' Seyyid Selîm ölüm tehlikesinden bu şekilde kurtulduktan sonra, kendi beldesine döner." İşte, Lehv-i Muhfûz'dan Allah'ın izniyle bu hakikatleri keşfeden büyük evliyâdan birisi de Seyyid Ali'dir. Bir şey söylediğinde mutlaka vakî' olurdu. Bu zât 898 (M: 1492/3) senesinde vefât etmiştir.

Sâlih kardeşim Seyyid Miftâhu'l-Atvî, müttakî ve sâlih insan Seyyid el-Bâzeli'den, o da Zilîten'de yaşayan sâlih bir kimseden

anlattığına göre; "Ârâbî isyancılar Fevâtîr' e saldırdılar. Bu esnada Şeyh henüz küçük yaşta idi. İnsanlar saldırganlardan kaçtılar. Şeyh de onlarla birlikteydi. Şeyh-i Kebîr Seyyid Ali el-Avsecî onlarla beraberdi ve şöyle diyordu; 'Tarablûs sultânına bakınız. Ey Abdüsselâm nereye kaçmaktasın? Sultân asla kaçmaz.' Bu sözü bir-kaç defa tekrarladı. İşte o Seyyid Ali Aktâb-ı Seb'adan (Yedi Kutuptan) birisiydi. Şehirlerde ve köylerde vaki' olacak olayları haber verirdi. Kur'an-ı Kerîmi yedi günde okurdu. Tam yüz elli sene yaşadı ve 965 (M: 1557/8) senesinde vefât etti. Bunu bana iki oğlu Abdülhamîd ve İbrâhim haber verdiler.

Saîde isimli atla ilgili bir başka hikâyeyi ise bana Seyyid Yahyâ b. Ali el-Hamrûnî babasından aktararak anlattı. Şöyle ki; Şeyh Sâid el-Guryânî 'nin evine yakın bir yerde bulunan Guryân dağına mekân edinmişti. Atının ismine Saîde isminin verilmiş sebebi olarak, onun mezkûr Şeyh Seyyid Sâid'e hediye edilmesi ve Şeyh tarafından bizzat terbiye edilerek çok bakımlı bir at haline getirilmesi gösterilir. Gerçekten at o kadar alımlıydı ki, herkes onu satın almak istiyordu. Bunun için de sayılamayacak kadar çok dirhem teklif ediyorlardı. Bu teklifle gelenlere o hep, 'onun binicisi henüz ortaya çıkmadı' diyordu. Bu hal Şeyh Abdüsselâm dünyaya gelinceye kadar devam etti. Bunun üzerine o diğer insanlar, 'işte atının binicisi' deyip, atını Abdüsselâm'a hediye olarak gönderdi. El-Asl 'da bu at hakkında çok acîb özellikler zikredilmiştir. Şeyh Abdurrahmân el-Mekkî, Sağîr 'inde, 'hiç şüphesiz ki bu at, efendimiz el-Mikdâd'ın (r.a) atının neslinden gelmektedir.' der ve atın nesil silsilesini zikreder. Eğer dilersen bu esere bakabilirsin. Yukarıda zikrettiğimiz Seyyid Yahyâ şöyle demiştir; "Ehl-i adl ve diğer insanların lisanlarından feyz almak için onları dinlerdim. Seyyid Ahmed b. Arûs şöyle diyordu; 'Tarablûsgarb'da Abdüsselâm adıyla tanınan birisi zuhûr edecek, bu tarîkatı açacak ve onu meşhûr edecek. Döneminin şâni en büyük insanı olacak. O benden sonra gelen beşinci halifedir.'" Kendisine çok güvendiğim birisinden duydum ki, veliyy-i sâlih, kudve-i mekâşif (manâ alemini keşfeden örnek kişi) Seyyid Abdullâh el-Abbâdî, daha sonra Şeyh Seyyid Abdüsselâm'ın zâviyesinin tesis edildiği yere her gelişinde şöyle derdi; "Burada en büyük velilerin şeyhi (Şeyh Abdüsselâm'a işaret ediyor) eliyle Kur'an, ilim ve

zikir için bir zâviye binâ edilecek." O zât bunları söylerken Şeyh henüz doğmamıştı. Seyyid Abdullah'ın buna benzer kerâmetleri çoktur. O, bu tarikatın erkânından birisidir ve alimlerinin en üstünüdür. Seyyid Ahmed ez-Zerûk da ondan bahsetmiş, onu senâ etmiş ve onun Sultânlığına şهادette bulunmuştur. Şöyle demiştir; "Şüphesiz ki o, yaşça benden büyüktür, ilmen, fehmen, zühden, ibâdeten ve fakren benden ileridir." Seyyid Ahmed Kur'an'ı Verş ve Kâlûn olmak üzere iki rivayete göre okuyor, İmâm el-Harâzî'nin hattıyla yazıyordu. 898 (M: 1492/3) senesinde vefât etti.

Sâlih kardeşim İbrahim et-Tarablûsî amcasından, o babasından naklederek şöyle anlattı; "845 (M:1441/2) senesinde bir gün, veliyy-i sâlih, Tarablûs'ta Şânü's-Şân lakabıyla meşhûr Muhammed b. Ali el-Feytûrî'nin meclisinde hâzır bulundum, bu esnada onunla birlikte faziletli insanlardan oluşan bir cemaat da vardı. Keşf cihetiyle Tarablûs'ta ve diğer yerlerde bulunan evliyây-ı ekâbir hakkında konuşmaya başladı. Söz Fevâtîr'e geldiğinde şöyle dedi; 'Amcamın oğlu Selîm'in evliyây-ı âzâmdan ve ekâbir-i meşâyihden sâhib-i kerâmet, sâlih bir evladı olacak. O, tarikat ve hakikati cem'edecek.' Sonra, onun sahip olacağı vasıfları, ilmini, kuvvetli zekâsını, yüksek makâmını ve benzeri hasletlerini anlattı. Hâzır bulunan ashâbından bazıları, 'Senin zikrettiğin bu velî senden, Seyyid Abdülkâdir el-Geylânî'den, Seyyid Ma'rûf-u Kerhî'den, Seyyid Ahmed el-Bedevî'den daha mı büyüktür?' diye sordular. Buna cevâben o şöyle dedi; "Vallâhi, tallâhi, Resûlullah (SAV) hakkı için, Fevâtîr 'deki ecdâdımın toprağı hakkı için o benden de, onlardan da velâyeten ve dereceten daha büyüktür.' Bu sözler Seyyid Abdüsselâm henüz doğmadan önce söylenmişti. Bu sözlerin sahibi Şânü's-Şân, ehl-i hâlden meczûb birisiydi. İnsanlar onun velâyeti konusunda mutabık kalmışlar, onun muhabbetinde icmâ etmişlerdi. Allah onların lisânına onun hakkında 'O evtâddandır' (o mânevi direkledendir) sözünü yerleştirmişti. O ehl-i keşftendi. 904 (M01498/9) yılında vefât etti. Allah rahmet eylesin."

Seyyid Ahmed Zerûk'un tilmizlerinden olan sâlih kardeşim Seyyid Tâhir el-Kostantînî şunu anlattı; "Veliyy-i kâmil, dâire-i Şâzeliyye'nin büyüğü Ahmed Zerûk bir gün, Seyyid Abdüsselâm'

ın ders gördüğü sınıfa girmişti. O sırada müeddib (yani terbiyeci, öğretmen) Seyyid Abdüsselâm'ı dövmeekteydi. Bu görünce derhal müeddibin elinden tuttu ve ona, 'Ey âhir zaman müeddibi! Bu çocuğa karşı edebli ol! O ki, senin efendin Abdüsselâm'dır. Sakın, sakın kokuşmuş lâşe ve her türlü hataların kaynağı olan şu denî dünyâ için bir daha ona vurma.. Vallâhi o ekâbir-i sâlihîndendir.'

Üstâdım Şemsüddîn el-Lakânî şöyle anlattı; "Şeyhim Ahmed Zerûk'la Fevâtîr'i ziyaret için giderken, henüz çocuk yaşta olan Seyyid Abdüsselâm'la karşılaştık. Şeyhim onun hakkında, 'Bu çocuk Tarablûs'ta şân-ı azîm sahibi birisi, hatta asrındaki insanların en yükseği olacak', demişti." İşte el-Asl'da konu hakkında yazılanlar bunlardan ibarettir.

Onuncu Bâb

Doğumu, babasının ölümünden sonra onun terbiyesini üstlenen kişi ve Kur'an-ı Kerîm'i hıfzetme müddeti hakkındadır.

Bil ki; Mevlânâ Abdüsselâm 880 senesinde, Rebûlevvel ayının 12. gecesi pazartesi günü (M: 16.07.1475) Zilîten'de doğdu. Seyyid Abdüsselâm'ın babası vefât ettiğinde henüz iki yaşını iki ay geçmişti. Bu erken yaşta annesinin kucağında yetim kalan Şeyh'in bütün sorumluluğunu ve bakımını amcası Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed el-Feytûrî yüklenmişti. Amcası onu çok sever, ona nasihat eder, yakınlık duyar, ona değerli elbiseler giydirdi. Yedi yaşına geldiğinde Kur 'ân okumak ve hıfzetmek üzere onu bir mektebe bıraktı. Kısa zamanda Kur'ân'ı kurallarına göre ve tecvîde riâyet ederek en iyi okuyanlardan birisi oldu. Hıfzının çok kuvvetli olmasından dolayı, okuduğu her sayfayı ezberledi. Amcası anlayış, hıfzetme ve Arapçaya vukûfiyet yönleriyle çok derindi ve diğer ilimlerde de geniş bilgisi vardı. Şiirde çok mâhirdi. Hz. Nebî'nin (SAV) medhedildiği şiirler söylemeyi çok severdi. Nahiv, Mantık, Tevhîd, Fıkıh ve diğer ilimlerde Şeyh Abdüsselâm'ın ilk şeyhi amcası olmuştu. Onu o kadar çok severdi ki, ders zamanlarından sonra onun yanından hiç ayrılmak istemezdi...El-Asl'da özetle bunlar yer almaktadır.

Onbirinci Bâb

Sülûktaki ilk dönemleri ve şeyhi ed-Dükâlî 'nin onu terbiye ediş keyfiyeti hakkındadır.

Seyyid Abdüsselâm ehl-i ilim ve emniyet olma seviyesine ulaşınca amcası ona, 'Benimle gel, terbiye şeyhlerinden birisine gidelim. Tâ ki, ona intisâb edesin ve ondan ilim alalım' dedi. Bu söz üzerine Seyyid, 'Amca! Bir şeyhe nasıl muhtâcız? Şüphesiz Allah Azze ve Celle arzın maşrıkını ve mağribini, üstünün en üstüne kadar, altının en altına kadar bana gösterir vaziyette bütün perdeleri kaldırmışken..' cevabını verdi. Amcası ona, 'Ey Abdüsselâm, eğer bir şeyhe intisâb etmezsen sendeki bu haslet tamâma ermez. Çünkü şeyh-i terbiye edinmek vücûben ve müteekkiden vâcibtir. Hiç şüphesiz mürîd, manevî menzillere yaklaştığında ve vasfedemeyeceği şeyleri gördüğünde nefsinin aldatmacalarından, şeytanının iğvâlarından ancak şeyhinin ma'rifetiyle emîn olabilir. Senin bir ârif-i billâha intisâb etmen ve nefsini terbiye için ona teslim olman gerekir. Kemâl şüphesiz ki sâdece Allah'a aittir. Çünkü kişi bir şeyhe intisâb etmediği zaman insanlar, kendi kendine sâbit bir ağaç gibi, kendinden başka kimseye faydası yok derler.' Amcası onu bu konuda teşvîk etmeye devam etti. Tâ ki, Allah'ın onun zuhûrunu kendisiyle dilediği şeyhe birlikte gitmeye iknâ edinceye kadar. Bu kişi Şeyh Seyyid Abdülvâhid ed-Dükâlî idi. Ona vâsıl olduklarında, her ikisinde de çok büyük bir ferâh hâsıl oldu. Şeyh onları, 'Merhabâ ey Ebu'l-Abbâs ve kardeşinin oğlu Abdüsselâm b. Selîm..' diye karşıladı. Hatta onun ismini Resûlullâh'a (SAV) kadar uzanan neseb silsilesi ile birlikte söylemişti. Sonra ikisi birlikte Şeyh Abdülvâhid'in önünde oturdular. Amcası onu şeyhe bıraktı ve oradan ayrıldı. Seyyid Abdüsselâm şeyhinin yanında yedi sene kaldı. Bu zaman esnasında gece ve gündüz, şeyhinin sağında ve solunda ilm-i tasavvufu bir saat bile

zayı etmeden tahsîle çalıştı. Bu süre zarfında Şeyh onu yaptığı bütün hizmetlerinde takdîr ediyordu. Seyyid, yaptığı hizmetinde ve şeyhinin emirlerine ittibânda hiç bir tereddüd sergilemiyor, güç yetmeyecek emirlerinde dahi bir te'vile gitmiyor, bunlan inâyet-i Rabbâniye ile ifâ ediyordu. Şeyhe hizmet konusunda başından bir çok çarpıcı hadise geçmişti. Bunlardan birisinde, şeyhi ona çok yağmurlu ve soğuk bir kış gecesinde, bir oluğun altında oturmasını, geri dönünceye kadar oradan ayrılmamasını emretmişti. Bunun üzerine Seyyid Abdüsselâm şeyhinin emrini yerine getirdi ve burada yatsı namazından sabaha kadar ayrılmadı. Oluktan başına sular döküldüğü halde, şeyhine muhalefet etme korkusuyla onların gelmesini bekledi. Yine bir gün şeyhi ona Hâmid Sahilinde, kızı Seyyide Âişe'nin as-Sâhil ismiyle bilinen kasrına gidip, bir ihtiyacını getirmesini istedi. Ancak çok acele etmesini söyleyerek, 'Sakın, sakın orada oturmayasın' tenbîhinde bulundu. Bunun üzerine Seyyid Abdüsselâm sür'atle belirtilen yere vardı. Şeyhin kızı ona, kendisine bir yemek hazırladığını söyledi ve bununla da kalmayarak, yedirmeden göndermeyeceğine dair yemin etti. Seyyid bir yandan onun bu yemininden dolayı günâha girmesini istemiyor, diğer yandan da Şeyhinin orada oturmasına dair emrine muhâlefet etmekten korkuyordu. Bir müddet orada bulunan küçük bir çocukla meşgul oldu. Bu sırada Seyyide Âişe ona yemek hazırladı. Ancak Seyyid Abdüsselâm yemeği yere değil, yüksekçe bir yere koydu ve ayakta yedi. Sonra geri döndü. Böylelikle o, hem giderken hem de gelirken oturmamış oluyordu.

Çok soğuk ve yağmurlu bir kış gecesinde şeyhi ondan, şehirden yaklaşık dört mil uzaktaki bir pınardan su getirmesini istedi. Seyyid Abdüsselâm söylenen yere gitti, elindeki testi suyla doldurdu ve sırtına yükledi. Şehre yaklaşırken yol üzerinde zağferân çiçekleri gördü. Orada bir müddet bekledi ve testideki suyu onlara döktü. Sonra tekrar geri döndü. Bu şekilde hiç sıklımadan sabaha kadar devam etti. Sabah olunca testisini tekrar doldurdu, sırtına alarak Allah'ın izniyle geri geldi. Şeyhine suyu getirdiğinde, ona şeyhi şöyle dedi; 'Ey Abdüsselâm! Makamımı sana mîras bıraktım. Şimdi git, insanlar senden fayda görsün. Bir şeyh bir şeyhe hizmet etmez.' Seyyid bundan imtinâ etti ve onun hizmetine devam etmek istedi. Fakat Şeyh bu isteğini kabul etmedi. Şeyhinin

huzûrundan üzüntülü ve sıkıntılı bir şekilde ayrıldı. Daha sonra çevrede bulunan bütün evliyâyı tek tek dolaşarak, onların hizmetine girmek istedi. Bunlardan birisi bu talebi kabul edip, onu hizmetine almıştı. Çok kısa bir süre sonra ondaki yüce makâmı keşfedince, onu kendisinin hizmetinde tutamayacağını söyledi. Bu şekilde dolaştığı meşâyih-i terbiyenin sayısı seksen olmuştu. Hepsi de onun yüce makamına muttali olur olmaz talebini geri çevirmişlerdi. Seyyid Abdullah el-Abbâdî, Seyyid Abdünnebî b. Abdülmüvellî, Seyyid Ali el-Avsecî, Seyyid Muhammed b. Abdurrahmân el-Hattâb vb. sayılan seksene ulaşan evliyây-ı sâlih.. Bunların tamamı Fethu'l-Alim 'den iktibâs edilerek el-Asl'da zikredilmiştir.

Onikinci Bâb

Şeyhi ed-Dûkâlfî'nin onun def çalmasını yadırgaması ve ondan okuduğu ilimler hakkındadır.

Seyyid Abdurrahmân el-Mekkî, onun çocukluğundan bahsederken şöyle der; "Şeyhi ed-Dûkâlfî'den el-Muhtasar, er-Risâle, el-Hükm, et-Tevhîd, el-Mâ'kûl ve benzeri ilimleri ukudu. Sonunda sünnet üzere kendini muhafaza etmiş derin bir fakîh seviyesine ulaştı. Diğer yandan o, el-Benâyîr ve onun ehlini, meczûblarını ve onlara yakınlığı olan herkesi sevmiyordu. Fukarânın (tasavvuf ehli kasediliyor) üzerinde toplandıkları yeri yıkamaktaydı ama onları şiddetle tenkid etmekteydi. Hatta, şeyhi onun bu tavrını defalarca nehyetmişti. Sonra günlerden bir gün ecdâdı olan Seyyid Süleymân'ın yedi evlâdının kabirlerini ziyarete gitti. Oraya vardığında Mağribilerden bir tâifenin burada toplanıp def çaldıklarını, Şeyh Mimsâd ed-Dîneverî 'ye nisbet edilen şiirler terennüm ettiklerine şahid oldu. Allah yolunda kardeşimiz Seyyid Ahmed eş-Şerîf el-Müsellâfî şöyle der; 'Seyyid Abdüsselâm bir müddet onları dinleyince kendinden geçti. Onu bir ağlama ve cezbe hali, hatta hâl-i azîm sarmıştı. Bunun üzerine oradaki insanlara kendisi için def çalmalarını emretti. Bu olay şeyhi ed-Dûkâlfî 'ye ulaştı. Şeyh bu habere çok şaşırıldı ve şöyle dedi; 'Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-Âliyyi'l-Azîm. Şüphesiz Allah dilediğini dalâlete saptırır, dilediğine de hidâyet yolunu gösterir.' Sonra talebelerine onu getirmelerini emretti. Bunun üzerine Seyyid Abdüsselâm'ı kendinden geçmiş bir vaziyette Şeyhe getirdiler. Şeyh onu bir hücreye hapsetti ve başına da bir bekçi koydu. Bir müddet sonra eşrâftan ve çeşitli kabilelerden insanlar geldiler. Şeyhden onu serbest bırakmasını ve ona bendîr çalma izni vermesini istediler. Şeyh bundan şiddetle imtinâ ederek, onlara şöyle dedi; 'Bir insana ma'siyete yardım eden kimse o ma'siyete ortak

olur. Şüphesiz ki bendîr çalma günahdır.' hemen ardından şöyle konuştu; 'Hiçşüphesiz ki Allah'a ne şatâhatla (kendinden geçerek), ne deflerle ve ne de berzer çalgı aletleriyle ibâdet yapılmaz.'

O (Seyyid Abdüsselâm) hapisteyken evliyâullahdan bir şeyh buna izin verir şekilde geldi. O bir kuş sûretindeydi, havada uçuyor, kanatlarını çırpıyordu. Sonra üç defa öttü. Hücrede bulunan Seyyid Abdüsselâm bunu işitti. Hemen ardından hücrenin duvarını yarıp çıktı. O kuş tekrar uçtu ve bir ağaca kondu. Gökten bir bendîr indirerek Seyyid Abdüsselâm'a verdi. Bu bendîrin beş zili ve beş halkası vardı. Buna şahid olan bütün insanlar şaşkına döndüler. Daha sonra bu haber yayılarak ta Şeyh ed-Dûkâlî'ye kadar geldi. Ama o yine aynı görüşüne devam etmekteydi ve bu olay hakkında şöyle dedi; 'Bendîr çalmak semâdan da inse, arzdan da çıksa kesinlikle câiz değildir.' Bu sözü duyan Seyyid Abdüsselâm çok üzülmüş, şiddetli bir şekilde ağlamıştı. Bendîrini sırtına aldı, şeyh ve üstâd Seyyid Fethullah Ebû Re's el-Kayrâvânî'ye gitmek üzere yola çıktı. Ona vâsıl olunca huzûruna gelerek, önüne diz çöktü. Ona Şeyh ed-Dûkâlî ile arasında geçen olayları anlattı. Bu anlatılanlara Seyyid Fethullah da çok üzülerek ağladı. Sonra Şeyh atına bindi ve sürdü. Seyyid Abdüsselâm onun ardından takip etti. O esnada hava alabildiğine sıcaktı. Bu şekilde Şeyh ed-Dûkâlî'ye vardılar. Onu öğle namazı için abdest alır vaziyette buldular. Birlikte cemeatle öğle namazını edâ ettiler. Namazın ardından Seyyid Fethullah şöyle dedi; 'Ey Abdülvâhid, taleben Abdüsselâm ile aranda ne oldu?' Şeyh ona şu cevabı verdi; 'Abdüsselâm bid'at işledi ve onda cünûn hâsıl oldu. Ehl-i sünnet mezhebini, Kitâb ve Sünnet tarîkını terketti. Bize muhâlefette bulundu. Def ehli olan ez-Zeffâfîn tarîkına ittibâ etti.' Seyyid Fethullah bir saat kadar sükût ettikten sonra şöyle dedi; 'Ey Abdülvâhid! Şarâbı ve lezâizi tadan mâzûr olduğu gibi, onu tatmayan da mâzûrdur. Sen ey Abdüsselâm! Bize bendîrini göster ve ona vur. Biz de dinleyelim.' Seyyid Abdüsselâm bendîrini cübbesinin altından çıkardı ve şunları söyledi;

"Yanılgıdan dolayı ağlarız * Ey Hazret-i Sultân * Beni zindanda ağrılayın * Beni orada zincire bağlayın * Görün, şu kasr titremez * Ancak Kudret aşkı ve şevkiyle * Fukarânın titremele-

riyle."

Şeyhin evlâdlarından (talebelerini kastediyor) bir cemâat şöyle dediler ve onlara Babamız (Şeyhi kastediyor) şöyle karşılık verdi:

Yâ Rabbi, yâ Vâhid * Yâ İzzî, yâ Âlî * Şeyhlerin virdini göster * Benim halimi selâmete erdiren * Ben vecd içinde kayboldum *Ve kuşlar aklımda * Mahviyet içinde yüseliyoruz * Parlak örneğimizden * Ve kalp tenkid eder * Şeyh ed-Dûkâlî'yi * Vâlînin (velâyette bulunacak kimsenin) azlığından gafletteyiz * Gözyaşı dökülür göz pınarlarından * Ve bir uyku yoktur, beni rahatlatan * Benim bu sözlerimde bir sınır yoktur * Şeyh ve adamlarım * Harekete geç ey Muhammed * Bana cevap ver ve bana yardım et * Hazır ol ey Muhammed * Bak, bana ne oluyor * Vird şarâbını dileriz * Bana ayıbım tatlı gelir * Ebû Re's, ey velî! * İbn Arûs Ahmed'le beraber * Haykırarak deriz ki * Yâ Rabbi, yâ Ferd * Şu halime acı * Onlara zevk indir * Ey kendinden başka ikinci ilâh olmayan * Onları titret şevk ile *Ve zevk-i Rabbânî ile * Yâ Rabbi, Hakk'ı gerçekleştir * Sözümde ve lisânımda * Berk ve nûr misâli * Tâ bizleri kendimizden geçirsin * Ve bütün yaraûlmışları * Bana aşık eyle * Tâ ki ricâl-i şark ve garb * Ve vatanımdakiler beni görsün."

Her iki şeyh de cezbeye kapılmışlar, ayağa kalkıp raksetmeye, dönmeye başlamışlardı. Şeyh ed-Dûkâlî kendinden geçip yere düşmüştü. Bu esnada sağa ve sola doğru iki saat dönmüştü. Ebû Re's ise ayakta kalmıştı, ancak o da kendinden geçmiş haldeydi. Yaklaşık üç saat dönmeye devam etti. Sonra kendine geldi ve şöyle dedi; 'Ey Abdüsselâm! Ehl-i semâvât ve arz sana ve sana tabî olanlara bendîr vurma iznini verdi. Ben bunu sana ancak Allah'ın, Resûlünün, bütün enbiyâ ve evliyâsının izniyle, melâike ve cinlerin, kuşların, vahşî hayvanları, hûr-u ıynin, canlı-cansız bütün varlıkların adına söylüyorum.' O andan itibaren Şeyh ed-Dûkâlî, Seyyid Abdüsselâm'ın faziletini teslîm ve itiraf eyledi. Hatta ondan ayrılığa sabredemez hale geldi. O (r.a) meşke her başlayışında ve bendîre vuruşunda çevresinde bulunan herkes, hatta cansız varlıklar dahi ihtizâza geliyordu." Müellifin Sağîr isimli eserinde özetle bunlar yer alır. Onun gavsiiyyet makamına ulaş-

masıyla ilgili bâbda def kullanmasının sebebi hakkında geniş bilgi verilecektir. Diğer yandan el-Asl'da Seyyid Abdüsselâm'ın hapsedilmesi ve bağlanması sâbit görülmemiştir. Benim görüşüme göre en müreccâh olanı bu olayın vukû bulması yönündedir. Zirâ 'bir hücceti muhafaza eden, muhafaza etmeyene tercih edilir' kaidesi vardır. Sonra Şeyhü'l-Kübrâ'nın vasiyyeti üzerinde durdum. Burada mezkûr olayın gerçekleştiğine delâlet eden ifadeler buldum. Bu ifadelerde şöyle deniyordu; 'Kardeşlerim; sizden hiç birinize haram eğlenceler gibi bâtil olan semâ'a itimâd etmesi câiz değildir. Aynı şekilde vecd ve hâl olmaksızın raksetmesi de câiz değildir. Ancak bendîr bundan müstesnâdır. Çünkü onun derecesi hafiftir. Şeyhimiz ed-Dûkâfî benim ilk dönemlerimde bunu kabul etmiyordu ve bu yüzden beni cezâlandırmıştı. Bana vurmuş ve hapse atmıştı. Beni o hapisten Allah Sübhânehû çıkardı. Mezkûr Şeyh büyük bir gayret ve meşakkatten sonra benim için bunu kabullendi. Bu ihtilafı bir konudur. Velev onun aşkından ölsem dahi, eğer Şeyhim bana def vurma izni vermeseydi def vurmuyacak, ona yaklaşmayacaktım. Allah böyle olmasını takdîr etti. Bizlerden hüznü gideren Allah'a hamdolsun.'

Onüçüncü Bâb

Seyyid Sâlim el-Hâmidî ve Seyyid Saîd et-Tetâvünî 'nin onu tenkid etmeleri ve daha sonra bundan dönerek onun en önde gelen talebelerinden olmaları hakkındadır.

Seyyid Abdurrahmân el-Mekkî, Sağır'inde şöyle der; "Zilîten'e döndüğümüzde, her zamanki âdetimiz üzere orada kaldık. Burada şeyh-i imam, âlim-i allâme Seyyid Selîm b. Abdülkâdir el-Hâmidî 'yi bulduk. O da bu şehre Mısır'dan gelmişti. Onun ders halkasında birlikte oturduk. Bu halkada yetmiş talebe bulunuyordu. Burada kaldığımız yaklaşık dört ay müddetince bizlere fukarâdan (ehl-i tarîkten), ziyâretçilerden, talebelerden bir çok kimse geldi. Mezkûr Şeyh Sâlim'in halkasından on dokuz talebe geldiler. Şeyh el-Esmer'i (Seyyid Abdüsselâm'ı) kabullendiler ve ondan tarîkat aldılar. Bizler o şehre vâsıl olduğumuz andan itibaren hazretten (defle yapılan bir tür zikir halkası) ayrılmadık. Şeyh Sâlim bizleri ayıplamış ve Şeyh el-Esmer'e bendîr vurmasını ve hazrette bulunmayı nehyeden bir mektup göndermişti. Şeyh bundan vazgeçmedi ve, 'Sünnet tarîkını ihyâ edeni Allah da ihyâ eder.' diyerek bu uygulamanın değerini ve derecesini defalarca ifade etti. Yine buna değer verdiğini şu sözlerinden anlıyoruz; 'Bu mü'minler için bir rahmet ve bir ni'mettir. Allah bununla sâlih kullarını nimetlendirmiştir.' Bir müddet sonra Seyyid Sâlim, Seyyid Abdüsselâm'dan tevbe etmesini isteyerek, aksi takdirde öldürüleceği haberini gönderdi. Bunları işiten Şeyh el-Esmer 'de azîm bir hâlet oluştu ve şu şiiri okdu;

"Eğer sen bir veliyy-i câhilsen*Artık dilediğini yapabilirsin..İlâahir"

Bu kasîdeyi Şeyh Sâlim'e tebliğ ettiğimde, ' Buna itiraz edil-

mez' diyerek, bizim Arûsiyye tarîkatımızla çeşitli deliller ve cevaplar ilerü sürerek, aşın derecede tenkid etti. Bizde çok şiddetli bir sıkıntı hâsıl oldu. Bu durumu Şeyh el-Esmer'e şikâyet ettik. Fakat o sakin bir şekilde şöyle cevap vermişti; 'Umulur ki o, sünnetten kendisine zâhir olan bir hakikate imtisâlen böyle yapmaktadır. Çünkü ben her ne zaman, tıpkı bir yayın ok fırlatması gibi onu hedef seçmişsem, o bana hep sünnetten hareketle karşılık verdi. Elimde onun için uzun bir mızrak gibi demirden bir çubuk olmasına rağmen, ona vuracak yer bulamıyorum.' Şeyh Sâlim bizlere tenkid yöneltmeyi sürdürdü. Tâ ki, fukahâdan, talebelerden, ehl-i beldeden büyük bir cemaat toplanıp, çeşitli sualler sorup münâkaşalar yapıncaya kadar. Bunların ellerinde el-Medhal, İbnü'l-Hâcib, el-Berzelî, el-Mî'yâr ve diğer eserler vardı. Ortak görüş şuydu; 'Eğer bize tam olarak cevap verirse, bizler o kimsenin hâlini ve ahvâlini teslim ederiz. Eğer cevap veremezse, şeriate göre onun hükmünü icrâ ederiz.' O (Seyyid Abdüsselâm) fukarâdan bir cemaatle halvetteyken Allah onların sorularını ve cevaplarını kendisine ızhâr etmişti. Şeyh Sâlim ve beraberindekiler Şeyh'in halkasına vâsıl olduklarında, Şeyh ayağa kalktı, bendîrini aldı ve vurmaya başladı. Vecd haline gelerek, şu ifadeleri nazmen söyledi;

"Sakın ey Sâlim * Zikirleri inkâr etme * Bundan uzak durursan, pişman olmazsın * Terket bu inkârını * Azîm özellikleri olan bu hali * Gizli ve açık herşeyi belli * Eğer sen ilmi istersen * Ben ölçüyü muhafaza ederim * İndimde; Parlak bir fehim * Nûr ve esrâr ile * Eğer sen hulmü (rüyayı) dilersen * Ahyâra kulak ver * İnan ki o zaman sana hizmet ederim * Kuşların çırpınışı misâli âşık olurum * Eğer zulmü istersen * El-Emmâra dâhil ol * Kilâb-ı demm (kan köpekleri) olarak kalırsın * Sana el-Efcâr'dan gelen * Eğer hükmü istersen * Şehirlilere yönel * Hiç dönmediğin. Konuşursun * Zikir hakkında ey inkârcı * Eğer bunda ileri gidersen * Himâr (merkeb) meylliyle kalırsın * Kınlanmış kabda * Gıdalanırsın, kum misâli * Rical-i ilme akadaş ol * Sana hakikatleri anlatsınlar * Eğer semmi (zehiri) dilersen * Saria kantar ile verelim * Dikkatli ol, ey Sâlim * Şiirler üzerinde böyle gezerim * Cezbeye gelirim ve sen sakın böbürlenme * Ve ben mizmâr ile raksederim."

Seyyid Abdüsselâm bu beyitleri daha henüz bitirmemişti ki,

Şeyh Sâlim kendisinden geçmiş, cemeatın tamamı da ona meyletmişlerdi. Kendilerine geldiklerinde, o ana kadar söyledikleri sözlerden dolayı nedâmet duymalarının ötesinde, Şeyh Abdüsselâm'ın alınından öperek onu tebrik ettiler. Şeyh bunun üzerine, 'Ey fakîr (yani tasavvuf ehli) ve yanında el-Mî'yâr olan ve yanında İbnü'l-Hâcib olan ve yanında el-Medhal olan..' şeklinde onların yanlarında getirdikleri bütün kitapları bakmadan sıraladı ve yanında el-Medhâl bulunan kişiye yönelerek şöyle dedi; 'İşte bu senin yanındaki el-Medhal 'dir ki, ben onu senin cübbenin altından çıkarıyorum. Sana hepsini ona bakmazsınız okuyacağım.' Kitabın tamamını oradaki insanlara okudu ve hepsi dinlediler. Sonra yine İbnü'l-Hâcib ve el-Berzeli eserleri bulunan kişilerin yanına giderek; 'Bu iki kitabı çıkarıyorum ye onlara bakmadan ikinize okuyacağım.' dedi ve her iki kitabı kendini dinleyen insanlara okudu. En sonunda onların getirdikleri, sordukları, bütün meselelere cevap verdi, bütün müşküllere ve problemlere gayet mukni yorumlar getirdi. Bütün bunlar karşısında onun fazîletini itirâf ettiler ondan evrâd ve tarîkat aldılar. Şeyh Sâlim onun en büyük talebelerinden birisi ve kâtibi oldu. Sonradan bu tarîkate çok acîb hallere mazhar oldu.

Fakîh Seyyid et-Tetâvünî ile Şeyh el-Esmer arasında vaki' olan olaya gelince; Bu zât da onu tenkid edenlerdendi. Hatta bir gün talebelerine verdiği dersin ortasında tenkidde bulunarak, çok ağır eleştirilerle ona çattı. O anda lisânı birden bire tutuldu ve ne söyleyeceğini bilemez hale geldi. Bunun üzerine elindeki eş-Şerhî yere atarak, ders halkasından kalkıp aynıldı. Onunla birlikte bir grup talebesi de vardı. Birlikte Şeyh el-Esmer'e geldiler. Bu esnada Şeyh'i eline bir bendire vurur vaziyette gördüler. Onda bir hâl-i azîm vardı ve şöyle söylüyordu;

"Sen neredesin ve kitabın nerede? * Ve fakîhlik davan? * Seni yanılta görüşün? * Beni tenkid ettikten sonra * Senin ashâbın arasında da reddedildi * Ama sana bir ışık doğdu * Sana bir kapı açıldı * Tâ ki niyetini tasaffî ettin * Elbisen titredi ve ihtizâza geldi * Bu kudsî dairede * Yavaş adımlarla hazrete katıl ki, * Gizli ilimler kesbedesin?" İlâahir..

Bunları söylerken, daha beyitleri bitirir bitirmez fakîh Saîd'i

bir hâl-i azîm kapladı ve bunun etkisiyle raksa başladı. Bu şatahat-tan kurtulup kendine geldiğinde ise Şeyhin önünde diz çöktü, ağ-ladı ve ondan affetmesini diledi. Daha sonra ondan tarîkat alarak, Şeyhin en değerli talebelerinden birisi ve kâtibi oldu. Bu görevini ölünceye kadar sürdürdü." Es-Sağîr isimli eserden nakledeceği-miz bölümler bundan ibarettir. Mezkûr iki şeyhin tercüme-i ha-yatlarına hatime bölümünde yer verilecektir.

Ondördüncü Bâb

Alim ve şeyh Seyyid Salim b. Tâhir 'in Şeyh Abdüsselâm'a bendîr çalma konusunda yönelttiği tenkid ve sonra bu tenkidinden dönüp, onun en değerli talebelerinden birisi olması hakkındadır. Şeyh Sâlim ilk dönemlerinde, Şeyh Abdüsselâm'ın bendîr ile kendinden geçme yolunu isti'mâl etmesine karşı çıkmış ve bunun hevâ ve hazz-ı nefsten başka bir şey doğurmayacağı fikriyle bu görüşünü savunmuştu. Hatta bir defasında bir fakîrin (tasavvuf ehlinin) hâzır bulunduğu bir ortamda bu itirâzını tekrarlamış ve onun hakkında galîz ifadeler kullanmıştı. O fakîr şikâyet ederek Şeyhe geldi. Şeyh bunun üzerine elini tokat şeklinde havaya doğru savurdu ve bir şeyler mırıldandı. O anda Sâlim gözlerine şiddetli bir darbenin vurulduğunu hissetti ve her tarafını şiddetli bir elem kapladı. Çevresindekilere; 'Şeyh beni kör etti, beni ona götürün' diye seslendi. Yakınları onu Şeyhe götürdüler ve onun önüne koydular. Şeyh elini gözlerinin üzerine koydu ve böylelikle onun gözleri iyileşti. Bunun üzerine Allah'a tevbe ve istiğfarda bulunarak Şeyhden telkîn aldı.. El-Asl 'da böyle anlatılmıştır ve bu zâtın tercüme-i hayatı hatime bölümünde zikredilecektir.

Onbeşinci Bâb

El-Asl müellifi Şeyh Seyyid Kerîmüddîn el-Bemûnî 'nin Şeyhi tenkidi ve daha sonra bundan dönüp, onun talebelerin birisi olması hakkındadır. Seyyid Kerîmüddîn şöyle der; "Ben ilk dönemlerimde Seyyid Ahmed Zerûk Zâviyesinde kalırken, diğer tenkid edenlerle birlikte Şeyh Abdüsselâm'ı ben de tenkid ediyordum. Hatta, cehlinden dolayı bu tenkidimde çok ileri gittim ve onun hakkında demediğimi bırakmadım. Günlerden bir gün içime yola koyulup, yürüyerek ona gitme, el-Vânişerîsî'nin Câmî'inde geçen ve düğün merâsimleri dışında def çalmanın men 'edilmesine delâlet eden meseleleri ona nakletme fikri yer etti. Ona vardım ve bu konuda onunla konuştum. Bana şöyle dedi; 'Ey Bermûnî, senin ilminin benim ilmime nisbeti, noktanın ummâna nisbeti gibidir. Her ikisi arasındaki nisbet aynıdır.' Ondan bu sözleri işitince, kendisiyle övündüğü zannına kapıldım ve bunu kendisine söyledim. Bunun üzerine o orta parmağını ağzına götürdü ve diline sürdü. Sonra, 'Senin ilmin işte bu kadar ey Bermûnî' dedi. Daha sözlerini bitirmeden hâlîm birden değişti, nutkum tutuldu, aklımdaki ilimlerden bildiğim hiç bir şey kalmadı, gözlerim yandı. Bir 'Lâ havle..' söyledim. Sonra kendime geldim. Anladım ki o, kendisiyle muâraza yapılamacak bir ummândır. Kendisi geçilemeyecek bir önderdir. Feyzini Bahr-i İlâhî ve Meded-i Rabbânîden almaktadır. Bir yandan tövbe ederek elini öperken, diğer yandan zâyî olan ilmimin geri verilmesini ve elem çeken gözlerimin şifâ bulması taleb ettim. Ancak bana bir cevap vermedi. Bu andan sonra büyük bir cehd göstererek ondan telkîn ve sohbetinin gereklerini almaya muvaffak olabildim. Allah'a hamdolsun ki, beni onun tarikatından ve hizbinden birisi olmak nasib eyledi. Şüphesiz bu Allah'ın dilediği kullarına verdiği bir fazilettir. Ve Allah Fazl-ı Azîm sahibidir.." El-Asl'da bunlar nakledilmiştir.

Onaltıncı Bâb

Şeyhinden ayrıldıktan sonraki mahall-i ikâmeti, vâlidesinin vefâtı, Cebel-i Zağvân'daki ikâmeti süresince evliyâyı ziyaretleri hakkındadır.

Şeyh Abdüsselâm, yukarıda da takdim edildiği üzere, şeyhi ed-Dûkâlî'den ayrıldıktan ve evliyâyı dolaştıktan sonra Zilîteyn'de bulunan vâlidesi İyâde'yi ziyâret etti. Annesinin gözleri görmüyordu, ama kendisine gelen insanları basîret-i kalb ile görmekteydi. Şeyh onun yanında bir müddet kaldı. Bu esnada ibadet ve zikirde bulundu. Vefât edinceye kadar annesinin yanından ayrılmadı. Bundan sonra evliyây-ı sâlihînin ziyaretine yönelerek, bütün bölgelerde yaşayan velîleri tek tek ziyaret etti. Sonra Cebel-i Zağvân'a (Zağvân Dağına) geldi. Burada, evliyâ arasında âdet olduğu vechile bir müddet ibâdetinde bulundu. Burası hakkında şöyle denmekteydi; 'Vallahu a'lem, bütün evliyâ bir saat, hatta daha az dahi olsa burada ibadet etmişlerdir. Buranın malûm bir makâmı vardır ve şu âna kadar kalmıştır.' Buna bazı şîir ifadelerinde de işâret edilir;

"Cebel-i Zağvân'ı ben terkettim * Korunmuş, şerefli ve âlî olarak * Ve ben dolu bir vadî benzeriydim * Gecelerimde (dağ) beni taşırken * Ben efendim Hasan'ın kılıcıydım * Zorluklara doğru yürüdüğümüz gün * Ben efendim Osman'ın zırhıydım * Dostlarımla üzerine çullandıkları gün * Ve ben İbn Arûs 'um ki * Yakınlarımla benden meded umar"

Bunları söyledikten sonra, Zilîten'e döndü. Buraya vardığında bir takım zorluklarla karşılaştı. Şehir halkı ona sihir yapmışlardı. Bununla da kalmayarak yedi defa şehirden kovmuşlar, her defasında geri dönmüştü. Ancak yine de her defasında benzer muamelelere maruz kalmıştı.

Onyedinci Bâb

Zilîten'den çıkarıldıktan sonra es-Sâhil'de ikâmet etmesi, başta Hemmâm ve fakîh Mübârek olmak üzere el-Ahâmîd kabîlesinin ona musallat olması ve onun duasınının bereketiyle onları helâk olması hakkındadır.

Seyyid Abdüsselâm Zilîten'den çıktıktan sonra es-Sâhil'e taşındı. Bir müddet burada kaldı. Mâcir ehlinde faziletli insanların meydana getirdiği bir cemaatla yakınlık kurdu. Bu esnada kendisinden bir çok kerâmetler zuhûr etti. Bir müddet sonra ona el-Ahâmîd kabîlesi musallat oldu. Bunlar büyük izzet ve nüfûz sahibi insanlardı. Kendi ecdâdlarının da Hâmîd-i Arîme 'ye intisâb ettiğini söylüyorlardı. Hatta o dönemde el-Arîme, İbn Zînâ (zina çocuğu) olarak biliniyordu. Başlarındaki şeyhlerinin ismi Hemmâm, müftülerinin ismi Mübârek idi. Aslen, es-Sâhil beldesi Ehl-i Mâcir'e aitti. Arap eşkiyâları ehl-i Mâcir'e yaptıkları zulmü artırınca bu insanlar ister istemez el-Ahâmîd'den yardım istemişlerdi. Bu kabileyi eşkiyânın zulmünden korunmak, himâyelerini sağlamak için es-Sâhil'de iskân etmişlerdi. El-Ahâmîd kabîlesini kendilerinin yanlarına yerleştirmeleriyle birlikte, bu kabile ehl-i Mâcir'e üstünlük sağlama ve onlara baskı kurma imkanını da elde etti. Bunda öyle ileri gittiler ki, nihayet onları kendilerine adeta birer köle haline getirdiler. Ehl-i Mâcir üzerine bu taassub ve hamîyyet-i câhiliyye giderek arttı. Taşkınlıklarının yanısıra, es-Sâhil'deki evleri zulmen ele geçirdiler. Ehl-i Mâcir çok kötü bir haldeydi. Çok büyük azgınlıklar ve zulümler işlediler. Tâ ki Allah onların başına efendimiz Abdüsselâm'ı musallat edinceye, onun eliyle helâk olması için burada onlarla birlikte iskân ettirinceye kadar. Âdetullahın her zaman cereyân ettiği gibi. Allah-u Teâla bir ayet-i celîlesinde şöyle buyurur; 'Bir beldenin helâkini dilediğimizde

buna hiç kimse engel olamaz.' Bir başka ayette ise, 'Bir kavim kendisi istemedikçe Allah onları değiştirmez' buyrulmuştur. Onun (Seyyid Abdüsselâm'ın) el-Ahâmîd üzerine musallat kılınmasının temel sebebi, yine el-Ahâmîd'in ona vurarak, ağır sözler söyleyerek ve hakarete bulunarak musallat olmalarıydı. Onların Seyyid Abdüsselâma buğzetmelerinin sebebi ise, onu kendilerinin helâke götürecektir bir sebep olarak görmeleri idi. Fakîhleri Mübârek ve onun amca oğlu Sâlim el-Mübârekî ona sihir yapmaya çalışıyorlardı. Kendi cehâletlerini bu tür kötülüklerle her defasında sergiliyorlardı. Bu zulümlerinin ardı arkası kesilmiyordu. Ama seyid Abdüsselâm kendisine yöneltilen her türlü zulme rağmen onlara beddua etmiyordu. Nihayet Allah ona beddua etmesine dair izin verdi. Bunun üzerine Seyyid onların üç fırkaya bölünerek helâk olmaları ve kendi beldelerini terkedip gitmeleri için bedduada bulundu. Bu beddua üzerinden fazla bir zaman geçmeden Allah el-Ahâmîd kabîlesini önce üç fırkaya ayırdı, sonra onları helâk etti ve o beldeyi el-Ahâmîd'den tamamen temizledi. Onlardan geriye sadece iki kişi kaldı. Bunlar tıpkı Seyyid Abdülkâdir'in evladları gibi Şeyhin tarikatına büyük bir güvenle bağlanan Şeyh Sâlim ve onun kardeşi Atıyye idi. El-Asl ve Fethu'l-Alîm'deki bilgiler özetle bunlardan ibarettir. Ben derim ki: Mübârek ve onun amcasının oğlu hakkındaki bilgi Yirmialtıncı Bâb'da gelecektir. Eğer insanlar, şer ile dua etmemeye dair bir delil bulunduğu, bu konuda Hz. Peygamber'in (SAV), 'Duâsıyla birisinin ölümüne sebep olan, onu kılıcıyla öldürmüş gibidir' buyurduğu belirtilerek, sünnete ittibâ ettiğini söyleyen, dinin kurallarını bütün incelikleriyle uygulayan Seyyid Abdüsselâm'ın Hâmîd'in ailesi ve diğerleri için bedduâda bulunmasını nasıl yorumlayacağımız sorulacak olursa deriz ki; 'Onun duası taammüden değil şer'î açıdan ve İlâhî izinle sâdır olmuştur. Zira onlar, Seyyid Abdüsselâm'a zulmetme, hatta onu katletme amacını güdüyorlardı. Ancak Allah onlara bunu yapmaya imkan vermemişti. Ne var ki, onun oğlu Abdüddâim'i öldürmeye, herkesin gözleri önünde şehid etmeye muvaffak olabildiler. Buna rağmen onlara Allah izin vermedikçe bedduada bulunmadı. Ve en sonunda Allah ona bunun için izin verdi. Kaldı ki, onlarla kılıç kullanarak savaş yapmakta bir mahzûr yoktur. Duada ise hiç bir

sakıncanın olmaması normaldir. Zira dua ancak kâmil insanlardan sâdır olur.

Allâme Şeyh er-Rahûnî, allâme Şeyh Abdülbâkî ez-Zürkânî'nin Şerh'ine yaptığı haşîyesindeki Bâbü'l-Kazâ bölümünde anlattığına göre, Hücet-i İslâm İmam Gazâlî, Endülüs bölgesi hakkında ilim ve hayrın çok olmasına dair duada bulunmuştu. Eğer bunun hakkında geniş bilgi edinmek istersen mezkûr yere bakabilirsin. İbn Nâcî, Meâlimü'l-İmân'ında Ebü'l-Fazl Yusuf b. Nasr 'rın tercüme-i hayatını anlatırken onun, 'Zâlimin aleyhine beddua bulunmakta bir beis yoktur' dediğini nakleder. Fethu'l-Alîm'de el-Mi 'yâr'dan naklen şöyle denir; "Bazı sâlih insanların, 'Veli kimse Allah yolunda savaşmadıkça velî yanî kâmil ismini alamaz' dediklerini işittim."

Onsekizinci Bâb

El-Ahâmîd köyünden çıkarıldıktan sonra Tarablûs'ta ikâmeti ve burada kendisine duyulan hasetlik hakkındadır.

El-Ahâmîd köyünden ayrıldıktan sonra Tarablûs şehrine geldi ve en-Nâka mescidinde ikâmet etti. Burada halen günümüze kadar da devam eden bir halvet halkası bulunuyordu ve bu mekanda ibâdet ediyordu. Ne zaman ki Allah onu bu mekânda izhâr etmek irâde edince ve dilediklerine ondan yararlandırmayı, dilediklerine de ondan zararlandırmayı dileyince, onun ilmi, zühdü ve ibadetlerine dair haberler şüyû bulmaya, her bir nâhiyeden insanların hazır bulundukları toplulukları önünde kerâmetler izhâr etmeye başladı. İnsanlara telkinlerde bulunuyor, en güzel terbiye ile terbiyelendiriyordu. Bunun için cuma ve pazartesi geceleri gerçekleştirilen ve Hazret namıyla bilinen semâ' yolunu kullanmaktaydı. Ömrü müddetince, yatsı namazının farzını kıldıktan sonra bunu yapmayı sürdürdü. Ancak bütün bunlar kalpleri hasetle ve ona düşmanlıkla dolu insanların ellerinde çeşitli ihanetlere, fitnelere ve bir takım fâsit emellere birer malzeme olmuştu. Bu yolda o kadar çok çaba harcadılar ki, sonunda Şeyh ile Tarablûs'lu ashâbı arasına fitne yerleştirmeye muvaffak oldular. Onlar bu zındıka dolu fitnelere yerleştirebilmek için, 'sakın, sakın onunla biraraya gelmeyin' diye telkinlerde bulunuyorlardı. Bu yüzden fukarâdan bir çoklarının onun hakkındaki itikadları sarsıldı. Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-Aliyyi'l-Azîm.. Bütün bu fitnelere rağmen Şeyh kendisini asla sıkıntıya atmadı. Onların zulmünden asla ah çekmedi. Fukârâyâ alınmadı, onlara kırılmadı. Güzel ahlakın en üst seviyesini böylelikle sergilemiş oldu. Ondaki bu hali gördükçe yaptıklarını daha da şiddetlendirdiler. Buna rağmen yine yıldıramadılar. Sonunda Kadı Ebû Muhammed ve onun bazı yakınları valiye giderek ona, 'burada Zilîten ahâlisinden birisi var

ve kendisinin kutub olduğunu iddia ederek, insanları kandırmaya çalışıyor. Bir gün senin ve beldenin aleyhine halkı aldatmaması için onu şehirden çıkarmalısın' dediler. Seyyid Abdüsselâm'ın Tarablûs ve köylerinden çıkarılması için valiyi ikna edinceye kadar uğraştılar ve sonunda bunu başardılar. Vali bu emri kendisine ulaştırdığında Seyyid'i bir azîm hâl sardı ve dudaklarından şu beyitler döküldü;

"Emîr ve onun kâtibleri zulmettiğinde * Şehrin her yerine hased yayıldığında * Ve hüküm sahibi kadı hevâsına göre hükmettiğinde * Fücûr ve inadını izhar ettiğinde * Yazıklar olsun!..Yazık!.. Yazık!..* Belde halkından her bir fakîr için * Diyorum, diyorum.. Hey vahşet!..* Şu fakîr şerirlerle dost olmaz * El-Balkâ 'dan çıktık ey kardeşim *Ve bir gün mutlaka yol görünür her mukîme."

El-Asl'da konu hakkında bunlara yer verilmiştir.

Ondokuzuncu Bâb

Kendisini tenkid etmelerinin en büyük sebebi haset olduğu ve Şeyhin sabrın faziletine dair söylediği sözler hakkındadır.

Şeyh Ebu'l-Hasan eş-Şâzelî, Seyyid Abdüsselâm'ı yaşadığı dönemde tenkid edenlerden bazılarına işaret ederek şöyle der; "Allah onu ve çevresindekileri iftira ve özellikle ehl-i cidâl ile imtihan etti. Eğer onlardan muayyen bir velîyi tasdik için Allah'ın göğsünü açtığı bir kimseyi bulabilirsen sana ancak şöyle diyecektir: 'Bizler biliriz ki, Allah'ın evliyâsı ve asfiyâsı vardır. Lakin onlar nerededirler?' Sakın bu soruya karşılık bir isim söyleme. Çünkü bu durumda hemen onu ve talebelerine çatmaya başlayacaktır. Böyleleri tıpkı kurttan kaçan koyunlar misâli evliyâdan kaçarlara ve o kişiler hakkında, onların velî olmadığına bin dereden su getirip, bir takım deliller icâd eder tarzda bazı fâsîd sözleri dillerine dolarlar. Böylelikle bu tür insanlar içlerindeki hasedin çokluğundan, niyetlerindeki fesâddan ve kalplerine ekilen nifâk tohumlarından dolayı, bir velîdeki sıfatları ancak velî olan birisinin anlayabileceğini düşünemezler. Velî olmayan birisi nasıl bir velînin velâyetini inkâr edebilir? Bu mahzâ taassubdur. Tıpkı şu zamanda bazı hased sahibi insanların bizleri ve kardeşlerimizi inkâr etmeleri gibi. Ey kardeşim böyle insanlardan sakın olma. Onlarla birlikte oturmaktan aslandan kaçara gibi kaç. Allah bizleri ve sizleri evliyây-ı mü'minîni kerâmetleriyle tasdik edenlerden eylesin.. El-Asl'da özetle bu bilgiler yer alır. Bir hadis-i şerifde ifade edildiğine göre, 'Her nimet sahibi mahsûddur (kendisine hased edilir)'. Hâkezâ âdetullah her asırda evliyâyâ halkları musallat kılmak sûretiyle cereyân etmiştir. Özellikle Şâzeliyye'nin özü olan Arûsiyye tarikatının mensuplarına eskiden ve günümüzde olduğu gibi. Eğer bu gerçeği tam olarak kavramışsan, efendimiz Seyyid Abdüsselâm'ın böyle haset sahibi

insanların en şiddetli ve en büyük belâlarına neden marûz kaldığını, bu belâlara karşı ülü'l-elbâb (önde gelen büyük şahsiyetler) misâli sabra sımsıkı sarıldığını, sabrın sonuçlarının hem dünyada, hem de ahirette en güzel şekilde alındığını anlayabilirsin. Hakikaten sabrın sevâb oluşu ve buna daîr deliller Kitap, Sünnet, ilmî eserler, ulemâ ve evliyây-ı ahyâr kavillerinde bolca yer almıştır. Özetleyebildiğimiz kadarıyla burada bunlara yer vermeye çalıştık. Lâkin, efendimiz Seyyid Abdüsselâm'ın şu şiir ifadelerini sizlere nakletmekte bir beis olmasa gerekir;

"Sabır acıdır, ama insanı kurtarır * Ve acılık, döner tatlılığa * Eyyûb ve Lokmânın sabrıyla sabrettim * Ve nefsimin isteklerine galip geldim."

"Ülü'l-azmin sabrıyla sabrettim * En hayırlı efendiler olan enbiyâ sabrıyla * Ehl-i ilmden feyiz aldım * Allah'ın gizli ve açık sırlarıyla * Sabreden kişi, gördüğü rüyasına olur nâil * Sabredemeyen ise sırlara olmaz nâil * Halk arasından tardedilir * Şerir insanlardan addedilir."

"Sabrettim, sabır bana yardım etti * Allah'ın kurtuluş ihsânı yakındır * Ve zorluğun ardından kolaylıklar takip eder * Ve sabreden, asla kaybetmez."

"Sabret ve müsâmaha göster * Ey câhil-i ahvâl * Durum gayet vâzihtir * Şu yanlış sözlerinde * Sus ve kulak ver * Abdâl efendilere."

"Ey fukarâ, sabır vâcibtir * Kezâ yerinde susmak da bir meziyettir * Ey mübtelâ sabırdan ayrılma * Sus ve halis niyetle müsâmaha et * Ne oluyor, ne cereyan ediyor * Her şeyden telaşlandıktan sonra? * Ey arkadaş! Okuduğunda * Ve sûflerin kelâmını duyduğunda * Azgın nefisden yüz çevir * Seni hüsrana uğratan kötü nefisinden * Sus! Lisânını bağırmaktan koru * Bağırıp çağırmaktan sakın * Ve çokça feryat etmemek için kendini gemle * Belalarla yüzyüze geldiğinde * Amelinde ihlâstan ayrılma * Hüsn-ü akîde ve niyet ile * Bizimle birlikte hazrete (semâ'a) dahil ol * Necâh bulur, ziyâyâ mazhâr olursun * Ey zamanın oğlu bu şiirim * Sinûsiyye akîdesi üzerinedir * İmanını tashîh ve ikrâr et * Nahiv 'de ve kezâ Elfiye'de * Şiirdeki müvâzeneleri muhâfaza et *

Ve küllî olarak ilm-i arûzu * Muhtasar-ı Halil'i ve onun Şerh'ini *
Tuhfe'yi ve Lâmiye'yi iyi oku * Kabih sözlerden sakın * Ve nefsin
şehvanî arzularından * Susmak rahatın başıdır * Ve sabır
güzelliğın temeli * Yedi bin hikmeti vardır * Susmada dediler,
insanı yücelten * Eğer konuşman gerekirse, dosdoğru konuş * Bu
durumda susmak musîbettir * Sözün yeri geldiğinde, dosduğru
konuş * Emir ve nehiy, niyet ile * Aklın kabul etmez, kötü görür *
İçinde iyi niyet olmayan kelâmı * Nefsi vekil kılmaktan sakın *
Onun isteklerini ve emirlerini terket * Ehl-i cinân-ı âliyenin (yüce
Cennetler ehlinin) * İcmâ ettiği kavli kalbine yerleştir * Ey fakîh
Selim, dinle * Sûfilere taarruzda bulunma"...Hakezâ el-Asl'da bu
şekilde devam etmektedir.

Yirminci Bâb

Tarablûs'dan çıkarılmasının ardından Guryân dağında ikâmeti ve daha sonra mezkûr yerden de çıkarılması hakkındadır.

Seyyid Abdüsselâm Tarablûs ve köylerinden ayrıldıktan sonra, Guryân dağına yöneldi. Burada Tekrîra isimli yerde bir müddet kaldı. Ne var ki, yine onu zulüm ve kötülükler bekliyordu. Hatta bu kez hiç bir yerde karşılaşmadığı seviyeye ulaşmıştı. Bunlara rağmen Seyyid Sâid ve Ebû Selâme 'nin çocukları ona sahip çıkmış, ondaki faziletin, şerefın ve üstün vasıfların farkına varmışlar, onu bağırlarına basmışlardı. Daha sonra Guryân dağından da ayrıldı. Bu duruma şu nazım ifadeleri işaret etmektedir;

"Onun kalbi çarpıyor mu? * Eziyetler ve şiddetli belâlar yüzünden * Ben mazlûm dağlıyım * Ağlarım, gözlerimden akar yaşlar * Her tarafımız adeta kırılmış * Ey Mevlâ'mız onu koru * Fitnelerden ve hilelerden * Bir gece dahi rahat uyumadık * Gözlerimizden akan yaşlar oluk oluk * Bir hasetçiden ona eziyet geldi *Ve o şimdi işkenceye ve kahra uğramış * Düşmanları onu aşağılamış * Yer yüzünde sanki tek başına ve bizler * Şaşkın şaşkın dönüyoruz. Ateşim kuvvetli * Hüzünlü ve kederliyim * Beni bilinmeyen yerlere kovdular * Ve ben kahra uğramışım" İlaâhir..

"Ey insanlar, bizi şaşkın mı görürsünüz? * Hayır, bu onun vâlideyninin davetidir * Tıpkı göçmen kuşlar gibi döndüm * Beni gören, onu himâye eder." İlaâhir.. Bu ifadeler el-Asl 'a yer alır.

Yirmibirinci Bâb

Guryân dağından taşındıktan sonra Sevfü'l-Ceyn kalesinde ikâmeti hakkındadır.

Seyyid Abdüsselâm, Guryân dağından çıkarılmasının ardından Benû Velîdiyye vâdisine yakın bir yerde bulunan büyük bir dağa geldi. Burada ise Sevfü'l-Ceyn ismiyle anılan bir kale bulunuyordu. Buraya yaklaştıklarında yanlarında ne içmek, ne de temizlenmek için suları kalmamıştı. Su ihtiyaçlarını karşılamak için kaleye geldiler ve isteklerini dile getirdiler. Ancak kale sakinleri onlara olumsuz cevap vermişti. Bunun üzerine Şeyh'in gözleri alabildiğine açılmış, azîm bir hâl onu sarmıştı. Kitâbullahdan bir ayet okudu ve asâsıyla bir taşa vurdu. Birden o taştan su fişkırda ve oluk oluk akmaya başladı. Bu su halen günümüzde de akmaya devam etmekte ve Seyyid Abdüsselâm pınarı ismiyle anılmaktadır. Daha sonra bu kalede yaşamaya başladı. Burada onun devamlı ibadet ettiği bir râbitası bulunuyordu. Yedi sene boyunca burada Allah'a ve Resûlüne ilticâ ederek, ağlayarak, tezellülde bulunarak, enbiyâ ve evliyâyı nesir ve şiir ifadeleriyle O'na vesîle kılarak, Kur 'an okuyarak günlerini geçirdi. Onun çok güzel kıraatı vardı ve onun kırâtını ve şiirlerini kurtlar, kuşlar, sinekler, böcekler, cinler, insanlar kendinden geçmiş vaziyette dinlerlerdi. Tâife tâife ona gelirler, onunla sohbet ederler, ona müjdeler verirlerdi. Burada kaldığı müddetçe yediği yiyecekler dört kap Fizan hurmasını geçmemiştir. Aynı şekilde bir tane kıldan çorabı vardı. Bunun yanısına kızıl bir ineği ve bir buzağısı vardı. Buzağıyı doğu tarafına, ineği batı tarafına salıverir, onlar akşam oluncaya kadar karınlarını doyururlar, akşamleyin dönüp şeyhin önüne gelirlerdi. Bu kalede sayılamayacak kadar çok kerâmeti zuhûr etmişti. Seyyid Abdurrahman el-Gadşî şöyle anlatır; "Bir gün sabah namazını Kalede Şeyhle birlikte kılmıştım. Namaz

82 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

bittikten, vazîfelerini ve virdlerini okuduktan sonra, 'bizim aleyhimizdeki bütün hileler bize gösterildi, tâ ki bizler bütün zıtlıkları birbirinden ayırdedebildik' dedi." El-Asl 'da bu bilgiler yer alır.

Yirmiikinci Bâb

Sevfü'l-Ceyn Kalesinden Tâvurgâ 'ya, sonra Masrâta'ya, daha sonra Zilîten'e dönüşü hakkındadır.

Şeyh, Sevfü'l-Ceyn kalesinde yedi sene geçirdikten sonra Allah onun buradan ayrılmasını, başka yerlerde dilediklerine faydalandırmayı, dilediklerine de zararlandırmayı irade etti. Bunun için Allah, bu velî kuluna yine bazı hasetçileri musallat kıldı. Şu ifadelerde belirtildiği gibi;

"Allah bir fazîletin yayılmasını dilediğinde * Onun üzerine hasetçilerin dilini gönderir * Eğer kuru dallar tutuşmasaydı * Ateşle çıkan güzellikler bilinmezdi"

Şeyhe eziyet veren, onu üzen her ne varsa onu söyler oldular. Onun hakkında, kerih gördüğü ne varsa dillerine doladılar. Bunda o kadar ileri gittiler ki, onun aleyhinde bir ordu hazırlayıp, ikâmet ettiği kaleye doğru yola çıktılar. Maksatları onu öldürmektir. Bu ordu valinin komutasındaydı. Onunla birlikte halkı Seyyid Abdüsselâm eleyhinde ayaklandıran Kadı Ebû Muhammed ve onun yandaşları da vardı. Sûsû Vâdisi isimli yere geldiklerinde konakladılar ve geceyi burada geçirmeye karar verdiler. Şeyh bunu duyunca, kimse farkına varmadan gece yarısı valinin çadırına geldi. İçeri girdiğinde, Allah valinin kalbine öyle bir korku ve endişe saldı ki, titremeye başladı. Şeyh ona, 'Sen bir merkepsin' diyerek burnundan tuttuğu gibi çadırdan dışarı çıkardı. Sırtına bir semer vurdu ve sırtına bindi. Bu şekilde bütün ordunun içinde dolaşmaya başladı. Tıpkı bir merkebe hitâb eder gibi ona deh diyerek sabaha kadar böyle devam etti. Sabah olunca Şeyh birden ortadan kayboldu. Valinin sırtındaki semer halâ duruyordu. Vali semeri çıkarıp, kadıya olanları anlattı. Kadı ona, 'Bu Abdüsselâm'ın sana yaptığı bir büyüdür. Sen bunu bir kerâmet

zannettin. Vallahi bu bir kerâmet değildir' cevabını verdi. Bunun ardından ordu valinin ve kadının izniyle harekete geçti ve kaleye doğru yöneldi. Ancak o anda karşılardan öyle bir kuş sürüsü geldi ve ufku öylesine kapladı ki, gidecekleri yönü göremez oldular. Nereye baksalar kuşlardan başka bir şey göremez haldeydiler. Vali gördükleri karşısında şaşkına dönmüştü. Kadıya dönerek, 'Bu kuşların her tarafın kaplayacak kadar etrafı sarması nedendir, bana haber ver' diye sordu. Kadı yine aynı kanaatini taşıyordu ve gördükleri hakkında, 'Gördüklerimden Allah'a sığırım. Hiç şüphesiz ki bu büyüdür, asla kerâmet değildir' yorumunu yaptı. Vali yine kadıya uydu ve orduya yollarına devam etmeleri emrini verdi. Ordu fazla ilerlememişti ki, bu kez karşılarda çok şiddetli ve kara bir bulut yükseldi. Bu bulut etrafa öylesine sıcak dumanlar saçıyordu ki, insanda takat bırakmıyordu. Bu hale şâhid olduktan sonra herkes yakinen anladı ki, bütün bunlar Şeyh'in bereketindedir. Herkesi yaptıklarına bin pişman olmuş, Allah'dan yardım ve tazarrûda bulunmaya başlamışlardı. Bir müddet sonra Allah üzerlerindeki bulutu kaldırdı. Vali ve ordusu şehre döndüler. Vali, Şeyhe bir haberci göndererek Şeyhin şehre gelmesini ve burada ikâmet etmesini istedi. Şeyh ve onun ashâbı yola çıktı. Tâvargâ 'ya yaklaştıklarında, Şeyh'e serçe büyüklüğünde yeşil kuşlar geldi. Bir müddet öttüler. Bu duruma Şeyh'in yanındakiler de çok hayret etti. Şehre girmeden önce, kuşlar hakkında Şeyh'e soru sorulduğunda o şöyle cevaplandırdı; 'Bu öten kuşlar, evliyânın ruhlarıydı. Bizim şehre gelişimizi tebrik ediyorlardı.' Şeyh, Tâvargâ şehrine girdi. Burada bir müddet kalmak istiyordu. Çünkü ahâlinin ekserisi onu çok seviyor, izzet ve hürmet gösteriyordu. Gerçekten de onun gelişini büyük bir coşku ve sevinçle karşılamışlardı. Orada gayet rahat bir ortamda ikâmet etmeye başlamış, bir çok insanlarla yakınlık kurmuştu. Onun hakkında söylenen bu beyti belki defalarca işitmişimdir;

"Rahmân olan Allah'dan iste * Tâvargâ'dan dumanı asla kaldırmamasını."

Burada kendisine bir ev yaptırmak istediğinde, kalbine bir ses nidâ edildiğini hissetti. Bu ses ona, "Ey Abdüsselâm, Tâvargâ'dan taşın. Başka bir beldeye yerleş. Bu şehirden taşınmada senin için

azîm bir fayda var." Bunun üzerine Şeyn mezkûr şehirden ayrılıp yola koyuldu ve Masrâta 'ya geldi. Burada bir süre kalmak istiyordu. Ahâlisi onu sevinçle karşıladı ve izzet ü ikrâmda bulundu. Burada, Beyder ismiyle anılan bir yerde Seyyid Ali Bûdedûs 'un evinde bir müddet ikâmet etti. Halkın büyük çoğunluğu ona ittibâ etti ve sayılan sekizyüzden ziyâde oldu. Yine burada da bir ev yapıp, yerleşmeye niyetlendi. Hatta bunun için teşebbüse de geçti. Birden kendisine şöyle seslenildiğini işitti; "Ey Abdüsselâm! Masrâta'da yaptığın bu işten elini çek. Âcilen buradan taşın ve başka bir şehirde yerleş. Şüphesiz Allah, âhir zamanda senin zürriyetinle ve Türk oğullarının zürriyetinin arasında bir savaş çıkmaması için sana bu şehirden derhal çıkmanı emrediyor." Şeyh, bunun üzerine Masrâta'dan da ayrılarak Zilîten'e geldi. El-Asl 'da konu hakkında bu bilgiler yer alır.

Yirmiüçüncü Bâb

Zilîten'de ikâmeti, el-Berâhime ve Evlâd-ı Gays kabilelerine uğraması ve onlara yakın bir yerde zâviye kurması hakkındadır.

Zilîten'e geldiğinde burada ikâmet etti. Burası kendi sülâlesinden olan Fevâtîr 'in karyesiydi (köyüydü). Onların rızâsını ve hoşnutluğunu alarak burada bir zâviye bina etmeye vesile oldu. Ancak kalbine Cenâb-ı Hak'dan (CC) gelen bir ses şöyle diyordu; "Ey Abdüsselâm! Fevâtîr topraklarından ayrıl. Bu binayı ve zâviyeyi terket. Onlar ehl-i belâdırlar ve onları sen bereketlendirdin. Ancak ya sen onlara veya onlar sana zarar verirler. Çünkü belâ belâ üzerine gelmez. Hiç şüphesiz belâsı çok olan, belâsı az olana zarar verir. Senin ikâmetin ve bir yeri vatan edinmen ancak el-Berâhime ve Evlâd-ı Gays'ın yakınlarında mümkündür." Bunun üzerine Şeyh elleri açıp şöyle duâ etti; "Yâ Rabbi, Evlâd-ı Gays'a ve onların yakınına nasıl gideyim. Hiç şüphesiz onlar kötü insanlardır. Daha önceden bana eziyet etmişler ve Zilîten 'den defalarca taretmişlerdi. Benim rahatım ancak onlardan uzak olmaktadır." Bu niyâzı üzerine ikinci defa ses gelir; "Ey Abdüsselâm! Onların dışında hiç bir yere yerleşme. Onlar dışında hiç bir yerde iskân edip, zâviye kurma. Velew sana en şiddetli zulümlerle zulmetseler, sana düşmanlık yapsalar dahi onlann yanından başka yere gitme. Onlann düşmanlığı senin için hayırdır ve onlar üzerinde daha ziyâde hüccet olur. Eğer seni severlerse sen de onları sev. Eğer sana buğzederlerse, sen de onlara buğzet." Şeyh bunun üzerine Fevâtîr 'den ayrılarak yola koyuldu. El-Berâhime ve Evlâd-ı Gays kabilelerine yakın bir yerde konakladı. El-Berâhime onun gelişini büyük sevinçle karşıladı, izzet ü ikrâmda bulundu. Kendisine bir yer verdiler. Şeyh buraya bir zâviye ve ev yaptırdı. Evlâd-ı Gays ise onun gelişini kötü karşılamıştı. Ona karşı zulüm ve sû-i edeb ile muâmelede

bulunmuşlardı. Allah bütün bunları çok iyi biliyordu. Eğer onlar da Şeyh'den kendileri için hayır, rahmet ve her türlü iyiliğin geleceğini bilselerdi, hiç şüphesiz Şeyh'in her emrini yerine getirirlerdi. Lâkin Allah onları bu nimetten mahrûm etti. Sonraki zamanlarda Allah onu Evlâd-ı Gays ve diğer düşmanlarına karşı nusret nasib eyledi ve bütün insanları nurlandırma imkanı bahşetti. Bir zâviye inşâ etti. Buradan yayılan zikrullah ve tilâvet-i Kur'ân feyizleri her tarafı kapladı. Hadsiz hesapsız insanlar buradan istifade ettiler.. El-Asl 'da özetle bu bilgiler bulunur.

Yirmidördüncü Bâb

Onun Gavsiyet makamına ulaşması, bu makâmda kırk sene kalması, sözlerinden çeşitli parçalar ve bunların şerhi, def kullanmasının sebebine dair bir açıklama hakkındadır.

Bil ki, şüphesiz efendimiz Abdüsselâm, yukarıda zikredilen zâviyede Kutbâniyyet-i Uzmâ, yani Gavsiyet makamına ulaşmıştır. Bu manaya tahdîs-i nimet olarak söylediği bazı nazım ifadelerinde şöyle işaret eder;

"Ben sultan, kutb-u gavs * Meşhûr ve zahir bir velî * Ferd-i Rahmân olan İlâh beni dost edindi * Bütün belâlara ve musîbetlere karşı * Güneşim karardı, erkânım zayıfladı * Rabbim güç ve kudret verdi * Meded ve bereketle doldurdu * İçimdeki sırlar çoğaldı * Nerede yaşlılar, nerede delikanlılar? * Ve harâretli adamlar? * El-Cevân'ın doğusu ve batsından * Cezâyir beldelerine kadar * Beni oradan oraya doluşturdılar * Atları ve develeriyle * Böylece o (yani kendisi) salâha, sırra ve irfâna nail olur * Onlardan da manevî sırlar yükselir * Ben meşhûr ve şanlı velî * Büyük şeyhlerden * Hastaları iyileştirir, açıkları giydiririz * Bir ârif ve mâhir bir tabîb * Gizli ve açık olarak imdâdîma yetişti * Bende Hızır 'ın ve Lokmân'ın ilimleri var * Ve ben işâretler mahalliyim * Bir vakitte uykumda gördüm Rahmân 'ı * Ve Cibrîl, bana gelerek * Dedi ki; Sen gavs, sen sultansın * Hâkim, habîr ve meşhûr * Beni defnettiginizde kabrimi ziyâret edin * Şüphesiz ben hayattar ve hâzırım * Allah'ı gizli ve açık zikredin * Çeşitli vakitlerde toplanarak ve cehren"

Seyyid Abdurrahmân el-Mekkî şöyle der; "Şeyh Abdüsselâm'a bu şiirdeki manalar hakkında soruldu. Buna şöyle cevap verdi: 'Ben kutbu'l-gavsım' sözümde, Allah'ın bana verdiği bir lütfu tahdîs-i nimet olarak söylemeyi murâd ettim. Ve aynı zamanda bunları bütün insanlara şunu ızhar etmeye, yüksek

bir sesle nesren ve nazmen şöyle demeye emredildim; 'Ey ehl-i maşrik ve mağrib herkes bana kulak versin. Küçüğünüz, büyüğünüz, hür olanlar, köle olanlar, sağırınız, işiteniniz, göreniniz, görmeyeniniz... Üstâdım ed-Dükâlî (r.a) vâsıtasıyla Resûlullah'dan (SAV) bana mîrâs kalan İlâhî sırları benden alıp, başkalarına naklediniz. Ben şimdi Gavsîyet olan Kutbâniyet-i Uzmâ makamına ulaştım. Bu makam bana kırk yıla kadar verildi. Ben şimdi sizin zamanınızın imamıyım. Size söylediklerimi iyi öğrenin.' Bu vakitte ismet sıfatı sâbit olanlar dışında hiç bir kimse benden daha yüksek olamaz. Şimdi ben mahall-i berekât, âyât ve kerâmâtım. Bütün bunların sebebi Allah katında, O'na göz açıp kapayana kadar geçen bir lemhâcık dahi olsa yakın olabilmek için yaptığım duâlarımın kabûlüdür. İşte bu yüzden ben semânın her yanını, sizlerin bütün Tarablûs'u bilmeniz gibi bilmekteyim. Bu yüzden ben ayağımı kaldırıp bir tek adım attığımda bütün arzı görmekteyim. Bu yüzden ben namaza yöneldiğimde, kâbeye ayân beyân bakmaktayım. Bu yüzden ben, arza baktığımda yedi kat aşağısını görmekteyim. Yağmura yağmasını işaret ettiğimde biiznillah yağmakta, durmasını işaret ettiğimde ise biiznillah durmaktadır. Bu yüzden ben, rüzgara sükûnete ermesini emrettiğinde o an hemen sâkinleşir. Sahrâya çıktığımda kuşlar, böcekler, kertenkeleler, yılanlar ve her türlü hayvanât Allah'ın emriyle bana arkadaş olurlar. Bu yüzden ben bir baras hastasına, bir cüzzâmlıya elimi sürdüğümde biiznillah o hemen iyileşir. Bir yılan ve akrebe baktığımda biiznillah âcilen ölür. Şüphesiz şimdi ben mürîdlerin terbiyesiyle, tabîblerin ve hekimlerin çaresiz kaldıkları hastalıkları iyileştirmekle emredildim. Hiç şüphesiz bana Allah'dan öyle bir meded inmiştir ki, bununla ben havada ve suda hareket eden ne varsa görmekteyim. Aynı şekilde öldükten sonra niyet-i hâlis ve sıdk-ı tâmme ile mezanımı ziyaret eden herkesi görürüm. Şimdi bana Allah Azze ve Celle bütün kâinatı, bütün varlıkları, her bir zerrenin ve bitkinin ismini, varlıkların isimleri ve ömürlerini, hayvanâtı ve onların ömürlerini, balıklardan vahşi hayvanlara, haşerâttan diğer sürüngenlere kadar bütün mahlukâtın usûlleriyle birlikte neseblerini bana ızhâr etti. Semâvât ve arzın melekûtunu, Cennet ve Cehennemi, zâhiren ve bâtunen burada olanları önümde açtı. Allah benim duâm ile yağmur

yağdırdı, elimle ölüyü diriltti ve yine elimle mü'min ve sâlih kullarına ikrâm ettiği şeylerin tamamına insanlar nâil oldular. Şüphesiz ki ben, asla ölüp aranızdan ayrılmam. Benim ölümüm, cismimin dâr-ı dünyâdan dâr-ı âhirete intikâlidir. Ve ben öldükten sonra, hayattaki tasarruflarımdan daha fazla tasarrufta bulunurum. Bu ancak Allah'ın ve Resûlü'nün izniyle gerçekleşir. Bana esmânın sırları hakkında ilhâm edilenlerin haddi hesabı yoktur. Kalbime nihâyetsiz olarak bütün ilimler doldurulmuştur. Eğer bütün cin ve ins benim bildiklerimi yazmaya çalışsalar, kıyâmete kadar bitiremezlerdi. 'Bende Hızır ve Lokmân'ın ilmi var.' sözüme gelince; Gelin ey sâdik müridlerim, benden vehbî ve ledünnî ilimleri alıp nakledin. Bu öyle bir ilimdir ki, bunların bir benzeri efendimiz Hızır aleyhisselâmda vardır. Zira Ona Hz. Mûsâ aleyhisselâm şöyle buyurmuştu; 'Senin bu bildiklerin öğrenebilmem için sana tâbi olayım mı.' Aynı şekilde tıpkı iki bin nebîye talebelik yaptıktan sonra elde ettiklerini nübüvete tercih eden efendimiz Lokman Hekim'deki hikmet gibi, bende de hikmet-i müktesebe (çalışarak elde edilen hikmet) vardır. Ve bende, Peygamber efendimizin (SAV) 'Hikmet, ehlinden başkasına verilmez..' hadîsinde bahsettiği hikmetten vardır. Ben bir gün uykumda bilâ-mekân (mekânsız olarak) kendimi Allah'ın önünde gibi gördüm. Cebrâil de hâzır vaziyetteydi. Allah Azze ve Celle üç defa şöyle buyurdu; 'Ey Âbidüsselâm! (Ayn harfi meddli olarak yazılı) Sen Kutbu'l-Gavs'sın.' Ben bunun üzerine şöyle dedim; 'Ben abdullâhım, ben abdullâhım (Allah'ın kuluyum)' Ben belki iki binden fazla sayısız zikirlerin bana telkîn edildiğini görmüşümdür. Bunlardan bazıları, 'Yâ Allah, yâ Hayy, yâ Kayyûm, yâ Zel-Celâli ve'l-İkrâm, Lâ İlahe illâ ente sübhâneke innî küntü mine'z-zâlîmîn' zikirleriydi. Bunların dışında bana telkîn edilen bir çok zikir ifadelerini tahdîs-i nimet olarak Kitâbü'l-Azamet isimli kitabımda kaleme aldım. Eğer ben, ismi Hüseyin İbn Mansûr olan Hallâc 'ın zamanında o idâm edilirken hâzır bulunsaydım,¹ onun elinden tutardım. Çünkü zamanındaki insanlar ona zulmettiler ve bunu yaparken Allah'dan korkmadılar. Şâyet ben başına gelen musîbet esnasında onunla beraber

1. Buradaki'hâzır bulunsaydım' ifadesinin benzeri Seyyid Abdülkâdir el-Gelânî tarafından da söylenmiş, bu ifade Seyyid Abdülvehhâb eş-Şa'rânî tarafından et-Tabakât'ta nakledilmiştir.

olsaydım, onun elinden nasıl tutacağımızı bilirdim. Şüphesiz ki ben, Allah'ı bazan sırrî olarak, bazan da cehrî olarak zikretmekteyim. Bazan da fukâra ile birlikte, bir tek lisânla zikretmekteyiz. Çünkü her zaman sırren zikir yapan bundan sıkılabilir. Cehrî zikirle bu yerini ferâha bırakır. Cehrî zikir yapan da bundan yorulduğunda, sırrî zikirle rahatlar. Her ikisi de ağır geldiğinde, ihvân ile birlikte cemeatle yapılan zikir insanı coşturur. İşte bunlar benim farklı hâllerimdir. Ve benim bir defim vardır ki, ona vurulduğunda Zikrullahtan başkası duyulmaz. Ondan sadece 'Hû' sesini işitirim. Ve yine elim ona her vuruşunda, elim de onunla birlikte zikreder. Elimim parmaklarındaki her eklem, 'Allah! Allah! Allah!' der. Bizde bu bu virdlerin ihdâs edilmesinden, def ile semâ' ve benzeri uygulamalara dayanmıyordum, hatta Kitâb ve Sünnet dışında hiç bir şey bilmiyordum. Ne zaman ki Allah bu kuvvetli virdleri bize indirinceye kadar. Bu olay, üstâdımdan ayrılışımdan iki ay kadar önce gerçekleşti. Buna öylesine ısındım ve öylesine şiddetle sarıldım ki, sadece bu zikirlerde iktifâ eder oldum. Ancak bunu diğer insanlar bilmiyorlardı. Ve sonra, semâ' yaparken def kullanmakla emrolundum. Ancak ilk başlarda def kullanmakta tereddüdüm vardı. Tâ bana şöyle denilinceye kadar; 'Ey Abdüsselâm, eğer sen şerîate ve tarîkate sâdık bir mürîd isen, sana indirilen kuvvetli virdlere sımsıkı sarılmalısın.' Bunun üzerine ben, 'Yâ Rabbi senden bana gelen gizli ve açık her şeye râzı oldum' diyerek yüzümü semâyâ çevirdim. Besmele ve Nebî'ye (SAV) salavâtan sonra şunları söyledim; "Yâ Allah! Yâ Allah! Yâ Allah! Yâ Hayyü, yâ Kayyûm, yâ Ze'l-Celâli ve'l-İkrâm, yâ Erhame'r-râhimîn, yâ Hâdiye 'l-mudillîn, yâ Nâssıra'n-nâsırîn, yâ Erhame'l-mesâkîn, yâ Mukîle usratü'l-âsirîn, yâ Melâzi'il-hâifîn, ya Sarîha'l-müstasrîhîn, yâ Gayâte'l-müsteğîsîn, yâ Mücîbe'd-da'veti'l-Muztarrîn, yâ Câbira kulûbi'l-münkesirîn.. Senden isterim, ey âlemlerin Rabbi.. Kürsînin, Azametinin, Kudretinin, Celâlinin, Saltanatının hakkı için.. Bütün güzelliklerin mahzeni olan ve onlarla kendini isimlendirdiğin, Kitâb'ında indirdiğin, indindeki ilm-i gayba yerleştirdiğin esmân hakkı için...Onunla duâ ettiğimde senin kabul ettiğin, istediğimde verdiğin İsm-i Azîm hakkı için istiyorum.. Seyyidimiz Muhammed (SAV), Onun âli,

ashâbı hürmetine..

İlk insan ve ilk peygamber Adem'den (AS), Onun ardından gelen bütün enbiyâ ve rüsûlün, melâike-i mukarrabînın, sülehâ-yı sâlihînın ve bütün ehl-i tâatin hürmetine..Efendimiz ve üstâdımız Abdülvâhid b. Muhammed ed-Dukâlî'nin, kendilerine ittibâ edilen bütün ulemânın sevâplarını bol eyle. Onları sabredenlerin sabrından doğan sevâplar ile rızıklandır. Onları, 'Onlarda asla ne korku vardır, ne de onlar mahzûn olurlar' zümresine dâhil olan sâlih kullarından eyle. İnsafı ve ihlâslı âlimleri muzaffer eyle. Onları hasetçilerin hilelerinden, tıpkı enbiyânı, asfiyânı ve evliyânı muhâfaza eylediğin gibi muhâfaza eyle. Şüphesiz sen Ehad, Ferd, Samed olan Allah'sın ki, 'doğmamış ve doğurmamış, kendisine denk hiç bir şey olmayan' İlâhsın. Ey Allah'ım, ben sana, Resûlüne, Ebû Bekir'e, Ömer'e, Osman'e, Ali'ye, diğer bütün sahabeye, tâbiîne, tebeüt'tâbiîne kıyâmet gününe kadar şahâdet ederim. Ve ben şahâdet ederim ki, senden başka İlâh yoktur, sadece sen varsın, senin ortağın da yoktur. Ve şahâdet ederim ki Muhammed senin kulun ve resûlün, enbiyânın hâtemi ve onları imâmıdır. Ve ben şahâdet ederim ki, onun getirdiği emir ve nehiy her şey hakır. Hiç şüphesiz O, söylediklerinde dosduğrudur ve söyledikleri asla iftirâ değildir. Ey Allah'ım, hâtra, fikir, irâde ve fiillerimle işlediğim bütün cinâyetlerim ve günahlarımla sana yöneldim. Dilersen bu yakarışlarımı kabul eder, dilersen beni muâheze edersin. Ve dilersen küfür, nifâk, bid'at, dalâlet, senin indinde veya resûllerinin, nebîlerinin, melâikenin, ins ve cinlerin açısından mâsiyet veya sû-i edep olanlar hariç bütün günahlarımı affedersin. Bütün bunlardan dolayı nefsimi zulmettim. Evliyâna ihsân ettiğin iyiliklerden bana da ihsân eyle. Şüphesiz ki sen Halîm, Azîm, Gafûru'r-Rahîm, Azîzü'l-Kerîm, Cevâdü'l-Hakîm'sin. Benim hâlime devâ olacak ilâç ver. Şüphesiz ki sen Kâdir, Aliyyü'l-Kebîr, Evvel ve Âhir, Zâhir ve Bâtın, Kâbız ve Bâsît, Hakemü'l-Adl, Kâdir, Gaffâr, Mecîd, Vedûd, Melikü'l-Kuddûs, Mü'minü'l-Müheymîn, Kaviyyü'l-Metîn, Celîlü'l-Cebbâr, Mütekebbir, Hâlık, Bâri', Musavvir, Hannânü'l-Mennân, Müsteân ve Rahmânsın.. Sendeki merhametle bana merhamet et. Cehâletten beni kurtar. Sen Hayyü'l-Kayyûm olan Allah'sın. 'Senden başka ilâh yoktur. Seni her türlü noksandan tenzîh ederim.

Şüphesiz ki ben zâlimlerden oldum.' Kêf-hê-yê-ayn-sâd, Hâmîm-sîn-kâf.. Selâmün kavlen min Rabbi 'r-Rahîm.. Sen dilediğini azîz, dilediğini de zelîl eylersin.. Hayır senin elindedir.. Şüphesiz sen her şeye Kâdîrsin." Bu duâyı tamamlarken, zilleri ve halkaları olan defîm hakkında bir kaç kelâm etmem gerekirse derim ki; Bu def bana havadan indi. Ben onu aldım ve bende her ne zaman hâl şiddetlenmişse ona vurmaya başladım. Böylelikle bendeki vecd daha da kuvvetlendi... Şeyhin sözleri bunlardan ibârettir. Şeyh'e mezkûr vird nâzil olduğunda, onun her tarafını öyle bir nûr sarmıştı ki, gözler kamaşmış, hatta o nûrun içinde kaybolacak hale gelmişti. Ona bendîr ancak bir duvarın ardından çalınırdı.. Bu bâbın başından sonuna kadar el-Asl'da yer alan bilgiler aktarılmıştır. Ancak bu bahiste ele alınan deffîn havadan nüzûlü hadisesine on ikinci bâbda yer vermiştik. Bu yüzden tekrar nakletmeye gerek görmedik.

Şeyhin gavsiyyet makamına ulaşıncaya kadar çıktığı mertebeler ve halk indinde Hazret olarak isimlendirilen şiiir hakkındadır.

Efendimiz Seyyid Abdüsselâm'ın kutbâniyet yani gavsiyyet makamına ulaştığını şu ana kadar verilen bilgilerden öğrenmiş olduk. Ancak bu makâma ulaşmadan önce geçtiği mertebelerden bahsetmedik. Bu konuda Abdurrahmân el-Mekkî (rahimehûllah) şu beyânda bulunur; "Şeyh on yaşındayken İstincâb makamına ulaştı. Bu makâmda beş sene kaldı. Buradan Beddâle makâmına intikâl etti. Bu makamda da yedi sene kalarak Kutbâniyet mertebesine ulaştı. Burada on iki sene kalarak Vettâde makâmına ulaştı. Bu makamda ise altı sene kaldı. Bunun ardından Gavvâse makamına çıktı. Bu makamda iki kolye ve barnas (bir tür hırka) giydi. Şeyh ed-Dûkâlî'den rivayet edildiğine göre, o şöyle haber verir; "Şeyh Abdüsselâm'ı iki kolye ve barnası aynı vakitte giyer vaziyette gördüğümüzde bilin ki o Kutbâniyet tarîkına girmiştir." Hakikaten söylendiği gibi vukû buldu. Bir başka zaman aynı zât şöyle dedi; "Abdüsselâm'ı aynı anda dört kolye ve şâş (bir tür pamuklu bezden yapılan sarık) vaziyete görürseniz bilin ki o Vettâde tarîkindedir." Gerçekten haber verdiği gibi aynen gerçekleşti. Bu makâmda altı sene kaldı ve bu makâmdayken dört kolye ve şâş giymişti. Bunun akabinde Gavvâse makamına ulaştı. Bu makâmda ise kırk sene kaldı. 941 (M: 1534/5) senesi Ramazan ayının son günlerinde, bir cuma gecesi Allah ona canlı ve cansız bütün varlıklara hükmetme özelliğini verdi. Sabah olduğunda onun ardında namaz kıldık ve vazifeleri okuduk. Bundan sonra mübârek yüzüne baktığımızda, alnında kırmızı altınla yazılı nübüvvet mührüne benzer bir mühür gördük. Yaklaşık iki saat

geçtikten sonra ayağa kalktı ve mihrâba yöneldi. Tefekkürde daldı ve Allah aşkıyla kendinden geçti. Sonra Âyete'l-Kürsîyi okudu ve bunun ardından, halkın Hazret ismini verdiği şu beyitleri söylemeye başladı;

"Bu gün bana seyyidler yazdı * Hatt-ı adâletle vesîkalar * Et-Tâbi'liler ve habeşliler bana geldi * Ve onların bütün adamları * Davullara vurdular ve böylece * Ez-Zefâle diyârından geçtiler * Seyyid Ahmed alâmetlerle geldi * Ve el-Garb kemâliyle geldi * El-Fahl satvetiyle geldi * Ona hidâyet yolunu gösterme gayretiyle * Sâhil-i Ahâmîd param parça dağıldı * Ve mu'terizin (itiraz edenin) halini gördüler * Ona irşâdlarla yol gösterdiler * Beyriyyâ'da, geniş bir çevrede * Hayaller onun gözlerini görmez eyledi * Ve onu evlâd ve mal ile sımsıkı bağladılar * Bana hulleler giydirip kuşattılar * Bu gün ben gavsîyyet makamındayım * Bana meşâyih gelerek vekil kıldılar * Niyetlerinde arınmış bir velî * Biz ona aklından geçenleri veririz * Onu en yüce derecelere çıkarırız * Ona ve arkadaşlarına himmet giydiririz * En lezzetli şerbetleri ona içiririz * Böylece o ehl-i hâlin makamına çıkar * Bu gün ben derecât kazandım * Rabbimin İzzeti ve Celâliyle * Yedi semâya yükseldim * Ve risâlet tebliğcisini gördüm * Ondan dört rivâyet okudum * Onun suallerine cevâb verdim * Ve Sidreye vâsıl oldum * Ve Arşî kemâliyle müşâhede ettim * Cennete bizzat ilerledim * Güzel gözleri ve yüzleriyle hûrileri gördüm * Orada adımlar attım * Ve Rabb-i Teâlâ'ya ulaştım."

Bunun akabinden bir başka şiir daha okudu. Sonra bu hâletten çıkıp, kendine geldi. Bunları söylerken talebeleri onun çevresini sarmışlardı ve ondan sâdır olan kelâmı yazıyorlardı.. Şeyh el-Mekkî'nin Sağîr isimli eserinden nakledeceğlerimiz şimdilik bundan ibarettir.

Yirmialtuncu Bâb

Şeyhin Zilîten'e dönüşünden sonra, fazla zaman geçmeden fakîh Mübârek ve onun amcasının oğlu tarafından iftiraya ve saygısızlığa mâruz kalması, daha sonra bu iki kişinin Şeyhin bedduasıyla Allah tarafından helâk edilmeleri hakkındadır.

Yukanda zâlimin üzerine bedduada bulunma konusuna yer verdiğimiz Onyedinci Bâb'da, el-Ahâmîd kabilesi ve onların aleyhinde Şeyhin bedduada bulunmasıyla ilgili bilgiler aktarılmıştı. Bunun yanısıra iki kabîle reisi olan Mübârek ve onun amcasının zulmüne ve taşkınlığına mâruz kalmasına dair özet bilgi verilmişti. El-Asl müellifi şöyle der; Şeyh, Zilîten'e döndüğünde burada ikâmet etmeye başladı. Bu esnada o herkese ziyâdesiyle meded sunmuş, avâm ve havâs herkesin sevgi ve muhabbetini kazanmıştı. Mübârek ve onun amcasının oğlu dışında hiç kimse Şeyh ile nizâyâ düşmemişti. Neticede bu iki kişi çok korkunç bir şekilde öldüler. Zirâ onlar Şeyh'i hevâ ve hasetlerinden dolayı ağır bir şekilde eleştirmişler, yersiz itirazlarda bulunmuşlardı. Onlar hakkında Şeyh'in şu beyitleri mânîdardır;

'Halkın efendisine bakmadan * Mübârek hakkında sormadan
* Kezâ onun ahmak akrabası hakkında * Helâk edici yollara ısrarla sapan
* Eğer o ikisinin hakkımızdaki sözleri doğru ise * Asla, bunlar sadece dalâletten ibaret.'

Bununla beraber Şeyh onlar aleyhinde şer ile duada bulunmamıştı. Ne zaman ki, Allah onlar aleyhinde şu şekilde bedduada bulunmaya izin verinceye kadar; 'Ey Allahım! Onlardan ve onlann ümmetinden bereketi kes, soğuk ve sıcak arasında mahveyle ve onlara sû-i âkîbet ver.' Şeyh'in bu bedduası, nazım şeklinde şu beyitlerde de ifade edilmiştir;

'Yâ Rabbi, yâ Azîm, yâ Cebbâr * Sen Müheymîn'sin, sen Cebbâr'sın * Duamı âcilen kabul eyle ey Kerîm * İki asî adam hakkındaki * Mübârek ve amcasının oğlu * O ikisini kesretli elem içine at * Yâ Rabbimiz, yâ Ferd onları helâk et * Harâret ve burûdet (soğuk) arasında * Onlan öldür, tâ ki kömüre dönsünler * Karanlık kabirlerine defnedildikten sonra * Millet-i İslâmın başından onları def 'eyle * Şu sözlerimin sonunda derim * Yâ Rabbi, yarın ahirette onları Cehennem'de haşreyle * Ebediyyen orada azâb çekerek * Hidâyet kaynağımız Mustafây-ı Muhtâr hürmetine * Onun âli ve ashâb-ı ahyârı hürmetine.'

El-Asl'da müellifi, "Seyyid Sâlim el-Mehdevî bana şunları söyledi" der ve şöyle nakleder; "Allah o iki şahsın helâkini irâde edince, onlara çok şiddetli bir hastalık musallat etti. Bunlardan her birisi hastalık yüzünden öylesine harâretlendi ki, çevresindekilere, 'Üzerime su dökün' diye sayıklar hale geldi. Bunu yaptıklarında ise şiddetli bir şekilde üşümeye başladı. Bu kez, 'Beni ateşe yaklaştırım' diye feryâd etti. Bu şekilde devam ederlerken, nihayet öldüler. Böylelikle harâret ve burûdet halleri arasında, tıpkı Şeyh'in duasındaki gibi bir sû-i âkibetle hayatları son bulmuş oldu." El-Asl müellifi, "Seyyid Sâlim b. Tâhir bana şöyle anlattı" diyerek konuya devam eder; "Fakîh Mübârek'in öldüğü gün Şeyh, Mâcir Vâdisinde bulunuyordu. Onun yanında ashâbından oluşan bir cemaat vardı ve bir ağacın altında toplanmışlardı. Şeyh bir ara talebelerine, 'Bana bir kemik getirin' dedi. Kendisine bir kemik getirdiler. Şeyh, 'Bunu gömün' dedi. Talebeleri bu isteğini de yerine getirdiler, Sonra, 'Onu çıkarın' dedi. Kemiği tekrar çıkardılar. Bunun ardından Şeyh şöyle konuştu; 'Dünyada, kabirde ve kıyâmet gününde rezîl olmaktan Allah'a sığınırım.' Şeyhin bu sözlerini bazı talebeleri kaydettiler. Sonradan öğrendiler ki, Mübârek isimli fakîh o gün ölmüş, evlatları onu defnetmişlerdi. Ancak o esnada evladlarından birisi sonradan gelmiş, hemen defnedilmesine râzı olmamıştı. Bunun üzerine cenazeyi kabrinden tekrar çıkardılar. Gördükleri manzara karşısında şok oldular. Çünkü babalarının cesedi yanmış, adeta kömüre dönmüştü. Bu olay 974 (M: 1566/7) senesinde vukû buldu. Bu olaya şu şiirde işâret edilir;

"Hak yerini buldu ve bâtıldan ayrıldı ey efendiler * Gıybetçiler hakkında * Düşmanlarım büyük bir helâkete düçâr oldu * Vehhâb'ın kudretiyle * Ey fukâra kardeşlerim, Mübârek ve amcasının oğlu * Attâb tarafından itâba uğradı * Ben ömrüm boyunca sâdik bir emîrim * Ahbâb etrafımda halkalandı * Ben Âdem'den gelen ve neş'et eden bir çocuğum * Rablerin Rabbi bana ihsân eyledi * Bâbü'l-Feth (Feth kapısı) inâyetimle açıldı * Ey kardeşlerim oradan girin * Rabbimi çok parlak bir sûrette gördüm * Uykumda, gayb âleminde * Güneş gibi zuhûr ettim ve davâmı tebliğ ettim * Acem ve Arap diyarlarına * Bütün varlıkların üstüne yükseldim, himmetimle * Ve bütün kirlerden sıyrıldım * Mîrasımı ve farîzalarımı aldım * Benim tarîkıma itinayla sarılan fukarâyâ deyin * Âdâba riâyet etsinler * Velâyet resmi Muhyî 'dedir * Hurmetimi ayaklar altına alanla savaşmamız gerek * Ve selbetmemiz. Çünkü ben sellâbım (saf dışı bırakan) * Kırmalı ve zorlamalıyız. Derdimin çaresi * Bir tabibdir ki, ben kendimin tabîbiyim * Ashâbım, benim hilyemden giymek isterse * Biz onlara elbiseler giydiririz * Takva elbiseleri ki, kardeşlerim giyerler * Onlar ne güzel dostturlar * Onları çıkarırım en yüce dereceme * Kürsî ve kubbelerime * Onlara nûr-u basîretimin mahzenini açarım * Yedi kapısıyla * Kürsîler üzerinde otururlar benim karşımda * Evde ve mihrâbda * Kubbe-i Beyzâda (beyaz kubbede) dostlarım otururlar * Ve etrafımda ahzâb devarân eder * Kâb-ı Kavsey'n'de benim cemaatim vardır * Ey benim talebelerim! * Kim bana intisâb ederse, benim zümremden sayılır * Ve onu müntesiblerden sayarız."

"Hazretimdeki manâlarda kendimden geçtim * Ey Üli 'l-elbâb * Beni mâzûr görün. Benim şarâbımdan için * Yalancıları ızhâr eden * Kainat önümde dürtüldü. Aşîretime haber verin * Zevî'l-Aktâbdan (Kutup olanlardan) * Avucumdadır şark ve garb * Arab ve Acem * Sevdiğim ehl-i vefâ beni yaklaştırdılar * Tâ kubbeleri görünceye kadar * Safvete vusûlümlle beni ulaştırdılar * Hazret-i Tevvâb'a."

Yirmiyedinci Bâb

Şeyh'in kerâmetlerinden bir bahis ve bunlarla alâkalı olaylar hakkındadır.

Konuya başlarken öncelikle kerâmet kavramının tanımı yapacağız. Bunu müteâkiben, din imâmları ve alimlerinden nakledilen konu hakkındaki açıklamalardan ve ileri sürdükleri delillerden istifade edeceğiz. Son olarak da, konunun esas maksadı olan Şeyh'e ait kerâmetlere ve hârikulâdeliklere yer vereceğiz. En-Nûr 'un-Nâir (Parıldayan Nûr) isimli eserde, Şeyh'den sudûr eden bazı kerâmetler sunulduktan sonra şöyle denilmiştir; "Şeyh'de gördüğümüz hârika olaylar çoktur. Bunlardan bazıları, ateşe işâret ettiğinde onun sönmesi, hatta donması, yağmura işâret ettiğinde yağması, rüzgara işâret ettiğinde sükûnete ermesi, acı suya işâret ettiğinde onun tatlılaşması, değirmen taşına işâret ettiğinde onun dönmeye başlaması ve un öğütmesi, körleri ve sağırları iyileştirmesi, az miktardaki bir yiyecekten çok sayıda insanı doyurması ve Allah'ın onun eliyle ölen insanları diriltmesidir." El-Asl'da ise şöyle denilir; "Şeyh'in kerâmetleri sayılamayacak kadar çoktur. Husûsan Tarablûs ve Afrikâ'nın uzak batı bölgelerinde bir çok kerâmetleri müşâhede edilmiştir. Defe işâret ettiğinde, o def hiç bir vasıta olmaksızın kendi kendine çalmaya başlardı. Onun iki tane tesbihi vardı. Bunun birisi elindeyken, diğeri direkte asılı dururdu. Elindeki teşbihin her tanesini çekerek zikrettiğinde duvardaki tesbîh de vasıtasız olarak zikrediyordu. Bu olayı ben defalarca gördüm. Bunun yanısıra, henüz beşikteyken konuşmuştu. Yakın dostlarını zorluklar ve sıkıntılar esnasında hıfz ediyordu. Taştan su çıkarması, kuşlarla konuşması, Melek-i Mevle biraraya gelip sohbet etmesi, cinlerden bir çok tâifenin ona boyun eğerek, ona ta'zimde bulunmaları, uykuda ve yakazada Nebî'yi (SAV) görmesi ondan sâdir olan kerâmetlerdendir. " Bu

ifadelerden sonra müellif, bizzat kendisinin şâhid olduğu seksen civarında kerâmet nakleder. Bunun yanısıra bazı çok güvenilir kaynaklardan aktardığı kerâmetleri de sunar. Ben, Şeyh'in kerâmetlerine dair yaklaşık elli sayfalık bir çalışma yapmıştım. Ancak burada bazı can alıcı örneklere işârette bulunmakla iktifâ edeceğim.

Et-Tâcü's-Sübki'de bu türden benzer olaylar tesbît edilmiş, kendisinde vaki olanları zikrederek, kerâmetleri tür tür zikretmeye çalışmıştır. Aynı şekilde, imâmların önde gelenlerinden bir çoğunun başından geçen hadiseleri de nakletmiştir. Ona göre, kerâmetin akılla kavranması mümkün değildir ve ancak teslim ile kabul edilebilir. Çünkü buna ancak rûhâniyeti cismâniyetine gâlib gelen evliyâullah muttalî olabilir. Bu özelliğe sahip zâtlar, mülk-ü melekûtta gizli olan sırları keşfedebilirler. Umûr-u gaybiye (gayba ait durumlar), dünya, ahiret ve berzah alemlerinin ahvâliyle ilgili bilgi sahibidirler. Bir kimse zâhirî ilimlerin hepsini kendinde cem 'etse bile bunların idrâkine ulaşamaz. Bu durumda, onların makâmâtına vâsıl olamayanlara ve onların keşifleri sonucu muttali olduklarına ulaşamayanlara düşen görev onların ahvâlini teslim etmeleri, sözlerinde ve fiillerinde doğru olduklarını kabul etmeleridir. Mukaddime bölümünde de geçtiği üzere, kerâmet manevî ve hissî olmak üzere iki kısımdır. Ancak basîret erbâbı ikinci kısma pek iltifat etmezler ve hâllerinde buna pek dayanmazlar. Onlar daha ziyade mahzâ istikâmet ve mârifetullah olan mânevî kerâmete teveccüh etmişlerdir. Hiç şüphesiz bu tür kerâmet en yüce ve parlak olanıdır. Şeyh Abdüsselâm da istikâmet ve mârifetullah yönüyle şöhret bulmuştur. Onun nasihatlerini ve vasiyetlerini mütâlâa eden herkes onun seviyesini ve üstün sıfatlardan nasıl istiğnâ ettiğini görecektir. Bunu anlayan kimse de, onun kerâmetlerinden bir çoğunu hazfetmekle ne kadar isâbetli davrandığımızı anlayacaktır. Bu kitaptaki bizim gayemiz özet olarak bilgi vermektir. İşâret ettiğimiz üzere, Allah'dan yardım dileyerek ve Ona tevekkül ederek, gayet kısa bir şekilde konuyu ele alacağım. El-Asl'da müellif şöyle der; "Onun kerâmetleri çocukluk yaşlarından itibaren başlar. Bunlardan birisi şöyle gerçekleşir: Mektebde iki çocuk konuşuyorlardı. Onlardan birisi, '(Falan kimse) yedi ve helâk oldu....' dedi. Sonradan o çocuğun

söylediği şeyin aynen gerçekleştiği görüldü. Ben derim ki; Şeyhülislâm el-Âlûsî, Şuarâ sûresini tefsir ederken şöyle der: 'Allah'ın (CC) zamanlar, mekânlar ve şahıslar içinde havâssı vardır. Bu yüzden Allah, bazı insanların nefislerine her söyledikleri sözün doğru olması veya bazılarının ittîlâ ve keşf ile beraber haber verdikleri şeylerin belli bir ilim ifade etmesi vasıflarını verebilir. Bu akıldan uzak değildir. Allah o zâtı bir şeyle konuşturur ve o kişi haber verdiği şeyle ilgili herhangi bir ilmi olmamasına rağmen vâkıya muvâfık olarak doğru bir şekilde söyler. Bu hâli cahiller dışında kimse inkâr edemez. Bu söylediğim kural hakkında bir çok âlim ittifâk etmiştir. Ben çocukluğumda iken, bir akşam vakti arkadaşlarımla oynamamı men'edip, sabah erken uyanmam ve ertesi gün mektebe gidebilmem için uyumamı isteyen anneme, 'Yarın vezîr öldürülür, ben de mektebe gitmem' demiştim. Söylediğim aynen gerçekleşti.'" El-Asl'da bunlar yer almıştır.

Kerâmetlerinden birisi; Ben bir hata işlemiştim ve Şeyh'le karşılaşmaktan hayâ etmekteydim. Günlerce ondan ayrı kaldım. Şeyhim beni kaybedince aramaya koyulmuş. Ben bir sokakta giderken, Şeyh de aynı yola bağlı bir başka yolda yürüyormuş. Nihayet karşılaştık. Kaçacak bir yer bulamamıştım. Bana yaklaştı ve 'Ey Bermûnî, ben seni tanıdığım halde sen beni tanımaz mısın? Bilirim ki sen gayr-ı ma'sûm (günahsız olmayan) bir beşersin. Kuldan istenen günah işlediğinde tevbe etmesi, günahını bilmesidir' dedi. Sonra beni yanında kendi halvetine götürdü. Uzun uzun konuşarak bana vaaz ü nasihatte bulundu. Benim için Allah'a tevbe-i istiğfârda bulundu.

Bir başka kerâmeti: Şeyh en-Nâsır 'ın talebesi olan Seyyid el-Âfîb b. Ükayyis şöyle anlatır; Tarâblûs'da Şeyh'i ziyarete gitmiştim. Onun yanında günlerce kaldım. Bir gün bizler Fevâtir'de onun yanında iken, birden şeyh normal halinin aksine, anlayamadığımız bir şekilde, 'Göz yaş akıtır, kalp korkar ve titrer ' diyerek ağlamaya başlamıştı. Bir müddet sonra kendine gelince niçin ağladığımı sorduk. Bize şöyle dedi; 'Kardeşiniz Ahmed b. Abdülhamîd el-Yerbûî 'nin firâkına ağlarım. O şu an Zâviye-i Garbiyye'de vefât etti.' Hakikaten söylediği zât o anda vefât etmiş,

102 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

böylelikle Şeyh gaybı keşf yoluyla görmüştü. Bunu haber verdikten sonra şu beyitleri terennüm etti;

"Ey göz!.Yaşlarını sel gibi akıt..* Yanaklarımın üzerinde tûfan kopsun * Baban sâlih bir evlâda sahip * Bir gün ki, gün batar gibi dünya karardı * Mürîdim Ahmed ötelere baktı * Vefâ ve irfân kaynağım * Velî nesli, salâh aslanı * Rabbânî kerem bahri * Ahmed bizim evlâdımız; yıldız ve kamer * Benim alemimi nûruyla ziyâlandıran * Biz onu süzölmüş bal ile suladık * Bizim talebemizdir, bize çok yakın * Her sabah Ahmed 'i ziyaret edin * Ey şehir ahâlisi ve milleti * Şevk ile onun kabrine gidin * Benim meded ve bürhânıma nâil olursunuz * Onun sırrı bu vatanda zâhir ve âşikâr * Ve meşhûr oldu, ey bu beldelerin halkı"

Burada adı geçen Şeyh Ahmed'in tercüme-i hayatı Hâtîme bölümünde gelecektir. Efendimiz Seyyid Abdüsselâm'ın sözleri şöyle devam eder;

"O bizim nesebimizdendir, ayrı değildir * Velev beldesi uzaklarda olsa bile * Öldüğünde asla onu unutmayız *Onu ve cümle evlâdını * Onlardan her kim zorda kalırsa * Vefâmızla kol kanat gereriz * Onları korkutanlara karşı, himâye ederiz * Çünkü Şeyh evlâtlarını himâye eder * Ahmed..Ey Saîd..Ben onun babasıyım * Vallâhi biz asla onun evlâtlarını bırakmayız"

Şeyh'in bir başka kerâmetini Seyyid İbrahim et-Tarablûsî anlatır. Bu zâtın babası Şeyh'in bulunduğu en-Nâka mescidine komşuydu. Bir gece mescidde bulunurken, bu esnada Şeyh halvetteydi. Bir ara Şeyh, 'Ey fülân, ortaya çık!' diye seslendi. Bunun ardından birisi çıktı ve ona şöyle dedi; 'Allah bize ve size ecrini azîm eylesin. Üstadımız ed-Dûkâlî vefât etti.' Babam zannetti ki, insanlardan birisi gelip bunu haber verdi. Sabah olduğunda konu hakkında araştırma yaptı, ama bir haber elde edemedi. Aradan üç gün geçtikten sonra gelen habere göre, gerçekten Şeyh Dûkâlî o saatta vefât etmişti.

Bir diğer kerâmeti Şeyh Muhammed es-Semlakî şöyle anlatır; 'Mart ayının ortalarında, kuruyan ekinleri sulamak maksadıyla Şeyh'e gitmiştim. Tam konu hakkında konuşmaya başlamıştım ki, birden Şeyh'de bir hâl-i azîm ortaya çıktı ve nazım ifadeleriyle

şöyle dedi;

"Ey Halîfî, senin ekinlerin şimdi yağmura doyar,

Allah'ın emriyle kuvvetlenir ve sen esrâr-ı Bârî'yi neşredersin."

Şeyh sözünü tamamlamadan gökyüzünde bulutlar belirdi ve kısa zaman içinde şarktan garba kadar bütün topraklara yağmur yağdı...Bu bilgiler el-Asl'da yer alır.

Ehl-i sünnet alimlerinin ekserisine göre gayba muttalî olmak evliyânın kerâmetleri arasında sayılmıştır. Şeyhülislâm el-Âlûsî şöyle der; "Cenâb-ı Allah'ın 'Şüphesiz ki kıyâmete dair ilim Allah'ın indindedir' ayetine göre, gayba dair bütün bilgileri Allah'dan başka hiç bir varlığın bilmemesi gerekir. Diğer yandan mugayyebât sadece beş şeyden ibaret değildir. Bu konuda yöneltilen bir suâlden dolayı beş tanesi tahsîs edilmiştir. Bir başka ifadeyle mugayyebât, nefislerin bilmek istedikleri kadar çoktur." Kastallânî şöyle demiştir; "Gayba dair hakikatler nihâyetsiz sayıda olsa bile, Nebî (SAV) mügayyebâtın beş tane olduğunu söylemiştir. Zira böyle bir sayının zikredilmesi, bunun daha fazla olmasını engellemez. Çünkü bu beş şey, bazı insanların bildiklerini iddia ettikleri olaylardır."

Bir başka yorumda, bu beş gaybı Allah'ın asfiyâdan bazı kullarına muttalî kılabilceği ifade edilmiştir. Buna göre Allah Azze ve Celle, bazı kullarına bu özelliği tahsîs edebilir, ihatalı ve şumullü bir şekilde mugayyebât-ı hamse konusunda ilim verebilir. El-Câmiü's-Sağîr'e el-Münâvî'nin yaptığı Şerh'inde, Büreyde'den (r.a) rivayet edilen 'Resûlullah'ın (SAV), *Beş şeyi Allah'dan başkası bilemez.*, dediğini işittim.' hadisi hakkında şöyle denilmiştir; "Küllî ve cüz'î olarak, ihâta ve şumûl bakımından kıyamet ilminin sadece Allah'ın indinde olması, bunun ve diğer mugayyebâtın yine Allah tarafından havâssından bazı kullarına muttalî kılmasına münâfî değildir. Çünkü bunlar sayılı cüz'iyâtandırlar. Bunun Mu'tezile tarafından inkâr edilmesi büyük bir hatadır."

Allah-u Teâlâ'nın bazı kullanna gayb ilmini vermesine delâlet

eden haberler ile, bunun hilâfına, özellikle Resûlullah'ın (SAV) mugayyebâtı tahdîd eder mahiyetteki haberleri biraraya getirmek mümkündür. Bu konuda bilgi edinmek isteyenler Eşfarû'l-Mevâhibi'l-Ledünniye ve benzeri eserlere mürâcaat edebilirler. Zira bu eserde, Hz. Peygamber'in (SAV) bazı mucizelerinin yanısıra, Onun mugayyebâtla ilgili bazı haberleri zikredilmiştir...Bu mesele çok uzundur. Bizler bu kadarla iktifâ ediyoruz. Muvaffakiyet yalnız Allah'dandır.

Şeyhin bir başka kerâmeti, zorluklar esnasında müntesiblerinin yanında hâzır olması hakkındadır. El-Asl 'da şöyle denilir; "Bunu yalanlayan varsa, zorluğa düştüğü bir anda bunun ne derece doğru olduğunu tecrübe edebilir." Müellif, Nasâih isimli eserinin başlannda Allah'a, Resûlüne (SAV), sonra Şeyh'e ve Allah'ın sâlih kullarına ta'zimden sonra, müşâhede ettiği bir kerâmetten şu ifadelerle bahseder; "Ona (Şeyh'e) tevessül ederek müşâhede ettiğim bir kerâmeti şöyle husûle geldi. Bir gün Zilîten'deki mekânına doğru yola çıkmıştım. Yanımda üzerinde yağ yüklü bir deve vardı. Yolumuza bir hırsız çıkmıştı ve ben daha önceden hırsızdan haberim yoktu. Hırsız, bir atın üzerindeydi ve bana 'eğer ölmek istemiyorsan bütün malları bırak, deveyi terket' diyordu. Bunun üzerine ben Şeyh'in bölgesine doğru yöneldim ve ondan meded istedim. Bu sırada adam bana yaklaştı ve üzerime bir tüfek yöneltti. Tetiği çekince bir patlama oldu. Ancak beklenmedik bir şekilde kurşun hırsızın üzerine dönmüş ve onu öldürmüştü. Ben de böylece kurtulmuş oldum.

Bir başka kerâmet: Ben Tarablûs'tan Zâviye-i Garbiyye 'ye doğru gidiyordum. Burada bayram pazarı günleri vardı. Benim yanımda ise bir miktar emânet dinâr bulunuyordu ve maâlesef bunları düşürmüştüm. Bütün aramalarıma rağmen bulamadım. Sonunda Zâviye 'ye doğru yürümeye başladım. Ümitsizliğim iyice şiddetlenince, Şeyhe tevessül ettim. Bu hâl ile doğuya doğru yürümeye başladım. Henüz on adım atmadan, Şeyh'in havada yankılanan sesini işittim. Bana, 'Ey Bermûnî, gittiğin yoldan doğuya doğru yürümeye devam et. Sen dirhemlerini bulacaksın' diyordu. Bana emrettiği yöne yürüdüm. Şeyh Seyyid Muhammed b. Kumrî 'nin yerini iki mil kadar geçtikten sonra, kartal

büyükliğünde beyaz bir kuşun yolun ortasında durduğunu gördüm. Ona yaklaştığımda ortadan kayboldu. Kuşun yerinde ise dirhemlerin olduğu keseyi buldum, onu aldım ve geri döndüm."

Bir başka kerâmet: Seyyid Râşid el-Mahcûb şöyle anlatır; "Şeyh'den ayrıldığımda kendi beldem olan Sarmân'da ikâmet etmiştim. Valinin çevresinden olan bir adam bana zulmetmişti. Onun ismine Çavuş Câbir Debûb deniyordu ve babasının ölmeden önce Ebû Yahyâ 'ya bir miktar para bıraktığını iddia ediyordu. Bu sebeple bana baskı yapmaya ve bunu giderek artırmaya başladı. Bu adamın bana kötülük yapmak istediğini kolayca anladım. Amcama giderek adamın zulmünü şikayette buldum. Amcam bana, 'seni ondan ancak üstâdın kurtarabilir' dedi. Gece olduğunda, gecenin yarısında halvetime girdim, iki rek'at namaz kıldım, yüzümü Şeyh'in canibine doğru yönelttim ve ondan meded istedim. Sonra el-Bürde 'yi okumaya koyuldum. Ben bu haldeyken bir den Şeyh yanıma geldi ve bana şöyle dedi;

"Ey Râşid! Ey Yahyâ'nın evlâdı! Ey Mahcûb! * Ey sevgili dostum * Sen benim hizbimden sayılan talebemsin * Ey ilmin efendisi, ey edîb * Senin ismin yanımdaki defterde yazılıdır * Benden nidâ ettin, bizde cevâp veririz * İnsanların arasından sana geldim * Ve onların içinde sana bir makam verdim * İlmin ledünnîdir, Mevlâdan mevhûbedir * Hür insanlardan ve seçkin * Ey gözümün nûru, Debûb'dan sana bir zarar dokunmaz * Çok yakında sana nusret gelecek * Ben senin babanım, Urkûb'a (eski bir kabile) dayanan * Ben, surlarıma sığınanları müdâfaa ederim * Sana eziyet verenle, günâhı kadar savaşırsın * Şu el-Küleyb'den düşmana karşı."

Sabah olduğunda, o adamın hiç bir hastalığa yakalanmaksızın öldüğü haberi geldi. Bu ifadeler el-Asl'da yeralır. Beşinci Basamak'ta geçtiği üzere, evliyâ ile alâka kurma, onların istenen zamanda hâzır bulunmalarını gerektirir. Şüphesiz ki, hakikat üzerinde matlûb olan ve bütün eşyâda yegâne fâil Allah'dır. Ondan başka ma'bûd ve Ondan gayrı çalınacak kapı yoktur. Evliyâyâ sarılmak ise, ancak onları Allah'a vesîle ve şefaatçi kılmayı gerektirir. Çünkü onlar adeta Allah'ın kapıları gibidirler. Onlar Allah'a ulaştıran rehberlerdir. Onlardan meded umulduğunda,

yine Semî' ve Karîb'e nidâ edilmiş, Mücîb'e duâ edilmiş olur. Şeyhülislâm el-Âlûsî, 'Sadece Allah'ı zikrettiklerinde ahirete inanmayanların kalpleri daralır. Onun (Allah'ın) dışındakiler anıldığında ise onlar ferah duyarlar' ayeti hakkında yorum yaparken şöyle der; "Allah-u Teâlâ'nın vasfettiği bu tür sıfatlara bir çok insanın sahip olduğunu görürüz. Zira müşrikler ölümlerini anmaktan, onlardan yardım dilemekten, onlardan bir şeyler beklemekten, hevâlarına ve itikadlarına uygun şekilde onlar hakkında hikâyeler anlatıp dinlemekten çok memnuniyet duymaktaydılar. Bu insanlar kendilerine bu tür hikâyeleri anlatanlara ta'zimde bulunmakta, sadece Allah'ın adı anıldığında, içleri daralmaktaydı. Sadece Allah'ın tasarruf sahibi olduğunu, Onun Azametini ve Celâlini fazlasıyla ortaya koyduğu için böyle bir davranıştan sakınırlar. Bunu yapmaktan çok büyük nefret duyarlar ve en kerîh gördükleri şeyler arasında değerlendirirler. Bir gün, büyük bir harâretle bazı ölümlerden yardım dileyen, 'Ey Fülân, bana yardım et!' diye nidâ eden bir adamı gördüğümde, ona 'Ey Allah'ım, diye dua et. Allah (CC), *Bir kulum benden bir şey istediğinde, şüphesiz ki ben ona çok yakınımdır ve dua edenin dualarına cevap veririm* buyurur.' Bunun üzerine adam bana çok kızdı. Allah-u Teâlâ bir diğer ayetinde, *Sonra, size bir zarar görüldüğünde içinizden bir tâife Rabblerine şirk koşarlar* buyurur. Bu ayet-i kerîme çevremizdeki avâmdan bir çok insanın durumuna delâlet etmektedir. Zirâ bu insanlar, başlarına herhangi bir sıkıntı geldiğinde, Allah'a dua etmekten yüz çevirip hiç bir şeye mâlik olmayan, kendilerine ne zararı ne de yararı dokunan şeylerden meded umarlar. Bütün bunlar azîm bir sefâhet ve yeni bir dalâlet yoludur ki, eski dalâletlerden daha şiddetlidir." Müellif, *O kimseler ki, Allah'dan başkalarına, hiç bir şeyi yaratamayan şeylere duâ ederler. Onlar bir zamanlar ölümlerdi, hayat sahibi değillerdi ve onlar tekrar diriltileceklerinin farkında değillerdir* ayetini yorumlarken şöyle der; "Bu ayetin büyük bölümünde, Allah'dan gayrı, kendilerine dahi ne bir faydası ne de bir zararı olmayan cemâdâtan (cansız varlıklardan) ve emvâtan (ölülerden) yardım dileyenlerin bu hareketleri nefyedilmektedir...Kendini bilenler indindeki en emniyetli yol, istiğâse ve istiâneyi (yardım ve meded dilemeyi) sadece Allah'a hasretmektir. Zira O

(Sübhânehehû), Hayy ve Kâdir'dir. Kulların maslahâtını en iyi O bilir. Sakın sen de, O'nun dışındakilerden fayda umanlardan olma." *Yemin olsun ki, kâfirin rûhunu tâ derinliklerinden şiddetle söküüp alanlara* ayetinin tefsîrinde farklılıkların bulunduğunu belirten müellif, bu konuda şunları söyler, "Denilmiştir ki, ölüm ile bedenlerden ayrılış esnasında rûhlar farklı kısımlara ayrılır. Bazıları çok şiddetli bir şekilde koparılıp çıkarılır. Tıpkı bedene saplanan bir okun, burada belli bir süre kaldıktan sonra çekip çıkarılması gibi bir hâl olur. Ancak bazı ruhlar için bu olay, daha büyük hayırlara ve daha fazla iyiliklere vesile olacağı için, âlem-i melekûta şevk ile yönelir. İmam'ın dediği gibi; 'Böyle insanların hayattan ayrıldıktan sonra, bu âlemde bazı tesirleri ve hâlleri ortaya çıkar. Kişi, şeyhini ölümünden sonra görür ve bu yolla şeyhi tarafından irşâd edilir.' Calinos hakkında anlatılan bir hadiseye göre, bu kişi öyle bir hastalığa düçâr olur ki, dönemin hekimleri ona devâ bulamaz. Bir gün uykusunda kendisini tedavi edecek ilacın tarifi verilir. Uyandıığında, kendine söylenenleri aynen uygular ve kısa zamanda iyileşir. Bu olayı Gazâlî zikretmiştir. Tabii ki biz burada, bir konuda çaresizliğe düşüldüğünde doğruca ashâb-ı kabre (kabir ehline) ve vefât etmiş fazîletli insanların ruhlarına sığınmak gerektiğini söylemek istemiyoruz. Şu noktada hiç şüphe yoktur ki, böyle mübârek şahsiyetlerin kabirlerini ziyaret edenler, onların Allah katındaki değerlerini vesîle kılarak onların bereketleriyle rûhânî imdâd sağlamaktadırlar. Hatta bazdan, 'Ölmeden önce ölü'n' emrine imtisâl ederek, hayattaki zâtları da bazı konularda vesîle kılmışlardır." Müellif bu ifadelerinin ardından, dünya hayatından ayrılmış fazîletli şahsiyetlerin ruhlarına dayanma ve onlardan meded umma meselesine şu sözlerle değinmiştir; "Bu bir vehimden ibarettir ki, muhâkeme-i akliyede noksan bir çokları tarafından, evliyânın vefât ettikten sonra hastaların şifâ bulması, boğulma tehlikesi yaşayanların kurtulması, düşmanlara karşı zafer kazanılması gibi bu kevn ve fesâd âleminde gerçekleşen bir çok işte tasarruflarının bulunduğu iddia edilir. Ancak bu ifadelerde Allah'ın irâdesi ve kudreti ön plana çıkarılırsa, doğruluk payı olabilir. Şüphesiz Allah bazı husûsî kullarına bu tür özellikleri vermiştir ve evliyâ arasında bunların sayısı beş tanedir. Ekseriyet bu insanların kim olduğunu

bilmezler. Kaldı ki, Allah dilediği zaman nasıl ölümden önce bazı kullarına bazı tasarruflarda bulunma özelliklerini ihsân etmişse, yine dilerse evliyâdan bazı kullarına öldükten sonra tasarrufta bulunma imkanı bahşedebilir. Böylelikle o şahıs Allah'ın yardımıyla hastaları iyileştirir, boğulmak üzere olanları kurtarır, düşmanlara karşı yardım eder, yardım indirir ve benzeri bir çok kerametler işhâr edebilir. Dolayısıyla bunun üzerinde gereğinden fazla durmak faydasızdır. Belki de Allah (CC) o şahsın suretini sergileyerek, o zâtın kendi katındaki değerine binâen diğer kullarının isteklerine bu yolla cevap verebilir. Ancak hemen belirtelim ki, dilekte bulunanın günahkâr olmaması gerekir. Bununla birlikte, istenilen bir şey şer'an mahzûrlu olabilir ve Allah bu istekte bulunana bir hile ve onun için bir istidrâc olarak onu gerçekleştirebilir." Müellif, Yûnus sûresinde geçen *Allah'a dinde ihlâslı olanlar dua etsinler* ayetini tefsir ederken şunları söyler; "Bu ayet, müşriklerin kendilerini çepe çevre kuşatan bir helâketle karşılaştıklarında Allah'dan başkasına dua etmediklerine delâlet eder. Sen de çok iyi bilirsin ki, bu gün karada ve denizde tehlikeli bir durum ve büyük bir felâketle karşılaşıldığında insanlar ne bir zararı, ne yararı olmayan, ne gören ve ne de işiten kimselerden yardım beklerler. Onlardan bazdan Hızır ve İlyâs'a dua eder, bazıları Ebû'l-Hamîs ve el-Abbâs'a nidâ eder, bazıları İmamlardan birisine sığınır, bazdan ümmetin şeyhlerinden bir şeyhe tazarrûda bulunur. Bunların içinden bir tek kişi dahi göremezsin ki, tazarrû ve duâsını sadece Allah'a yapsın. Bu tehlikelerden ve sıkıntılardan kurtulmak için Allah'a dua ederlerse sanki akılları gidiverecektir. Allah rızası için bana söyleyin, bu iki firkadan hangisinin yolu hidâyet yoludur? İki dua edenden hangisi istikâmettedir? Allah'a bu zamanın insanından müştakîyim. Öyle bir zaman ki, cehâlet fırtınasıyla oradan oraya savrulmakta. Dalâlet dalgaları peş peşe gelmekte ve Şeriat sefinesi parçalanmakta. Hülâsa, Allah'tan başkasına dua edip, ondan meded ummak zarardır, ziyândır." Rûhu 'l-Meânî 'de konuyla ilgili açıklamalar bundan ibârettir.

El-Asl 'da gaibden esirler getirmesiyle ilgili bir kerâmeti şöyle anlatılır; Bu olay çeşitli defalar tekrarlanmış ve çevresindekiler tarafından müşâhede edilmiştir. Aynı zamanda sâir

memleketlerde dahi şöhret bulmuştur. Mezkûr olay, tahdîs-i nimet olarak bir şiirinde şöyle anlatılır;

"Bu gün ben şaşkınum ve kendimden geçmişim * Keysânî içmekle sarhoşum * Bir av misâli can evimden vuruldum * Beldelerden ve insanlarından ayrıldım * Fukarâm (tâbi olanlar) yıldızlar misâli aydınlatır * Ve benim bahrim (denizim) Geylânî kadar geniştir * Ey mazlûm insan, ben Kutubum * Ben bu gün Keylânî 'yim * Rûm beldelerinden esirler celbettim * Bu bana Sultânımın atâsıdır * Şüphesiz bu Hayy-ı Kayyûm'dandır * Beni O yaratmış, bana O vermiştir."

Esirleri yanına celbetmesi hakkında müellif şunları söyler, Bir gecenin sonuna doğru, zâviyenin bir köşesinde şaşkın bakışlarla bekleyen bir esir buldum. Ona niçin burada bulunduğunu sordum. Esir bana şöyle konuştu; 'Ben Frenk beldelerindeyken, akşam namazından sonra Şeyhe teveccüh ettim ve oradan kurtulmayı talep ettim. İşte o anda oradan beni aldı, sonra beni havada uçurdu ve beni buraya koydu.'

Şeyh'in kerâmetlerinden bir diğerini müellif şöyle zikreder; Şeyh eş-Şûşân'ın hizmetkârı Seyyid Halîfe bana anlattı ki: Şeyh'in vâlidesi çok şiddetli bir remed hastalığına (bir çeşit göz iltihaplanması) yakalanmış ve uzun süre devam etmişti. Bu hastalıktan annesi çok muzdarip kaldı. Bir gün rüyasında Ebû Re's'i gördü ve ona hastalıktan bahsederek, şikâyette bulundu. O zât kendisine, 'Oğlun Abdüsselâm'in sana getireceği zemzem suyunu gözlerine sür.' Sabah olunca bu rüyayı oğluna bildirdi ve ondan zemzem suyu getirmesini istedi. Şeyh o günün yatsı namazını kıdıktan sonra yanına bir ibrik aldı ve atna bindi. Beni de arkasına alarak atını sürdü. Biz Şemah dağları arasında bir yerdeyken, biraz daha gittik. Birden kendimizi Mescid-i Harâm'da bulduk. Atı dışarıda bırakıp içeri girdik. Beytullâhı tavâf ettikten sonra, Allah'ın dilediği miktar orada kaldık. Sonra Şeyh ibriği zemzem suyuyla doldurdu. Tekrar ata bindik ve bir saat kadar sürdük. İnsanlar daha uyumadan Zilîten'e geri dönmüştük. Şeyhin vâlidesi zemzemi aldı, onunla gusletti ve Allah'ın izniyle hastalığı iyileşti.

Şeyhülislâm el-Âlûsî, *Siz ağırlıklarınızı bir beldeye taşırırsınız. Ancak nefislerinizin meşakkatiyle oraya baliğ olursunuz* ayetini yorumlarken şöyle der; "Bir kısım ulemâ bu ayetten hareket ederek evliyânın bu konudaki kerâmetlerini inkâr etmişlerdir. Çünkü onlara göre ayet, bir insanın bir beldeden diğer beldeye ancak büyük meşakkatlere katlanmak sûretiyle, yüklerini develere yükleyerek intikâl edebileceğine işaret etmektedir. Evliyânın kerâmetlerini isbât eden alimlere göre, evliyâ kısa bir süre içinde çok uzak mesafeleri yorulmadan, meşakkate katlanmadan kat 'edebilir. Bu görüş, mezkûr ayetle çelişmektedir ve dolayısıyla bu görüş batıldır. Böyle bir kerâmet bu ayetle bâtil kılınmışsa, bütün kerâmetler de bu kapsama dahil olacaktır. Ancak burada hatırlatmak gerekir ki, böyle bir hükümle kerâmetlerin vukûuna delâlet eden ayetin umûm manasını tahsîs etmiş olmaktadır.

Belki bu ayete dayanarak evliyânın tayy-ı mekân yapmalarının ademine hükmediyor olsalar da, aslında bu görüşte olanlar mutlak anlamda kerâmetleri inkâr etmemektedirler. Dolayısıyla birincisiyle diğerleri arasında fark yoktur deyip, kerâmetlerin tümünü reddetmek imkansızdır. Biraz insafli olan herkes anlayacaktır ki, böyle bir istidlâl üzerine hüküm kurulamaz. Zira bir çok zamanlarda bir çok insanlar tarafından buna dair olaylara şahid olunmuştur. Allah-u Teâlâ şöyle buyurur; 'Ben sana onu gözünü açıp kapayana kadar getireceğim.' Kur'an'da geçtiği üzere, Hz. Süleyman'ın (AS) vezirlerinden birisi günlerce mesâfelik yolu bir anda kat'etmiş ve Belkîs'in tahtını getirmişti. O halde bu olay mümkündür. Bunun vukûunu Kur'an haber veriyorsa, kabul edilmesi gerekir. Kaldı ki iyi-kötü, herkes tarafından bu olay hakkında ittifak vardır. Bir benzetme yapacak olursak, güneşin ışıkları göz açıp kapayana kadar binlerce fersâhlık mesafeyi kat 'edip geliyorsa, Belkîs'in tahtının bir anda gelmesinde bir garabet olamaz. Zira iki arasındaki fark, dağla zerre arasındaki fark kadar azîmdir." Müellif, Bâb-ı İşâret bölümünde, 'Allah Sübhânehû kulunu bir gece vakti göğe yükseltti.' ayetini ele alırken şöyle der; "Kısa bir zaman diliminde uzun mesâfelerin kat'edilmesi, evliyâ kerâmetleri açısından da mümkündür. Hatta evliyâ arasında bu olay 'tayy-ı mekân' olarak şöhet bulmuştur ve

bu en büyük hârikulâdeliklerdendir. Kitaplar, bu konuda sâlih insanların başından geçen sayısız olaylarla doludur. Bazılan böyle bir olayın eşyânın tabiatına müdâhele olduğunu öne sürerek bizlere cehâletlerini sergilerler. Tabiattaki nizâma muhâlif olduğu için bunu imkansız görürler. Bu inkarlarına daha fazla bir delil de ileri süremezler. Sen de bilirsin ki, uzun mesâfelerin kısa zaman içinde kat'edilmesi eşyânın tabiatine aykırı değildir. İsrâ olayında belirtildiği gibi, sür'atın gerçekleşmesi mümkündür. Evliyânın bu yöndeki kerâmetlerine böyle yaklaşmak gerekir. Kerâmetler, keyfiyetlerinin mechûl olması bakımından mu'cizelere benzer. Eğer bu sahih ise, buna inanırız ve bunun keyfiyetini hiç bir şeyde acziyeti olmayan Allah-u Teâlâ'ya bırakırız. Tayy-ı mekânda olduğu gibi, tayy-ı zaman hakkında da çeşitli olaylar anlatılır. Ben, Allah'a hamdolsun mü'minim ve bu iki konuda bizlere doğru kanallardan aktarılan kerâmetlere inanıyorum. Allah şöyle buyurur; Şüphesiz güneş, kendi dairesinde döner."

Bazı evliyâ (kaddesallâhü esrârahüm) hakkında anlatılanlara göre, bir anda birden fazla mekânda bulunmaktadırlar. Bu hâl, nefislerini tecrîd etmelerindeki kuvvetlerinden kaynaklanır. Böylelikle kendi asılları başka bir yerde olduğu halde, temsilleri ve görüntüleri başka mekânlarda bulunabilmektedir.

"Onun mekâmı sadece Necid 'in doğusu değildir * Bütün Necid el-Amiriyye'nin mekânıdır."

Bu durum sûfilerin önde gelenleri tarafından mukarrerdir ve aralarında meşhûr bir olaydır. Belirli bir mesâfeyi uçmaksızın bu gerçekleşir. Bunlardan birisini inkâr eden bir kimsenin bu davranışı kibirlenmeden başka bir şey değildir. Böyle bir tavrı ancak câhil veya muannidler sergileyebilir. Çok acıbdır ki, İbn Mukâtil gibi bazı ehl-i sünnet fukahâsı, böyle bir itikâda sahip olmanın küfür olduğuna hükmetmişlerdir.

İbrâhim b. Edhem (ks) hakkında rivâyet edildiğine göre, insanlar yevm-i terviyede (Zilhicce ayının sekizinci günü) onu Basra 'da görmüşlerdi. Halbuki o aynı gün Mekke ve çevresinde bulunuyordu. İnsanlar bu hâli büyüklerin mu'cizelerinden birisi olarak değerlendirdiler. Açıkça bilmelisin ki, bizim dayanak

noktamız velî için kerâmetin mutlak olarak sâbit oluşudur. Ancak, Kur'an'dan bir sûrenin benzerini getirmek gibi imkân dışı bir örneği delil göstererek kerâmetin sâbit olmadığı söylenemez. Birden fazla kimse tarafından sâbittir ki, nefsânî terbiye ve gelişme ile Hz. Nebî (SAV) uyanıkken görülmüştür. Hz. Peygamber (SAV) kabri-i şerifindeyken bir çok yerde görenler olmuştur. Diğer yandan bizzat Hz. Peygamber (SAV) Hz. Musâ 'yı (AS) kabrinde namaz kılariken gördüğü gibi, mi'râc gecesinde namazın farz kılınmasıyla ilgili onunla arasında bir konuşma cereyân etmişti. Peygamberimiz semâya bizzat cesediyle birlikte çıkarken, kabrinde olan bir peygamberi görüp, onunla konuşmasına kimse itiraz etmez. Böyle bir ihtimal söz konusu bile değildir. Diğer yandan yine Hz. Peygamber (SAV) isrâ (göğe yükselme) öncesi, Mescid-i Aksâ 'da bütün enbiyâ ve rûsûlden meydana gelen azîm bir cemeate imamlık yapmıştı. Halbuki Peygamberimiz maddî olarak onların arasındayken, bütün bu peygamberlerin kabirleri dünyanın dört bir yanındaydı.

Tâc-ı Sübkî'de neşr-i zaman (zamanın genişlemesi) konusunda şöyle denir; "Zaman konusunda ulemânın tasnîf yapması kolay olmamıştır. Onlar daha ziyade ölünceye kadar meşgul oldukları ilim müvâcehesinde zamanı tasnîf etmişlerdir. Bu gayretlerinin sonunda, zamanın gerçek anlamda tasnîf edilemeyeceğini görmüşlerdir. Bununla birlikte ele aldıkları kısımlardan birisi neşr-i zamândır. Ömer eş-Şâfî (rahimehullah) hakkında ittifak edilen bir rivâyete göre, bu zât mezkûr tasnîfler içinde en bâriz olanını gerçekleştirerek, on kısma ayırmıştır. Yine bu zât hakkında kaynaklarda sâbit olan bir husûs, onun tedebbür ile (derinlemesine düşünerek) her gün Kur'an-ı Kerim'i hatmetmesi, hatta Ramazan ayında her gün iki kez hatmetmesidir. Bunun yamsıra dersle, fetvâlarla, zikir ve fikirle, hatta yakalandığı elem verici hastalıklarla da meşgûl olmaktadır. Aynı şartlar İmâmü'l-Haremeyn, Şeyh Muhyiddîn en-Nevevî için de geçerliydi."

Şeyh Abdüsselâm'ın kerâmetlerinden birisini el-Asl müellifi şöyle anlatır; Bana Şeyhimizin ashabının en büyüklerinden olan ve onun menkibeleriyle ilgili te 'lif eserleri bulunan Şeyh Muhammed b. Ali ez-Zilîtenî şunları söyledi: "Şeyhin evininin bir köşesinde

bir tesbîhi bulunuyordu. Gözüm ona ilişince içimden onu alıp, yerine bir başkasını koymayı geçirdim. Bu maksadla ona yaklaşırken birden ağzını açmış bir yılan gördüm ve ben alabildiğine korktum. Hızla ayrılarak Şeyh'in yanına gittim. Gördüğümü ona haber verdim. Şeyh bana tebessüm etti ve 'onu alabilirsin' dedi. Bunun üzerine geri döndüm ve tesbihi yerinden aldım."

Şeyhülislâm el-Âlûsî, 'O (Hz. Musâ) asâsını yere attığında apaçık bir ejderhâ oluverdi' ayetini yorumlarken şöyle der; "Bu ayet, her hangi bir varlığın başka bir şeye inkılâb edebileceğine delâlet eder. Gümüşün altına dönüşmesi gibi. Zirâ, eğer böyle bir şey tahayyül olarak değerlendirilirse mu'cize kavramı iptâl edilmiş olacaktır.."

El-Asl'da, Şeyh'in gerek rüyasında gerekse yakaza halinde (uyanıkken) Nebî 'yi (SAV) görmesi, onunla biraraya gelmesiyle ilgili bir kerâmeti anlatılırken, şeyh'in şu ifadelerine yer verilir; "Ben Kutbâniyet derecesine ulaştığımdan bu yana her gün ve her gece Resûlullah'ı (SAV) uykuda ve yakazada görmekteyim." Bu konuda Şeyh'in tahdîs-i ni'met olarak gerek şiir, gerekse nesir olarak çeşitli ifadeleri vardır. Bir defasında Şeyh şunları anlatmıştır; "Resûlullah (SAV) ile uykuda veya yakazada yaptığımız görüşmelerimizden birisinde bana hitâb ederken çok sık olarak 'Ey oğlum!' demişti. Hatta bir defasında bana, 'Sen benim hakikaten oğlumsun' dedi." El-Asl'da bu bilgilerin yanısıra uykuda ve yakazada Şeyh'in Hz. Nebî'yi (SAV) görmesiyle ilgili diğer olaylar, Resûlullah'ın (SAV) ümmetinden bazılarını görmesi tafsilatlı olarak aktarılmış, bu olaylarla ilgili yorumlara yer verilmiştir. Biz burada hepsini zikretmeye ihtiyâç duymadık.

İbn Hacer, Şerhu'l-Heziyye isimli eserinde uykuda ve yakazada Hz. Peygamber'in görülebilmesiyle alakalı olarak şunları söyler; "İbn Ebî Cemre, tâbiûndan büyük bir cemaat ve onları takip eden nesillerden bir çokları uykuda ve yakazada Resûlullah'ı (SAV) görmüşler, O'na gaybla alakalı şeylerden suâl etmişler ve O'dan gayba dair haberler almışlardır." İbn Hacer bir başka ifadesinde şöyle der; "Bütün bunlar evliyâ kerâmetle-

rindendir. Bunu inkâr eden kimse büyük bir varta içindedir.."

Kutub Ebu'l-Hasan eş-Şâzelî ve onun talebelerinden Ebû'l-Abbâs el-Mürsî ve Seyyid Ali Vefâ, Hz. Peygamber'i (SAV) yakazada ve rüyada görmüşlerdir.

Eş-Şa'rânî, el-Yavâkît ve'l-Cevâhir isimli eserinde Nebî'yi (SAV) rüyada ve yakazada gören bir cemaatten bahseder. Şeyhülislâm el-Âlûsî, Tabakâtü'l-Evliyâ'da Sirâcüddin İbnü'l-Mülakkın'dan şöyle nakleder; "Abdülkâdir el-Keylânî (ks) dedi ki: 'Bir gün öğle vaktinden önce Resûlüllah'ı (SAV) gördüm. Bana, *Ey oğlum, niçin konuşmuyorsun?* diye sordu. Dedim ki, *Yâ Resûlüllah, ben a'cemî (Arab olmayan) bir adamım. Bağdad'ın fasih hatiblerine karşı asıl konuşayım?* Bunun üzerine bana *Ağzımı aç!* buyurdu. Ben de açtım. Ağzıma yedi defa üfledi ve *İnsanlara konuş, hikmet ve güzel öğüt ile onları Rabbinin yoluna çağır* dedi. Öğle namazını kıldım ve oturdum. Biraz sonra büyük bir halk topluluğu yanıma geldiler ve etrafımı sardılar. Bunların içinde Hz. Ali'yi (kerremallahü veche) gördüm. Ayağa kalkarak bana, 'Ey oğlum! Niçin konuşmuyorsun?' diye sordu. Ben, 'Ey pederim, dilim tutuldu' cevabını verdim. Bunun üzerine bana, 'Ağzımı aç' dedi. Ağzımı açtım. Ağzıma altı defa üfledi. Ben niçin yediye tamamlamadığımı sordum. Bana, 'Resûlüllah'a (SAV) karşı edebimden' cevabını verdi.

Müellif, Şeyh Halîfe b. Musâ'nın tercüme-i hayâtını ele alırken şunları söyler; "Bu zât uykuda ve yakazada Hz. Peygamber'i (SAV) çokça görmekteydi. Bir çok fiillerinde gerek uykuda ve gerekse yakazada Hz. Nebî (SAV) ile mülâkî oluyordu." El-Asl yazarı daha sonra sözlerine şöyle devam eder; "Burada zikrettiklerimizin benzerleri halk arasında kabul görmüş bir çok kitapta anlatılır. Celâlüddîn es-Suyûtî, Tenvîrul-Mülk isimli eserinde Hz. Peygamber'i (SAV) vefâtından sonra yakazada görmenin mümkün olmadığını savunanlara cevap verir. Bunun yanısıra, rü'yet-i Resûlüllah (SAV) (Resûlüllah'ı görme) konusunu kabul edenlere göre rü'yet çoğunlukla kalple gerçekleşir. Bunun akabinden hâl mertebesine terâkki eder ki, burada artık gözle görülmeye başlanır. Diğer yandan görülen zâtın hakîkati husûsunda ihtilâflar olmuştur. Bazıları bu görülenin

Muhammed Mustafâ'n (SAV) cismi ve ruhuyla birlikte kendi zâtı olduğunu söylemişlerdir. Erbâb-ı ahvâlin çoğunluğuna göre bu görülen Peygamberimizin misâlidir (görüntüsüdür). Bu konuda Gazâlî şu açıklamayı yapar; 'Burada görülen O'nun (SAV) cismi ve bedeni değil, misâlidir. Bu misâl, O'nun kendisinde taşıdığı manâya delâlet eden bir vasıtaadır. Bu vasıta bazan hakikat, bazan da hayâlî olur. O'nu belli bir şekilde görülmesi halinde, bu Hz. Mustafâ 'nın (SAV) ne ruhu ne de şahsıdır. Bilakis o, hakikat üzere bir misâlidir.' Kezâ, Cenâb-ı Allah'ın rüyâda görülmesi de böyledir. Zira, Allah'ın zâtı belli bir şekil ve sûretten münezzehtir. Bu yolla Allah bir kuluna misâl-i mahsûs ile nûrunu ve diğer sıfatını târif etmekte, bu vasıtayla kendi Zâtının hakiki manâda bir İlâh olduğunu göstermektedir. Bir kimsenin, 'Ben uykumda Allah-u Teâlâ'yı gördüm' demesi, o kimsenin doğrudan Allah'ın Zâtını gördüğü anlamına gelmez. Aynı şekilde Hz. Peygamber'i (SAV) uykuda gören kişi, Medîne'deki Ravzâ-i Mutahhara'da bulunan Hz. Peygamber'in (SAV) hakikat-ı şahsiyesini gördüğünü iddia edemez. Bilakis onun gördüğü Hz. Nebî 'nin (SAV) misâlidir. Bu O'nun (SAV) rûh-u mukaddesinin misâlidir. Rüyada şeklen görülmesiyle alakalı olarak başka bir cevap daha verilir. Buna göre uykuda görülen görüntünün nefsül-emirde sâbit bir hakikati yoktur. Tıpkı ölümden sonra bazı ümûr-u gaybiyenin zuhûr etmesi gibi. Zira uyku ile ölüm kardeşirler. Kadı Ebû Bekir İbnü'l-Arabî el-Mâlikî şöyle der; 'Nebî 'nin (SAV) malûm bir sıfatla görülmesi, hakikat üzere bir idrâktir. Bu sıfatların haricinde görülmesi ise misâlinin idrâkidir.' Bu görüşü es-Suyûtî de benimsemiştir.. El-Âlûsî bunları nakleder.

El-İbrîzî 'nin Beşinci Bâb'ında geçtiği üzere, Şeyh Ahmed b. el-Mübârek şeyhi Seyyid Abdülazîz ed-Debbâğ'a şöyle sordu; "Bir mü'minin zihnine sûret-i Nebî (SAV) geldiğinde ve onun önünde müşahhas bir halde görüldüğünde, acaba O (SAV) ruhlar âleminden mi, misâl âleminden mi, yoksa hayâl âleminde mi kendini göstermiştir? O'nunla (SAV) konuşma ve sohbet etmeyi içine alacak şekilde, O'nu görme acaba bir zihnî tasavvur mudur? Öyle ki, bizzat Hz. Peygamber'in (SAV), 'Beni gören, hakikaten de görmüştür. Şüphesiz ki şeytan benim sûretime giremez' ifadesinden hareketle, O'nu gören kişi şeytana karşı da muhâfaza

altındadır.' Seyyid Abdülazîz şöyle cevap verdi; 'Şüphesiz ki bu o şahsın ruhuna ve aklına getirdiği bir sûrettir. O'nun sûret-i kerîmini bilen sahabeden birisi veya bu konuda derin araştırmalar yapan ulemâdan birisi olsa da, her kim O'na (SAV) fikriyle teveccüh ederse, zihninde O'nun sûreti görünür. Bunun husûlünden sonra onun fikrinde, hâriçteki görünümüyle birlikte ortaya çıkar. Bu ikisinin dışında o kimse, yaradılış ve ahlâk cihetiyle gayet kemâl derecesindeki bir insan sûretinde O'nu görebilir. Fikrinde tasavvur ettiği bu sûret hâriçtekiyle muvâfık da olabilir, muhâlif de olabilir. Fikirde hâzır edilen görüntü, Hz. Peygamber'in (SAV) ruhunun değil, zâtının sûretidir. Sahabenin (r. anhüm) şâhid oldukları budur. Ulema da bu görünenin Hz. Nebî'nin (SAV) ruh-u şerîfi değil, zâtı olduğunu haber vermişlerdir. Ancak O'nu bilen ve tanıyan bir şahsın fikrinde bu görüntü yer edebilir. O'nun (SAV) âlem-i ervâhdan mı geldiğine dair sorunuza gelince: Eğer bununla zihne getirme kastediliyorsa", bu durumda O âlem-i ervâhdan temessül eder. Eğer bununla efkârımıza O'nun (SAV) ruhunun gelmesi kastediliyorsa, bununla ilgili açıklama önceden geçmişti. O bölüme bakabilirsiniz. Bir mütefekkirin O'nunla mükâleme ve sohbeti husûsuna gelince: Eğer o kimsenin zâtı temiz ise ve bütün ruhuyla O'nu seviyorsa, O'nunla arasında hiç bir sır perdesi kalmaz. Bir dostla birlikte bulunan kimse gibi O'nunla sohbet eder. Bu durum hakıdır. Eğer o kimsede mezkûr sıfatlar yoksa, tam tersi olacaktır. Muvaffakiyet ancak Allah'tandır.

Müellif şöyle devam eder; "Bir gün Şeyh'e şu olaydan bahsettim: Bir gün sâlih insanlardan oluşan bir cemaat zikrediyorlardı. İçlerinden birisinin aniden rengi değişti, hâli başkalaştı ve oturuşunu düzeltti. Ona, 'Niçin böyle yaptın?' diye sorduklarında adam şöyle cevap verdi; 'Biliniz ki aranızda Resûlullah (SAV) var.' Bu sözülle o zât, bulunduğu anda Nebî'nin (SAV) o cemaate geldiğini anlatmak istiyordu. Bunu anlattıktan sonra Şeyh'e sordum; 'Bu adamın başına gelen bu hadisede gördükleri müşâhede-i fetih midir, yoksa müşâhede-i fikir midir?' Şeyh'in cevabı şu oldu; 'Müşâhede-i fetih değil, müşâhede-i fikirdir. Müşâhede-i fikri müşâhede-i fetihle karıştırmamak gerekir. Müşâhede-i fikir ancak imân-ı sâlih, muhabbet-i sâfiye ve

niyet-i sâdıkâ sahibi insanlar için geçerlidir. Bir cümleyle ifade etmek gerekirse, bu müşâhede Nebî 'yi (SAV) taakkulunu (aklıyla daima düşünmek) tekmiî etmiş kimsede vâki olur. Nice kimsede bu müşâhede gerçekleşmiş, ancak onlar bunu müşâhede-i fetih zannetmişlerdir. Halbûki yaşadıkları müşâhede-i fikirden başkası değildir. Kendisinde bu tür müşâhedenin vâki olduğu kimseye gayb alemi tamamen açık değildir. Diğer yandan mü'minlerin umûmunun bu kişiye nisbeti adem gibidir (yani hiç yok gibidir). Tûmûnün imanlarının bu kişinin imanına nisbeti ise hiç bir şeydir.' İbnü'l-Mübârek, müşâhede-i fikriyeyi te'yid eden açıklamalardan sonra şöyle der; 'Bu müşâhede, kendisine gayb alemi açılmayanlarda gerçekleşir. Nebî 'den (SAV) gayrı birisiyle dahi olsa, bir şahısla sohbeti kemâle ermiş insanlarda vâki olmaktadır. Duyduğuma göre kasaplık yapan bir adamın çok sevdiği bir çocuğu vardı. Günün birinde bu çocuk öldü. O çocuğun şahsı onun fikrinden hiç silinmedi. Hatta akli, hisleri ve bütün organlarıyla birlikte çocuğuyla adeta bütünleşmişti. Gece ve gündüz onu düşünüyordu. Bir gün kasapların adeti olduğu üzere koyun satın almak için, Fas'ın kapılarından birisi olan Bâbü'l-Fütûh'a gitti. O esnada aklına yine vefât eden oğlu geldi. Zihni çocuğunun hayaliyle meşgul olurken birden ayân-beyân bir şekilde oğlunun kendisine doğru geldiğini ve yanına oturduğunu gördü. Onunla konuştu ve ona, 'Ey oğlum şu satın aldığım koyunu tut. Aldığım koyunlardan birisinde kusur çıktı, onu iade edip, yerine başkasını alayım' dedi. Bu esnada onun birisiyle konuştuğunu duyan yakınındaki bir adam ona, 'Sen kiminle konuşuyorsun?' diye sorunca kendine geldi. Dönüp baktığında çocuğunun kaybolduğunu gördü.' Ben derim ki, fikrin sürekli olarak mahbûb ile meşgûl edilmesi ve ona olan sevgide ve meyilde ifrat seviyesine ulaşılması, sanki karşısında gerçekten duruyormuş gibi hayâlinin temessül etmesine sebep olacak, hatta sevgi, saygı ve hürmet ifadeleriyle birlikte onunla muhatab olabilecektir. Bu konuda şöyle denilmiştir;

"Senin temessül etmen, bakışlarımda şiddetli bir şevk doğurdu,

Sen sanki karşımdasın gibi kalbim çarpmaya başladı."

Sadece bu konunun işlendiği eserler vardır. Eğer

118 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

yazdıklarımızdan daha fazlasını öğrenmek dilersen Rûhu'l-Meânî isimli esere bakabilirsin. Bu eserde de özellikle şu ayetlerin yorumlandığı bölümlere bakılabilir; 'Allah onları sana uykunda biraz gösterdi'. 'Muhammed sizin içinizden hiç kimsenin babası değildir. Lâkin O, Allah'ın resûlü ve enbiyânın hâtemidir. Şüphesiz ki Allah her şeyi en iyi şekilde bilir.'

Yirmisekizinci Bâb

Geylâniye'nin metoduyla şathaya (şatha, kendinden geçme demektir) ulaşması hakkındadır.

Bil ki, efendimiz Abdüsselâm'ın Geylaniye tarikatı metodu üzere söylediği şatha ile alakalı kasîdeleri vardır. Bu konuda el-Asl kitabında bulduğum şu kasîdeyi sizlere aktarmakla iktifâ edeceğim. Şeyh hazretleri şöyle buyurur;

"Sabâ kadehiyle izzet şarâbını içtim * Sırr-ı inâyetle bana sundu sevgilim * Seninle nûrlara daldım, örtüler açıldı bana* Sırr-ı Geylânî ile sırlar ilhâm edildi bana * Vasfedilmesi imkansız şeyler gördüm * Yönelmişim mekâna hulûl edince * Yerin altındakiler, göktekilerle beraber gösterildi bana * Ve fevkin en fevkindekiler bir anda önüme serildi * Levh-i mahfûza şâhid oldum mânen ve sûreten * Ve ondaki yazılanlar ve sâbit olanlarla beraber * Şayet sırlardan birisi ilkâ edilirse bizi sevindirir * Yüksek ve ulu hakikatlerden menzilimize * Ben izzet, ben hazine.. Hak bana seslendi; * 'Beni temenni et ey habîbim ve ey safvetim (arınmış kulum)' * Ve ben ona dedim; 'Îlâhî, ben kulum * Yâ Rahmân! Senin aşkın benim maksadım ve dayanağımdır ' * Bana cevap verdi; 'Şüphesiz dilediğimiz gibi yapacağım * Senin için, ey bahr-i heybetimin direği' * Bana sessiz ve her cihetten konuştu; * 'Sen Kutub iken bizim inâyetimize mazhâr oldun * Yaklaş bize. Ey dostumuz merhaba * Hoş geldin safâ getirdin, ey sevgili' * Yöneldim Îlâha doğru, bu emre uyarak * Nurlarla bezenmiş, en fahirli hullemlerle * Hiç şüphesiz bu Rabbim'in, Îlâhımın fazlıyladır * Dilediğine verir, kullarının dilemesiyle değil * Nûr-u takarrub (yakınlık nûru) ve rızâ ile keşfettim * Huzûra çıkarak esrâr-ı visâli (kavuşma sırlarını) tattım * Ve bunları bütün âşıklara nakış nakış dağıttım * Çünkü onlar benim hizbim ve ehl-i irâdemdirler *

Onların medih hallerinde ben şüphesiz 'İmâm-ı küll 'üm (Herkesin imâmı) * Benim kadehim olmaksızın onlar aşk şarâbından içemezler * Onlar benim asrımın insanlarıdır, bizim eserlerimizi toplarlar * Aşk ile, hepsi birlikte benim tarîkîme ittibâ ederler * Ben onların sâkîsi oldum, besmele çekerek * Sırr-ı heybetimle onlara sundum tek tek * Ben Kutub, ben Gavsım her halimle * Ve Resûlüllah ceddım ve önderim * Ben, azgınlar için Rabbimın kılıcıyım * Rabbimın bütün emirlerine riâyet ederim * Ben bir güneşim, ziyâsı asla kaybolmayan * Benim sevgim bütün sevgilerden öncedir ve bâkîdir * Benim sırrım, neş'etimden önce bütün kâinatı sardı * Ulyâda (yücelerde) ve O'nun (Allah'ın) bütün mekânlarında ben Hakkım (Ene'l-Hakk) * İsmâil 'e kurbân edileceği gün fidyeye verdim * Ve Onun babası İshâk; onun ateşini söndürdüm * Benim nefhamla (üflemeyle) selâmetli bir serinliğe döndü * Ve Yûşa' İbn Nûn ki ona nusret verdim * Güzel Yusufu duam ile kurtardım * Yükseldiği gün İdrîs'in elinden tuttum * Dâr-ı âliyem (yüksek mekânım) olan Cennet-i Firdevse götürdüm * İsâ'ya muhatap olarak, cevap verip konuştum * Ve böylece o insanlarla konuştu * Sabır kahramanı Eyyûb'a eziyetlere karşı şifâ verdim * Satvetimle Daniyâl'e necât verdim * Resûl Davûd'a san'atı öğrettim * Ve Onun oğluna rüzgarı hikmetimle itaat ettirdim * Nûh gemiye binerken onun yanındaydım * Onun denizde seyri benim kudretimle oldu * Ve benim emrim Emr-i Hak (CC) iledir * Gizli ve açık olarak iznim Allah'ın izniyledir * İsmim Abdüsselâm'dır, aşikâr * Kutb-u irâdem olan Selîm el-Leys'in mahdûmuyum * Ey İslâm milleti! Kapımıza gelin * Ve ona ilticâ edin ki, sırr-ı velâyetime nâil olabilesiniz * Allah üzerimize fazilet ve nimet ihsân eyledi * Bunlar havl ve kuvvetim dışında tecellî etti * Nice zikri unutmuş fakîr bize geldi ki * Bana hizmet ile sâlihlerin nâil olduklarına nâil oldu * Ve bizim ismimizle nice nidâ eden var ki * Nidâ ettiği an sûr'atle onun yanında hâzır olduk * Ve bizim hâlimizi inkâr eden nice fakîh var ki * Allah'ın fazlıyla hazretimizin ehli oldu * Bana ölümler ve dirilere tasarruf imkanı verildi * Ve zamanın imâmı, tarîkatimin şeyhi oldum * İki cihan sultanına salât olsun ki * Sünnet ve risâlet tarîkiyle geldi * O insanlara rahmet için gönderilen Mustafâ'dır * Ve kullar için en şerefli davetçidir."

Şeyh bu kasîdeyi 970 senesinin Şa 'bân ayının başlannda, bir cuma gecesi söylemiştir. Bu bilgiler el-Asl'dan alınmıştır.

Şeyh Abdurrahmâl el-Mekkî, Sağîr isimli eserinde şöyle der; "Şeyh el-Esmer (yani Seyyid Abdüsselâm) bu kasîdelere Şatha ismini vermemizi vasiyet etti. Şüphesiz ki bunların bir başkası tarafından söylenmesi imkansızdır. Özellikle mârifetten nasîbi olmayan cahil akıllar bundan hisse alamazlar. Çünkü cahilin kimseye hayrı olmaz."

Şeyh eş-Şa'rânî, Tabakât'ında yukarıda geçen kasidenin üslûbuyla Seyyid İbrahim ed-Desûkî tarafından söylenen kasîdeyi naklettikten sonra şunları söyler; "Derim ki, buradaki uzayıp giden beyitler boyunca ifâdeler bana göre ruhların lisâniyla söylenmiş gibidir. Bunu ancak nereden gelip nereye gideceklerini bilecek kadar ruhları tanıyan, mü'minlerle tıpkı bir bedenın uzuvları gibi bütünleşebilen, bu gövdede bir uzvun elem duyması halinde, kendisi de aynı elemi duyabilen kimseler anlayabilir. Bu ifadeler kâmil-i Muhammedîye (Hz. Muhammed'e mensup kâmil insan) mahsûstur ve başkalan bunu bilemez." Mezkûr Tabakât isimli eserin Mukaddime bölümünde yer aldığına göre, Şeyhülislâm Takıyyüddîn es-Sübki 'ye (rahimehullah), Zât-ı Mukaddes hakkında ileri-geri laf söyleyen ehl-i hevâ ve bid'anın tekfrine (kâfir ilân edilmesine) dair hüküm hakkında soru yöneltildi. Şeyhülislâm şöyle cevap verdi; "Ey suâl sahibi, bil ki; Allah Azze ve Celle'den korkan herkes, onu tekbîr kavliyle O'na isti'zâmda (büyüklüğünü ifade etme) bulunur. Bir kimsenin tekbîr ifadesi olan 'Lâ İlâhe illallah Muhammedün Resûlullah' demesi çok büyük bir hâdisedir. Çünkü bir şahsın kâfir olduğunu söyleyen bir kimse, aslında onun ebediyen Cehennem azabına müstehak olduğunu haber vermiş olur. Aynı zamanda dünyada da canının ve malının müslümanlara mübâh olduğunu da söylemiş olur. Dahası, böyle bir kimseye müslüman birisinin nikâh yapmamasının gerektiğini, sadece hayattayken değil öldükten sonra da o kimse hakkında müslümanlara uygulanan hükümlerin uygulanmayacağını da kabullenmiş olur. Bin kâfiri terketmekle yapılan hata, bir müslümanın kanını dökmekle yapılan hatadan şüphesiz daha ehvendir. Hz. Peygamber (SAV) bir hadîsinde şöyle

122 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

buyurur; 'Allah katında, affetmede hata yapan bir devlet adamı, cezalandırmada hata yapandan daha sevgilidir.' O halde, toplumdaki ehl-i hevâ, ehl-i bid'aya ve ehl-i teslîme karşı her ne olursa olsun daha temkinli davranılmalıdır." Ben derim ki; İşâret edilen Mukaddeme'de müellif konuyla ilgili uzun uzun mâlumat vermiştir. Bunların yamsıra şu ifadelere yer verilir; "Teslîm her türlü olayda en eslem yoldur. Bu kaideye dair el-Hâfız el-Makarrî, Nefhu't-Tayyib isimli eserinde şu olayla yer verir; "Mevlâna Muhyiddin İbn Arabî (ra) şöyle söyledi:

'Ey beni gören ve benim göremediğim * Nice kimse var ki ben onu görürüm, o beni görmez'

Şeyh bu beyti işitince bana ve bazı kardeşlerime, 'Seni görmediği halde, seni gördüğünü bildiğini nasıl söylersin?' diye sordu. Ben hemen irticâlî olarak şöyle dedim;

"Ey beni mücrim olarak gören * Ve benim müâheze eder olarak onu görmediğim * Nice nimet veren gördüm ki * Kendine ilticâ ettiğimi görmez."

El-Hâfız el-Makarrî şöyle der, "Bu ve benzeri sözleri, Şeyh'in kelâmının te'vil edildiğini bilmeniz için söyledim. Şüphesiz ki o, bu kelâmın zâhirini kasetmemiştir. Bu yönde düşünmek muhâldir. Bir tek cüz'î örnek, onun hakkında hüsn-ü zan sahibi olman, tenkid edmeyip kabullenmen için kâfidir. Bu mânada insanların bir çok sözleri vardır. Hülâsa, teslîm en eslem yoldur. Allah-u Teâlâ evliyâsının sözlerini en iyi bilendir." Ebû Medyen el-Gavs, ona (Şeyh'e) itiraz mahiyetinde şunları söyler;

"Ehlini vecdden nehyedene de ki * Hevâ şarâbının manasını tatmamışsa bize bıraksın * Ruhlar şevkten ihtizâza geldiğinde * Bedenler de rakseder ey câhil-i mâna * Kafesteki bir kuşa bakarken ey delikanlı * Kendi vatanını zikrederek şarkılar söylediğinde * İşte o ötüşleri kalbinden fişkırır * His ve mâna ile kendinden geçer * Kavuşma şevkiyle kafeslerde rakseder * Erbâb-ı ukûl (akıl erbâbı) tegannî anında ihtizâza gelir * Kezâ senin gibi seven ruhlar da ey delikanlı * Yüce âleme ulaşma şevkiyle titrer * Ey uşşâkın (âşıkların) öncüsü, ayağa kalk * İsm-i Habîb ile bizi ve ruhumuzu zemmet * Eğer gözlerin bir yanlışımızı görürse, bizi hoş gör *

Şüphesiz biz iyi olursak, akıllarımız da iyi olur * Bizi mahveden elem şarâbıyla sarhoş olduk * Bilirsin ki, sarhoş hâl-i sekrinde (sarhoşken) elem duymaz * Sarhoş iken teklîf de üzerimizden kalkar."

Şeyh'in şiirleriyle ilgili bir bahis hakkındadır.

Bil ki; Vaaz, tezkîr, dünyâdan uzaklaşma, Resûlullah'ın (SAV) medhi, O'nu, enbiyâyı ve evliyâyı vesîle kılma ve benzeri konularda Şeyh'in bir çok şiirleri vardır. Bunların yanısıra yukarıda yer yer naklettiğimiz, kendisine zulmedenlere karşı yaptığı bedduâ şeklinde nazım ifadeleri de mevcuttur. Biz burada daha ziyade istifadeye mazhar olması için onun kelâmından teberrüken bazı iktibaslarda bulunacağız. Allâme Şemsüddîn el-Lakânî çok mânidar bir şekilde, 'Sâlih insanların kelâmında hiç bir kötü yön yoktur. Bazı sözleri bize ters gibi görünse de, o ifadelerde büyük faydalar gizlidir. Çünkü onlardaki sır sözleriyle memzûc haldedir' der. Allah bizleri böyle mübârek zâtlardan fazlasıyla faydalanmak nasîb eylesin. 'Ameller niyetlere göredir' hadisinden hareketle bizler bazı iktibaslar yapacağız. Şeyh'in mezkûr konularda ifade ettiği şiirleri 800 beyiti aşmaktadır. Ben burada bu şiirlerinden bir demet takdîm edeceğim. Eûzü-besmeleden sonra üç defa fâtiha okunur. Ardından iki defa 'Lâ İlahe İllallah' denilerek, aşağıda gelen şiire geçilir;

"Ey esbâbı kolaylaştıran.. Affet beni Yâ Rabbi * Senin asî ve yalancı kulunu. Kalbimi değiştirme * İyi insanlar hürmetine dinimde beni zaafa düşürme * Vesveselerden, dehşetlerden beni koru ve gözet * İlim ve ders ehliyle, Hasan ve Hüseyin hürmetine * Ey esbâbı kolaylaştıran..Affet beni Yâ Rabbi * Senin asî ve yalancı kulunu. Kalbimi değiştirme * Senin sâlih kullarının en iyisi Nebiyy-i Arabî hürmetine * Mu'tâd olduğu üzere, sevdiğim dostlarımla ziyâret ederiz * Evladlar ve benim sulbümünden çıkanlar necâta erdi * Senin dilemenle yâ Rabbi * Ahbâb yola revân oldu, kalbimle onlara eşlik ettim * Ey sevdiğim dostlar, bana kapıları

açım * Belki kulun sana sığınır..Senin zikrin şifâmdır * Rızândır yâ Rabbi, senden gözlerimin dilediği * Ben zelil ve mechullerde kayıp..Sende abdinin bir dileği var * Ahbâba kavuştur ve beni kurtuluşa erdir * Ahbâb peşimden, ben önden yürüyoruz * Va'dedilen şefeatçi Nebiyy-i Kureyşî'ye * Ey sebepleri kolaylaştıran; Yâ Rabbi affet * Şu isyankar, yalancı ve nefsinde illet olan kulunu * Hâin ve aldanmış kulunu..Ve sende hüsn-ü zannım var * Fiillerin fesâda uğradığı bir vakitte. Ey Allah'ım bana merhamet et * Beni kötü sözlerden korusun ey Allah'ım, beni selâmete erdir * Gazab ve isyândan ey Allah'ım, beni uzaklaştır * Hasedden ve hüzünlerden ey Allah'ım, beni hıfzıyla * Sen Melik-i Deyyân'sın, Nebî hürmetine bana merhâmet eyle * Nebiyy-i Adnân hürmetine ey Allah'ım, beni irşâd eyle"

"Beni yüce lütuflarınızla rızıklandırın * Ey Hasan ve onun atası ey Muhammed * Ebû Bekir'le, Ömer'le ve diğerleriyle bana getirin * Bana, ricâl-i hazretle (zikir halkasına katılanlarla) beraber necât verin * Ben ve gözlerim dehşet içinde, senin kulunun bakışıyla bakamam * Ey kudreti yüce Mevlâ, eziyetten kurtar beni * Ey Salâhuddîn'im, yardımına koş ehlûllah ile * Ta ki, bir eziyyet ilişmesin halkullahtan (insanlardan) * Ben onları tanıdım, onlar da beni. Allah için beni tanıdılar ve kurtuldular * Garkolmaktan. Ve Allah yolunda sâdiklar olarak bana katıldılar * Ey Arûs-u bereket, ey kanatlarımın altında toplananlar * İnşâallah ey Mekke sana ulaşacağız * Ka'beyi tavâf ederiz ve Hâdî'ye el açarız * İnsanlarla beraber. Mekke'ye yöneldiler, yola revân oldular * Yâ Rabbi, onları bahtiyâr eyle. Şehrin her güzel mahallinde 'Lâ İlâhe İllallah' ile haykırdılar * Ey Allah'ım, bizleri irşâd et ve onun mânasını tarif et * Efendimiz Hamza ve Abbâs hürmetine * Ciğerparelerimiz Ebû Bekir ve Osmân hürmetine * Ömeru'l-Hattâb, Amr İbnü'l-Âs hürmetine * Necât ver yâ Rahman, hayırlı ömürler ver * Yâ Mükevvinü'l-Ekvân (alemlerin yaratıcısı), ferâh ver ya Rabbi * Nebiyy-i Arabî Adnân'a vâsıl olmayı dileriz * Ve gözlerimizin nûru Sahabeye.. Onların fâzlıyla duamı kabul eyle * Kâsem fenâ şarâbıyla dolup taşı * Hevâ kuşları titredığı vakit, içim parçalandı * Senden asla gizleyemem; ey Allah'ım bana merhamet et * Kalbim şaşkına döndü, günahlarımın sûrlarında * Ateşler

tutuşturacaktı beni; eğer cismim soğumasaydı"

"Yâ Velî! Yâ Âlî! Senden nusret dileriz * Ey veliyy-i Dükâlî...bütün fukarâsiyla birlikte * Ve Hâmîd-i Gazâlî...bütün ricâl-i hazretiyle birlikte * Ve veliyy-i Zıbyânî, ve veliyy-i Hırzullah * El-Fürsânî'ler toplanın ve veliyy-i Dayfullah * Ne olur ey Ulvânî.. Kabul ediniz, ey Ehlullah * Sizden ayrı olmak, beni ağlatır.."

"O geldi; Onun dışındakiler de senin mızrağınla koparıp geldiler * Onun gözleri hizmetkârdır; Onlar da senin dostlarının ensârî * O senden bir sekîneye nâil oldu; Onlar da kapından girdiler * O anlatmak için gelmedi; Onlar da dostlarına yakın oldular * Sen ki şehrin Şeyhisin, ahbâbınla bize yardım et * Bizim hakkımızda ifrata gitme, biz senin elbiseni giymek isteriz * Bize halâ eziyet edenleri mızrağınla parçala * Şayet bizlerle gelmişse, kanatlarının altına dahil et"

"Ben nidâ ederim es-Sakatî'ye ve velî Ebû Mindî'e * Es-Sâhil ehliyle beraber. Korku kapladı * Ey süvârî, biz bu yollarda korku dileriz * Bizler iyilikler ekmek isteriz, fesâd değil * Onu şeytan sarsmasın, yâ Allah, yâ Vâhid * Ne Urbân, ne de ona hased eden herkes onu zelil kılmasın * Ey evlâd-ı Süleymân, beni hasedçilerden koruyun"

"Hâlid, Mikdâd, Talha ve Zübeyir * Bizleri hayra ulaştırın sâdât-ı ahyâr (en hayırlı efendiler) ile * On seyyid ile, Ebû Hüreyre ve beraberinde Ca'fer ile * Ve beraberinde Sa'd ve Sâid ile."

"Gözleriz seni ey Sırr-ı Sakatî, senden vesîle umarak * Gözleriz seni ey Seyyid el-Kerhî, sen ki fazîlet efendisi * Gözleriz seni ey Seyyid Geylânî, şu gecede yanımızda ol * Ey Seyyid en-Nûrî, sıkıntımı sana şikâyet edeyim * Zikir ile. Ve benim irfânım alîl nefisleri iyileştirdi * Ben onlara bakarım, onlar beni bu parlak hazretin bir ehli olarak görür * İhvân (kardeşler) aşk şerbetiyle vecde gelirler * Kadeh kadeh alırlar ve Şeyh kandil olup ışık saçar * Sıdk ile ve irfânım ile. Ve onlann göz yaşları taş olur * Benim hiç bir şeyi gizlemem veya hîle yapmam kâbil değil * Bu Rahmân'ın nûru ve fazîletiyle bir atâsıdır (ihsânıdır) * Bana düşman olan her kişi fitil gibi sönüp gitti * Seyyid el-Cüneyd ki, ben fazîlet olarak

onun yanında dördüncüyüm * Seyyid veli el-Ceylânî, parlak makâm sahibi * Ebû Yusuf ed-Dehmânî ve es-Sevrî * Hallâc'ım zulme maruz kaldığında duâ ettim * Ehl-i Huzâ ve Halîl'e bürhânım zâhir oldu * Es-Sünûsî ve el-Bedevî hürmetine * İbrâhim ed-Desûkî, Seyyid Tâhir hürmetine * Ey Rabbim hüsn-ü hulk (güzel ahlak) ver ve nefsimi onlarla edeblendir * Kuvvetli bir sır ve şevkle, acîb bir sarhoşlukla * Meşâyih hürmetine, bana öyle bir sır üfle ki, onlar beni unutmazlar * Bende utanç verici bir hal ızhâr eyleme yâ Rabbi.."

"El-Berhemî, el-Kanâvî, el-Derderî, ed-Desûkî hürmetine * Yâ Rabbi, borçlarımı edâda kuvvet ver ki, sana secde edip, hukûkumuzu ifâ edelim * Vefâlı ve itidalli olmayı dileriz, halkımdaki efendilerime * Hak adamlarının nerede olduklarını işaret eden * Kıyâmet gününün şeffi Ahmed'in (SAV) himmetiyle sırr-ı ulûmumla rivâyet ederim * Düşüncelerimde tecellî eden hakikatlerde Allah beni nedâmete düşürmedi * Ehl-i kerâmet efrâdıyla sürûr duyarız ve onlar inâyet kaynağımızdır * Allah onları ayırmasın insanların sevgi kaynağı olmaktan * Ve onların temel direği olmaktan. Efendilerime nidâ ederim, beni kendilerinden uzak tutmasınlar * Ve abdâllar; onlar murâdımdır, irşâd etmeleri için yaptığım nidâda * Kutublar, cümle seyyidlerim ve enbiyâ beni muhâfaza eylesinler * Ve bunlardan gavs olanlar ki, itikâdına göre onları Allah asla yalnız bırakmaz * Murâdımı sırr-ı ulûmumla teblîğ ederim * Efendim önümden yol gösterir ve biz onun söylediklerinin hak olduğunu söyleriz * Bütün beldelerimden bana geldiler, hatta isyân edenler de * Vadide akan sel gibi, her mekandan huzûruma geldiler * Onları, arınmış kalpleri hayatlandıran defler vurarak karşılız * Benim murâdımdır Seyyid Ebu'l-Hasan ve onun ashâbı * Her zaman onlara nidâ ettim, Allah'ın müsâade ettiği sürece * Saffim delilimdir doğruluğuma, ey ehl-i kemâlim * Şeyh el-Esmer'in bereketi anahtardır * Halîl, Şeyh Asker ve eş-Şenbekî beni unutmazlar"

"El-Mağribî, el-Cezvelî ve üçüncüsü Ebû Selâme * Ve et-Tûnusî, Maşrık'a bir saatte geldi, kanatlarını açarak * Şeyh İbn Arûs ki yakınımız, ehl-i vesîle arasında yazılı * Şeyh İbn Arûs ki fazîlet timsâli, ehl-i fazîlet arasında yazılı * Ey müslümanlar,

bende gördüğünüz bu acîb hallerden dolayı beni mâzur görün * Bütün mahâretim kayboldu, ve her tarafımı kapladı * Ey kusurlarımı levmeden, beni levmetmekten uzak dur * Dün gece rüyamda yaratılmışların en hayırlısını gördüm * Ondan şefaat diledim ve Rabbim bana mükemmel olarak verdi * Dün gece bedrimi (dolunayımı) gördüm, bir ceylan edâsında * Bir sevgi göğsümün ortasına yerleşti, şu cemâl sahibi Habîb'e ait * Gözlerimle gördüğümde, büyük bir ferâh kapladı içimi * Ölümümden önce inşaallah bana 'buyur' dersin * Biz de, yaratılmışların en hayırlısını ziyâret ederiz * İnşaallah ölümümden önce * Eşsiz Ka'beyi ziyâret ederiz"

"Irak'taki ricâl hürmetine, yâ Rabbi şevkimi kuvvetlendir * Yâ Vâhid, Yâ Bakî ehl-i zevk ile beni buluştur * İçimdeki şevk heyecâna geldi ve ben zevk ile feyz aldım * Senin şu şâkî kulunu ayıplardan hıfzıyla * Çin, Hind ve Sûdan'daki meşâyih hürmetine * Yâ Rabbi, şeytanımdan bana bir eziyet gelmesin * Ve bana ulûmu din, sır ve gizlilik ver."

"Babama, anneme, evlatlarıma ve komşularına mağfîret eyle * Nebiyy-i ümmî, efendim Nebiyy-i Adnânî hürmetine * Yâ Hâlık'ım, beni doğruya ulaştır, benden hüznlerimi uzaklaştır * Nebî hürmetine, lisânımın söylediklerinde beni doğrula * Senin kulların bana âşık oldu, belki böyle makbûl kalırım * Beni kirlerden arındır ve irşâd eyle. Tâ ki manâların tabibi olarak kalayım * Mekke Vâdisinde ve sonra Medine'de iskân eden ricâl hürmetine * Ricâl-i Kudüs bana gelin ve ricâl-i Mısır beni kucaklayın * Bizlere bereket getirdiler, üzerimize ne kadar takdir olunmuşsa * Bizleri âfetlerden ve bize eziyet veren düşmanlarımızdan kurtardılar * Ey seyyid-i velî Fethullâh, miskînlere kol kanat ger * Ey ehlullah acele etmeyin, bu gözle görülür bir cefâdır * Tarîk-i dine tabi ve komşu bir muhabbet vecdidir * Tâhirler (mânen temiz olanlar) arasında tevbekâr olan ümûr-u dîniyeyi (dînî emirler ve kuralları) bilir * Efendim, gaybette öyle uzadım ki, omuzlarım başından daha yüksektir * Senin sırrını dileriz; bize heybet libâsını giydir * Yüce mevki sahipleriyle birlikte bize şifâ verin * Hazret-i Mevlânâ ve diğer ricâlullah, bizi kucaklayın * Ta ki, onun sırrına ve faydalarına nâil

olalım. Ve sâkî bizi unutmasın * Muhabbet kadehlerini, senin fazlınla ey Nebî artırsın * Ve mevâcidle (manevi vecd halleriyle) beraber zevki de. Allah affını üzerimizden esirgemesin * Allah bizleri kendine çevirsin ve bizlere lütfunu esirgemesin."

"Velî Fethullâh el-Habîb el-Acemî hürmetine * Ey Tunus meşâyihi Allah için bana yardım edin * Resûlullâh'a dâhil edecek yolu bana gösterin * Evliyâullâh'ın nuruyla O'nun hırkasını bana giydirin * Nâil olmadık dâvâyâ ve kıymetli illete * Size bakan, iyilik görür, siz de giydirdirsiniz ona hulle * Size hizmet eden aydınlanır; Bize cevap verin Allah aşkına * Ey hak yoluna dâhil olanlar, bizi ulaştırın Allah'a * Hasan b. Mervân, illet (kaynak) sahibine döndürün * Kadehlerle içirin, tâ fikrimiz cilâlansın * Resûlullâh'a dâhil olurken, şeytan bize görünmesin * Bana bir işâret verin, beni menzilime döndürecek * Kapısı hayra açılan; Birincisi el-Endârî'dir * Ben onu görmek istiyorum, sırlarımı yaymayı umarak * Bizi onun hayırlı yoluna götür ve el-Hevârî'ye söyle * Nerede Seyyid İyâd, ey sevgili dostum Abdülbârî."

"Ey Ömer.. Ey benim çobanım.. Beni nerede bıraktınız? * Ben günahkârı çağırım, fazlınızla beni kabul edin * Bütün ayıplarım aşıkâr oldu, ey Allah'ım bana merhamet et."

"Affet Yâ Settâr, yüce zâtlar hürmetine * Ensâr ve Ashâb hürmetine; Yoksa ağacımız yeşermez * Ve Mürselîn hürmetine, bizi gafletten kurtar * Nebiyy-i Muhtâr hürmetine, bize yardım et ve mes'ud kıl * Yâ Allah.. Yâ Settâr.. Onlar hürmetine bizi doğruya yönelt * Nurlar ile bizleri donat, rızân ile feyizlendirdi * Yâ Delîle'l-atyâr (kuşlara yönünü gösteren), bizi hıfzıyla âfetlerden * Bütün zalimlerden, ey Allah'ım bizi selâmete erdir * Osman ve Ca'fer hürmetine ey Allah'ım, bizi kabûl et * Nerede seyyidim Ebû Dahîl ve onların ışıklarından aydınlananlar? * Belâyâ düçâr olanlara yönelen hayrât insanları? * Sözümü Resûlü salât ile bitirir ve duâ ederiz ki * Sır ve berekâta nâil olup, Me'vâ cennetlerinde yerleşelim."

Bu silsileden çeşitli demetler halinde aldığımız nazm ifadeleri bunlardan ibarettir. Niyetimize bâliğ olmakla birlikte, Allah'dan bu amelimizi makbûl kılmasını dileriz. Şeyh Sâlim es- Senhûrî'nin

en-Nûru'n-Nâir isimli eserinde şöyle denir; Seyyid Abdüsselâm'ın (r.a) kelâmındandır ki;

"Yâ Rabbi, Muhammed üzerine salât eyle * Ve faziletli âline ve kemâl sâhibi ashâbı üzerine * Veliyy-i fâzıl oğlu Abdüsselâm der ki * Bunda Süleyman'ı ve fazilet efendilerinin atasını kasederim * Ben size yakazada meydana gelen bir hadiseyi anlatacağım * Başımdaki gözümle, Seyyid-i Rüsül'ü (Resullerin efendisini) gördüm * Halvetinde bana meded elini uzattı * Hazretim esnasında derinden titrerken * Güzel ve kıymetli bir mücevher, benzeri olmayan * Gökteki dolunay veya güneş gibiydi * Hüsn-ü kâmetinden en saf güzelliği etrafi aydınlatıyordu * Dolunay utancından bulutların ardına gizlenmişti * Nice tabîbler Onunla hastalara şifâ dağıttılar * Nice hastalar onun nefesiyle illetlerden şifâ buldular * Allah-u Ekber!. Bu ne tatlı şemâildir..* Güzellik ve zînet olarak ne kadar kemâldedir.. * Karanlık bir gecede bütün mehâsini tecellî eden bir dolunay gibi göründü * Ne güzellik... Cemâl ile beraber tatlı bir yüz.. * Ben şaşkınum yücelik ve ulviyet sahibi karşısında * Sâir melikler ve resûller üzerinde daha üstün olan * O Nebî'dir ki, Onun bir benzeri yoktur * O, her türlü nakstan ve zelleden (hatadan) müberrâdır * O, kavurucu Cehennem ateşinden kurtaracak şefaattçidir * İnsanlar korkuyla azâbı beklediği anda * İlâh-ı Arş Ona salât eylesin ki, eğer O olmasaydı * Güneş doğmaz, kamer mihverinden çıkardı."

"Doğru çal ey def! Ve ben es-Senhûri 'nin lisaniyla konuşayım * Onlar sımsıkı bağı ve el-Feytûr'nin fetvâlarıyla topluca geldiler * Mücâdele etmeyi ve senin yaylı sesinden mahrûm kılmayı dileyerek * Aldatma değil, hak namına ne biliyorsan konuş * Çünkü def, meşhurların kevillelerinde haram sayıldı * Doğru çal ey def! Bâri-i Gafûr 'un ismiyle mırıldanayım * Söyle bütün şiirlerini, Nebiyy-i Mebrûru fehmettir * Sözlerini süsle ve seslen, azîm sûretle * Ve sen acizsin, ama içinde devâlar ve güzel kokular bulunan bir mahzensin * Kabirde karar kılmadan önce İsm-i A'zâm ile söyle * Selâmete er ey Sâlim, nedâmet et ey Sâlim, ey Senhûrî * Bâri-i A'zâm ve Nebiyy-i Mebrûr adına senden isterim * Eğer selâmete erersen, kurtulursun ey Sâlim, ey Senhûrî * İsm-i A'zâm ile sığınırsan, benim derin deryâma dâhil olursun."

Rivayet edildiğine göre, Seyyid Abdüsselâm bu beyitleri tamamladığında def, Allah!.. Allah!.. Allah!., demeye başlamıştı.

"Akıl bir dost; Hulle giymiş Nebî'nin dostluğuna uçtu * Ve kalp bir yol; Üzeri tozlarla dolu. Nasıl döneriz ey dost? * Ben kendimden geçmişim. Uykumdan hayırlı zikirlerim var. Bunu nasıl yaparız? * Aşkın kalbi tutuştu * Ciğerimde ateşler yanmakta * Ebu'l-Esrâr'ın (Sırların babası anlamında) şevkinden * Gözyaşım yanaklarımdan sel misâli dökülür * el-Hâşimî el-Muhtâr (yani Hz. Peygamber) * Cümle enbiyânın en asîli * Kendinde hayır olmayan bir kul, Allah'ın irâdesini bilemez * Ben ki, hiç bir komşusu olmayan * Allah'dan yardım dileyen bir garîbim * Yuvamdan ayrıldım * Küçükliğümden bir fırka derdimi ziyâdeleştirdi * Kederlere garkoldum * Ey şeyh bu bir utançtır! * Ey İbn Arûs, bu gün toprağında * Eğer gelip, hâzır olmazsanız * Sırlarım göründü ve cümlesi kırıldı * Bunlar kilâb-ı nârdır (ateş köpekleri) * Beldeleri Hâmid sâhili boşaldı * Ve İbnü'l-Ahmer'in askerleri * Onların yanında eşki ya olarak beslendiler * Elli bin fert * Onlardan beslendiler ve taraflarını değiştirdiler * Onların en büyüğü Beşşâr * Ahde hiyânet etti ve cehline tâbi oldu * Sahtekâr bir köpeğe komşu oldu * Ve mürted olarak öldü * Benim ayıbım en-Neccâr üzerinedir * Eş-Şâtîbî ve meşâyih-i kible üzerinedir * Ve Cebel-i Târ üzerinedir * Onlar atlarıyla âcilen gelirler * Size Allah için sorduğum bir şeyden gafil olmayın * Salavât getirin El-Muhtâr üzerine* Mustafâ b. Abdullâh üzerine."

"İlk başlarken Allah'ın ismini tesmiye ederiz * Sultân-ı Kadîm Allah'ın ismiyle * Habîb Resûlullâh'a salavât ederiz * Efendimiz Nebiyy-i Kerîm'e * Onun salâtıyla, Allah'ın fazlından rızâ taleb ederiz * Azîm bir makâma ulaştım * Allah, halkullâhın (Allah'ın yarattıklarının) efendisine salât eylesin * Nesîm rüzgarı mikdârınca * Müzeyyen hulleli Nebî ile cismim fenâ buldu * Kalbim O'nun sevgisiyle çarpar * Ah., ona bir kavuşabilesek * Hâlim müstakîm olarak kalır * Mehtablı güzel bir gecede Onu ziyâret ederiz * Şu kuluna merhamet et, Yâ Rahîm * Bir vefî ki sana yönelmiş, ey Allah'ım onu tamamla * Kulun İbn Selîm sana yöneldi * Ey mağrib, maşrik ve kible ehli insanlar * Benden her türlü zulmü uzak tutun * Beni vatanımdan çıkardılar ve câhil

insanlardan bazıları * Ehlime ve harîmime kasettiler * Beni ayıplarla ve kem sözlerle kötilediler * Hemmâm ve Zeyd-i Adîm * Mübârek ki, din aleyhinde irtidâd etti * Seninle ashâb-ı Cahîm (Cehennem ashâbı) alay eder * Onların tuzaklarını boşa çıkar ey Allah'ın, âcilen * Ve beni Allah düşmanı isyancılardan muhâfaza eyle * Ve onlardan Hâmid ki, o liderleridir * Onu helâk etmeni dilerim. Ve kim oruç tutup, namaz kılıyorsa * Onların arasında mukîm kalmasın * Allah, Resûlüne ve cümle ashâbına salât eylesin * Nesîm rûzgârı mikdârınca."

"Ben Şeyh el-Esmer, reîsü'l-aktâb (Kutubların reisi) * Ben hayattârım, hizblerin sahibiyim * Düşmana vurmak için topum Muammer'dir ve münâsibdir * Halen yay ve mızrakla vururuz * Barudum Sâdî'dir ki, vecîbelere başlar * Alevlenmiş kor ateşim, ey sevaba düşkün Muhsin * Dinle kelâmımı, ben kutuplar arasında bir gavsım * Ahzâbıma (hiziblerime) sımsıkı bağlanın ki, bütün azablardan necât bulasınız * Dinle kelâmımı; Sevâba düşkün olmanı nasihat ederim * Ben varılacak hedefim, ben nâiblerin nâibiyim * Alacağımızı elde mızrak ile alırsınız * Yanımda öyle bir vesâyet var ki, her bir kitaptan müstağnî kalırsınız * Onlarla birlikte ahzâbım vardır ki, necib insanlar onda karar kılar * Vazîfeye (tarikata ait virdler topluluğu) gelince, onda kutublar hâzır bulundu * Sahâbeden sırlarıyla geldi * Ashâbdan gelenlere Selâsil (silsileler) ziyâde edildi * Onlar hazrette benimle beraberdirler * İşte bu benim kelâmım ki, ben heybetli bir süvâri * Ceddîm, kendine bağlandığım Mustafâ'dır * Dinle kelâmımı ki, ben senin Şeyhinim * Buharımı hıfzet, kaynar olarak kalsın * Nûruma dal ve bütün perdeleri kaldır * Dinle kelâmımı ki, bütün azablardan kurtulasın * Ben gavs-ı ezherim ve bütün perdeleri araladım * Tevvâb'ın izniyle Cennet'i seyreyleriz * Vehhâb'ın kudretiyle Nâr'dan necât buluruz * Havz havuzumdur, ondan ahbaba içiririz * Sonra evladıma hitâb ile şefeât ederiz * En zor anda kurtanınız, onlara hitâb ile telkîn ederiz * Kabirde onları görür, nurlandırırız * Dâima onlara enîs oluruz. Ben ki, heybetli süvâri * Beh Şeyh el-Esmer'im ve her bir kitabı okudum * Testerem yalancı hâinleri diğerlerinden ayırır * Kendine gel, muhâlefet edersen, seni sarmıca atarız * Cehennem'in en derinindeki; Ey düzenbaz, ey yalancı * Allah-u Ekber!.. Ben itâb ediyorum, ben attâbım * Allah'ın

izniyle. Ben tedâvi ediyorum, ben tabîbim * Fukarâ-i ashâba selâm ederim * Heybetli Ceddime (Hz. Muhammed'e) cümleliz salavât getirsin."

"Sakin ey Hammâd, evlâd (müridler) üzerine zulmetme, dikkat et! * Onlardan tevbe et, tevbe et ey hurâfeci. Onlar senin hatalarını görür * Ta ki, yanaklarına göz yaşları akıtacak belâlar sana dokunmasın * Eğer körlüğün daha da ziyâdeleşmişse, sakınasın asâmdan; bir yanına isâbet etmesin * Muhâlif olduğun şeyhe bak, ne kadar uzaklardan ona yönelip gelmişler * Ey Ebû Allâk'ın oğlu, evlâdımın indinde tüfekler atarız * Topuktan önce re'sde (başta), hasedçi düşmandan ne çıkar karşımıza * Eğer bu yolda devam edersen ey meş'ûm, düşmanlık sinmiş ruhunu hesaba kat * Eğer ki, hidâyete erdim dersen, seni velâyetimiz altına alır, senden gelen hileleri unuturuz * Onlar ki, bana her gün sabah-akşam seslenirler * Onlarda hile yoktur, hatta bana gelir ve va'dettiklerini yaparlar * Onlara şâkîlikten başka menfeatleneceğin ve nâil olacağın ne iş yaptın? *Allah için söyle, seni gecenin zifiri karanlığı gibi kör eden nedir? * Bu ummân ki, Ebû Re's ve İbn Abbâs bizimle beraber kıyâs edilir * Bizi yılan gibi ısırnlara aynen muâmele eder, onlara hased ederiz * Bize dost ol, bizi aldatma, bizi bâtılla kıyaslama, hiç bir menfeatin olmaz * Vallâhi, seninle beraber on asker kalsa bile, çağırma * Gördün ki, şeytan seni aldatmış, ruhunu ayân beyân helâke doğru sürüklemekte * Suçlularla birlikte sürülürsün, vallâhi billâhi tardedilirsin * Onlardan uzak dur, iftihar etme, sonra onların terkettiğini söyleme * Sana bir hasedçi geldiğinde ve darda kaldığında onlar senin yardımcılarıdır * Eğer evlâdına zulmü terkeder, hayrı seçersen büyük makâma nâil olursun * Evlâda zulmedenlere karşı, onları asla yalnız bırakmayız * İşte ey meş'ûm, senin şu görüşünün doğru olmadığı âşikâr oldu * Sana silâh ile vurmamız, nefesini keseriz ey meş'ûm * Sonunda şeni' bir helâk ile yok olursun; keşke annenin bir evlâdı olmasaydı * Rahmâna itaat et, belâ çarşısına girme ey fitneci * Katledilir de defnedilmezsin, sahra hayvanlarına gıda olursun * Dikkat et, sana nasihat ediyorum; Seni iblîs kör etmiş, seninle oynuyor * Aksi halde seni ehl-i Nûbe'ye atarız da, onlar seni öyle bir parçalar ki * Kalbinin kör olduğuna dair şikayetlerim hâlâ sana ulaşmadı *

Şayet dalâlet ziyâdeleşirse bizler fesatçı için bir cezâ oluruz * Aklını başına al, senin talebine ortak olan ehllullâhı gör * Senden önceki tâğîleri (azgınları) çelikten hançerlerle nasıl parçaladılar * İşte onlar ki, ben onların babasıyım (yani şeyhiyim); Allah'ın irâdesiyle onları asla terketmeyiz * Biz onları kucaklarız; İnatkarların sâlihlere bir faydası olmaz * İşte onlar Allah'ın sırrından, her gün ziyâdeleşir şekilde nasiblenirler * Hidâyeti bul ve onların torunu ol, salihler seni asla yalnız komazlar * İşte onlar ekilen tarladır; eğer onlara ekersen, sulak alana ulaşırsın * Arûsiyyûn soyu ki, onların süvârisi el-Harem'de (Mekke'de) hizmetkârdır * İşte onlar, güzel nağmelerle öten İbrâni kuşları el-Cûr misâlidirler * Onlara karşı çıkanlar kırılır. Hepsi sayısız (düşmanları) katleden avcılardır * İşte onlar benim ciğerpârelerimdir ve sen şimdi benim indimde onlar gibisin * Sakın ey evlâdım, nefesine ittîbâ etme, fesâda uğrarsın * Eğer edeplenir, bana gelir ve 'ben dostum' dersin * Aşk kadehinden sana içiririz ve sen mu'tâd olduğu gibi evlâdım olarak kalırsın * Eğer hidâyeti bulur, nefisini kendinden uzaklaştırabilir ve yenebilirsen * Senin gönlüne öyle bir gül dikerim ki, onunla seni korkulardan ve tehlikelerden himâye ederim * Ey gaddar, sakın çiçek açmayan defle (gülle benzeyen bir tür çiçek) yaprağı olma * Ateş için oduna dönersin, ey Cehennem zinciri, mahvolursun * Vallahi ey evlâdımın indinde mahzûn olan, bütün sınırları aşarız * Tunus'tan Fas'a, Bağdat'a kadar bütün ricâl-i suyûdu (Sayd'lıları) korkuturuz * Ey külfetlerle sınımsız sanılmış kişi, sana hiç bir kelâm fayda etmez * Tıpkı Hemmâm gibi, ne paşaların, ne kumandanların bir menfeati dokunmaz."

"Ey Hammâd, Rahmân ve âl-i İmrân hürmetine sana soruyorum * Allah için söyle, nedir bu çevirdiğin hileler? * Nefsinin ve şeytanın sana hânlık yaptığını gör * Her kim ona ittîbâ ederse, asla hayra nâil olmaz * Beni gecelerde uykusuz ve gözyaşları içinde bıraktın * Her kim beni rencide ederse, karşılığını görür * Sen Kur'an'dan okursun da, biz bu fitneleri anlayamayız * Evlâdıma yardım et ki, hayra nâil olasın * Onların Allah indinde bir şân ve bürhânının olduğunu görürsün * Fevâtîr insanları benim çocuklarımdır * Onların en asîli Esmer-i Sultândır ki, ummânı doludur * Onları kuşlar misâli karşılarız * Ben ki, el-

Cân halkı ve Sudân yurdu benden korkar * Bağdad, Şâm ve Manastır halkı * İşte onlar, gözlerden akan yaşlardandır, Rahmân'ın izniyle * Rabbim bana çok hayırlar verdi * Ben burada inleyen bir davul sahibiyim, topum da doludur * Ve kartalların bulunduğu el-Vatan, vatanımdır * Ben ki, ayânen görüldüğü gibi, susuzlara yardıma koşarım * Ben ki, büyük bir ummâna sahibim * Ben ki, her mekânda haksızlık yapanlara korku salarım * Bir saatte yüz esir getirdim * Ben ki, küçük kuyulardan su içenleri ortadan kaldırıyorum."

"Emir Rahmân olan Allah'ındır, İmrân'a deyiniz ki * Benden sonra öldürülmemesi gerekir * Senin kanın ey İmrân, bol bol akar * Bu durumda benim ciğerim sızlar * Senin ibretinle kalbim sarhoş gibi dehşete düşer * Gözyaşlarım yanaklarımdan sicim gibi dökülür * Ey asrının Sayd'ı, ey çocuğum * Mutmain ol ki, seni ancak düşmanlar öldürecekler * Ey Sayd, yevm-i meydanda (Haşır gününde) ez-Zayfân'ın izzeti ol * Ey her şeyiyle ceddime benzeyen * Derim ki; Yâ Rabbi, yâ Rahmân İmrân'ı hıfzeyle * Dinden çıkan kılıç sahiplerinden * Dedi ki; Ey saltanat sahibi, oğlun İmrân * Hintlilerin kılıçlarıyla katledilir * Şeksiz olarak ve düşmanlar olmaksızın İmrân katledilir * Benim indimdeki ilmimle belirlenmiştir * Rabbim tarafından mukadderdir ey oğlum İmrân * Allah için sabret ey çocuğum."

"Ey Arûs'un oğlu, ey nûrun efendisi * Ey ordu ve tâc sahibi * Ey kuşlar arasında kartal olan * Ey top ve kıvılcım sahibi * Ey surlar ve burçlar efendisi * Ey delikanlılar arasında en heyecanlı ve alımlı olan * Ey dalgaları çarpışan ummân * Ey yevm-i meşhûrdaki süvâri * Ey yevm-i ucâcın (her şeyin birbirine karıştığı günün) apaçık kahramanı * Ey karaların ve denizlerin sadâsı * Ey muhtâc kulların nusreti * Sana sesleniyorum ki, bana derhal gelesin * Sen, kadri yüce insanlarla berabersin * Şeyh el-Hallâc senin yanındadır * Bedir'dekiler gibi sizler efendilerimizsiniz * Sizler karanlık gecelerde parıldayan kandil ışıklarısınız * Kahra uğramış kullarla beraber olun * Başıbozuk insanlara kalbimden buğzedeceğim * Onlar ki, bâtil köpekleri olan isyancılar * Hakikati ve minhâcı (İslâmiyet yolunu) terkettiler * Ey Şeyh, ey efendim Mansûr * Ey parıldayan nûr sahibi * Gözyaşlarım

yanaklarımdan süzülür * Hilecilerin tuzağına düşen için * Efendim meşhûr Ahmed Mâlik * Bu gelip sür'atle gidene dost ol * Salavât getirin Hâdiy-i Mebrûr'a * Tâcın süsü Ahmed Muhammed'e."

"Hallâc, ey mübârek Hallâc * Ey asrının şeyhi, bana meded ver * Himmet eyle ey efendim Hallâc * Ve zamanının fukahâsı sana kötülük yaptı * Seni katlettiler ey efendim Hallâc * Sana şefeât edecek bir tek kimse bulamadın * Şayet ben senin zamanında olsaydım ey Hallâc * Vallâhi, billâhi seni himâye edecektim * Ey muhtacın izzeti * Zamanının fukahâsı sana kötülük yaptı * Seni katlettiler ey efendim Hallâc * Sana şefeât edecek bir tek kimse bulamadın * Sen hak ve minhâc (İslâmiyet yolu) üzeresin * İnsanlar sendeki manâları anlayamazlar * K r insan ışığı bilmez * Hataları ziyâdeleşt  ve sen hak üzeresin şüphesiz * Sana zorbalık kâsesinden içirdiler * İlâhın hükmü sende vakf' oldu * Melekler topluca nazar ederken * Ve Hızır önünde hâzırđ * Bütün efendiler nazar ederken * Şarktan garba kadar hepsi sana geldiler * Bütün alem  midle bakarken * Ve sâlihler senin hakkında endişelendiler * Dolunay sana bakarken * Senin  zerine ziya ve hüznü birlikte saçı * Seni tebrik ettiler ey efendim Hallâc * Ehl-i semâ senden r zıdır * H riler peçelerini örttüler * Sana bir ümmetin geldiğini gördüm * Ey efendim gözyaşı d k * Seni nasıl kurtaracağımı bilemedim * Kalbimi derin elemeler kapladı * Nasıl sabrederim ey Şeyh, senin hakkında * Seni ziyaret etmek ve sana yönelmek dile-riz * Ey dalgaları çarpışan ummân * Mevl mızın sana verdiği ilimle * Ey karanlıkları yırtan şimşek * Ey asrının efendisi, bana meded ver * Seni teşhir ettiler ey efendim Hallâc * Ve  villerini ellerine  aktılar * Halk, asılıyken seni taşladı * Bütün insanlığın N runa salavât getirin * En dar gündeki Şeffimize (salavât getirin)."

"M r de nasih t ederim, eğer kelâmımı kabul ederse * Yeni bir azim ile amel eder, kazanır ve yıldızlarıma ulaşırsın * Haset iler gelip, 'Ey Abdüsselâm' diye nidâ ettiklerinde * Ben şüphesiz ki ondan uzağımdır, onlara gözlerimi kaparım * Vâhid ve Muhyi'l-Iz m (kemiklere hayat veren) Rabbim şahidimdir * Zahmetler gününde (Maşer meydanında) dahi m r dimizi yalnız bırakmayız * O gün insanlar bana kavuşup, sancağıma intisâb

ederler * Yeni bir havuzun başında fukarâya (müridlere) tamamen içiririz * Hemmâm'a bir faydası olmaz, emîniz ki o hasımlarımın şâhıdır * Ona irin kâsesinden içiririz, onu içtiğinde susuzluğu daha da artar * Çırpınır, meded umar, ama ona şefeât eden çıkmaz * Dolunayım asîl Muhammed'e salâvat getirin."

"Ey hâl ehli, haydi cezbeye ve kendimizden geçmeye * Kuyuya atılmış kimse gibi hâl sizi kendinizden geçirir * Büyüğünüz ve küçüğünüzle, sizi korkutan şeylere karşı yardımcı gerekir * Şeyh cevap verdi ve dedi; 'Çokları üzerine takviye yap' * Hâl onun aleyhinde karardı ve inkâr şiddetlendi * Ve dedi; 'Bu muhâldir'. Bendîre vurmadı * Ve, 'sarhoş oldu' dedi. İnadı iki misli ziyadeleşti * Belki onda delilik veya cinnet hâsıl oldu * Esîr misâli bileklerinden kelepçeli olarak * Ey Şeyh İbn Rihâl, kuşlar misâli dost ol * Âr sahibi ey süvâri, haydi ey ed-Deyr ahâlisi * Sizin şeriatinizle beni nehyediyorsunuz, ey kükreyen arslanlar * Beni zelîl ve hakîr gösteren hâli bana yapmayın * Güzellikte şeyhler ehl-i vefâ ve ehl-i hayırdırlar * Ey Mısır şeyhi Kemâl, kuşlar misâli bana dost ol * Benim yanımda olanlar, seninle beraberdir, ey her bir fakirin izzeti * Zihnindeki hâtıra darmadağın, ona zarar verdiler * Ümidler uzarken, gözyaşları alabildiğine arttı."

"Ey gecenin kameri, bana ziyâ ver * Ceddîm Hayru'l-beriyye'nin (yaradılmışların en hayırlısı) nûrundan * Ey gecenin kameri, bana ne oluyor? * Ben ricâlimin arasında kederliyim * Sâhil'deki Ahâmîd (Sâhil'de yaşayan Ahâmîd kabilesi mensupları), ahvâlimi inkâr ediyor * İçlerinde kuvvetli bir nâr yanmakta * Ey gecenin kameri, tarîkate ihânet ettiler * Kalbim mugayyer, arılığı kaybolmuş * Ben ehl-i hakîkatten çekinirim * Tarîkat Şeyhinin aleyhinde grybet edildi * Ey sırların babası, ricâlin gavsı * Gurura kapıldığımda kılıcınla önlü * Sâhil'deki Ahâmîd, dalâletime hükmettiler * Rabbim onlara bir musîbet musallat ederek perişan etti * Rabbim onları diğer insanlardan ayırdı * Halk arasında onlara zillet verdi * Bahr-i kemâl (mükemmellik ummânı) olan ceddîm hürmetine * Hâdî (hidâyet kaynağı) Ahmed, Hayru'l-Beriyye hürmetine * Ben ehl-i Hünûd'dan çekinirim * Ve Mekke ricâlinden. Suyûd ehli gelir *

Atlarıyla ve ordu misâli hâzır olurlar * Her birisi yanındaki silâhı çıkarır * Abdüsselâm! Bana ne oluyor? * Ehl-i kemâl ecdâdım hâzır oldular * Fevâtîr onlar içinde bir benzerimin olmadığına inanır * Parıldayan kılıçlarla üzerime geldiler * Sâhil'deki Ahâmîd, onların bütün ümidlerini kesti * Ve nâr yanar tutuşur içlerinde * Ve zulüm dâima hâzırdır onlarla beraber * Cünûn (cinnet içindekiler) kuvvetle onların üzerine musallat olur * Allah'a dua ettim, duâlarımı kabûl etmesi için * Rabbim onları, senâ sahibi insanlar arasından çekip çıkardı * Ben Şeyh el-Esmer'im ki, Mevlânın dostuyum * Hâşimî soyundan bir şerîf-i tâhirim * Bana câhillerden başka karşı çıkan olmaz * Kılıcım ve mızrağım ekâbir arasındadır * Bana Hâdiy-i Resûl atâda bulundu * O'nun üzerinde dâimî bir nûr parıldar * Bana hizmet eden, kemâlîme nâil olur * Bizden bir sualde bulunduğunda onun yanında hâzır oluruz * Onun kalbini izn-i Celâl ile nurlandırırız * Süreyya yıldızı misâli parıldayan nûr ile * Bir sualde bulunduğunda onun yanında oluruz * Ona en güzel sözlerimden bir kelime ile * Ben Şeyh el-Esmer'im ki, ricâlimin gavısı * Ben onun üzerine dercedilen bir Arûsîyim * Benden meded umana hatîf misâli ulaşırim * Sonbahar mevsiminde çakan şimşek gibi * O korkunç günde mürîdimi himâye ederim * Kılıçla ki, dâima onda asılıdır * Ehl-i kemâl bana selâm verdiler * Ben apaçık hilâl misâliyim * Ve Ceddîm bana nûr-u celâlimi verdi * Ve Hızır, yanımda hâzır bana bakmakta * Ben pazar günü velâyete erdim * Nice sayısız sâlihler bana geldiler * Allah-u Samed'den onun yüzüne mühür vuruldu * Ve nûr benim üzerimde dâima parıldar * Ben ricâlimin gavısı oldum * Kırk sene boyunca, kemâlîmle * Ve Ceddîm bana ilm-i visâli verdi * Ve Rabbim bana en güzel atıyyelerini verdi * Rabbim bana nûr-u celâlimi verdi * Atıyye-i dâim olarak, kemâle erdim * Ömrüm yüz yirmidir, kemâlîmle * Bu benim indimde ispatlanmış ve muhakkaktır * Arşa nazar ettim, sıfat nazarıyla * Lâyemût (ölümsüz) olan Hayy bunu bana verdi * O benim Rabbimdir ki, sübûten O Hakk'tır * Bana ihsan etti ve en güzel atıyye ile tamamladı * Beni kabre sür'atle kaldırdılar * Ceddîm Hâdiy-i Şefî ' beni defnetti * Ve rûh insanlara âşikârâne bakar * Ve kabirde Cennet; nûrlarla dolu * Kıyâmet günü, Cennet gün gibi ortada * Ve Rabbim, bütün gizli sırları bilendir * Evladım

safların arasında durmakta * Ve Sâlihler ki, ona bakar ve onu görürler * Abdülvehhâb, gözyaşlarım inceden inceye * Yanaklarımın üzerinde oluk oluk akmakta * Ve şimdi hayatımda ona vermekteyim * Sebât sırrıyla telkîn ve ahd * Hakîkî evladım, bitirdiğim taze fidanım * Yaradılmışlar arasında zâhir bir sır ile * Geçmişteki atam Osmân * Ve kezâ İmrân, necât ummânım * Vatanımda, sıfatlarımın sırrıyla zâhir * Evlatlarım hakîkaten, ehl-i meziyyettir."

"Ey gecenin kameri, içinde hayallerini barındıran * Ve sana kemâlinin gecesinde nûrlarını giydiren * Sana, gecelerine döndüğün hayırlara gebe olan * Rabbim sana bir rütbe verdi * Ey gecenin kameri, yağın yanmakta * Her bir gecede, yeniden yenilenmekte * Mahlukât senden yol göstermeni bekler * Seninle yol gösteren Allah ne yücedir * Senin cemâlin çirkinliği yok eder, parlatır * Sende fayda vardır bütün ümmetlere * Sana nidâ etti Tâhâ, dedin; 'Evet' * Ve envâr-ı kudsiyyem şiddetlendi * Ey gecenin kameri, kâbusumu kaybettin * Ceddinin hubbuyla, ey başımın beyazı * Acaba benim halâsım (kurtuluşum) nasıl olur? * Bana yol gösterecek bir kimseye rastlamadım * Ey gecenin kameri, bana mürüvveti göster * Revân olduğum bu yolu ziyâlandır * Ey gecenin kameri, beni ziyâdesiyle ziyâlandır * Kalbim mugayyer, cismim helâk olmuş * Ve kalb meşgûl zorluklarla * Ve Şeyh Celûl aleyhimde gıybet etmekte * Senin ziyân bütün düşüncelerimi parlatır * Rahata ulaştık ve dertler gidiyor * Seninki gibi bir gece, yıldızları kaybolmuş * Hayâlinin ufukları bütün örtüleri kaldırır * Ey gecenin kameri, nûrun acîbdir * Sen kaybolduğun vakit, gece korkunçtur * Hüznüm şiddetlenir ve ben garîb olurum * Rabbim bu meşakkati bana kolaylaştırır * Ey gecenin kameri, ışığın dost olur * Hayâlinin ufukları ve gecenin ilk adımları * Ve gecenin akabinde fecrin gelişi * Sen bizimlesin, güzelliğin üzerimizde * Ey gecenin kameri, nûrun tutuşmuş yanmakta * Sen kaybolduğun vakit, bizler mahzûn oluruz * Hâlim mugayyer, bundan nasıl kurtuluruz * Şayet bana ne olduğunu bir görseydin * Ey gecenin kameri, kederli bir haldeyim * Yaptığım yüzünden korku içindeyim * Nefsim çirkin, sabra yanaşmaz * Bizi yolumuza devam ettirmez * Ey gecenin kameri, ey Allah'ın âyeti * Allah'ın hikmetinden sende çok fayda vardır * Her gece değer

daha da artar * Seninle yol gösteren Allah her şeyden münezzehtir
 * Ey gecenin kameri, nûrun aydınlatır her mekanı * Yâ Rabbi,
 senin için çalışanlara merhamet et * Risâletin zîneti Nebî'ye ulaştır
 * Allah sana Hayru'l-beriyeye'nin (yaradılmışların en hayırlısı)
 nûrun giydirdi * Nebî aleyhisselâmı ziyâret ettim * Ona en güzel
 kelâm ile hitâb ettim * Ona, 'Ey İmâm doğru söylersin' dedim *
 'Allah'ın en sâf tahiyeleri üzerine olsun'."

"Ey Muhammed, ey Tâcûrî * Ey Endelûsî kavlim nûrumdur *
 Ey Muhammed, ey Endelûsî * Ey dokuzuncu asrın şefî * Ey İbn
 Sâlim, nefsimi söyledim * Ey şânı yüce ve herkese faydalı * Ey
 Kutub, ey nefsi dizginleyen * Ey yanmış kalbin devâsı * Ey fikhın
 ve dersin madeni * Ve yolcular senin evinde toplandı * Senin
 hükmün cin ve insanlar üzerinde geçerlidir * Her şey senin emrine
 itâatkardır * Sana itaat etmeyenler unutulmaya mahkûmdur *
 Bunların senden hiç bir faydası olmaz * Sen güneş misâli zuhûr
 ettin * Haberin bütün şehirlere yayıldı * Sen tabîbsin ve tıbbın
 faydalıdır * Ey Muhammed, ey Tâcûrî * Yâ Endelûsî nûrumu
 kuvvetlendir * Ey fanî kalbin devâsı * Ey Arûsum, ey Rabbânim *
 Ey amcam Fethullâh es-Sûdânî * Ey müttakî, ey gözlerimin nazarı
 * Billâhi, billâhi beni unutmazsın * Hâdiy-i Adnânî Nebî
 hürmetine * Fidanlarımı ve canlarımı koru * Bana kötülük
 yapanlar hariç onlara su ver * Allah meydanımı genişletti *
 Kalbimin meydanı sığmağımdır * Ve gözyaşlarım dökülür,
 tûfânımdır * Ağlamaktan ve hüzünden gözlerim görmez oldu * Ey
 İbn Sâlim lisânım çözüldü * Eğer Sultânıma seslenirsen * Eğer
 cennetlerime doğru akar gidersem * Bu vatanlarımdan göçer
 giderim * Ben serçe misâli döndüm * Bana düşmanlık yapan
 insanlara karşı beni korudular * Ey Muhammed, bana nazar et *
 Sâhil'deki Ahâmid aleyhime geçti * Ve musibetler etrafımı kapladı
 * Ne zaman gelir, beni götürürsün * Şeyh el-Asfar onun aleyhinde
 gıybet etti * Ve insanlar onun beşiğinde toplandılar * Billâhi onun
 izinden gelmediler * Hemmâm onu münkerât içinde gördü *
 Hayatta tatmadığı darbeleri vurdular * Onun indinde ne bir mal ne
 zürriyeti vardı * Ehl-i Garb ve ehl-i Şâm ile * El-Cüneyd ve sûfiye
 ile * Mekke ve Ravza-i Mutahhara ile * Bütün sahâbe-i cemîle ile *
 Kalb ve niyet ile her kim dilerse * Ona gelen belâdan mahfûzdur *
 Benim hazretim (halkam) yüce bir hazrettir * Ona Hayru'l-beriyeye

Nebî dâhil oldu * Kıyamet günü orada şefaât eder * Ben ve Onu işiten bütün herkes * Senin ismin ve Beytü'l-Ma'mur hakkı için * Günahlarımı ortadan kaldır Yâ Gaffâr * Efendim Muhammed fakr-ı hâlimin tercümânıdır * Aybım, Şeyh el-Meşşât'adır * Ve efendim Zeyd, o ve diğer dostlarım * Abdüsselâm, ey beni tesellî eden * Aybım, Şeyh el-Gırnâtî'yedir * Sizden yardımınızı bekleriz, saati geldiğinde * Çevreme toplanın ve bakın ibretli halime * Ağlamaktan gözyaşlarım sel oldu * Hemmâm ve Mübârek benim hasımlarım * O ikisi bendeki sıkıntının ve elemnin sebebi * Ey efendilerim beni alın * Beni kendi beldelerime götürün * Efendilerin efendisi Nebî hürmetine * Yâ Rabbi, duâlarımı kabul eyle * Fukarâmı (müridlerimi) âfetlerden hıfzıyla * Efendilerin efendisiyle kaldılar * Ve bizler âlî derecelere eriştik * Cennette adımlarla yürürüz * Meyvelerinden yiyerek, lezzet alırız * Yâ Nevvâr, râyihaları ve ıtrılarıyla * Misk ve kâfûrlarıyla * Efendim Muhammed, bana nazar eyle * Sen, Şeyh ez-Zeytûnî ile beraber * Sâhil'deki Ahâmîd bana buğzettiler * Ve bu beldelerden beni tardettiler * Kalenin başında bana hücum ettiler * Bana ne yardım eden, ne cevap veren oldu * Yalnız ve kimsesiz beni kovdular * Ayıbım Şeyh ed-Dünûn'adır * Bir mağarada beni sardılar * Nerede bana gelen köylüler * Ey gâfil gözünü aç, bana hased ettiler * Allah için benim hakkımda kusur etmeyin * Allah için, sırrınızla beni azîz kılın * Düşmanlara beni teslim etmeyin * Hemmâm ve kelb-i Zehrûnî * Gözlerimin önünde Rebî'i katlettiler * İçimde ateşler yanıyor * Gözyaşlarıyla ağlıyoruz * Yakınlarım bana gelip ta'ziyede bulundular * Bunlar ey İmrân beni erittiler * Rabbü'l-kevn (alemin Rabbi) bana bunu takdîr etti * Senin firkatini; Rabbim bana sabır versin * Ey mağdûr çocuğum, seni katlettiler * Cennete ve kasırlarıma yerleştin * Ey Muhammed, ey Rabbânî * Ey kadri ve şânî yüce olan * Ey velî, kendine gel, beni unutuyorsun * Sen ve Fethullâh-i Sûdânî * Sizden hiç biriniz rızâma kavuşamadı * Sâhil'deki Ahâmîd beni yurdumdan çıkardı * Kalenin başında ben ve kardeşlerim * İki sene ve on dört sene boyunca * Gözyaşlarım dökülür, tûfânımdır * İnsanlarımı ve kardeşlerimi sürdüler * Ey Muhammed, zamanımın şeyhi * Ey Arûsum, ey beni hakikate erdiren * Efendim ordularıyla bana geldi * Ve ricâli Guryân'a yerleşti * Abdülcelîl ve Ebû Ca'fer bana geldiler * Ve

Ebû Acîle, beni terkeden * Bana dediler; 'Ey fülânımız' * Haydi yürü vatanımıza' * Ve ed-Dahle ve el-Kayravân ricâli * Hepsi mekânıma geldiler * Bana geldiklerinde yardımlarını sundular * Sırrımı ve bürhânımı ızhâr eder şekilde * Bana dediler; 'Yürü ey Feytûrî * En-Nûrî ricâli arasında feyizlen' * Efendim Muhammed seninledir * Ey Endelûsî rızkımı ayır * Cümle efendilerim bana yardım ettiler * Ehl-i garb da yanıma geldiler * Aybım, beldemin sâlihlerinedir * Miftâh ve Şeyh el-Iyâdî * Ve ricâli vâdinin ortasına yerleştiler * Ebû Rukıyye, ey muârızım * Hemmâm ki, onu dostlarım mahvetti * Maksadıma ve murâdıma nâil oldum * Onların makamlarıyla bağlarım çözülür * Kötülüklerim benden arınır * Cümle evlatlarımı muhâfaza edin * Kim benim hizbime ve evrâdıma dâhil olursa * Bütün işlerinde hâcetini görürüz * Ve defim çalmaya devam eder * Zikir, şiirlerimle hayat bulur * Yâ Rabbi, efendilerimi yanımda topla * Efendim Muhammed, bize nazar eyle * Ümmetim geliyor ve gidiyor bizimle."

"Nefeslere hayat veren Allah'ın ismiyle başlarım * Beni yaratan ve inşâ eden Rabbimin ismiyle * Kıyassız olarak bana bereket, sır ve bürhânımı veren * En hoş kâselerden içiren * Bunlar Sultânımın atıyyeleridir * Nefislerin en hayırlısı efendim Nebî hürmetine * Ondan kâinata ışıklar saçıldı * Ve divânda bir libâs giydim * Ona gözlerimle bakmadım * Ebû Re's ile beraber aktâb geldiler * Ve eş-Şâzelî ve el-Ceylânî * Efendim İbn Arûs ve onunla beraber cümle kardeşlerim * Tunus ve er-Rasâs ricâli * Ve İbn Halef ve el-Kayravânî * Beni rahatlattılar ve bütün ye's gitti * Zamanım benim için i'tidâl buldu * Ben bu gün temelde temerküz ettim * Ben zâhir bir kutubum, insanlar arasında * Cinlerle beraber insanların hâkimi * Ben vesveseciler için bir cezâyım * Ben şeytanımın dizginiyim * Nefislerin en hayırlısı üzerine salavât getirin * Muhammed Tâhâ el-Adnânî'ye."

"Kelâmımı işit ve aklına yerleştir * Onun hakkında derecelere nâil olursun * Ben, senin baban faal süvâri * Abdüsselâm'ım ki, kendisine seslendiler * Onlar ki, sözlerimde bana tâbi oldular * Ve ahvâl-i sûfiyeye tâbi oldular * Ona zülâl kâselerinden içiririz * Ve vallâhi o bize yakınlâştı * Ricâl arasında feyz alır * Mevlândan taleb et ki, nâil olasın * O, mahall-i atıyyedir * Ben kahramanlar

arasında bir kahramanım * Ed-Der'ıyye'nin çocuğu ve meşhûrum
* Muhammed ismi benim indimde söylendi * Efendim Rukıyye
üzerinde müsemma olarak * Senin suallerinle sözlerin beni şaşırttı
* Tarîkati al ve takip et * El-Helis'i el-Mahâl ile beraber terket *
Senin küçüklüğünde onun üzerinde müsemma idi * Senin
mürebbin benim, terbiyeci ve dellâl * Seni bütün eziyetlere karşı
himâye ederiz * Allah sana bütün ahvâli kolaylaştırsın *
Rukıyyenin efendisi Nebî hürmetine * Bütün kemâlâtın sahibine
salavât getirin * Külliyyen tüm yıldızların adedince."

"Ey ehlullâh, gelişiniz uzadı * Ey ehl-i muhabbet ve kemâl *
Yardım etmiyorsunuz, size şikâyet ediyorum * Başımдан
geçenleri, ey ricâl * Sizin üzerinizdeki ricâlarım ve utancım arttı *
Kilitleri bana açmadınız * Enbiyâ hürmetine, size sesleniyorum *
Benim için hâli takviye edin * Sıkıntılara karşı sizden yardım
dileriz * Fakîriniz sizlere mensûbdur * Dağlarda şaşkın olarak
dönüp durdum * Beni kendinize yakın dost edinin * Bana ilm-i
visâli verin * Bize gelmenizi ve bize şevk vermenizi dileriz *
Rezâlet sahiplerine gereken cevabı verin * Ben her şeyimi sizlere
sundum * Bağlarımı ve zincirlerimi çözün * Şaşkınum ve ben
sizlerden ümid ediyorum * Nereye gideceğimi bilmiyorum * Kalb
sizlere müşâktır * Allah için visâle erdirin * Sizlere nidâ edeni
zorlayın * Şu gidişata bir bakın * Görüş ve tedbîr size aittir * Sizden
ayrı kalmak yüzünden gözyaşlarım akmakta * Darlık anında bir iş,
sizinle kolaylaşır * Sizinle ahvâl salâha erer * Size bağlanan salâh
bulur * Onu karanlıklardan kurtarırsınız * Fâcir olan sizi
anlayamaz * Sizden suâl edildiğinde hâzır bulunun * Mevlâm
Rabbim size atâ buyursun * Sizin deryânız safî zülâldir * Sır ve
tasarruf sizindir * Ey ehlullâh, ey ehl-i hâl * Üzerinize rahmet
yağsın * O zor günde şefeâte ulaşın."

"Yâ Rabbi, yâ Ma'bûd * Sâhib-i envâr Muhammed hürmetine
* Altında toplanılan sancığın sahibi hürmetine * Nûrların kaynağı,
ümmetin efendisi hürmetine * Bütün hasetçileri kahret * Bizleri
Nârın dehşetli harâretinden kurtar * Bizleri maksûdumuza ulaştır *
Ey Allah'ım, ey her şeyden daha yüce * Nebiyy-i Dâvud hürmetine
* On sahabe-i ebrâr hürmetine * Şeyh İbn Mes'ûd hürmetine *
Evliyây-ı ahyâr efendilerimiz hürmetine * Onlar ki cömertlik

kaynağıdır * Onlara kötülük yapan hakîr olur * Avcılar misâli cesurdurlar * Zân ve binyâr (bazı çalgı aletleri) çalarlar * Onlar ûd çalarlar * Ey Şeyh, ey Mahmûd * Sen ve Ebu'l-Esrâr bana elinizi uzatmaz mısınız * Talmûd ile toplandılar * Maziden kalan kılıçlarla * Kor ve barutla * Şu kelb-i fâcir için * Ona şişler verdiler * Üç parçaya ayrılması için * Nûrlar kaynağı Muhammed'e salavât getirin."

"Ben Şeyh el-Esmerim ki, sırrım zâhirdir * Bana bu sırları Ebû'l-Esrâr içirdi * Ben Arûsî'yim ki, ummânım taşmakta * Yazıklar olsun dalgalarda boğulanlara * Onlar ki, muârazada bulunarak hasârete düşerler * Onların büyüklerini kırarız, onlarda cebbâr kalmaz * Basîretleri bağlandığı için, bozgunculuk yaptılar * İblîs onları fena halde kandırdı * Bana Rabb-i Kâdir'im atâda bulundu * Sarhoşluk kadehinden içtim * Ceddîm bana Kevser'den içirdi * İçtim ve cebbâra da verdim * Ben şerîfîm, neslim zâhirdir * Ceddîm seyyid-i ebrâr (iyi kulların efendisi) Nebî'dir * Ben ki, esir alındım * Küffârın beldelerinde zulme uğradım * Ben, işte o hâzır zamanın gavsıyım * Karada ve denizlerde nâibim * Evliyâ bana geldiler meded umarak * Sahrâ ehlinden ve fukarâdan * Onlarla beraber Abdülkâdir geldi * Sırta ve envâra nazar ederek * Bana dedi; Ey gavs, ey şükreden * Rabbim sana esrârı verdi * Öyle ki, senin hizbine fahirle dâhil oldu * Hayırlı insanlardan sayılarak * Onun yanında zâhir bir berk gibi hâzır oluruz * Mahşer günü ona seslenip geliriz * Bana Rabb-i Kâdir'im atâda bulundu * Cennet'te ve Cehennem'de hükmederiz * Ey hâzır olan, salâtı ziyâde kıl * Nûrlar mahzeni Nebî üzerine."

"Ey bana yol gösteren efendim, ey sâlihlerin atası * Kavlime kulak ver ey Hallâc'ın evlâdı * Yükseldi ümid kaynağı, ey Kutub yükseldi ehlullâh * Bak, aklını başına alarak, bak bana Allah için * Beni yurdumdan sürülmüş, memleketimi terketmiş görürsün * Beni beldelerimden tardedilmiş görürsün * Beraberinde Asyûd'un geldiği ed-Dûkâlî nerede * Benim halimi görürler ve bana acırlar * Ey divân çavuşu, ey heybet efendisi * Acîb bir şarâbdan bana bir kâse ver * Senin hayrına ey sultân, senin hakkında konuştum * Sen aklımdasın ve ben huzûr içindeyim * Sen aklımdasın sabah akşam

* Halime acı ve ne olduğunu öğren * Ed-Dûkâlî ve bütün ahâlisi

müdâhele etti * Bütün yakınlarım seyyâh oldular * Benim için nice gayretler oldu ve ben devam ettim * Atlar ile sığındım; onun feryat ettiğini görmedik * Hangi durum devam eder ey Cennet insanları * Fettâh olan Allah'dan başka yanımda kimse yok * Beni şu arzıyla rızıklandırır, Ondan gayrı atâda bulunan kimse yok * Şânı yüce olan Allah'ın eşi-ortağı yoktur * Nidâ edene icabet eder, benim fer-yadımı işitir * Rabb-i Âlî, Melik-i Fettâh * Eşyânın üzerine yükseldik ve Onunla sahîh olarak mülâkî olduk * Ve bunu insanlara güler yüzle bildirdik * Ey ehl-i bekâ, sizler Suyûd ricâlisiniz * Beni yüceltin ki, biz de sizi yüceltelim ve maksûd tamam olsun * Aşkımız kuvvetlensin ve Ma'budumuz bize şefkat etsin * Rabb-i Âlî, Melik-i Fettâh."

"Ey Acemî, nidâmı işit, zihnim şaşkın * Beni inkâr ettiler, kuvvet toplayarak üzerime geldiler. Gözyaşlarım damla damla dökülmekte * Ümüdüm uzadı ve ben hastayım; Sen ki ahyârın (hayırlı insanların) tabîbisin * Allah için bana tabîb ol, benim şifâm dâima gizlidir * Ey şehir ve zaviyeler ehli, içinizde nazar sahibi yok * Gaddâr insanları yok etme meziyetini izhâr eden de yok * Hüzünlerime ortak olup, bana devâ olacak, benden kederleri izâle edecek de * Yâ Rabbi, bu yolu bize kolaylaştır, tâ ki yuvamıza dönelim * Sâhil'den cümle düşmanlarımız bize musallat oldu ve biz onları yurdumuza sokmadık * Allah bize güç verdi ve onları utanacak bir hale düşürdü * Hemmâm dostlarımı inkâr edendir, bunda bir eşi yoktur * Ve Mübârek görüşüme tâbi oldu, bu yüzden onlar kızarıp kaldılar * Câni, hileci ve fâcir insanlar sardı her yanımızı * Onlar üzerimize geldiler ve ben onlardan çaresiz bir şekilde ayrıldım * Kederli, mahzûn ve sabırla imtihan edilerek * Allah'dan afvını ve her türlü sıkımdan kurtarmasını isteriz * İlim, velâyet ve tarîkat-ı ebrârı kazandım * Ben hâzır zamanın şeyhiyim ve Âhmed Ebu'l-Esrâr benimledir * Seyyidü'l-Hâşimîyyi'l-Muhtâr (Hâşimî ve seçilmiş efendimiz) üzerine salavât getirin."

"Hayaller içinde şaşkınum, ümidler azaldı ve ben nidâ ederim * Ensâra (yardım eli uzatanlara) yalvarırım yardım etmeleri ve bağlarımı çözmeleri için * Şarkdan garba kadar ehlullah-ı ahyâr * Yanıma gelip hâzır oldular; onlara hâlimizi anlatıp, murâdımıza nâil oluruz * Yuvamıza döner, kirlerimizi ve inadımızı yok ederiz *

Ezkârımızı kalbimizin tâ derinliklerinden şevkle söyleriz * Göz pınarlarımızdan damlalar dökülür, yanaklarımıza doğru süzülür * Dikkat et ey inkarcı, vâdimin dalgaları sana vurur * Bizim şeyhimiz Cezzâr'dır ki, o beldemizde zâhir bir kutubdur * Ahmed Ebu'l-Esrâr meşhûr Arûsîdir ey efendiler * Hesab gününde şeffimiz Muhtâr'a salavât getirin."

"Ey fukarâ, Allah için söyleyin, sizi aldatan nedir? * Allah'ın ahdine ihânet ettiniz, ey ihvân * Sizi hesaba çekecek Rabb-ı Kerîm'dir ki, sizi O yarattı * İçinizde gizli ve açık ne varsa O bilir * Şeytana yardım ettiniz, çünkü o sizi aldatı * Sevgisi fettân olan dünyaya bağlandınız * Düşmana tabi oldunuz, çünkü o sizin körlüğünüzü artırdı * Şayet Hazret-i Rahmân'ı inkar etmişseniz * Müfsid sizi attığı çukurda boğulmuş görür * Ondan uzaklaş, ondan sana güven yok * Allah'ın ahdini bozdunuz, size yazıklar olsun * İman üzereyken mürted olanlar misâli * Önünüzdeki hesap gününü düşünün * Hiç bir ziyâ bulunmayan karanlık kabri düşünün * Herkesin vâveylâ ile birbirine nidâ edeceği günde size kim yardım edecek? * Mizânda sizin hasenâtınız yoktur * Ve Hazret, sizin kavuşma yeriniz değildir * Sizler büyük yalancılar ve düzenbazlarsınız * Sizler hevânıza kapılıp isyân ettiniz * İtaat rikat-i kalb gerektirir * Dünyaya ittiba ederek, şekâvetinizi beyân ettiniz * Ben gözlerimle hâlâ sizleri görmekteyim * İnkârınızı ve hasâretinizi ortaya koydunuz * Ben ki sizlere istediğiniz şekilde yardım ettim * Canlarımdan yetmiş bin fakîrim ile * Makâmda sizinle beraber benim yanımda karar kıldılar * Hazrete başlayıp, akabinde tayarân ettiler * Dünyaya ittibâ ettiniz, ziyânınız zayi oldu * Ey fukarâ, bu yolda emân yoktur * Allah'a ittiba ederseniz, size devâ olurum * Hazretimde süvariler misâli dönersiniz * Allah'dan isteyin, umulur ki size cevap verir * Sizleri affeder, zira O Azîmüşşân'dır (şânı yücedir) * Mu'tâd olduğu gibi vatanınıza dönersiniz * Kalbiniz ziyâlanır, hâliniz müzeyyen olur * Hazrete geliniz, orada yolunuzu gözleyen var * Cümle ihvân (kardeşler) ile dönersiniz * Sizi aldatan vesvesecileri bertaraf edin * Şu düzenbaz, fitneci kelbi * Salavât getirin, size şefaat edecek olana * Cehennem ateşinden kurtaracak kavuşma gününde."

"Her alimin bir ticâreti vardır * Ve her tâcirin bir müşterisi *

İlm-i zâhir hakkında ey Mısır ehli * Abdüsselâm bakın ne diyor *
İlm-i bâtın onun sadrını parçaladı * Ki bunu ona Rabb-i İlâh verdi *
Ben sizin bahrinizim (denizinizim) ki, O'nun cânibinden gelen*
Benim bahrime sizler dalamazsınız * Ceddî Muhammed, onun
fukarâsını selamlar * Resûlullah sallallâhu aleyh * Bir feytûrî ki,
ona Rabbim yardım etti * Şeyh ed-Dûkâlî onu selâmete ulaştırdı *
Sâbikan kavli geçtiği gibi * Onun hakkında câhil olan bir velî
görmedim * Et-Târ onun hakkında bir şey söylemez * Sizi yerle bir
edeceğiz ey Mısır ehli * Hevâdan elinde bir şey kalmadı * Şeyhim
ed-Dûkâlî'nin sadrı menbâdır * Bütün ilimlerde onunla konuşur *
Şeyh ez-Zerrûk, Mısır'ın efendisi * Kerâmetleri güneş gibi onun
üzerindedir * Abdülkâdir'in şerefi sarsılmaz * Nice kerâmetler
ondan sâdır oldu * Ey Ebu'l-Hasan, ey şeyh-i fukarâ * Eş-Şâzelî ki
bizi ondan menfeatlendirir * Burnû'daki Ebû Re's, ey fukarâ *
Ceddî Süleyman ki, bahrinde sâkindir * Mürsâ'da onun mekânı
hâlâ bâkidir * Bilâd-ı kefereden el-Kassar'ı getirdim * Ve Zeyneb
orada ona yardım eder * Görüşüm onun hakkında muhayyer kaldı
* Bir bineğe bindi ve yola revân oldu * Mısır'a gitti ve onun
hakkında sordu * Ehl-i Mısır ona dediler * Abdüsselâm, vakit
onundur * Bir bineğe bindi, onun haberini tashîh ederek geldi *
Haberin sahîh olduğunu onlara bildirdi * Maiyyetimize dâhil oldu
ve hazrette kendinden geçti * Üzerinde nurlar parıldadı * Salavât
getirin beşerin iftîhârı üzerine * Muhammed sallalâhu aleyhe."

"Ey efendim Şâzî, nazar et, ey bilâdımın (beldelerimin) salâhu
* Ey efendim Münzür, sana mâzûr bir ziyâretçi geldi * Ben Şeyh
el-Esmer'im ki, Bağdad efendisi bana yardım etti * Ey onun
komşusu olan ehl-i kabir ve ehl-i türbe * Ey Rabbim, el-Vâdî'deki
efendimizin bereketini hapimize lutfet * Kur'an hürmetine; Ve el-
Merginânî sır ve bürhândır * Efendim ed-Dennân, sen evrâdımın
şeyhisin * Ey efendim Hamûde, ey tutuşmuş meş'alem efendim *
Ey bilâdımın şeyhi, ey gavsiyet sâhibi. Ben sana seslenmekteyim *
Ey efendim Sâlim, ey hazret ve ilimler efendisi * Sırlarınla
şaşkınum, göz yaşlarım dökülür yanaklarıma * Efendim
Abdülvehhâb es-Sânî iki oluk arasında * Beni ağlatanı sevin,
çünkü o benim direğim ve murâdımdır * Bu sevgi içimde
yerleşmiştir * Halâsımı düşünürüm, nasıl yapayım ey efendilerim
* Kafrâ'da bana geldi ve ben seslenirim; Ey Dûkâlî * Bana ve

richalime yardım et, ben beldeme dönüyorum * Bana olanlar oldu, ona zâlimler nazar etti ey efendim * Bir yol dileriz, sen davulunla işaret ver * Ceddîm İmrân ki, benim indimde divânı kurdu * Kalbim muhayyer, sen evlâdım üzerinde çok harîssin * Ey efendim, senden yardım dileyene elini uzat * Yola revân oldum, bütün kötülükleri benden uzak tut."

"Allah-u Kerîm'in ismiyle başladım * Nebî'yi medhimde salavât getirdim * Ehl-i Harem ve Ehl-i Beyt ile * Ümmetin Şefîi, gözlerin nûru * Ey Ebû Saîd hâzır ol * Ey verâ' sahibi, ey İbn Abdülberr * Ey efendim bak * Vatanlarından sürülen kullara * Ey Ebû Saîd sana yöneldim * Ey Rabbânî, ey tatlı yüzlü * El-Hâşimî (Hz. Muhammed) ve Beyt (Kâbe) hürmetine * Bağlarımı çözün, olukları açın * Ben sana dâhilim * Hâlin daraldığı bir vakitte sana yöneldim * Kalp sana düşkündür * Senin sırrını dileriz ey velî, bizi mutmain kıl * Ben sana dâhilim * Gece ve gündüz sana seslenip, nidâ ederiz * Süheyl (bir yıldız) misâli bizi ziyâlandır * Benden dertleri ve fîtneleri uzaklaştır * Beni maksûda ulaştır * Beni Şeyhe ve talebelerine götür * Sizler arslanlar misâlisiniz * Sizden yardım dileyen, kolaylıkla nâil olur * Efendilerle biraraya mı gelelim * El-Kellâî bizim şeyhimizdir * Onun evlatları çok güvenilirdir * Abdülkâdir, meydanın süvarisi * Şeyhin, insanların en hayırlısı * El-Endelûsî insanlar arasında meşhûr * Mısır ve Fas ricâliyle * Dâima önde gelenler orada ziyâret ederler * Ona çok uzaklardan gelirler * Bütün kabilelerden ve beldelerden * Ona evrâd sunarlar * O, şeyh-i mürebbî, meşhûr ve sultândır."

"Ey efendim Mişşâd, haydi Dineverî * Destek ol ey Saddâd, nûrumu kuvvetlendir * Benim kavlimi destekle, efendiler arasında * Her bir velî gelip, benimle görüştü * Davulumun sesi bütün beldelerden duyulması için * Fas'tan Bağdat'a kadar karada ve denizlerde * Kaftan Kafa kadar efendiler bana yardım ettiler * El-Ahkâf ricâli âdetleriyle geldiler * Bütün efendiler sûruma dâhil oldular * Sarsılmaz sûruma girdiler ve hepsi ona ilticâ ettiler * Bütün sultanlar benim raiyyetim oldu * Bütün sakaleynler (cinlere ve insanlara hükmedenler) onun önündedir * Bütün beldeler el-Feytûrî'nin mülkü oldu * Şu anda yetmişbeş bin kişi bana itaat etti * Cevâd'ın izniyle. Sultanlar toplandılar * Apaçık sır sahibi

olduğunu bilmeyenler * İşte onlar, fesâdçılar ve hile ehli insanlardır * Adem'den bana kadar gavslar ve kutublar vardır * Mebrûr'un izniyle, yakınlarıma delâlet ederim * Ayaklarım cumhûr üzerindedir, bütün nâiblere hükmederiz * Aktâba ve evtâde (insanlar arasında direk misâli manevî yeri olanlar) neşrolunacağı gün için * Hallâk'ın izniyle hükmüme girdiler * Onları şevk ile tutuşturdum ve ilmime müştâk oldular * İlmim isnâd ile mervî (rivâyet edilmiş) ve me'sûr'dur (seleften mirâs kalmıştır) * Adem'den bu yana her velî sûrdadır arzdaki * Enlemesine ve boylamasına ve her meşhûr velî * Hükmüm onlar üzerinde farzdır * El-Cevrî'nin feyziyle onlara meded elini uzattım * Tevrât'ı tefsir ettim ve kezâ İncil'i * Ayetlere nazar ettim ve nüzûlünü rivâyet ettim * Yedi rivâyet ve on tafsîl ile * Karayla birlikte deniz sadece benim hükmümdedir * Şerle beraber hayır benim indimde toplanmıştır * Hatta Haşir gününde, erlerime şefaat edilir * Mîâd'daki (vaadedilen Cennet'e) en yüce kasırlarıma gireriz * A'lây-ı İlliyyîn'deki makamlara, evlatlarımla * Yakınımızda Hasan ve Hüseyin meskûndurlar * Pazartesi gecesi buluşmamız gerçekleşir * Aktâb, evtâd, iki evlâd ve dostlarımla * Ceddım aleyhisselâm bana haber verdi * Gonca gülümün İslâm üzere öleceğini * Biz indimizde onu esyâd-ı kirâmdan (en kerîm efendilerden) sayarız * Ve nûr lambaları olan ehl-i isnâddan * Her kim tarikatime niyet ve akîde ile dahil olursa * Benim dilimle şu kasîdeleri okur * İşte o benim dostumdur ve mes'ud günlerde * Ona murâdı olan şarâbdan veririz * Her kim evrâdımı inanarak ve sürûr ile okursa * İşte o benim evladımdır ki, sûra dâhildir * Nusret kaynağı olan Allah'ın inâyetiyle benim orduma dâhil olur * Bize taarruzda bulunan bütün hasetçilere karşı * Ben zümrüt ve yakût deniziyim * Bana muhâlif olan karanlıklar içinde kalır * Şerler içinde azâba düçâr olur, azâmeti kaybolur * Bana muhâlefet eden ahde ihânet etmiş ve yoldan çıkmıştır * Benden ona bir fayda olmaz ve onun varacağı yer Nâr'dır (Cehennem'dir) * Benim kal'amdand tardedilir ve dünyada hakir düşer * Dertler, şerler ve fakr u zarûret içinde kalırlar * Her kim benim virdimi değiştirir ve ahdime ihânet ederse * Ve ordumdan ayrılırsa, tardedilmiş ve reddedilmiştir * O ahdime ihânet eden, yahûdilerden sayılır * Yevm-i mîâdda (ahiret gününde) da benden uzak kalır * Doğruyu

150 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

bulup tevbe eden ise, hizbime dâhil olur * Rabbim hazrette ona bir sıkıntı göstermez * Onu nûruyla aydınlatır Zühre yıldızı (Hz. Peygamber)*Tâhir-i Mutahhar sallallâhü aleyh*Ben Şeyh el-Esmer'im ki, müridimi himâye ederim*Fukarâya şiirler söylerim ey İbnü'd-Dîneverî."

HAZRET-İ PİR'İN MEKTUPLARINDAN (*)

Mesâcid şerifeye (ibâdet yerlerine) ihtiram olunmak ve kudsiyetlerine muvafık olmayan ahval ve ef 'alden muhafaza olunmak lâzımdır. Ezcümle mesâcid şerife de oturarak (cemaate faydası olmayan) boş lâkırdılara dalmak hasenatı mahveden bir şerdir. (Mabedin kudsiyetine hürmetsizlik. Ve ibadette bulunanların huzurlarını muhildir)..

Ey kardeşler, cevami şerifede itikâfe niyet ederek oturunuz. Zikr ve fikir ile meşgul olunuz.

Ramazan şerif gecelerini tamamen ihyaya çalışınız ki feyizlerine nail olasınız.

Mesâcid şerifede bulunanların me'cur olmaları şu şartlardır:

Hariçte konuşulması mübah olan sözleri bile terk ederek (tam bir sükûnet içinde) ta'zim üzere (ve Hakka müteveccih olarak) bulunmak.

Ey kardeşler, komşularınıza, kölelerinize (emriniz ve eliniz altındakilere) ve ihvanınıza ve bütün arkadaşlarınıza iyilik ve güzel muamele edin.

Peygamber efendimiz hazretlerine karşı ve onun varisi olan müşidlerinize karşı kâffeî ahvalde edebe riayet edin. Aksi halde

(*) Ömer Fevzi Mardin'in (Hakikat) isimli kitabından iktibas edilmiştir.

feyiz bulamazsınız.

İlim tahsil etmek; (farzı-ayn) ile (farzı-kifâye)ye ayrılmaktadır.

Farzı ayn olan ilim:

(Farzı ayn) olan ilim; insanın dinî mükellefiyetlerini yani ferdî ve ictimâî, İlâhî ve insanî vazifelerini, içtimaî nizam ve intizamî, muâşeret terbiye ve ahlâkını öğreten ve onu te'min eden ilimdir. Ve bu bilgiler; umumî ve zarurîdir.

Farzı ayn olan bu ilim; esasda üç kısma ayrılır.

1— Birincisi: Tevhid (birlik) ilimdir ki bunun için Allah'ın zatı ve sıfatı bilinecek ve Cenabı Hakkın Peygamber vasıtasıyla haber verdiği itikad esasları öğrenilecektir.

2— İkincisi: Bunun için dinin içtimaî nizam esasları ve bu nizama ait birlik ve beraberlik hükümleri, birliğin karşılıklı vazife ve mes'uliyetleri, tesanüd ve taavün mükellefleri öğrenilecek ve muamelâtın tashihine Hak ve adalet üzere ceryanına medar olacak mesaili şer'iyeye vukûf peyda edilecektir.

3— Üçüncüsü: İnsanları Allah'a yaklaştıran ve insanı insanlara faydalı ve şerik kılan ilimdir ki "İlâhî hakikatleri", "insanî hakikatleri" ve "ahlâki hakikatleri" ihtiva eder. Ve ilimde "tasavvuf ve ahlâk" faslını vücûde getirir.

Farzı kifaye olan ilim ise; ümmetin Din ve dünyaca selâmet ve saadetlerine yarayan faydalı her türlü ilimlerdir.

Fıkıh (ahkâm) ilminde ve tasavvuf ilminde derin ve geniş bilgi edinmek müstahabdır.

(Hak ve adaleti, içtimaî nizamı temin eden ve buna ait meseleleri halleden ilme fıkıh ilmi derler.)

Bunlara muhalif ve muzir bilgiler ve falcılığa müteallik ihtisaslara memnu'dur.

Üstadım Şeyh Ebû Muhammed Abdülvahid Derkâlî

(Rahmetullahü aleyh) fıkıh kitapları ve tasavvuf mütalâasını gece ibadet kıyamına tercih ederdi ve Fıkıh ehli kimsenin fıkıh dersi almasını Kur'an kıraatına müreccih sayardı. Zira ibadetin menfaati insanın kendi nefesine mahsustur. Halbuki şeriat ilimlerinin faidesi bütün insanlara netice itibarı ile faidelidir. "Çünkü insanlar ancak Hak ve adalet bilgileri ve ölçüleri ile selâmet ve emniyet içinde yaşayacaklar" derdi.

Bir de ey kardeşlerim, size yukarıda söylediğim haram ilimlere (Simya) ve (Künûz) (fal), (cidal) ve (taklîb klûb) (sihir) ve (azâim)e dair olan bilcümle batıl âmeleri de idhal etmenizi hatırlatırım. Allah yolunda yürüyen kimseler batıl ve haram işlerle iştigal asla lâıyk değildir.

İlim tahsilinde kendilerine uyacağınız ulemâyı salah erbabından ve dindar kimselerden intihap ediniz. Her âlimi arkasında yürünür sanmayınız. (İnsanı yoldan çıkaracak sapıkları da vardır.) Dünyaya kendini kaptırmış âlimler ilimleriyle âmil (hür) olamazlar.

İlim semerelerinin en güzidesi; Cenabı Hakk'a karşı ihlâs ve ubûdiyeti ve herkesin insanlık hukukuna riayeti sağlayanlardır.

Hakikat yolunda yürüyen fikir ve kanaat erleri; cahillerin tenkit, muaheze ve müdahalelerinden müteessir olmazlar. Gafillerin medih veya zemmini müsavi sayarlar.

İlme talip olan kimse; zahiri gibi batınını da tehlikeli arızalardan temizlemeğe ihtimam ve dikkat etmeli, bilhassa, hırs, kibir, tamah ve bilginlik iddiasından içtinap etmelidir.

Ahireti düşünerek ilim tahsiline itina edenlere Cenabı Hak dünyada da sıkıntı çekirtmez, bu; emri kat'idir. Ancak ilim ile beraber iyi niyet, salâh ve takvâ şartlarına riayet etmelisiniz.

Zühd:

Size zühd yoluna salık olmanızı da tavsiye ederim. Zühdün hakikati; dünyaya şahsî emel ve ihtiraslardan çekilmekten ibarettir. Zühd; arpa ekmeği yemek, aba giymek ile tamam olmaz.

(Allah sırrını takdis buyursun), Cüneyd Bağdadî

154 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

buyurmuşlardır ki: "Zühdün şartı âzamı; dünya taleplerinden kalbin hâlî (temizlenmiş) olmasıdır."

Sünneti seniyyei peygamberîye muvafık olan dünyevî genişlikler; zühde mani değildir. Teehül etmek ve evlâd ve ayâlin nafakalarını genişletmek gibi arzular; bu meyanıdır.

Yüksek nasihatlerin en müessirlerinden biri de eslâf büyüklerinden bir zatın şu kelâmlarıdır: "Dört şeye müptelâ olan kimselere taaccüp ederim ki nasıl olurda devâsı olan dört çareye derhal müracaat ederek derdlerini tedâviye müsâraaf etmezler?"

1—Gam ve hüznüğe giriftar olan mü'min niçin (la İlâhe illâ ente) demeye başlamaz?

Bu duaya devam eden hazreti Yunus aleyhisselâm maksadına ermiştir. Cenabı Hak duasını kabul ve kendisini gamdan halâs ettiğini tebşir buyurmuştur.

2— Bir korkuya giriftar olan mütevekkil kul niçin (Hasbinallah ve nimel vekil) diye arzı münacat etmiyor?

Halbuki bu suretle dergâhına tazarru eyleyen ashabı güzün haklarında Allah kendilerinin kurtarıldıklarını beyan buyurmaktadır.

3— Düşmanların hiylesinden korkan kimse, niçin: (Efvaz emri illallah) (İşimi Allah'a havale ettim) demiyor?

Halbuki Cenabı Hak bu suretle, Allah'ına işini tevfiz (havale) eden bir mü'mini vikâye buyurduğunu Kur'an—ı Kerim'de ilân buyurmaktadır.

4— Cenneti ve ebedî hayatın nimetlerini isteyen uyanık bir insan; nasıl olur da bu nimetlere nail olmak için dünya nimetlerine şükür saadetinde: (Maşallah la kuvvete illâ billâh) demeye diline dolamaz?

Halbuki bu kelâmı şerifin akabinde Allah tebşiratını ilâve buyurmaktadır.

Din; Cenabı Hakk'ın bize ziyafeti olup cümlemiz davetliler hükmündeyiz. Gayet uzun bir sefer için dünyadan yiyip içeceğimizi almalyız daimi rahat ve huzur; yarın, Allah civarında müyesser olacaktır.

Emevî halifelerinden Süleyman bin Abdullah'ın ulemâdan (Rahmetullahi aleyh) Ebu Hazim hazretleriyle ceryan eden bir muhaverelerini kayd ve tezgâre sayan buluyorum.

Süleyman — Ya Ebu Hazim, biz niçin ölümü kerih görürüz?

Ebu Hazim — Çünkü siz dünyanızı mamur, ahiretinizi harap etmektesiniz. Mamureden harabeye intikal bittabi istenmez.

S— Allah huzuruna çıkış ne suretle olur?

H— İyilik işlemiş kullar için gurbetten vatana dönüş gibi, ailesine, dostlarına kavuşan garip gibi, sevinçle, iştiyakla vuku bulacaktır.

Fenalık işleyenler için ise; efendisinden kaçıp da zincire vurularak getirilen esir gelişi gibi, büyük korku ve heyecanla olacaktır.

S— Âmellerin hangisi efdal'dir?

H— Farzları ifa haramdan içtinap.

S— Hangi dua en makbuldür?

H— Âciz bir mazlumun kendisine yardım edip hukukunu gözetene duası.

S— Hangi sadaka efdal'dir?

H— Eziyet vermeyerek, minnet yüklemiyerek ve nafakadan ayrılarak verilen sadaka.

S— Hangi söz adalet esasında kıymeti çoktur?

H— Korku salan müstebide karşı söylenen hak ve doğru söz.

S— İnsanlar için en akıllı olmak nedir?

H— Mevlâsına muti olmak ve insanları Allah'a itaate

sevketmektir.

S— En ziyana uğramış kimdir?

H— Kendi ahiretini başkasının dünyasına feda edendir.

S— Bana mûciz bir nasihat ver.

H— Rabbini daima öv. Emrettiği yerden uzaklaşma, nehy ettiği yerde görünme.

Netice:

Bu sözlerden müteessir olan Abdülmelik zade ağladı, hazır olanlar; Ebu Hazime; Emiri niye ağlattın dediler. Ebu Hazim de: ben sorduğu suallere cevap vermekten gayrı bir şey yapmadım. Cenabı Hakk'm ulemadan böyle (hak ve hakikat üzerine) hareket etmelerine dair ahdaldığını bilemez misiniz? buyurdu. Ve sonra evine gönderilen atıyyeyi (hediyeyi) de kabul etmedi.

Cenabı Hak kullarını ikaz için şayanı ibret rüyalar gösterir.

Ey kardeşlerim, tereddütsüz bilmelisiniz ki Mü'minlerin ruhları cesedden ayrıldıktan sonra da sevgililerinin ahvaline dair haberleri olur. Hususen dünyada aralarında münasebet ve yakınlık olanların ahvaline daha ziyade vakıf olurlar. Bu faraziyyeye binaen kabirleri ziyaret meşru addolunmuştur. Ve hayır istihsali, beliyye del'i hususunda ahiretteki ruhlarından şefaât istemek iyi semereler vermektedir.

Zira kâmil insan ruhlarının bedenlerine ve bedenleri bulunan mübarek topraklara alâkaları vardır. Türbeleri ziyaret olunup kendilerine teveccüh olundukta ziyaret edenin ruhu ziyaret edilenin ruhuna mülâkî olur. Ve meramını ifade etmiş olur.

Huşû

Huşû'a riayet; her şeyde çok mühimdir. Çünkü ibadet; hakikatte Allah'ın kapısına teveccühden ibarettir. İnsanın hüviyeti zatiyesinden ibaret bulunan kalbi; dünyevî fena emellere dalmış iken Cenabı Hakk'a karşı ibadet nümâyişinde bulunması kadar

şayanı takbih bir hal olamaz.

Namaz kolaylıkları:

Salâtn kasır ve cem'i meşru olan halde (namazın kısaltılıp birleştirilmesi caiz olduğu zamanda) ruhsat ile âmil olmaktan çekinmeyiniz. (Verilen müşadeye göre öyle yapmaktan çekinmeyiniz). Çünkü Cenabı Hak azimetle emretmeği sevdiği kadar; ruhsat ve tahfîfin de mer'i tutulmasını sever.

Hazar halinde evradınıza devamda gevşeklik göstermeyin. Sefer halinde noksan kalan vazifelerinizi hazar haline geçince kaza ediniz. Kazası mümkün olmayan kısmından dolayı muâheze olunmazsınız. Zira Cenabı Hak sefer ve hastalık gibi ahvali lutuf ve merhamet ile tahfife vesile kılmıştır.

Allah'ın zikrine her zaman ihtimam ediniz.

Haset ile gıl ve gışdan kalbinizi temizleyerek batini tahârete ve hadesden tâhir bulunmağa dikkat ediniz. Zira Hâdisi şerifde varid olduğu üzere Cenabı Hak Musa aleyhisselâma hitaben: (sana bir müsibet isabet ettiği vakit eğer gayri tahir bulunuyorsan nefsini levn et) buyurmuştur. Bundan anlaşılıyor ki namaz ve gusül abdesleri nihayetsiz fezaili ile beraber afetlerden de koruyucudur.

Beytullah:

Muhakkak bil ki Cenabı Hak senin batınında bir beyt (ma'bed) binâ buyurarak Hazreti İbrahim gibi aklını, hazreti İsmail gibi ilmini onun etrafını tavaf edecek melekler için temiz tutmağa memur etmiştir.

Bu manaya göre insan aklı ve bilgisi ile kendi içindeki Beytullahın (kalbin) temizliğini temin etmezse hazreti İbrahim ve İsmail'e değil şeytana niyabet etmiş olur. (Ve kalb meleklerin ziyaretgâhi değil şeytanların dolaştığı yer olur. Zira orada Hak mekân tutmuş olmaz orada ancak zulmet bulunur) ilimleri ile amel etmiş âlimler hep bu zümreye dahildir. Bu ifadeniz ile (Beni arzını ve selâmını alıp sığdıramadı. Fakat mü'min kulunun kalbi alabildi ve sığdırdı.) Meâlindeki Hadîsi kudsî sırrı müsteban olur.

158 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

Hakikî bir Mevlâ kulu; o uyanık insandır ki gerek zahiri ve gerek batını hiç bir garazla değil, mahaza Allah hukukuna riayet için kulluk vazife ve hizmetleriyle meşgul olur. Bu ise her zaman da kemal yüzünden Allah'ın (Gavs)ına (irşade mânen memur, hass kuluna), bilcümle mahlûkata vasıtai imdat olan zatı şerife müyesser olur. İşte mü'min kul; bu zattan ibarettir ki kalbi; Rahmanın arşı ve Sadrı; (lahût) un kürsisi olur. O halde arz ve semayı tamamen ihâta etmiş olması şüphesizdir.

Bu kelâmı buraya dere fikrimizde yoktu. Fakat senin istediklerindeki samimiyetin sebep oldu.

(Bu hitab; Sidi Saiid bin Abdülhamid Salih hazretlerinedir. Fıkra; ona yazılan mektubdandır.)

Bundan sonra şu halisâne nasihatlerim size gönderildi ki bununla insan nefsinin islahına medar olan imanda sıhhat hasil ve (Farzı ayın)lar tamamen malûm olsun.

İslâm dini:

İslâm dininin mebnâsı malûmunuz olan erkânı hamse (beş temel)dir. Bunlann tekemmülü de bu şeylere birleşmekle olur ki, bu suretle aslı vazifelerimiz tamamı on şeye balığ olur:

- 1— Şahadet ve risalet ki; millet
- 2— Salat ki; fitrat
- 3— Zekât ki; taharet
- 4— Oruç ki; Cünnet (kalkan)
- 5— Hac ki; şeriat
- 6— Cihad ki; mürüvvet
- 7— Emri mârûf (iyiliğin yürürlüğü) ki; kuvvet
- 8— Nehiy anil münker (fenalıklardan sakındırmak) ki; izzet
- 9— (İltizamı cemaat) ki; ülfet

10— İlim talebi ki; cemal ve zinettir.

İslâm şeriatı:

İslâm şeriatı dört kaide üzerinedir.

1— Söz söyleyenin doğruluğu

2— Emaneti kabul edenin ona riayeti

3— Muahede akdedenin ahdine vefası

4— Hata edenin nedameti.

Nıfak:

Nıfakın alâmeti dördtür:

1— Yalan

2— Ahde riayetsizlik

3— Emanete hıyanet

4— Harpdeki düşmanlıkta şer 'i hududu tecavüz (yani umumi manâda insanlık hududunu aşmak).

Diyanet:

Dindarlık beş şeyle sıhhat bulur:

1— Akıl

2— İlim

3— Hilim

4— Sıdık (samimiyet)

5— Yakîn (hakikate vukuf)

Beş şeyle de fasid olur:

1— Ahmaklık

2— Cehalet

3— Hırs

160 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

4—Tamah

5—Yalan

Kalbin farzları:

Şurası da malûm olsun ki kalbin üç farzı vardır. Bunlar üç harama mukabildir:

1— İman ve itikaddır ki mukabili küfürdür.

2— İtikad ve sünnettir ki mukabili bid'at (muhalif, kötü itiyadlar)dır.

3— Allah'a itaat niyetidir ki mukabili mâsiyete azimdir.

İyilik:

Salih ameller (iyilik işleri) dört azaya taallük eder:

1— Kalbin farzı ki = niyet

2— Aklın farzı ki = yakın (hikmet ve hakikate yakınlık)

3— Lisanın farzı ki = sıdık (doğruluk)

4— Uzuvlann farzı ki = itaat vesairedir.

İman:

İmanın aksamı yedidir.

1— Allah'a imân:

Cenabı Hakk'a, meleklerine, kitaplarına, Peygamberlerine, ahiret gününe, ölümden sonra (hayat ve muhasebeye), kabir sualine, sırât ve mîzân'a, Cennet ve Cehenneme vesair ahiret ahvaline inanmaktır.

2— Allah için imân:

İbadette ve bilcümle insanlara hizmetlerde,, bütün iyilik işlerinde Allah'ın nzası maksud olmak, her şeyi Allah için yapmış olmaktır.

3— Ubûdiyet imânı:

Kulun Süleyman aleyhisselâmın mülküne dahi malik olsa kendinde varlık ve benlik hissetmesi (kendini Allah'dan müstağni görmemesi) kulluk şanına halel getirmemesidir.

4—Hususiyet imânı:

Bu o imandır ki; Cenabı Hak kâinatı yarattığı vakit insan ruhlarına hidayet nuru ile tecelli buyurmuştur. Ruhlar; Allah'ın bu inayetine karşı üç sınıfa ayrıldılar.

A— Bu nurdan tam nasiplerini alacak tabakada bulunanlar (ki bu yüksek tabakadaki ruhlar; enbiyâ, evliyâ, şühedâ ve salihîn ruhlarıdır.)

B— Hidayet nurunu tam istiğrak derecesinde alamıyanlar (ki bunlar; buldukları tabakanın letafeti o derece mazhariyeti müsait bulunmamış olanlardır.) Bu tabakadan olanlar o mü'minlerdir ki dünyaya geldiklerinde istikamet ve sadakatten inhirafdan hâlî olmazlar.

C— Hidayet nurundan büsbütün nasibsiz kalanlar ki hilkatleri, fitratleri müsaid olmıyanlardır.) Allah'ı inkâr eden kâfirler, yola girmiyen münafıklar bunlardandır.

5—Kabrateyn imânı:

Bunların da imanı şundan ibarettir:

Allah; hazreti Âdem'i yarattığı zaman sağ canibine bir (Kabzai Rahman) tealluk etti ki andan Suadâ ervahı zahir oldu.

Gayet nûranî (latif) olan mezkûr ruhlar hakkında: "Bunları Cennet için yaratırım. Cümlesi Cennet ehli âmelleriyle iştigâl edeceklerdir" buyurdu. Sonra Hazreti Âdem'in sol canibine bir (Kabzai Rahman) taalluk etti ki, bundan da şekâvet ehli ruhlar zuhur etti ve zulmânî olan bunlar hakkında da: (Şunları Cehennem için yarattım. Kâffesi cehennemliklerin âmelleri ile meşgul olacaklardır) buyurdu.

6—Kadere imân-hayır ve şer, kâfei umûru beşer kaderi İlâhi ile olduğuna inanmaktır. Ve bunu kimsenin değiştiremeyeceğini bilmektir.

7— Nasih ve mensuh'a imân Cenabı Hakk'ın zamana göre insanların hâl ve mesâlihi iktiralarna riayet ederek bazı âmel ahkâmını nesih (ilga) buyurdıklarını (ya af lüzumu kalmayan hükümleri veya âmelî, hayata göre yenilenmesi icabeden hükümleri mükellefiyetten kaldırdığını) tasdik etmekten ibarettir.

(Her kim kendini bildi ancak o Rabbini bildi) düstûru şerifi üzere nefsinin bilen kimse Rabbini bilmiş olur. Yani:

A— Nefsin tam bir âciz ve yoksulluğu bilinmekle Allah'ın kudret, varlık ve kemali bilinmiş olur.

B— Nefsin ubudiyeti katıyyesi bilinmekle Allah'ın mutlak Rubûbiyyeti bilinmiş olur.

C— Nefsin yoktan varlığı ve her hususata ihtiyaç ve iftıkârı bilinmekle Allah'ın ezeliyyeti ve zengin varlığı bilinmiş olur ki bu suretle mukayeselere (fikir ve nazır istidlâli) tesmiye olunur.

Bazı âlimler; "Onlara de ki; Arz ve Semavattaki şeylere nazar ediniz .(Yani Allah'ın varlığını bu şeylerden istidlâl ediniz) meâlindeki âyeti kerimede farz olan bu nazarın vacip mükellefiyetlerin ilk evvel olduğuna zahip olmuşlardır. Fakat Cumhûrun reyine göre ve icâbatın ilk evveli Marifetullah (bütün evsafıle Allah'ı tanıyıp bilmesi)dir. Çünkü Zattan maksud budur. Nazar, maksada vusûl için tutulan yoldaki vesileler kabilindendir. Her san'atın bir sânia iftıkârı tabii olmakla Allah'ın san'at eserleri (ile dolu ve andan itibaren bu âlemler) Allah'ın varlığına ve bilcümle kemalâtına vazıh birer şehadettir.

İman ve İslâm:

İman ve İslâm arasında şu yüzden farklar vardır: İman; asıldır. İslâm; ferî'dir. İman; ziyade ve noksan kabul etmez. İslâm (Allah'a teslimiyet ve itaatın ve bilnetice) a'mâli salihanın (iyilik işlerinin) çoğalıp azalması ile artar veya eksilir.

İman; batın işi olup (kalbin âmeli)dir. İslâm; zahirde fiile tahakkuk ettirilecek işler olup a'mâli cevahir (azuvlann görüldüğü işler)dir. İslâm; mürekkep olup kabili taksimdir.

(İmânı kâmil) de; (kavil-söz), (amel-iş), (niyet) ve (sünnete

uygunluk) şarttır.

İman bunlardan halî olursa iman; bid'at (sünnete uygunsuz) olacağından sözle işten arî olur. Böyle imanı zayıf addolunur.

İslâm:

İslâm üç kısma taksim olunur:

1— Bedene taalluk eden ki: (Şehadet), (ikrar), (oruç), (namaz) gibi.

2— Mal ve servete taalluk eden ki; (zekat) ve (sadaka fitır-Ramazan sonu verilen sadaka) gibi.

3— Zaman ve mekâna taalluk eden ki; o da (hacc'ı şerif)dir.

İhsan:

Malûm olsun ki iman ve islâm kadar mühim bir büyük vazifemiz daha vardır ki buna ihsan (iyilik) tabir olunmuş ve hadisi şeriflerde (Cenabı Hakk'ı görür gibi ibadet etmek) ile tefsir olunmuştur.

(Sahih-i Müslim)in (bu isimdeki hadis kitabının) baş tarafında ve Cebrail aleyhisselâmın hadisi unvanile meşhur olan hadisi şerifede: "İhsan ile" Rabbine öyle ihsan etmelisin ki sanki Allah'ı görüyorsun. Eğer böyle ibadet etmezsen Allah'ın seni görmekte olduğunu (bari) mülahazadan hali olma" buyurulmuştur.

Usulleri:

Bunun da sabır ve sükûn, rıza ve tevekkülden ibaret dört usûlü vardır:

imanın hakikati = tasdik

İmanın yeri = kalp

İmanın tahsil yolu = istidlâl

İmanın kemal şartı = takvâ ve mü'minlere muhabbet ve muavenetten ibarettir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruluyor.

"Vahdaniyetine (birliğe) iman ettiğiniz Allah'ın emrine

164 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

muhalefetten ittika edip sakınınız."

Hadis-i şerifde de şöyle buyuruluyor:

"Kendi nefesine arzu ettiği hayrı mü'min kardeşine arzu etmeyen kimse imanda hakiki mertebeye eremez."

İslâmın hakikati:

İslâmın hakikati; ahkâmı İlâhiyeye inkiyad ve teba'iyetdir. Ve onun yeri nurlu (bütün insanları alâka ile benimseyecek) göğsüdür, (kalbidir). Onun için Kur'an-ı Kerim'de (göğsü islâm için açılan kimse Rabbi tarafından nûr üzerindedir) âyeti varid olmuştur.

Hususi yol:

Bu; ilim ehline müracaat olub Kurân-ı Kerim'de " zikir ehline sorunuz..." buyurulmuştur.

Kemâl şartı:

Bu; ezâdan el çekmekten (kimseye eziyet etmez olmaktan) ibarettir. "Müslim o kimsedir ki müslimler onun elinden ve dilinden selâmet bulurlar" hadisi şerifi buna delildir.

İmdi:

(İman sıfatı; aslı itibarile (islam)dan daha tamam ise de (kemal) vasfına nazaren yekdeğerinden ayrılmazlar.

(İman); kulun sıfatı olmak itibarile mahlûk ise de Allah'ın ezeldeki nasib ve tevfikine istinadı cihetile bazen (müctehid) imamlar ademi mahlûkiyetine zahib olmuşlardır. Bazı âlimler de diyorlar ki (melâikenin imânı) ziyade ve noksanı ve (Enbiya imanı); yalnız noksanı kabul etmez. (Mü'min imanı) ise taât ile ziyadeleşir ve ma'siyet ile azalır.

Bu mes'eledede maksud olan şey; imânın aslı olmayıp kemalidir. İmanda kemal vasfıdır.

Kelime-i tevhid:

Kelime-i tevhidin müncî ve müfid olması için; (ilim), (yakin), (ihtiyar), (ihlâs), (devam), (iftikar) ve (gına) tahtında itikad

lâzımdır.

Marifeti tevhid:

Dört kısma inkisam eden Sıfâtı İlâhiyyeyi bilmekle tamam olur: (Zatiye), (ma'neviye), (fiiliye), (selbiyye).

Sıfâtı zatiyye:

(Vahdaniyet), (vücut), (kıdem), (bakâ), (kıyamı bizzat), (mu-halefet lil havadis) dir.

Sıfâtı maneviye:

(İlim), (kudret), (iradet), (hayat), (kelâm), (semi), (basar), (idrak-i cemi'î melmusât) ki bu da mukaddese ile kaim olup künhü ve hakikati bilinmeyen bir sıfâtı İlâhiyedir. (Mezhebi cumhure göre bu sıfat; ilimde dahildir).

Sıfâtı fiiliye:

(Tekvin), (Terzîk), (rahmet), (gazab), (ihyâ), (imate) gibi ef'ali ilâhiyedir.

Sıfâtı selbiye:

Şerik ve şebihden, (ortak ve benzerden) veled ve validen, (evlâd ve ebeveyinden) vesair noksanlardan Allah'ın münezzehe (kusursuz) olmasıdır, (leyse kemislihi şey —Ona benzer bir şey yoktur) emrinde buyurulduğu gibi.

Usuli tevhid:

Tevhid usülü dörttür. (İsim), (zat), (sıfat), (fiil).

İsim = ki (Allahu la İlâhe illâ Hû el Hayy-ül-kayyûm) de olduğu gibi.

Zât = ki (Kul Hüvallahu ahad) da olduğu gibidir.

Sıfat = ki (Leyse kemislihi şey ve Huvessemîü-l-basîr) Âyeti kerimesinde buyurulduğu gibidir.

Fiil = ki: (O her gün bir şeyin dedir) Âyeti kerimesinde buyurulduğu gibidir.

166 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

Tevhid:

Tevhidin; Zahiri (isim), batni (imân), hakikati; (Takvâ)dır ki mü'minin itibarı ve iyiliği ve fenalıklardan vikayesi demektir.

Üstadımın bana her vakit tavsiye buyurdıkları veçhile size ehli sünnet akayidini muhafazayı ve Allah zikrine mülâzemeti, salâvat ve selâma muvâzabatı tavsiye ederim. Çünkü; (Sülûk ilellah da) Mi'rac; bunlardan ibarettir. (Yani insanın ruhunu Allah'ın huzuruna yükseltecek ve bunun husuli için Allah'ın iltifatını mü'mine celb ve tevcih ederek güzel vesilelerin başlıcaları bunlardır.)

(Salâvatı şerife); Cenabı Hak'tan tekrimi hâs ve tezyidi ihtisas, Melâikei kiramdan dua ve istiğfar, mü'minlerden de (Allah'a takarrub) manasındadır.

Selâm = da; temin ve Tahiyeye ile tefsir olunur.

Cenabı Hakk'a hamdüsenâ ve şükür ve duada da:

Hamd = Gerek nimetleri, gerek sair envarı kemalâtı alelittlak en güzel vasıfda senâ ve ta'zimdir.

Şükür = ise her nimeti; ma halak (mahlûkat) lehinde kullanma demektir ki her ibaret bunda dahildir.

Bizim Cenabı Hakk'a olan hamdımız Hâdisden kadîmedir. Allah'ın zatı sübhânîsine vâkı olan hamdı İlâhisi kadîmden kadîmedir. Kezalık bizim has kullara hamdımız; Hâdisden Hâdisedir. Allah'ın Enbiya ve Melaikeye dair olan senâsı kadîmden hâdisedir.

Her akıl ve baliğ için Cenabı Hak hakkında vacibcâiz ve lâzım olan şeyleri bilmek, kezalık Enbiya haklarında dahi bu veçhile itikad etmek lâzımdır ki mü'min, muhakkik olsun. Ve Din babında; basiret üzere bulunsun.

Çünkü:

Ma'rifetullah'a cezm ve yakın suretiyle olmak; emri vacibdir. Taklid üzere olursa zâil olmasından korkulur. Binaenaleyh imanın

mümkün mertebe delâile istinadı icabeder.

Herkes için:

Herkes için bilinmesi lâzım gelen (sıfatı İlâhiye) yirmidir: İlk altısına; (sıfatı selbiyye) ve mütebakisine (sıfatı subutiye) denir. Şöyle ki:

1 incisi: (vücut)dur ki; cemi masnuat, âlemde kâim bütün zerrat: buna şahadet etmektedir.

2 ve 3 üncüsü: (Kıdem) ve (bakâ)dır ki delilleri (evvel olan odur. Ahir olan odur. Zahir olan odur. Batın olan odur) âyeti kerimesidir. Ve zıddı hudûs ve fenâ olup şanı Barîde muhaldir.

4 üncüsü: (Muhâlefet lil havâdis) yani şebih ve nazîri olmamaktır ki zıddı olan mümasilet; (leyse kemislihi şey) nassı âlîsile batıldır.

5 incisi: (Kıyam bizzât)dır ki; zıddı mahalli mahsusa iftikar olduğundan muhaldir. Delili (Feinnallahe ganiyyün anil âlemin) âyeti kerimesidir.

6 incisi: (Vahdaniyet)tir ki delili; (Kul Hüvallahu ahad) surei şerifesidir. İşte bu sıfatlara (sıfatı selbiyye) denir.

Şimdi görülecek olanlara da (sıfatı subutiyye) denir.

7 incisi: (Kudret)dir ki bir delili, ve Hüve alâ küllü şey'in kâdir) âyeti kerimesidir.

8 incisi: (İradet)tir ki bir delili: (İnnemâ emruhû izâ erâde şey'en) âyeti kerimesidir.

9 uncusu: (İlim)dir ki delili: (Ve Hüve biküllü şey'in alîm) âyeti kerimesidir.

10 uncusu: (Hayat)dır ki; (Hüvel Hay) âyeti delilidir.

11 ve 12 incisi: (Semi) ve (basar)dır ki: (ve hüvessemîul basîr) âyeti kerimesi delilidir.

13 üncüsü: (kelâm)dır ki (ve kelimeullahu Mûsa) delilidir.

Bu sıfatı celilenin her biri zikrolunan (edillei nakliye) ve

168 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

husûsu kat'îyye ile sahip olduğu gibi (edillei akliye) ile de isbat olunur. Zira herbirinin zıddı şanı Ulûhiyet için muhaldir.

Sıfatı maneviye:

Bundan sonra zikrolunacak olan yedi sıfat; sıfatı sübutiyenin levazımı olup (sıfatı maneviye) tesmiye olunur. Onlar da şunlardır:

(Kâdir), (Mürîd), (Âlim), (Hay), (Semi), (Basîr), (Mütekellim) sıfatlarıdır.

Sıfatı Subhaniyyenin cümlesi (kelime-i tevhid) de münderiştir. Çünkü (lâ ilâhe illâllah)ın manâsı; (Cemi mâsivâdan (her şeyden) müstagni ve her şey kendisine müftakir olan İlâh ancak Allah'tır) demektir. Bu esasa binaen zatı Ulûhiyeti mukaddesenin her kemal ile muttasif olması; her noksandan münezzehe olmasını iktiza ettirir. Tâdad olanın sıfatı İlâhiyye ise hep kemalât kabilinde olmakla zıddları da noksan makulesi şeylerdir ki bunlardan münezzehe ve mukaddestir. (Muhammedin resullullah) cümlesi de Enbiya haklarında vacip olan şu sıfatlarla; tebliğ, sıdık, ismet ve emanet gibi yüksek vasıflar ile onların ittisafına ve bunların zıddı olan ketim ve kizb, Fısk ve hıyanet gibi şeylerden beraetlerine delâlet etmektedir. Çünkü risalet mezkûr evsaf ile vücut bulur. Kur'an-ı Kerim'in hükmünce Cenabı Hak kendi canibinden rizası dairesinde ifayı risalet edecek zevatı bilip onları ıstıfa buyurmuştur (onları musaffâ hale getirmek üzere yetiştirmişve o vasıflarla techiz etmiştir.)

Sıfatı İlâhiyenin taalluk itibarile temeyyüzleri âyetteki vecih üzere dir:

(Hayat) sıfatının bir şeye taallûku yoktur..

(Kudret) ile (iradet); yalnız mümkünata,

(semi) ve (basar); cemii mevcudata,

(İlim) ve (kelâm); vacip, mümkün ve müstahilin her birine taalluk ederler.

Bu son iki sıfatın taalluku sair sıfatlardan ziyadedir.

(Kudret) ile (irade) nin taallukatı ile (semi) ve (basar)ın

taallukatı beyninde (umumi) ve (hususî) vecihleri vardır.

Zira mümkinatı mevcûdeye taallukda işbu sıfatı celilenin iştiraki olup (kudret) ile (irade)nin fazla olarak mümkinatı ma'düme, (semi) ile (basar)ın zat sıfatı Sübhaniyyeye taalluku vardır.

(Kudret) ile (irade)nin taallukatı; mümkinâta hass olmak emri zarûrîdir. Çünkü vacibi ezeli olmaklık; kudret ve iradeye müteallik olmadığı gibi (müstahil) de kabili vücut olmadığına mebni olanlara da müteallik olamaz.

Taalluk: bir eseri icap edecek nisbet demektir. Meselâ kudretin taalluku; halk ve icad da, iradenin taalluku; tahsisdedir. (Kelâm)ın taalluku da dalâlet hususunda tesir etmektedir.

(Kelâm) sıfatı ezeliyyesi; nefsinde hurûf ve esvattan arî olup taalluk etmesi ile emir ve nehyi ve ihbarı muhtevi Arabî ve Sıryanî ve sair lisanlara müteallik bir takım elfaz ve hurûf hadis olmaktadır ki bunlara da mahaza Cenabı Hakk'ın (kelâm) sıfatı ile vücut bulmalarına mebni (kelâmullah) denmiştir.

Emanet:

Emanet; Enbiyanın emin olmalarına Burhanı akli şundan ibarettir ki, eğer onların biri ahkâmı tebliğ hususunda hıyanet etmiş olsa, haram veya mekruh olan filin tâata inkılâbı lâzım gelir.

Sadaka:

Enbiyanın sadık olmalarına burhan ise eğer her şeyde haşâ kendilerini kâzip farz olursa hiçbir haberlerine itimad olunmamak ve binaenaleyh kendileri tebliğ ehli olmamak lâzımgelmesidir.

Agrâzı beşeriyenin bürhanı cevâzı da hastalık ve ölüm gibi hallerin onlarda da müşahede edilmesidir.

Ey kardeşler, tashihi itikad ile beraber zikir ve duayı teksir etmek ve İlâhî yolumuzun büyük önderi (Allah sırrı âzizini takdis buyursun) Ebül Hasen-i Şazili hazretlerinin tavsiyeleri veçhile ed'iyeyi me'sureyi her duaya takdim ve tercih edip bid'ad'li duaları da terk ediniz. Duanın adap ve erkân ve şeriatine uymıyan ve

170 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

istenmeyecek şeyleri, söylenmeyecek sözleri ihtiva eden dualardan vazgeçiniz.)

Besmelei şerife ve salâvatı şerifeden sonra:

"Malûm ola ki, her tavsiyeye takdim olunmağa şayan olan; takvâya dair tavsiyei Rabbâniye dirki Kur'an-ı Kerim'le cümlemize tebliğ buyurulmuştur. İşte kâffeî müminin hakkında ben de bu tavsiyei celileyi yeniliyorum. Zira dinin temeli bu olduğu gibi dünya ve ahirette selâmet ve saadet getirecek olan da budur. (Takovâ yani fenalıklardan ve iyiliği esirgemekten sakınmaktır.)

Din; takvâ ile kaimdir. (Ve takvâ dahi ancak dinde Allah'ın bildirdiği müeyyidelerle devam edebilir.)

Takovânın mertebeleri vardır:

1 incisi: (Farzı lâzım) mertebesidir ki maâsi ve muharremat'dan(ittika-sakınmak)dır.

2 incisi: (Ver'i hâciz) mertebesidir ki şüpheli şeylerden sakınmaktır.

3 üncüsü: (Zühdi bâliğ) mertebesidir ki fuzûlî mübaheselerden sakınmaktır. Bundan maksat mücerred kazayı şehvet (ve fenalık ile neticelenecek) şeyi terk etmektir. Eğer bu mertebenin iktizası kolaylıkla ve istekle yapılırsa ona: (Zühd) denir. Mücadele ve kerahetle yapılırsa (tezehhûd) tesmiye edilir.

Muttakî:

Muttakî o kimsedir ki ittikası; Allah için, yani Allah'ın rızası için veya ahiret sevab ve ikâbı mülâhazası ile olur. Fakat başka tama veya endişelerle olursa o kimse mürâî olur.

İlmi ledün:

Takovâ mertebesini hakkile ihraz eden zat: (Veraset ilmîne) ehliyet kazanır ki bu ilmi şerife; (İlmi Ledün) tesmiye olunur. Bu ilmi; kitap satırları ihtiva edemediği gibi, tedris suretile de tahsil mümkün değildir. Buna ancak Cenabı Hak Evliya kalplerine ifâze

ve inayet buyurur. Nitekim: (Vettekullâhe ve yüallimikullah-ve Allah'a ittikâ et ki Allah öğretsin.) Ayeti kerimesi bu müddaâmıza şahadet eder. Nefis ehli ve şehvanî hırslarla içi karışık ve bozuk olanlar; ilmin bu derecesini ihraz edemezler. (Bildiği ile amel edene Cenabı Hak; bilmediğini öğretir.) Mealindeki Hadisi şerif bunu müş'irdir. Kitabullah ve sünneti seniyyeden istifade edip şeriat ilmi ile âmil olan kimsenin ameli; her cihetle şer'i şerife mutabık olunca yani nefsinin şaibelerinden, yalan davalardan ârî ve tâkvaya hakkile mukarin olunca Ledün ilminden semere edinir. Bu amellerin tafsili bazı asarımızda yazılıdır.

(İlmi nafi) talebine haris olmanı sana tavsiye ederim. Gevşemiyerek, usanmıyarak gerek mutâlaa ve gerek müzâkere suretile ilimler tahsiline çalışmalısın.

Fakat fenalıkların tashih etmek, düzeltmek de gerektir. Bildiğin şeyle âmil olursan ve onu bilmeyenlere de bildirmeğe itina edersen; işte düzeldiğine, niyetini, fikrini doğrulttuğuna bundan alâ delil olamaz.

Tasavvuf kitapları:

Mütâlaa olunacak Dinî kitaplar içinde (Allah sırrı azizlerini takdis buyursun.) Sûfiye ulemasının mütedavil eserleri dahildir. Onları dahi kemali itina ile mütâlala etmeni tavsiye ederim. Nefisleri tehzibe ve kalpleri islâha mezkûr eserlerin büyük yardımı vardır. Hepsini mütâlaaya vaktin müsait olmazsa bunlar için de İmamı Gazalî hazretlerinin asarını mütâlaa ile iktifa edersen de olur. Çünkü o mübarek zatın bütün eserleri çok nafi ve çok güzel olduğu cümlemizce musaddaktır.

Bu gibi asarı mütâlâadan uzaklaşanlar hakikatlere gözlerini kapamış ve karanlıklarda kalmış olurlar.

Huzûru kalp:

Cemi ibadetinde kalp huzurundan ve bütün mevcudiyetinle huşû'dan ayrılma ki her tâatin semeresi bu sayede hasıl olmakta ve Allah'ın feyizleri, nuru insana bu halde gelmektedir.

Her halinde murakabe üzere ol ve Cenabı Hakk'ın ilhamını

172 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

kalbinde ara ve bekle. Kendin kendi nefesine vaiz ve müzekkir ol (hakikatleri icapları tezkâr edip nefesine bildir) hikmet ve güzel mevziler ile onu (nefsini) Allah yoluna davet et. Allah'a taat'daki sevap ve nimeti, yükselişleri büyük izzet ve rıf 'atı ona (nefsine) anlat. Ve ma'siyet irtikâplarındaki elim azabı da ihtar et. Zira nefsi emmâre (insanın nefsinin ilk hali) öyle bir tabiattadır ki gayet korkuya düşmeden veya büyük bir istifade onun gözü önüne konmadan hoşlanmadığı şeyi işlemez. Sevdiği şeyi bırakmaz. Onun bu tekâsül ve muhalefeti emri cibillidir.

Boş durma:

Bir lâhza, bir nefes boş durma, beyhude vakit kaybetme. Ahiretine yarayacak iyi şeyler ve iyilik işleri işle. Ve hem de (seni kendine ve başkalarına faydalı kılacak olan) maîşet (geçim) işleriyle meşgul ol.

Kalb:

Kalbini daima ıslâh üzere bulun. Kalp vücudda her varlığın hakimidir. Vücut uzuvlarının salâh veya fesadı kalbin salâh veya fesadına tabi'dir. İlimlerin en faydalısı olan Mârifetullah'ın zuhur ettiği yer; ve işlere hakim olan niyetlerin menbaı kalptir. Onun hak ile batılı ayırdedecek gözü, kulağı (hisleri, ölçüleri ve vasıtaları) vardır. Musaffâ bir kalp bu kabiliyetleri haizdir. Lâkin kalp; eğer batıl itikadlarla, mezzum temayüllerle alûde ve malûl ise onun esas temiz hisleri meydana çıkamaz. Bu halde ise şeytanî vesveselere uğrar. Ve nefsin zulmeti altında belirsiz kalır. Bundan dolayı kalp daima murakabe ve teftişe muhtaçtır.

Vücutdaki sair uzuvları Hakk'a muhalefetten vazgeçirecek ve onlann günün vazifelerine (ve temiz işlerine) sevkedecek olan kalptir.

İmdi kalp; nefsin arızalarından muhafaza edilmeyecek olursa; hal ve keyfiyeti değişmesi ve işinin bozulması melhuzdur.

Bu halde korkulacak ilk şey; Allah'a şerik koşmaktır ve o andan sonra en ziyade muzır olan şey; vacibattan birinin terki ve haram işlerden birinin itiyadı gibi mühim tahavvüller ve bozukluklardır.

Kalbin sıhhati:

Kalbin esas parlaklığı; (temizliği ve sıhhati) üç şeyle istidlâl olunur:

1 incisi: (Haşyetullah bil ayn) iledir ki, rüsvâ olmak, ceza görmek korkuları tesirinde olmayarak sırf Allah'ın nazarından çekinerek fenalıktan sakınmak.

2 incisi: Allah'ın nazarında makbul ve rızasına uygun harekâttan (her kimin nazarından düşecek olursa olsun) çekinmemek (Allah'ın nazarından, rızasından gayri nazarlara ve rızalara ehemmiyet vermemek.)

3 üncüsü: Dünyada âmme selâmetine, umumî nizama hâlel verecek, Allah'ın Din nizamını bozacak şeylerden maida hususat ve hadisâta karşı itidali kaybetmemek, kaza ve kadere rıza göstermek.

Yukarıda üç alâmetin zıdları da kalbin harabiyet ve zülmetine delilidir.

Havâtır:

İnsan kalbinin inkılâplarına çokluk sebep olan şey kalbin devam üzere sık sık havâtır'a maruz kalmasıdır.

Havâtır kalbiyenin; (Rabbanî), (Melekî), (nefsanî) ve (şeytanî) neveleri vardır. Bunları farketmek için dikkat lâzımdır. (Rabbanî) ve (Melekî) hatıralar; Allah zikri ile kuvvet bularak, (şeytanî) olanlar zaafa düşer. Nefsanî olanlar ise ölümü düşünmekle zail olur. İmamı Gazâlî hazretleri (Mınhac el Abibîn) nam eserinde buna dair tafsilât vermiştir.

Bazı kalplere, merdud, fena hatıralar istilâ suretiyle hücum eder. Hele itikadlara zarar verecek mahiyette olursa bu hücumun def 'i daha ziyade güçleşir. Bu gibi vesveselerden kurtulmanın yolu: Eğer vesvese vücudu bâri ve mahşerin hakikati gibi imân esaslarına taalluk ediyorsa bir taraftan onları unutmak üzere (başka şey düşünmeğe bakmalı bir taraftan da) Allah'a iltica ile ve Allah'ın zikirleri ile meşgul olmalıdır.

Eğer bu; hak ve batıl olmasında tereddüt olunacak mesailden ise ehli olan bilginlere müracaatla ıstibahı deffetmelidir.

Kalbin bu gibi havâtırı içinde ihtiyar haricinde vuku bulanları def için onları ikrah ve nefret ile karşılamak; tedbir olarak kâfi gelir. (Zira insan, elinde olmayan ve kendiliğinden zuhura gelen fena hadiselerle karşı his ve fikir muhalefeti izharından başka yapacak bir şeyi yoktur. Ve tabiidir ki bu gibi şeylerden mes'ul ve veballi değildir.)

Hıfzı lisan:

Hıfzı lisana itinayı da tavsiye ederim. Çünkü kalp istikameti, lisanın istikametine mütevakıftır. (Ayarsız; inzibatsız bir lisan türü fenalıklara sebep olur. Hikmetli ve istikametli bir lisan da fenalıkları bastırabilir ve iyiliklere yol ve safha açabilir.)

Lisan; zikir ve dua gibi, kıraat ve tilâvet gibi İlâhî münasebet esaslarımızda, (talim, vaız ve nasihat gibi İlâhî hizmetlerimizde ve mukaddes haklarımızı müdafaa gibi insanî ihtiyaçlarımızda) ne güzel işlere yarar. Lisani bu gibi faydalı ve yararlı işlerde kullanmak lâzımdır. Ve başıboş hareketten sakınmakta selâmet hasıldır. (Lisanın kullanılması gereken öyle işler vardır ki o mevzularda lisani kullanmak yalnız hak değil, kullanmamak büyük vebaldir. Âmme hukukunda hak ve hakikati söylemek sırasında ve mazlûmun hukukunu Allah için müdafaa icabında ve bir şahâdet talebinde olduğu gibi.)

İnsan uzuvlarında cereyan eden hareketlerin (lisanda zahir olan ifadelerin) insan kalbi üzerindeki tesiri muhakkaktır. Nitekim onların İlâhî münasebetlerimizdeki kullanılmış tarzları; kalplerimizde nasıl fenalığa vesile oluyorsa (ve insani hakları müdafaa hususundaki hizmeti; nasıl kalbinizi rahatlatıyorsa, bunlara muhalif, vicdan ve imâna muhalif hareketleri) hak ve hakikata aykırı işleri de kalbi kasvet ve zulmete ilka ve müteessir eder. Bu meyanda lisani ve kalbini Müslümanlara zarar verecek gıybet ve sui zan gibi muharramattan begayet sakınmanı tavsiye ederim.

Gıybeti itiyadeden kimse ile görüşme, aleyhinde söylenmiş bir

söz kulağına gelirse incinme, böyle bir hadise vukûunda kadir olabilirsen kendini müdafaa et, ona nasihat ver, yoksa sen de onun gıyabında onu çekiştirerek fenalığa uyma ve vaktini fena geçinme. Bu halde senin günahın iki misli büyümüş olur.

Kendini üstün tutma:

Kendini hiç kimsenin üstünde tutma, böyle bir durum içine gelirse def et. Allah'ın ezeldeki hükmü malûm değildir. (Ne olduğunu ne olacağını kestiremezsin.)

Aklı olan kimse kendi kusurlarını anlar ve bilir. Halbuki başkalarının kusurlarını ekseriyetle tahmin ile, zan ile bilmekteyiz. Bu cihetle arada büyük fark vardır. Yakînen malûm olmayan şeyler te'vil kabul eder. Ve te'vil kapısı gayet geniştir. İhvanından sadır olan hataları iyiye yor. Te 'vil ve yorumda hata edecek olursan bir şey kaybetmezsin. Fakat kendi hakkında te'vil kapısı açma. Zira atalete düşersin, düzelemezsin.

Hakikate uymayan haberler ve şaiyalara göre hükümler vermemeli. (Hüsnü zannı elden bırakmamalı) mü'minin halini mütalaada; salâha mani olan mazeretlerini de göz önünde tutmalı ve esasta salâha yer vermeğe bakılmalıdır.

Kur'an-ı Kerim'deki: (Hattâ ye'tikel yakîn —Tâ ki yakın ve kanaat verinceye kadar...). Âyeti kerimesi hükmünce mezkûr yakîn; Havâs hakkındadır. Bu yakîn ve ittila 'keyfiyeti, kalpten Melekûtu a'lâyâ kadar uzanır ve o âlemlerdeki kapılar; ehline (henüz dünyada iken) açılır. Bu hal; havâsdan olmayan insanlar için ancak ölüm halinde ve hitaba mazhar olarak vukuu mülâhaza ve tefsir olunur.

İlhamla hareket:

Rabbine istihâre etmedikçe (Rabbine danışmadıkça) bir işe azmetme. İstihâre için ya niyaz ve niyetle uykuya yatarak rüyada bir mâna ara ve yahud uyanık iken kalbini Allah'a tevcih ederek huzûr ile ilham gelmesini bekle.

176 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

Tevazû:

Tevazû'u kendine âdet et. Kimseye tekebbür etme. (Büyükleme) fakat tevazuu zillet nev'inden tefrik et. (Mağlûp olan tevazû; Allah içindir. İnsanın İlâhi şerefine, insanlık itibarı ve haysiyetine karşı yapılandır. Dünya menfaati için şuna buna karşı kendini hâkir ve zelil düşürmek değildir. Zillet haramdır. (Nitekim) kalbin kibirlenmemek şartile dünya ehline karşı müstagni bulun. İzzeti nefsinin (boyun eğ, Allah'tan başkasını arzı zillet caiz değildir.) O türlü (ezilmez derecede) büyült (Zira Allah'tan başkasına arzı iftikar caiz değildir. Ganî yalnız Allah'tır. Ondan gayrisine karşı müstagni kalmak kulluğun şerefi ve şanı icabıdır.)

Kardeşlik ve insanlık:

Bütün din kardeşlerine hayırhah ol. (Fakat) bütün beşer efradına (fiili eserleriyle şefkat göster.) Asarı şefkat ibrazını kimseden esirgeme.

İyilik işleyenlerin güzel hallerin devamına ve gaflet erbabının seyyiâtine setrile beraber ıslahı nefis etmelerine dua et. Ve ıslahlarına yardım et.

Ancak mütekebbir, mütahakkim geçiren kimselerin herhangi bir haline kendini benzetmekten (konuşmak, giyinmek, tavır, muamele, zihniyet vesaire gibi hallerine benzemekten) gayet sakın. Çünkü (Bir Hadisi şerifteki işarete göre) kendini bir kavme benzeten kimse, onların amalile âmîl olmasa da kendilerine katılmış olur. Hayırda da böyledir, şerde de!

Kifayet:

Dünya metaından nasîb olanla iktifâ; her hayrın başıdır. Kanaat ve feragat yolumuzun esas şartıdır.

Mahlûktan her nevi korkuyu, herhangi bir şey dilemeği kalbinden çıkar. (Yalnız Allah'tan kork, yalnız Allah'dan dile ve ne beklersen Allah'dan bekle) aksi hal; hakkı izhara mani olur. (Rahat, huzur bulamazsın. Endişe ve ye'sden kurtulamazsın.)

Yoksulluk korkusu çekme, rızkın için gam yeme ki Allah'a

karşı şüphe izhar etmiş olursun. Zira bu gam; ancak Allah'tan ve Allah'ın vaadinden ve kudretinden şüphe etmekten ileri gelir. Halbuki bir insan hakkında mukadder ne ise, ezelde ne yazılmış ise o olur... Bunda şüpheye bir zerre cevaz yoktur. Öyleki sa'yi beşerin buna karşı asla hükmü yoktur. Ve olamaz (zaten sa'iy de mukadder olan fiildir. Ve sa'iy'in derecesi ve semere miktarı da kaderle mukayyed ve mahduttur.)

Bahusus Allah ki kullarını temin için nzklarını bizzat üzerine almış ve bunun için Rubûbiyyetine kalem buyurmuştur. Bu teminatı îlâhiyeyi idrak eden akıl; ömrünün en aciz vakitlerini; kendi sa'yine tevdi buyurulmuş olan hukuku îlâhiyeyi muhafazaya sarfederek iki cihanda mes'ud olur. Böyle hareket etmeyenler, Allah hukukuna riayetsizlik edenler; bu ettiklerinden dolayı âcil ceza olarak (rızk endişe ve telâşi) belâsına uğrarlar.

Rıfk ve İhlâs:

Sana cemi ahvalde rıfk (iyi muaşeret) ve cemi efalde ihlâs dahi tavsiye ederim. Gönlünü Hak'dan ayıracak her şeyi terke, salih işler ifasına ve her hususta Allah'tan sakınmaya çalış.

"Ey mü'minler, farzları eda ile Rabbinizden sakının. Her nefis yarınki ahiret gününe takdim edeceği hayırlı amellerini düşünsün. (Hayır işleri ve iyilikler yapsın) ve haram işleri terk ile Allah'tan ittika edip sakınınız. Zira: Allah; işlediğiniz amelleri kâmilen bilir. Siz, Allah'ın vacip hukukunu unutmalarına mebni Allah'ın da kendilerine ahiret selâmetine yarayacak işleri unutturduğu kimseler gibi olmayın. Ki bunlar her fıskı irtikâp edenlerdir." Me'alindeki âyeti kerime mülâhaza edilmelidir.

Hâdisi Şerifde de şöyle buyurulmuştur:

"İki cihanda necata (selâmet ve saadete) bais üç şey vardır":

"Gizli ve aşikâr Allah haşyeti (Allah saygısı ve korkusu)".

"Gazap ve rıza halinde (halin her türlüşünde) adilâne söz."

"Fakr ile gınâ beyninde iktisad."

Şu üç şeyde ahirette âzabı muciptir:

178 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

"Nekeslik, cimrilik"

"Nefsin hava ve hevesine esâret"

"Kendini beğenmek ve benlikçi olmak."

(Allah cümlesinden razı olsun.) Hazreti Ebubekir; hazreti Ömer'e şöyle buyurmuşlardır:

"Ya Ömer, insanlara riyaset edeceğin vakit takvâdan ayrılma. Ve muhakkak bilki, Cenabı Hakk'ın işlenmesini emir buyurduğu öyle işler vardır ki o âmelleri gündüzün kabul etmez. Ve gündüze tahsis buyurduğu vazifeler vardır ki onların gece ifası makbul olmaz. Kıyamet gününde, mizân ve muhasebede hasenatı ağır gelecek olan kullar; âmelleri Hakk'a uygun gelenlerden ibarettir. O gün seyyiâtı ağır gelecek olanlar da (hak yerine) batılı terviç edenlerdir."

İmamı Ali hazretleri buyunmuşlardır ki: "Şu altı yüksek hasleti iltizam edenler; Cennet'i âlâya liyakat ve Cehennem ateşinden selâmet için yapılacak her şeyi yapmış olurlar.

Allah'ın Rubûbiyyetini bilip emrine itaat.

Şeytanın husumetini bilip tesvilâtına muhalefet.

Her hususta Hakk' a mütâbaat.

Her hususta batıldan mecânebet.

Dünyaya ait işlerde (nasibe) kanaat.

Ahret sermayesini çoğaltmaya gayret.

Ulemayı sâlifeden birine bir zat müracaat ederek ondan, Allah'a götürün yolu sordu.

Cevâben o da; "Allah'ı bileydin ona vuslat yolunu da bilirdin" dedi.

O zat: "Bilmediğim mâbuda ibadet edebilir miyim? dedi.

Alim: "O halde bildiğin Mevlâyâ nasıl isyân ediyorsun?"

kelâmı ile onu ilzam etti.

O zat diğer birine müracaatla Allah'ın huzura (Huzûr maallaha) bais olacak bir âmele delâlet etmesini" rica etti.

O da: "Mahlûkata gaflet gözü ile bakmamasını" tavsiye etti. Ve "çünkü bu gaflet kalbin zulmetine sebep olur" dedi.

Soran aczini söyleyince;

O zat; "bari kasvete bais olacak sözleri dinleme" ihtarında bulundu.

Soran; buna karşı da mazeret beyan edince:

"Öyle ise insanlarla muameleyi terk et" cevabını aldı.

Fakat karşılık olarak: "İnsanlar arasında buldukça bunun mümkün olmayacağını" söylemesi üzerine:

O da: "Hiç olmazsa kimseye gönül verme (kimseye esir olma. Hissinde, fikrinde hür ve müstakil kal)" buyurmuştur.

Boran bu hususta gayret edeceğini vadetmesi üzerine:

O zat da, sözüne şöyle nihayet vermiştir: "Kardeş, insana gafletle bakar ve gafillerle düşer kalkarsan onların hatalı sözlerini dinler, ve batıl işlerine girer isen mümkünmüdür ki kalbin Allah huzurunda daim olsun?"

(Allah rahmet buyursun) Muhammed bin Kaab demiştir ki:

Üç şeye itina eden kimse imânının kemâlini göstermiş olur:

Herhangi bir kimsenin dostluğu onu batıla sevketmez,

Herhangi bir şahsa hiddet ve gazabı; kendisini Hak'tan ayırmazsa,

Elindeki nüfuz ve kuvvetini başkalarının hukukuna tecavüzde kullanmazsa.

Tasavvuf hakkında:

İbrahim bin Havassî hazretleri ilmi tasavvufu şu iki kelimeye

180 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

hasretmiştir:

"Allah'ın kefaletinde bulunan rızkın için dert çekme."

"Çalışmana tevdi olunmuş iyilikleri zayı etme."

Diğeri:

Sehil bin Abdullah hazretleri de:

"(Sûfi) demek; kalbi kasavetten safî, (faziletle) mâlî yanında altun ve toprak müsavi cemi mâsivâdan (fani şeylere karşı zaaf, ihtiras ve eşyaya taalluktan) müstagnî kimse demektir" buyurmuştur.

Diğeri:

Ebu Süleyman-i Darâni hazretleri de:

"İnsan; günahı terk etmediği itiyad ettikçe ruhu melekût âleminde cevelân eder. İşıtlmemiş hikmetler ilham alarak neşreder. İnsanları tenvir eder" buyurmuştur.

Diğeri:

Cüney-i Bağdâdi hazretleri de buyurmuştur ki:

"Tasavvufu kıll ve kal ile değil dünyayı (ihtirasları) terkederek ve riyazet ederek (zaafa uğratan) meelufatı (iptilâ ve itiyadları) terk ederek ve güzel, iyi işlerle elde edebildik."

Diğeri:

Sırrı Kisti hazretleri de buyurmuştur ki "Rahat yaşamak âriflere hasdır. Dünya ehli daima mustarıptır. Âkil kimse, nefsinin teftişten halî kalmaz. Ahmak olan akibeti düşünmez."

Diğeri:

(Allah şefaatine nail buyursun) hazreti Seyyid Abdül Kadir Geylânî de şöyle buyurmuşlardır:

"Matlubun (kendinden istenen şeyin) kıymetini takdir eden; bezil eyleyeceği (vereceği) şey ne kadar değerli olursa olsun esirgemez. Allah ârifi; Allah'a karşı mahlûklara vücûd vermez.

Âmme hukukunu tesviye hususunda nefsine menfaat göstermez."

Diğeri:

(Allah şefaatine mazhar buyursun) Ebu Haseni Şâzili hazretleri de şöyle buyurmuşlardır:

"Sevgilimin (Allah'ın) bana tavsiyesi; sevâp (hayır) ümidi olmayan yere ayak atmamak, muaheze ihtimâli olan yerde bulunmamak. Hakk'a delâleti olmayanlarla sohbet etmemekten ibarettir."

Kezalik müşarülleyh hazretleri buyurmuşlardır ki:

(Hüsnühâl ve irfan zevki iddiasında bulunan kimse beş hasletten hâli değilse ya yalan söylüyor yahud meslûb'dır:

1) Tâati İlâhiyede tasannu, 2) Hakk'a isyan cür'eti, 3) Mahlûktan tama, 4) Allah ehline sui'zan, 5) Hukuku müslimine riayetsizlik.

Diğeri:

(Allah rahmet buyursun) İmamı Mazerî buyurmuştur ki; şu usûlleri bilmeyen müvehhid olamaz:

Arşı İlâhi Cennet örtüsüdür. Karargâh Rahman değil

Kürsü Rabbanî tecelligâh ölümdür. İstinadgâhı (Hay ve Kayyum) değil.

Ma'budu zülcelâlin arşı âzama istivâsı; cemii halâika galebe ve istilâsıdır.

Muhabbeti Subhaniye, rızayı âlisidir.

(Bazı hadis-i şerifede varid olan) dıhki Rabbanî; mağfireti İlâhiyesidir.

(Küllü şey'in hâlik illa vechuhu) gibi (nusûsu Kur'aniyede mezkûr) vechi paki; zatı mukaddesidir.

Yedullah; kudreti kahirei Samadaniyye.

Aynullah; şuhûdu Sübbânî demektir.

182 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

Müteşabbihatı mezkûreyi bu veçhile itikad etmeyen kimsenin âbidi sanem'den farkı yoktur.

Diğeri:

Şeyh Ahmed Zerruk hazretleri buyurmuşlardır ki:

Erkâni Turuk beşdir:

- 1) Gizlide ve aşıkârda takvâyî İlâhiyye.
- 2) Akvâl ve ef 'alde sünneti seniyyeye ittiba.
- 3) Cemi ahvâlde masivâ'ya ademi takayyüd.
- 4) Aza, çoğa rızai tam.
- 5) Her hal ve kârda Hakk'a teveccüh.

Elhamdü lillâhe Rabbil'âlemin. Ey talibi sadık, şu nasihatleri sana tahsis değil, belki nefsimle beraber bütün ihvânına ve hatta bu risaleye vakıf olacak kâffei müslimine ta'mim ederim, Mevlâyı müte'al cümlemizi muvaffak buyursun amin. Salâvatı şerife...

Seyyid Abdüsselâm el Esmere hazretleri; şakirdi Sidi Raşid bin Yahyaya (Rahmetullahi aleyke) yazdıkları bir mektupda şöyle buyuruyorlar:

Muhabbet

"Malûmun olsun ki Sûfiyyeye göre tasavvufun temeli (Muhabbeti İlâhiye)dir. Ve tasavvuf ehlinin muhabbette ilerlemek, Allah'a yaklaşımdan gayri maksadı yoktur. Tuttukları yol ve hal ve hareketleri; peygamber efendimizin sünneti seniyelerinden ibarettir.

Benden haline münasip ve (ünsü billah'i) (Allah ünsiyetini ve sevgisini) mucib nasihatler istediğine binaen sana şu yazılarımı gönderdim: İnşallah istifade eder ve beni hayır dua ile yadedersin.

Bilmelisiniz ki dinî nasihatlerin en mühimi ve menfaatlisi; Allah'ın bize ve bizden evvel geçen ümmetlere bildirip istediği (takvâ)dır. (Fenalıklardan ve iyilikleri esirgemekten sakınmak

mesleğidir.) (Takvâ)'nın teayyünü için (Marifetullah'ı—Allah hakkında bilgileri) tahsil etmek ve Allah'ın kitabına ve Peygamberimizin sünnetine uymak lâzımdır.

İmamı tashih:

Her şeyden evvel imamı tashih hususuna itina lâzımdır. (Tâ ki Allah hakkında kulun muhtaç olduğu bilgiler ve bu suretle Allah'ın bütün güzellikleri, bütün alâkaları, muamelesindeki âdetleri ve yakınlıklarının, muhabbetinin, merhametinin, inâyetinin hudutsuzluğu ve her muamelesinin güzelliği meydana çıksın ve insan Allah'ı bütün ruhu ile sevip ona sarılsın, güvensin ve Allah'ın istediklerine uymaya tam bir gayret göstersin.) Şeyh Ebu'lhasen el Eş'arî mezhebine muvafık olan, (Sunûsiyye) akayidini hulâsa ederek aşağıya topluyorum:

Hüküm:

Bir şeyi nefiy veya isbattan ibaret olan hüküm; (şer'i), (adli) ve (akli) namlarıyla üçe ayrılır.

Şer'i hüküm:

Talep ederek veya ibâhe ederek (mübah kılarak) veya vazı tarikile (yürürlüğe koyarak) Allah'ın mükellefler ef 'aline taalluk eden; hitabıdır.

Talep, şer'i hükümde: (icap), (nedep) ve (tahrîm) ve (kerahet) dahildir. Zira matlup; fiili istemek olduğuna göre talep, cezbedici olursa (icap) olur. İman ve İslâm gibi, cezbedici olmazsa (nedep) olur.

Matlup; fiilden el çektirmek oldukça talep; cezmedici olursa (haram) olur. Sarhoşluk veren şeyi içmek gibi. Cezmedici olmazsa (mekrûh) olur. Namazda (rûku) halinde Kur'an kıraeti gibi.

(İbâha); fiili ile terkin birini tercih etmeyerek her birine şer'i izin var demektir.

(Vazı); beş ahkâmdan birine dair tayin buyurulan sebep ve şart ve maniden ibarettir. Öğle namazının vücuduna sebep olan (güneşin zevali) gibi.

Adî hüküm:

İki şey beyninde hariçten tesir olmayan mahza kendiliğinden tekerrür ederek vücud bulmasına ve zail olmasına hükmettiren şeylerdir.

Aklî hüküm:

Tekrarına veya vaz'ına hacib olmayarak nefsülemirde bir şeyi nefiy veya isbat etmektir.

İrade ve ihtiyar:

İnsanların ef 'ali hakkında (mûtezile) fikir zümresi yalnız insanın kudretine ve irade ihtiyarına kani olmuşlar. Buna mukabil (cebriye) fikir zümresi de bunu inkâr ile Allah'tan gayri de kudret ve kuvvet, irade ve ihtiyar olmadığına kanaat getirmişlerdir. (Sünnet ve cemaat ehli) indinde ise; hiçbir şeyde Allah'ın kudretinden başka hiçbir müessirin mevcut olmadığı esasına binaen insanların fiillerinin de yaradanı Allah olduğu muhakkaktır. (Cenabı Hak Kur'an-ı Kerim'de insanları da ve insanların ef 'alini de yaradan Allah'dır buyuruyor.) Bununla beraber (şeriat mertebesindeki mülâhazalarda ef'alın mes'uliyeti meydana gelmek ve mes'uliyet korkusu ile insanlar akıllarını fikirlerini iyiliklere hasretmek, fenalıklardan çekmek için bu suretle insanlar mütemâdi bir gayret ve itina üzere bulunarak tekâmül edebilmeleri için) kulların ihtiyarı (şer'an) vardır (denecektir.)

Şirk'in envarı:

Şirk'in envarı altıdır:

1— Şirki istiklâl = İki müstakil İlâh isbat etmek gibi.

2— Şirki teb'iz = Uluhiyeti birkaç ferdin mecmuundan ibaret itikad etmek gibi.

3— Şirki takrîb = Cenabı hakk'a yaklaştırsın diye bir takım vasıtalara ibadet etmek (mütevassıtları kendilerine put yapanlar) gibi.

4— Şirki taklîd = Babaların, dedelerin gidişine uyarak (masivâyâ) (Allah'tan gayri sevdikleri şeylere) tapmak gibi.

5— Şirki esbâb = Tesiri adi sebeplere atf ve isnad ederek Allah'tan gaflet etmek gibi ki, felsefecilerin ve tabiîyyûn denilenlerin ve onlara uyanların şirki bu nevidendir.

6 incısı: Şirki aġrâzdırki, = Cenabı Hakk'a ibadeti bir kimsenin korkusu tesiri ile veya dünyaya müteallik bir şalisi menfaat emelile ifadan ibarettir.

Yukarıda ilk dört kısmın hükmü, küfür olmasında şüphe yoktur. Dördüncü kısım, küfüre yakın büyük mâsiyettir.

Beşinci kısımdaki esbab; tesirâtı tabilye itikadı ile olursa o da bilâ şüphe küfürdür.

Cenabı Hakk'ın ibda buyurduğu (vasıta kıldığı) kuvvet ile tesir caridir denirse, Fısk ve bid'at addolunur.

Küfür ve bid'at

Küfür ve bid'atın aslı ve menşei yedidir.

1— İcâbi Zâti = ki kâinatı Cenabı Hakk'ın icar etmesi; irade ve ihtiyarî ile olmayıp icab ve ıztırar suretile olması gibi.

2— Tahsini aklî = ki Allah'ın ef 'alini ve ahkâmını (mesalih celbi) ve (defi mefasid) gibi inhirafa mebni kılmak.

3— Taklîd bâtil = ki mahzı taassub üzere gayra mutabaat etmek.

4— Rabtı Âdi = ki emreyn (iki iş) arasında vücud ve adem itibarile ancak tekerrüre nazaren kat'i lüzum tevehhüm etmek.

5— Kusuri nazar = ki muhal olan ile muhal olmayan beynini farketmiyerek (müteşabihat) kabilinden olan kitap ve sünnetin zahirlerine bağlanmak.

6— Cehli mahz = ki ahkâmı akliyeden behresiz olmak.

7— Sûi fehim—yanlış anlayış = ki Arapça kavaide aşına olmıyarak Kur'an-ı Kerim'i tefsire cür'et etmek.

186 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

İşte bu yedi şeyin birincisi olan (icab zatı) batıl felsefenin mebnası olup Allah şeriatlerini inkâra sebep olmakla inananları sarih küfüre, diğerleri de bazen küfüre ve bazen bid'ata sevk etmektedir.

Allah'ın sıfatları

Allah'ın sıfatları yedi esasa ayrılır.

1— Kudret = İrade hakkının taallûku ile her mümkinî icad ve ifnaya medar olan İlâhî sıfattır.

2— İrade = Emri mümkinî bir cihete tahsis eden sıfattır.

3— İlim = Her şeyin inkişafını mucip olan sıfattır.

4— Hayat = İlim ve kudretle ittisaf eden İlâhî sıfattır.

5 ve 6— İştirmek, görmek = İşidilen ve görülen şeyin hususiyetlerle münkeşif olmasını mucip iki sıfatı İlâhiyyedir.

Ehli sünnet indinde bu sıfatlar dahi müstakil olup (ilim) sıfatı celilesine raci değildir.

7— Kelâm = Bu sıfat; ezelden zati bari taâlâ ile kaim olup muhtelif elfaz ve ibarelerin zuhuruna mebde olmaktadır.

Enbiyanın muttasıf buldukları sıfatların da tamamen bilinmesi lâzımdır. Onlar da: (Sıdk-doğruluk), (ismet), (emanet), (ülüvvü neseb) vesairedir.

Ey oğlum, sana (usuli erbabının-dört usulün) muhafazasını tavsiye ederim ki, bunlar bütün Allah yolcularının esas yolculuk şartlarını teşkil eder:

1— Taharet ve namaz gibi zahirî farzlar ile sıdk ve ihlâs gibi batınî farzları ifa.

2— Bilcümle maasiden ictinab.

3— Allah kapısına arzı iftikara mülâzemet.

4— Cemii umûrda Allah'a tevekkül ve itimat ile başkasına müracaattan vaz geçmek (başkasından birşey ummamak).

Bu dört usulü dört şeyle takviye lâzımdır. (Ciddiyet ile cehid), (sıdk ile istikamet), (sabır ve sebat), (yüksek himmet).

Ariflerin sohbetlerine ihtimam eyle. 0 seni Hakk'a irşad ve Allah'a taâta sevk eyler. Böyle olmayan kimselerle sohbet etme, zira onlar; muhalefete sevk etmeyecek olsalar bile sözleri, halleri, taamülleri seni gaflete düşürmekten hâli kalmaz.

Sadık olan talip yalnız üç şeyden naşı ihyanen bazı kimselerle ihtilât edebilir:

1— Akrabasından muavenete veya nasihate muhtaç olanlar ile.

2— Umumî ve hususî bir ihtiyaç ve zarureten dolayı müracaat edeceği kimseler ile; zaruret mikdan ihtilât edebilir.

3— Tab'ı beşer icabı insan; gayet tevahhüş ettiği zaman kederini gidermek ve ferahlık için münasip gördüğü ve manevi bir mazarret gelmeyeceğinden emin bulunduğu kimselerle hemhal olabilir. Eğer bu temaslardan bir zarar geleceğini hissederse derakap uzaklaşıp selâmete, temize çıkmalıdır.

Bu gibi sıkıntılı zamanlarda şunun bunun peşinde yürümekten ise keder ve sıkıntı hissedilince (La havle ve la kuvvete illa billah) zikri şerifine devam ile o sıkıntılardan kurtulmak; yolun en kısası ve sağlamıdır. Kezalik böyle hallerde Hazreti Yunus aleyhisselâmın: "La İlahe illâ Ente..." duasına veya hazreti Eyyüp aleyhisselâmın; "Ya Allah, ya Erhamerrahimin." duasına devam edilmelidir.

Her halde nefsinden emin olmayıp onu ittiham üzere ol ve kendisine rıza gösterme, nefsi emmareye hüsnü zan etmek büyük tehlikedir.

Hak ve vacibleri ödemekle nefis; insanda taksir ve tekâsüle sebep olur. Selâmet; nefse uymamaktadır. Aksi halde Allah hukuku kolaylıkla ödenmez.

Bir de üzerinde olan Allah'ın zahiri ve batnî nimetlerinin maddî ve manevî bütün aksamını tezekkürden halî kalma. Ve karşılığı yapılabilir şeylerle, kalben ve bedenen teşekkür ve hizmet ifasına itina eyle.

Kalbden şükür; her nimetin Allah'tan olduğunu düşünmek ve Allah'a yakınlığa vesile olacak her inayetten dolayı ferahlanmak (bunu bahtiyarlığın en büyüğü saymak)tır.

Lisanda şükür ise; Allah'ı hamdüsena ile (dil döndüğü kadar överek) yadettir.

Şükürün erkânı da; Allah'ın her nimetini Allah'ın rızası yolunda kullanmak, Rıza ve itaatten ayrılmamaktır.

Hırs:

Nasihatın bir mühimi de rızık hususunda hırs derecesinde olan matâlip ve telâşı terk etmektir. Çünkü bu; huzursuzluğu, kalbin kararmasını ve Hak'tan çevrilmesini mucib olur.

Bu mezmum hal; evhama esir olan, maddeye tapan gürûha göredir. Allah yolu erlerine bu hal yakışmaz. Yüreğini Allah'a bağışlamış bazı kimseleri şeytan bu evham ile bu yersiz telkinlerle yoldan çıkarmakta, yüreklerini bozmaktadır.

Rızıklarımızı üzerine alan ve kerim olan Allah'a iman ve itikadını muhafaza eyle.

Şeytan ancak tam tevekkül ve ihtimam ehli olmayanları tuzağına düşürmek fırsatını bulur. Tevekkülü tam basiret ehlini şaşırtmaya yol bulamaz. Kur'an-ı Kerim'de nassı celilde buna şahadet etmektedir.

Kendini tercih etme:

Nefsin için bir fert üzerine fadıl ve rüchan itikadında olma. Hatıra kabilinden olursa beis yoktur. Fakat bunu kendi selâmetine dokunacak dereceye vardırma. Çünkü Allah'ın ne hüküm edeceğini bilmezsin. Hükmü gaybe karşı cür'et izhar etmiş olursun.

Tefekkür:

Allah'ın taaccüp ve hayret veren kudreti eserlerini, mucizelerini tefekkür et. Gece ile gündüzün bazı saatlerini buna tahsis et. Allah'ın nimetlerini, dünya ve ahireti, İlâhi kudreti düşünmek lâzımdır.

Dünyayı düşünmek de; bozuklukları, fenalıkları (intibahla göz önüne getirerek salâh çarelerini) düşünmek dahildir.

Allah'ı anmaktan hiçbir zaman halî olma,

Her zikrin ruhu ve mercii (kelime-i tevhid)dir. Esnayi zikri ve teveccüh de mükâşefei esrar ve müşahede-i envara dair Rabbanî tecellilere mazhar olduğundan hemen arzı şükran eyle. Zira bu büyük nimettir. Fakat kendine benlik ve gurur gerinmekten kork. Nail olduğun hal ve makama mutmain olma ki imdadı subhânî mütevali olsun.

Hatime:

Nasihatlerimin hatimesi olarak derim ki; saadetlerin aslı; son uçların anahtarı, cemi muvasalat ve muamelâtın esası; ve bütün mükâşefelerin (letâif) tecellilerinin matdâi (Hissi yakîn) dir ki bu; imânın kemali ve Allah'ın büyük bir nimetidir. Bu nimete daima şükür edip takviye ve muhafazasına itina etmelisin. Bu nimete bazı insanlar iptida da ve sırf Allah'ın cömertliği sayesinde nail olurlar. Bunların Hakk'a teveccüh ve ikiballeri bundan neş'et ederek zarurî mesabesinde olur.

Fakat ekseriyet üzere nail olanlar; insanı Allah'ın lütuflarına götüren şartlara riayet ve Allah'ın rızasına muvafık işlere, sözlere mülâzimet ederek gayeye uygun bir hayat geçirenlerdir.

Gece gündüz iyi olmaya ve iyilik etmeye saiy ve gayret gösterip Allah kapısına ümit bağlayanlar hiç bir vakit mahrum kalmazlar. İnnahu Hüvel cevvdül kebîr Ni'mel Mevlâ ve Ni'mel

Bu mektup (Sûs)de bulunan şakirdlerine yazılmıştır.
Nasîr.

"Besmelei şerife ve salâvatü şerifeden sonra..." "İşbu nasihatlerimi şevk ile dinleyip tamamen kabul ediniz (benimseyiniz) muktezası ile amil olunuz. İlk vasiyetim; Marifetullah (Allah hakkında bilgi) tahsiline dairdir. İmdi itikadlarınızı tashih etmenizi ve caiz veya müstahîl şeyleri (olabilir veya olamaz şeyleri) tefrik edecek marifeti sahiha (hakikî bilgi) sahibi olmanızı isterim. Fıkıh ilmine ve tasavvufa itina üzere çalışınız. Namaz, oruç, hac ve zekâtın esrarını (hikmetlerini) anlayın. Meselâ orucun pek çok faydalan vardır. Ezcümle duaların kabulüne ve feyz ve berekete vesile olur.

HAZRET-İ PİR'İN NEŞİDELERİ:

Dikkat:

Bu neşide muhteviyatı; hazreti Abdüsselâm el'Esmer'in (Rûhül kudüsü) hamil olduğunu gösteriyor. Rûhül kudüs; Allah'ın zat nûrudur. Bu nur; Kibarî Enbiyada yer almıştır. Ve Enbiyadan sonra kibarî Evliyada yer almıştır. Bu suretle Enbiyada tecelli eden Rûhül kudüsler her devirde birer büyük Velîde tecelli etmiştir. Ve bu velilerin her biri Rûhül kudüsü hamil bulunmuş olan Nebînin sırrına varis olmuştur.

Ömer Fevzi Mardin

Neşideler:

- 1— Safâ meyhanesinden izzet şarabı içtim.
- 2— İna-yet sırrı ile o şarabı sevgilim sundu.
- 3— Bütün nurlar zâhir oldu perde açıldı.
- 4— Sırlar ilham etti celâl sırrı ile.
- 5— Ey ma'şeri İslâm kapumuzâ geliniz.
- 6— Ordan girerek Velâyet sırrına eriniz.
- 7— Allah'ın lütfu ile nimeti üzerimde.
- 8— Ona ben gücüm ve irademle ermedim.
- 9— Adsız sansız fıkara toplandılar yanıma.

- 10— Hizmetimle salih insan oldular.
 - 11— Neticeleri adımıza seslenerek imdada çağıldılar.
 - 12— Çağırınların imdadına derhal yetiştik.
 - 13— Halimizi inkâr eden nice fakihlerde.
 - 14— Bizden oldular, Hakk'ın inayeti ile
 - 15— Tasaruf verildi hayatla mematla
 - 16— Olarak vaktin İmamı bu yolun Mürşidi
 - 17— Yâ İlâh-el-Âlemin Rahmet eyle
 - 18— Sünnet ve Resaletle yol gösterdiğine
 - 19— Ben Hakk'ım, ülyâda ve her bir mekânda (*)
 - 20—Kurban günü İsmâile Fidyeye verdim.

 - 21— İshak'ın pederinin (İbrahim'in) ateşini ben söndürdüm.
 - 22— Nefsikle onu soğuttum salim kıldım.
 - 23— İsa'yı söylettim hitabına cevapla
 - 24— Konuşturdum beşikte görülmemiş bir tarzda
 - 25— Sabırlı Eyûbi ezâdan şifaladım
 - 26— Daniyâli arslandan satvetle ben kurtardım.
- Dikkat

19 dan 26 ıncı beyte kadar olan kudreti hazreti Abdüsselâm lisanında Rûhül kudüs izhar ve ifade ediyor. Yani bu ifade hazreti Abdüsselâm lisanında Allah'ın zat nûrundan tecelli ediyor.

Ömer Fevzi Mardin

(*) Bu ifade ile yani (ben Hakkım) demekle hazreti Abdüsselâm (ben Allah'ım demek) istemiş değildir. Çünkü bu sözü hazreti Abdüsselâm kendisi söylemiş değildir. Bu sözü hazreti Abdüsselâm mazharında Allah izhar buyurmuştur. Bunu hazreti Abdüsselâm'ın lisanını kullanarak söylemiştir. Harici

192 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

bir müşahid için hakikat böyledir. Bu hakikati Abdüsselâm'ın beşerî hüviyetinden işitmek dahi istenirse o ifade de şöyledir:

"Ben Allah fakiri Abdüsselâm; Allah'ın inayetiyle zat ve sıfatı; Allah'ın zat ve sıfatında fanî olmuş bir kulum. Cenabı Hak hazreti Musa'ya çalı ateşinden (Kelim) ismi ile tecelli edip söz söylediği gibi bu kerede aleme karşı zat ve sıfatıyla bu beşeri vücudda tecelli ediyor. Bu halde Allah benim nefsimi, nazarımı, elimi kendi için kullanıyor" demektir.

Bu izahat; taavvuf ilminin hakayıkına ve târif atına uygundur. Meselâ hazreti Muhyiddin'i Arabî (Fusûsîl hikem) kitabında (Vücudü Abid—kulun vücudu) bahsinde bakınız ne buyuruyor.

"Abdin vücudu; nefsi Rabbanî ile mevcut olmaktadır. Muhakak ki Hak; herbir uzvun hüviyetidir. (Küntü sem'ihü ve besaruhû, ve yedihü ve riclihü—onun kulağı, gözü, eli ve ayağı ben idim) kavli Rabbanî'sinde olduğu gibi (Abid-kul) mazharı ile âmil olan (işleyen), (Hak)dan gayri değildir. Ancak suret; abid içindir. Hakk'ın hüviyeti kulda münderiçtir. Gayrı değildir. Zira Haktaâlâ (halk) ismi ile zahir olan şeyin aynidir. Abdin zuhuru; Hakk'a mütevakkıf olduğu gibi âmelin abidden zuhuru da Hakk'a mütevakkıftır. Hak için ismi (batın) ve ismi (evvel) muhakkak olur. Kul için de ismi (zahir) ve ismi (ahir) vaki olur."

Bu neticeden anlaşılır ki, bu avalimle zahiri (halk), batını (Hak)dır.

Mesnevi şarihi, Bosnalı Abdullah efendi de bakınız ne diyor:

"Abdi Kâmil; makamı ekmeliyete teveccüh ettikte ubudiyete mahza ve istıhlaki külli ile tahakkuk eder. (Yani kul özden, nakilden ibaret kalır. Çünkü her irade ve ihtiyar Allah'ta fâni ve yok olur.) Her ne kadar Hak; o kulun mazharında cemii tasarrufatını nihayetsiz derecede izhar ederse de abdin (kulun) kendisi; zahiren tasarruf ile zahir olmaz. (Yani kul kendi istediğini yapamaz. Ancak ne istiyorsa kul onu yapar.)

Hak ile mütehakkık olmak iki kısımdır: Bir kısmı Hak ile şol kimse mütehakkık olur ki kendi sıfatları Hakk'ın sıfatlarında fâni (yok) olmuş ve Hakk'ın sıfatı; kulun sıfatı makamına kaim olmuştur. Ve bu kul, Hakk'a yakındır. Ve o; o kullardan olur ki onlar; kendi sıfatlarına hakim olan Hakk'ın sıfatları ile fail (işleyici) olurlar. Bu yakınlığa (Kurbu nevâfil) derler. Ve bu kısım yakınlığa Şeyh Muhiddin'i Arabî hazretleri şu sözleriyle işaret buyurmuşlardır.

"Bazı Evliya vardır ki Cenabı Hak; anın sem'i ve başarı ve cemii kuvvâsı ve azâsı olur. Şu âlâmetlerle ki, Hakk'tan haber getiren şâri onlar; Hak Taâlâ'da naklen iş bu Hadisi Kudsi ile haber verdi.

(La yezal-el-abid yetekarrab ileyye bil nevâfilî, hattâ ahibbehu, fe izâ

ahibbehû fe izâ ahabettehû küntü sem'uhû ve basaruhû)

Yani: Kul nevâfili ibadet ile bana yaklaşmakta devam üzere olur. Tâ, ben onu sevinceye kadar. Ben onu sevince de, artık onun ol kulağı olurum ki o; benimle işitir. Onun ol gözü olurum ki, o benimle görür. Bu Hadisi Kudsinin devamı vardır. Ve tercemesi şudur. (Onun o lisanı olurum ki o benimle nutk eder. Ben onun ol eli olurum ki o benimle tutar. Onun ol ayağı ile olurum ki o benimle yürür. (Yani öyle ki) o benimle işitir, benimle görür ve benimle işler.)

Diğer kısmı ise: budur ki kul; zati Hak'da, kendi zatından fâni olur. Hak onun zati makamına kaim olur ki bu kısım yakınlığa da (Kurbu feraiz) derler. Bu (kurb-yakınlık); (Kurbu navâfil)den daha yakınlıktır. Zira bu kurbun sahibi bizzat fani olup Hak ile bakidir. Ve Hak onunla işitir ve görür ve o; Hakk'ın sem'i ve basarıdır.)

Elhamdü lillahi vemâ tevfiği illâ billah.

Otuzybirinci Bâb

Bu babda, fukarâdan (yani erenlerden) tarîkatimize dâhil olmak isteyenlere, Şeyh-i Suğrâ'nın zikir ve hazret âdâbını, bendire vurma vakti ve âdabını müştemil olan tavsiyelerini zikredip, vird ve tafsilatı üzerinde durup, vazife (yani tarikat mensuplarının okuması gereken evrâd) ve onun okunma vakti ile bunun Seyyid Ahmed b. Zerrûk'un (r.a.) vazîfesiyle hitama erişini dile getireceğim.

Derim ki, el-Asl'da şöyle söylenir, "Bil ki, Şeyh'in nasihatleri sayılamayacak kadar çoktur. Bunlardan birisi 'et-Tuhfetü'l-Kudsîyye'dir (Kudsî Hazine) ki, bu Arûsiyye tarikatine dâhil olmak isteyen kimse içindir. Bununla birlikte 'Nasîhatü'l-Mürîdîn fi'l-Evliyâi's-Sâlihîn' (Evliyây-ı Sâlihîn içinde Müridlere Nasihatler) ismiyle anılan 'en-Nasîhatü'l-Kübrâ' (Büyük Nasîhat) vardır. 'Nesâyihü't-Takrîb fi'l-Fukarâ ve'n-Nakîb' (Fukarâ ve Nakîb Hakkında Yakınlaştırma Nasihatleri) isimli, 'Erbaa Nesâih' (Dört Nasihat) ismiyle marûf eser, kitaplardan mücerred kırk kişi tarafından yazılmıştır. Kaleme aldıkları nazım ve nesir ifadeleri tasavvufa dair bir çok şey anlatmaktadır. Bir diğer kitap ise, 'Kitâbü'l-Azamet fi't-Tahaddüsi bi'n-Ni'me ve Risâletü'l-Envârü's-Seniyye fi Esânîdi't-Tarîkati'l-Arûsiyye' (Tahdîs-i Ni'mete Dair Azamet Kitabı ve Arûsiyye Tarîkatinin Dayanaklarına Dair Envâr-ı Seniyye Risâlesi)dir."

El-Asl'da seksen sayfadan fazla yer tutan bir bölümde, Şeyh'in on bir nasihati nakledilir. Bunların tamamı emr-i bi'l-ma'rûf ve nehy-i ani'l-münker (iyiliği emredip, kötülükten men'etme), münkerâtтан ictinâb etme ile alakalıdır. Allah (azze ve celle), O'nun resûlleri (aleyhimüssalâtü ve's-selâm) ve melekleri hakkında vacib olan halleri arzetmesi ve diğer meziyetleri, onun

(Şeyhin) bâtin ilimlerinde olduğu kadar zâhir ilimlerde de ulvî bir mertebeye sâhip olduğunu gösterir. Bu şekilde, onun hakkında daha çok şeyler dile getirebiliriz. Zikrettiğimiz yönüyle ilgili anlatılanları 'el-halâlû beyyinün ve'l-harâmû beyyinün' (helaller ve haramlar apaçık ortadadır-beyan edilmiştir) cümlesiyle özetleyebiliriz. Konumuz gereği bu yönünü ele almayacağız. Burada teberrüken 'radiyallâhü anh'ın (yani Şeyhin) nasihatlerine yer vereceğim. Fucarâdan tarikatimize dâhil olmak isteyenler için en-Nasihatü's-Suğrâ'dan (Küçük Nasihatler) bazı bölümler üzerinde duracağım. Zira bu eser, farklı yerlerde bulunan nasihatleri biraraya toplama özelliğine sahiptir. Bahusus bu eserde evrâd; vazîfeler ve âdâbla ilgili bilgiler yer alır. Tezkira (hatırlatma) bölümünde, okuyanlar için inşaallah bu noktalar üzerinde duracağız. Fethu'l-Alîm'de şöyle denilmiştir; "Ey kardeşim, senden matlûb olunan, bunu kendi nefesine okuman, gerektiği gibi herkesten önce rıfkla ve yumuşaklıkla kendine nasihatte bulunmandır. Sakın, sakın bunu Şeyhin zürriyetine itirazda bulunmak için okuyup, bağlanmaya, bid'at çıkarma maksadıyla ona intisâb etmeye, atalarının yoluna muhalefette bulunmaya çalışma. Eğer böyle yaparsan eline daimî zarardan başka bir şey geçmez."

Fethu'l-Alîm'de şöyle devam edilir; "Aşağıda gelen vasiyyet Seyyid Şeyh Muhammed b. Nâsır'a okunduğunda, o zât bunu kendisine okuyan Seyyid Bûrâvî'ye dua eder ve 'Allah senden râzı olsun ki, sen bize bu Şeyhin kadrini öğrettin' der."

Bunları naklettikten sonra şimdi sıra mezkûr nasihati Fethu'l-Alîm'den naklen zikretmeye geldi.

"Şeyh (Allah ondan râzı olsun ve bizi onun vasıtasıyla menfeatlendirsin) dedi ki: 'Bismillâhirrahmânirrahîm. Allah efendimiz Muhammed'e, O'nun âl ve ashâbına salât ve selâm eylesin. Hamd alemlerin Rabbi olan Allah'adır. Salât ve selâm enbiyânın hâtemi ve resullerin imâmı efendimiz Muhammed'e, O'nun bütün âl ve ashâbıdır. Neseben el-Hâzimî, belde ve mesken olarak el-Yezlîtenî abd-i fakîr Abdüsselâm b. Selîm el-Feytûrî'den Allah yolunda kalpleri bizlere muhabbetle çarpan ahbâb-ı fucarâyâ ve Arûsiyye tarikatimize duhûl etmek isteyen

sâir kardeşlerimize..ki onunla (Arûsiyye tarikatiyle) ve Şeyh, veliyy-i sâlih, kutb-u Rabbânî, bütün susuzların sâkîsi, ondan meded umanların yardımcısı Ebu'l-Abbâs Seyyid Ahmed b. Abdullah b. Ebû Bekir, veliyy-i sâlih ve zâhid Seyyid Arûs el-Hevârî et-Temîmî vâsıtasıyla Allah bizleri menfeatlendirdi, onun kâsesinden içirdi ve onun nimetlerinden nimetlendirdi. Sizler de onun tarikatına ittibâ edesiniz..Âmin.

Emmâ ba'd: Esselâmü aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtühû. Biliniz ki; Allah bizleri ve sizleri irşâd edip doğru yoluna ulaştırın, sevdiği ve râzı olduğu kimseler hürmetine bizleri muvaffak eylesin, O'nu bilen âriflere ihsan eylediği tevfiğ ile bizleri de rızıklandırın.. Âmin. Şüphesiz ki dünya yeri-yurdu olmayanların mekânıdır. Ve şüphesiz o, dâr-ı fenâdır (fâni bir mekândır). Allah Sübhânehû ve Teâlâ'nın adem ile (hiçlik ile) inşâ ettiği ve kendisine yakîni (kesin imanı) olmayanları sevindirdiği kimseler dışında hiç kimsenin ikâmet yeri değildir. Şüphesiz ki Allah, onunla (dünya ile) ferâha ermeye çalışanları, tevekkül etmeyip dünyaya hırsla bağlananları, asla sevmez. Zira dünya yaşantısı zemmedilmiştir ve kurulu binaları yıkılmaya mahkûmdur. Ve onda ölenler, şayet Allah'ı çokca zikredenlerden ise, rahmete erişmişlerdir. İşte onun ehlinin ahvali böyledir. Hayy-ı Kayyûm'dan başkası bâkî değildir. O (dünya), ancak kelplerin tâlep ettiği cîfeden (lâşeden) başka bir şey değildir. Böyleleri yiyecek, içecek, giyecek ve mesken için hırsla çalışıp dururlar. İşte onlar aklen maymun ve fareden daha aşağıdırlar. Zira peşinde koştukları şey fânidir, bekâsı yoktur. Size düşen, hayatta olduğunuz müddetçe zühde sarılmanızdır. Rızık sizin peşinizden gelir. Nefislerinize ittibâ etmeyin. Ancak, bakması gereken ailesi olanlar yiyecek, içecek ve giyecek ihtiyacını karşılamaya kâfi miktarda bu yolda çalışabilirler.

Küçük ve büyük işlediğiniz bütün zenb ve mâsiyetlerinize (hata ve günahlarınıza) mukabil tevbe etmeli, ölmeden önce tevbeyi fırsat bilmelisiniz. Tevbenin şartları; Zamanı geçmeden pişman olup, ömrünüzün kalan kısmında o günahı asla işlemeyeceğinize, nefsinizin işlettiği o mâsiyeti terk edeceğinize dair kesin niyet etmektir. Günahla karşılaştığında onu derhal

terketmesi, mezâlimi ehline bırakması gerekir... Tevbenin şartlarından bir diğeri, gözü haramlardan sakınmaktır. Fukarâdan her kim gözünü haramlardan sakınmazsa Allah'ın ahdini ve bizim ahdimizi bozmuş olur. Haramlar dibi olmayan bir denizdir. Gözü sakındırmak ise onun sefinesidir. Kim gözünü sakındırırsa, sefineye biner ve kurtuluşa erer. Her kim gözünü sakındırmazsa garkolur ve bu dalgalı karar tutmayan denizde helâk olur. Kadınlardan, onlarla ihtilâttan (onların arasında bulunmaktan), onlara bakmaktan, onlarla konuşmaktan alabildiğince sakının. Onlarla halvet en büyük fitnelere dendir. Bundan daha büyüğü ise, onların peşinden dolanmaktır. Şeytanın tuzaklarına karşı cehdini muhafaza edin. Bilin ki kadınlar şeytan için, avcının ağı gibidirler. Tevbenin diğeri şartı, lisanı çirkin sözlerden, bütün çirkinliklerden korumak, kalbi Allah (CC), Resûlü (SAV), bütün peygamberleri, melekleri, evliyâsı ve bütün mahlukâtı hakkında çirkin ve kötü i'tikadlardan temizlemektir. Yüce şeriate muvâfık olanlar dışında hiç bir şeye i'tikad etmeyiniz. Şer'î ölçüler aşılarak müslümana sövmek, onu korkutmak, ona ihanet etmek terkedilmelidir. Bütün insanları ayıplamak da terkedilmelidir. Ancak, maslahat-ı şer'iyenin sözkonusu olması hali müstesna. Fütûrsuz olarak, bıkmadan, tembelleğe düşmeden zikrullah ile meşgul olmak gerekir. Buna Nebî'ye (SAV) salât ve selâm ile başlanır. Bu, Allah'a tevbekâr ve O'na yönelmiş olan fakîr-i sâdıkın hâlidir ki, icâd-ı halk (varlıkların yoktan var edilmesi) ve vücûd bulduktan sonra i'dâm-ı halk (varlıkların yok edilmesi) hakkında konuşursa zikir, susarsa tefekkür olur. Allah'ın yarattığı hiç bir şeye buğzetmez. Çünkü onlar 'halkullah' (Allah'ın yarattığı varlıklar) dairesine mensubdurlar. Kulun efendisine hürmeti mikdarınca, yarattıklarına da hürmeti gerekir. Halkullah'a yumuşaklıkla, rikkatle, şefkatle, muhabbetle ve onlara nasihatle muamele ediniz. Ancak Allah'ın kâfirler ve benzerleri gibi buğzedilmesini vâcib kıldıkları dışında hiç kimseye buğzetmeyin. Tevbekâr kişi, lisânını kizbden, gıybetten, çekiştirmeden muhafaza etsin. Çünkü bunlar ehl-i nârın (Cehennem ehlinin) fiilleridir ve bunlar kebâirdendir.

Nefislerinizi zulümden, hıyanetten, küfrî fiil ve kavillerden, emânete ihânetten, buğzdan, Allah-u Teâlâ'nın kudreti konusunda

şekkten, Allah'ın emirlerine muhalefetten, Resûlullah'ın (SAV) emrettiği sünnetleri hakkında gafletten, riyâdan, tefâhurdan (övünme, üstünlük taslama), nankörlükten, hevâyâ tâbi olmaktan, hileden, bühtândan (iftirâdan), aldatmadan, müslümanı kandırmaktan, şeriatte tefrite düşmekten, dünyay-ı deniyyeye hırsla sarılmaktan koruyun ve bunlardan Allah'a sığının. Şüphesiz ki dünya ancak kelpeler ve kâfirler için bir metâ olabilir. Mü'min için ise dert ve tasasıyla bir zindandan farkı yoktur. Ondan çıktığında bütün illetlerinden kurtulup, rahata erer. Sizler sadece zarûret mikdarınca ona teveccüh edin. Sakın helâk edici şehvete, peşinden sürükleyici hevâ ve heveslere ittibâ, batıla rağbet etmeyin. Hakktan ve doğruluktan sapmayın. Kalp ve lisân kasâvetinden, cimrilikten ve aldatıcı emellerden uzak durun.

Tama'dan sakının..Tama'dan sakının.. Tama'dan sakının.. Şeyhimiz (Rahimehullah) der ki; 'Tama'nın ismi dünyada ve âhirette Ebû Fâzıl'tır (Hayasızlığın babası).'

Cemeatle kılınan namazların, nafîle namazların, zikir ve evrâdın ve bütün hayırlı fiillerin öncesinde şart olan salavâtı söylemede tembellikten sakının. Zira bu tembellik Allah'ın lanetlediği şeytanın telkinidir. Allah'a ve resûlüne muharebe açan, mel'un düşman şeytanın telkinlerine ittibâ etmeyin.

Zındıkadan (bozgunculuktan) sakının. Zira bu zahirde süslü gibi görünür, ancak bâtında fesâd yüklüdür. Hased ise helâk edicidir. Benden sonra gelen zürriyetim hakkında bu hasleti (hasedi) taşımalarından korkarım. Onlardan her kim hased ederse, Allah'ın onlara verdiği şeylere mukâbil insanlara hased ettikleri müddetçe ben ondan, o da benden uzaktır. Bu yaptığından tevbe eden kimse, Allah'a tevbe etmiş olur. Şüphesiz Allah Tevvâb ve Rahîm'dir.

Böbürlenmekden, ucbden (amellerine güvenmekten), kibirden, gafletten, münkerden, düzenbazlıktan, kasâvet-i kalbten, Allah-u Teâlâ'nın ve Resûlünün (SAV) emirlerine muhalefetten, lisân ve kalble zikir konusunda gafletten sakının. Bu gibi haller zuhûr ettiğinde derhal tevbe etmek gerekir.

Şeytanın ve nefsin sizden yapmanızı istediği emirlere ittibâ

etmekten sakının. Nefsin zahir ve gizli olarak bir şehveti vardır ki, bundan ancak Allah'ı tanıyan ve O'na bağlananlar korunabilirler. Sizler bütün gayretinizle şeytanın ve nefsin isteklerini reddetmeye çalışın.

Hevâya ittibâ etmekten sakının. Dünya bir cîfeden (lâşe) ibarettir. Resûlüllah'ın (SAV) sünnetinden başka sizlerin sığınacağımız bir sığınak yoktur. Sünnet-i Muhammediyeye muhakkak ittibâ etmelisiniz. Sünnet-i Muhammediyeye muhakkak ittibâ etmelisiniz. Sünnet-i Muhammediyeye muhakkak ittibâ etmelisiniz. Salât ve selâmın en faziletlisi o sünnetin sahibine olsun. Şeyhimiz (Rahimehullah) şöyle der, 'Sünnet Tarîkat-ı Beyzâ'dır (Bembeyaz yol). Size düşen görev bu yola bağlanmanız, Şer'-i Azîze (yüce Şeriate) ve Allah'ın sizlere farz kıldığı emirlere ittibâ etmenizdir.

Cenâbetten temizlenmenin, abdestin, namazın, teyemmümün, orucun, zekâtın, haccın ve bütün vecibelerin farzlarını öğrenmeniz şarttır. Çünkü farz görevler ancak onların vâciblerini, onları bâtil kılan halleri, mendublannı, mekrûhlarını, câizlerini bilmekle ve kavramakla sahîh olabilir.

Akâid-i imâniyeyi (inanç esaslarını) öğrenmeniz gerekir. Bu esaslar Mevlâ'mız (Azze ve Celle) hakkında câiz ve imkansız olan hususlar, enbiyâ (aleyhimüsselâm) ve melâike hakkındadır. Her kim akâidi öğrenmezse ârif-i billâh olamaz. Muvaffakiyet ancak Allah'tandır.

İyi olsun, fâcir olsun bütün halkullâha karşı tevazu sahibi olun. Eğer karşınızdaki müttakî ise, ondan nûr alırsınız. Eğer fâcir olursa, onun fücûru ancak kendisine zarar verir. Tevâzu sahibi olun, tekebbür etmeyin. Şüphesiz ki tevâzu evliyânın tabiatı, tekebbür ise şeytanların tabiatıdır.

Bütün söz ve fiillerin her birinde uyulacak âdâb kurallarını öğrenin. Kim edebi öğrenmemiş ise, onun fiilleri ve sözleri asla isâbetli değildir. Bereket ilimdedir, ilim ise edebin tâ kendisidir. Bir müslümanla karşılaştığınızda, ona edeble davranın. Eğer asî ise, kalbinizle lanetleseniz bile, edepten ayrılmayın. Bütün müslümanlara karşı edepli davranmayanlar tarîk-ı haktan ve

doğruluktan sapmış, hata etmiş olur.

Elinizin altındakilere karşı cömert olun. Her kim bu hasleti taşıyorsa, Arûsiyye tarikatından bir maslahatı ve faydası olmaz. Ben cömert olandan ve Allah-u Teâlâ'yı çok zikredenden daha fazla hiç kimseyi sevmem. Kolaylık ve zorluk açısından takatiniz mikdarınca bu haslete sarılın ve onu kavrayın. Bunu ailenize kâfi gelecek sarfiyattan sonra yapın. Cömertlikte riyâyâ düşmekten sakının. Şüphesiz cömertlik karanlığı aydınlatan bir nûrdur.

Bütün müslümanlara emr-i bil-ma'rûf ve nehy-i anil-münker konusunda nasihatte bulunun. Bunu tıpkı edeb konusunda şart koştüğümüz gibi, yumuşaklıkla ve rikkatle yerine getirin.

Hayâ ve kuvvetli bir muhabbet sahibi olmalısınız. Kendisinde şeyhi ve ihvânı hakkında muhabbeti ve onlara itikadı olmayan kimse, Allah-u Teâlâ'dan uzaktır. Hiç bir muhabbeti Muhabbetullah'ın önüne geçirmeyin. Zira O, bütün ihsanları sizlere verendir. Nebî 'ye (SAV) gelince, yaratılmışlardan hiç bir şeyi Onun muhabbetiyle sevmeyin. Zira Nebî (SAV) size nefsinizden, ehlinizden, babalarınızdan ve annelerinizden, evlatlarınızdan, zevcelerinizden, dostlarınızdan, komşularınızdan ve bütün insanlardan daha sevgili olmadıkça imanınız kemâle ermez. O'nun (SAV) muhabbetini, Allah-u Teâlâ'nın dışında bütün mahbûblardan öne çıkarmanız gerekir. Çünkü O (SAV), helâktan kurtulabilmeniz için bir sığınaktır. O, Allah'a açılan bir kapıdır. Bilin ki, Nebî'ye (SAV) gayet derecede kuvvetli bir muhabbeti olmayanın imanı nâkıstır, nâkıstır, nâkıstır...

Hz. Nebî'ye (SAV) şevkle ve ihtimamla çokça salavat getirmelisiniz. O'na samîm-i kalbiniz ile salavât getirin. Çünkü O, kendisine salavat getirilenlerin en üstünüdür. Ayrıca kalple olmaksızın sadece lisân ile salavat getirmekten de hayâ edin. Zirâ O, sizleri iştihmettedir. Biliniz ki, O'nun muhabbeti ancak sünnetine ittibâ etmekle sahîh olabilir. Her kim O'nu seviyor, O'na olan muhabbetini iddia ediyor, ancak O'nun yoluna ittiba etmiyorsa o kimse sevgisinde yalancıdır. Çünkü hakikat-ı muhibb (sevenin hakikati) mahbûbuna muhalefet etmemesidir. Aksi takdirde o kimse gerçek muhibb olamaz. Muhabbetin şartı her bir

şeyde mahbûba taatte bulunmaktır. Böyle olmazsa bunun bir anlamı yoktur ve itibar edilmez. Şunu iyi anlayıp ve öğrenin ki, gerçek muhabbet ve bunun şartları bu muhabbetin Allah (CC) ve Resûlü (SAV) hakkında olmasıdır. Aynı şekilde O'nun (SAV) evladına, ashâbına, ezvâcına (radiyallahü anhüm ecmaîn) ve O'na intisab eden bütün insanlara muhabbet duymanız gerekir. O'na tabi olanların arasında nizâ ve anlaşmazlık çıksa da asla bu insanların yolundan ayrılmamalısınız.

Şerîf olan (R. anhüm) şerefli insanlara da muhabbet beslemelisiniz. Çünkü onlar Nebî'nin (SAV) birer parçasıdır. Onların yanında edebin en ileri seviyesini takının ve bütün tevazuunuzla onlara muamele edin. Çünkü onlar melikler mesâbesindedirler. Onlar seyyidler-efendiler menzilindedirler. Eğer sizin önünüzde, kendi aralarında bir nizâyâ düşerlerse susun ve onlara müdahalede bulunmayın. Çünkü kölenin haddi değildir ki efendileri arasını bulmak için konuşsun ve onları ıslah etmeye çalışsın. Eğer onlardan size bir musîbet dokunursa, bunu Allah tarafından bilâ-sebepe gelen semâvî bir emir menzilesinde değerlendirin. Eğer sizlerden bir talepte bulunurlarsa, mutlaka verin. Çünkü bizler onların memâlikiyiz. Zira Mevlâ'mız (Azze ve Celle) bizlere onları sevmemizi emretmiştir. Muhibb (seven) mahbûbu olmaksızın hiç bir şeye mâlik değildir.

Sizler Resûlüllah (SAV) hakkında ne bir resûl, ne bir melik, ne bir velî, ne bir âlim, ne bir cin, ne bir insan, ne de diğer hiç bir varlığın O'dan daha faziletli olmadığına, bütün halkullahtan (Allah'ın yarattıklarından) daha faziletli olduğuna i'tikâd etmeniz gerekir.

Evrâdınızdan arta kalan zamanlarınızda, sizlerde neticezi zâhir oluncaya kadar Nebî'ye (SAV) salâvât getirmekten başka bir zikirle meşgul olmayın. Bunun neticesi ise, kalbin cilâlanması, zikre karşı gafletten uyanmasıdır. Sakın, sakın Nebî'ye (SAV) salavâtı terketmeyin. Çünkü manevî kapılar ancak Nebî'nin (SAV) zikrinden sonra açılır. Bütün insanlardaki rûh-u âdemî Allah katına tekaddüm edemez. Sadece rûh-u zekiyye (bütün günahlardan arınmış ruh) müstesnâ. O da şüphesiz rûh-u Nebî'dir.

Bütün işlerinizde ve bütün hallerde Allah'a tevekkül edin. Zira Allah'a tevekkül her şeye kâfidir. Allah'ın kudretinin yanında hiç bir kudretin tesiri yoktur. Çünkü te'sir-i hakîkî başka bir varlıkta değil ancak Allah'tadır.

Sizin üzerinizde hakkı olan herkese vefa gösterin ve ölüm gelmeden o hakkı yerine ödeyin.

Cefâyı terkedin, ahde vefa gösterinve her türlü fiillerinizde Allah-u Teâlâ'ya rücu' edin. Çünkü O, güzel olsun, çirkin olsun bütün fiillerin Hâlıkıdır. Kirlerden ve necâsetten sakınıp tahârette ve nezâfette müdâvim olun. Çünkü Allah'ın la'netlediği şeytan necâsete tabidir.

Helâli talep edin, haramı terkedin. Ganiyy-i Fettâh olan Allah-u Teâlâ'ya fakrınızı arzedin. Allah'a güvenin, günahlarınıza karşı nedâmet ve istiğfarda bulunun. Bütün vecibeleri ta'zîm ile yerine getirin ve Kur'an tilâvetini aksatmayın. Şüphesiz ki tilâvet Rahman'ın rızâsını kazandırırken, şeytanı tardeder ve kalbi bütün hüznlerden arındırır. Eğer imkan bulursanız Kur'andan hıfzedin. Eğer buna imkan bulamazsanız mushaftan okuyun. Eğer ümmî iseniz okuyanı sessiz bir şekilde dinleyin. Eğer buna da imkan yoksa hamele-i Kur'an olanları ziyaret edin. Onlara muhabbet edin. Onlara edeble ve iyilikle davranın, onlara yardım edin. Çünkü onlar ehlullahtırlar ve İslâm sancağının hameleleri, kıyâmet gününün şefeâtçileridirler. Dikkat edin, bu insanlara ancak zındıklar ve şeytanlar buğzedebilir.

Nefsanî ayıplarınıza karşı ağlamalı, bunlara karşı uyanık bulunmalısınız. Hesap gününde hesâba çekilmeden kendi kendinizi hesaba çekin.

Vücûd bulduğunuza kanaat edin ve buna şükredin. Sizden meded umarak seslenenlere edeb ve rikkat ile icâbet edin. Onlara karşı her türlü çirkin fiilden ictinâb edin.

Bütün fiillerinizde ihlası esas alın. Bir kişiyi ancak Allah için tanıyıp, sevin. Allah'dan sizler için takdir edilen vâkıalar karşısında daima huzû, yakîn, ma'rifet, hidâyet, verâ', takvâ, teslîm ve rızâ içinde olun.

Zarûret hali hariç insanları terkedip, uzlete yönelin. Zarûfî bir hacet dışında onlarla kelâm etmekten sakınıp, susmanız gerekir.

Rezil ve fâsık insanlarla, tarîkatinizde sizlere muvâfık olmayanlarla dost olmaktan sakının. Çünkü böyle insanlardan illet, atâlet ve fesâd-ı kalpten başka bir şey elinize geçmez. Onlarla oturmak perdenin güneşe engel olduğu gibi, nurları alır götürür.

İnsanlara karşı muhabbetle, güler yüzle, yumuşaklıkla ve tatlı dille davranın ve ziyarete önem verin.

Yakınlarınızı ziyaret etmelisiniz. Ziyaretçi, kayıp eşyasını nerede bulacağını bilmeden arayıp duran kimse gibidir. Bu hal ziyaret ettiğiniz herkes için geçerlidir. Çünkü sizler o ziyaretlerden hangisinin Allah tarafından kabul edilen makbûl ziyâret olduğunu bilemezsiniz. Birisini ziyâret etmeyi dilediğinizde, o kimseyi gerek size ikramda, gerek beraberinizde olan hayvanınıza ve benzerlerine yiyecek vermede muztar bırakmayın. Sizin ve beraberinizdeki binek hayvanınızın külfetine katlanmaya rıza göstereceğini bilmeden birisinin evinde konaklamayın. Eğer yanınızda bir binek hayvanı varsa bunu ev ahalisine haber verin. Acaba bunu kabul edecekler mi, etmeyecekler mi? Ziyareti ile insanlara zarar veren kimsenin bu yaptığı illetten başka bir şey değildir. Allah korusun bu davranışı ondan nurların selbolmasına sebep olur. O ziyaretçi belki yola kalbi envâr (nurlar) ile çıksa da, ziyaretten kalbi ağyâr ile dönecektir. Bu ise Hz. Cebbâr'ın gazabını celbeder. Sizler ziyaret ile helâke uğramaktan alabildiğince sakının. Ciddiyetle, cehdle, teslîm ile, tevâzu ile, rikkatle ve beraberinde kendi azığıyla birlikte gidenlere gelince; Allah-u Teâlâ'nın verdiği rızka rıza gösterir. Eğer yürümeye gücü yetiyorsa yaya olarak gider. Buna imkan yoksa bineğiyle hiç kimseye zarar vermeden gider. Eğer şeyhi varsa şeyhinin izniyle yoksa istihâre-i Nebeviyye ile yola çıkar ve edeb dairesinde ve sünnet-i Nebeviyye doğrultusunda ziyaretini yapar. Bereketi güneş gibi zahir veya zannedilen veyahut meşkûk olan herkesi ziyaret eder. Hiç kimse üzerinde tekebbürde bulunmaz. Çünkü o, kaybettiği malını arayan kimse misalidir. Bilin ki; Mezkûr şartlara riayet ederek ziyaret için çıkan kimse geriye günahları dökülmüş, kalbi nurlarla dolmuş olarak döner. Ve o kimse Rabb-i Gaffâr'ın

rızâsını kazanmıştır. Sizler, her yönden haramlardan ve mekrûhattan uzak kalarak ziyarete çıkmalısınız. Vâlideyninin veya şeyhinin rızâsını almadan ziyaret için çıkan, veyahut bunun için çıktığında ıyâline zarar veren, geride onların ihtiyaçlarına kifayet edecek kadar mal bırakmayan kimse buna misâldir. Bilin ki; Ziyareti ancak nefesine ve şeytana tabi mağrûr insanlar terkedebilir. Sizlere ziyareti terketmenizi ancak hakkı gizleyip, bâtili ızhâr etmeye çalışan zındıklardan veya şeytanlardan birisi söyleyebilir. Allah bizleri ve sizleri onların şerrinden, O'na itaati nehyedenlerden ve yanlış yollara saptıranlardan muhafazaylesin. Âmin..

Ehl-i ilme muhabbet beslemelisiniz. Şüphesiz ki onlar, insanlar içinden yükselen ve kendilerine ittibâ edilen sembollerdir. Onlar dünyada ve ahirette ashâb-ı nûrdurlar. Onlardan ancak hakk sâdır olur. Onlara muhabbet hepinizin üzerine vâcibtir. Onlara karşı gayet derecede edepli olun. Onlardan ilim ve hikmet talep edin. Çünkü onlar Allah-u Teâlâ'yı ve edebin her yönünü bilen ârif insanlardır. Hazret ve bendîr aleyhinde kendilerinden fetvâlar âriz olduğunda onları muâheze etmeyin. Çünkü onlar mâzurdurlar. Şer'-i Azîz (yüce Şeriat) bize bunu emreder. Ben hayatta da olsam, ölü de olsam, benimle onların arasını hoş tutun. Kim ki, şeriatte zâhir olan bir hususa imtisâlde kusur etse, onun aleyhinde bir beis yoktur. Ancak hakk yolundan çıkarsa, işte ondan korkulur. Onun için ölüm çok kötü bir son olacaktır. Ulema (r. anhüm) enbiyânın vârisleridirler. Enbiyâ (aleyhimüsselâm) ise bir şeyi kendi nefislerinden emretmez, hiç kimseye sıkıntı vermek için de nehyetmezler. Allah-u Teâlâ'nın emirlerine imtisâl ile emreder ve nehyederler. Hülâsa, fakîh bir âlim olsun veya bir câhil, cehûl (çok câhil) bir zalim, bir sultan, kebâiri açıkça işleyen bir fâsık veya herhangi birisi olsun, bütün muârizlerinize hakkını teslîm etmeniz gerekir. Ona selâm verip terkedin. Ben hayatta olsam da olmasam da, onun size ne yaptığını bana bildirin. Benim tarafıma yönelin ve bana seslenin. Benimle size muarız olanın arasını boş bırakın. Şüphesiz ki hakk sizlere ve ona gizlenmeksizin zâhir olacaktır. Size birisi muâriz olduğunda nefsinizi harekete geçirmekten, böylece onunla konuşmaktan, ona vurmaktan veya onunla nizâyâ düşmekten sakının.. Şüphesiz ki

siz, böyle bir durumda bana nidâ etseniz bile mel'un nefsi harekete geçirmenizden dolayı nusrete nail olamazsınız. Allah-u Teâlâ için kıyâm eden ve harekete geçene gelince, onun için biç bir zorluk yoktur. Mutlaka nusrete erişir. Biliniz ki; Teslîm ve tevâzudan asla ayrılmayın.

Kezâlik; Hırsızlar, soyguncular, gözü dönmüş bir zâlim, zararlı bir yılan, helâk edici bir akrep, bir yangın ve silip-süpüren bir sel, boğulma korkusu, cin ve şeytan korkusu, öldürücü bir şeyin düşmesi, şiddetli bir felaketin ansızın gelmesi, sultanın baskısı, borçtan kaynaklanan şiddetli baskı ve sizlerin bunu nereden bulup ödeyeceğinizi bilememeniz veya herhangi bir musibet gibi sıkıntılar geldiğinde Allah'a ve Resûlü'ne (SAV) teslim olarak ilticâ edin. Bizim nâhiyemize teveccüh edin ve deyin ki; 'Yâ Allah!.. Yâ Resûlullah!.. Bana ses verin.. Yâ ibâdillâhi's-sâlihîn!..' Şüphesiz ki Allah sizin başınıza gelen zorluğu en kısa zamanda hafifletecek, sizlere hakk ayân-beyân ve zâhiren göreñecektir. Siz bunu, musibet şiddetli olsa da olmasa da kuvvetle ve kavî bir sesle söylersiniz. Kavî bir sesle söylemeseniz de aynı netice hâsıl olacaktır. Bunu böyle bilin..

Biliniz ki; Beni görene ve yirmi dokuz cedde kadar beni göreni görene Allah Nârı (Cehennemi) haram kılmıştır. Bunu ben ancak Allah'ın ve Resûlünün (SAV) izniyle söylemekteyim. Ve şüphesiz ki Allah söylediklerimizin vekîlidir. Bu görme ancak muhabbetle beraber niyet-i tayyibe ve akîde-i hâlîsa ile gerçekleşir... Beni görmekle hasıl olan fayda sadece görmekle değil, aynı zamanda o kimsenin sünnete, hakka ve istikâmete ittiba etmesiyle gerçekleşir. Tarîkat-ı Muhammediyeye ittiba etmeksizin, üstelik hevâsına tâbi olup, hakka ve istikâmete muhalefet ettiği halde beni görmekle bir menfeat kazanacağım zanneden, hiç bir ameli olmaksızın beni görmesine güvenen kimsenin eline hiç bir şey geçmez. Benden en ufak bir menfeati olmaz. Muvaffakiyet ancak Allah'tandır.

Biliniz ki; Hiç şüphesiz bise intisâb eden fakîr-i Arûsî, nezâfeten beyaz güvercin misâli temizdir. Elbiseleri değer olarak çok düşük olsa dahi, daima kirlerden temizlemesi gerekir. Siyah ve kırmızı elbise giymekten sakının. Siyah ve kırmızı elbise

giymekten sakının. Siyah ve kırmızı elbise giymekten sakının. Sizden her kim bunu giyerse ona dert, tasa, hüzn ve benzeri haller isabet eder. Bu durumda başkasını değil, kendi nefsinin suçlusu. Çünkü bizler tâ Allah'a mülâki olana kadar bu tür elbiseleri asla giymeyiz. Bu haslette bana ittibâ ediniz, bana muhalefet etmeyiniz. Kezâlik, bütün renkler beyaza muhaliftir. O halde onu terkedin. Onu terkedin.. Onu terkedin.. Beyazla karışık dahi olsa, mahza beyaz olmadıkça o elbiseyi giymeyin. Ancak başa kırmızı olabilir. Bunda erkeğe herhangi bir zarar inşaallah yoktur. Çünkü bu tarikatimizdeki meşayihin (Allah onlardan bizleri menfaatlendirsın) elbisesidir ve bizleri bundan nehyetmemişlerdir. Siyahtan ise alabildiğine nehyetmişlerdir. Allah sizlere göre gizli olan her şeyi en iyi bilendir. Sözümlü iyi kavrayın. Yeşilde ise diğer renklere mukabil herhangi bir beis yoktur. Bu renk fukarâ, zürriyetim ve bana ittiba eden, kavlimle amel edenler hakkında gereklidir. Buna muhalefet eden levmedilmez, ancak o kimse kendini levmedebilir. Şayet sair beldelelerde diğer renkler adet olarak kabul edilmişse, oradaki insanların farklı renklerde elbise giymelerinde bir beis yoktur.

Kezâlik Fevâtîr ehlinin beyaz ve yeşil rengin dışındaki elbiseleri giymeyi terketmeleri gerekir. Çünkü bu onlara çok şiddetli zararlar verir. Çünkü bunu yapan tarikâtinin ehline muhalefet etmiş olur. Vallahi, vallahi Fevâtîr bendendir, ben de onlardanım. Kim onları severse beni de sevmiş olur. Kim onlara buğzederse, bana buğzetmiş olur. Onlar yanında edepli, onlara karşı mütevâzi olunuz. Onlardan menfaatleniniz. Onlardan her kim itaatkar ise, asla (temele) tabi olmuştur. Her kim asî ise kötülüğü ancak kendisindedir. Onlara karşı edepli olup, onları ziyaret edin. Onlara tevazû ile yaklaşın. Çünkü onlara karşı hiç kimse tekebbürde bulunamaz, ancak Allah'ın izniyle ayaklar altına düşer. Hiç bir zâlim onlara zulmedemez, ancak Allah tarafından yerle bir edilir, âcilen helâke uğratılır. Sizler onlara muhabbet besleyin. Bu söylenenler zürriyetim hakkında da geçerlidir. Zürriyetimden birisine vâsıl olamayan kimseye Allah yeter. Onların beldesine ancak alçak gönüllülük ve tevazû ile girin. Orada şarkı söyleme, eğlence yapma, bağırıp-çağırma, alkışlama, raksetme, zuma çalma, ûd, rubâb, şebâbe, davul ve benzeri çalgılar

çalma gibi muharremât ile düğün yapmaktan sakının. Bütün bunların hepsi düğün ve benzeri işlerde haramdır. Bunların seslerini de dinlemeyin. Şüphesiz ki bunlar Allah'ın lanetlediği şeytandandır ve tıpkı müezzinin namaz için müslüman cemeatini toplamak için çağırması gibi, şeytanın kendi askerlerine çağrı yapmaya yarar.

Erkeklerin ve kadınların düğünlerde biraraya toplanmaları ve birbirlerine bakmalarına gelince, şüphesiz ki bu dinin ve Arûsilerin fesâdına yol açacak en büyük sebeptir. Buna kesinlikle rıza gösterilmez ve hiç bir şekilde bu yapılmaz. Düğünlerde bunları yapmaktan alabildiğine sakının. Bir düğünde her kim bunlardan bir şey yaparsa o bizden, biz de ondan beriyizdir. Bundan tevbe edenin tevbesini Allah kabul etsin. Sizler zürriyetime gücünüz yettiği kadar nasihatte bulunun. Her kim bu nasihati kabul etmezse onda hayır yoktur. Onlar hakkında sizin nasihatınız ve muhabbetiniz sağlam olsun. Onlardan her kim fukarâya karşı edepli davranmazsa Arûsiyye tarikatine karşı hata işlemiş olur. Benden hiç bir şekilde menfeati olmaz. Fıkıh ehli olan fukahâyâ muhabbet edin ve onlara ta'zimde bulunun. Çünkü onlar Şer'-i Azîzin hamelesidirler. Aynı zamanda onlardan uzak durun ve onların arasına karışmaym. Çünkü onlar mezheb-i tasavvufa sülûk edene kadar, nefisleri kendilerine galebe çalmaktadır. Kendilerinde himmet-i İlâhî olmayan ebnây-ı dünyaya (dünya ehline) karışmaktan sakının. Zalimler ve sultanlarla ihtilâta bulunmayın, hatta böyle insanlara zarûret, şiddetli meşakkat, onlardan başkasının ihtiyacınızı karşılayamayacağı gibi haller hariç yaklaşmayın, onların kapılarında durmayın. Bu gibi şartlarda onlarla biraraya gelmekte bir beis yoktur. Müslümanlardan hiç bir kimseye zarar vermeyin. Sakın.. Sakın..Sakın.. Onların yanında mazlum olarak bulunup, helak üzere olan birisini kurtarma ve benzeri haller gibi çok kuvvetli zaruret olmadıkça onların yiyeceğinden bir lokma dahi yemeyin. Zaruret halinde ise ancak çok az yiyebilirsiniz. Sizlerden hiç biriniz onların dünyasına tama'da bulunmasın. Onlarla yolda veya başka bir yerde karşılaştığınızda edeble ve güzel yüzle selam verin. Gerek yammzda hâzır olduklarında, gerek ayrı olduklarında mağfirete erişmeleri ve İslâm üzere vefat etmeleri için onlara dua edin.

Çünkü onlar ümmet-i Muhammediyedendirler. Eğer sizin nasihatınızı kabul edeceğini biliyorsanız, zulmü terketmesi için ona nasihatte bulunun. Eğer nasihatınızı kabul etmeyeceğini biliyorsanız onu kendi halinde bırakın. Sakın ümmet-i Resûlün (SAV) helâkine dair duada bulunmayın. Sadece yeryüzünde fesat çıkaran, hiç bir şekilde hayra dair fiilde bulunmayan, müslümanlara apaçık zararı dokunan kimseler müstesna. Bizim yolumuz böylelerini Allah'ın kudret kılıcıyla kuşatmak ve onların yeryüzündeki bütün izlerini imha etmektir. Kezâlik bizim talebemize zarar veren kimse için de, zararın gerektirdiği ölçüde böyledir. Aynı şekilde helâk edilmesi gerekir. Diğer yandan bizler müslümanlara karşı inşaallahu teâlâ merhametliyizdir. İşte Arûsiyye tarikati ehlinin hali böyledir. Allah onlardan râzı olsun ve bizleri onlar ile menfaatlendirsin. Amin. .Âmin.. Âmin..

Her bir işinizde, fiilinizde zikrullah'a devam etmelisiniz. Yerken, içerken, uyurken, giyinirken, eve girerken veya çıkarken, bineğinize binerken, otururken, abdest alırken, yıkanırken, okurken, yazarken zikredin. Yaptığınız her bir fiilin bidayetinde 'Bismillah', nihayetinde ise 'Elhamdülillah' deyin.

Evlatlarınıza Kur'anı, iman akîdelerini, ferâizi (İslâm'ın farzlarını), vacipleri, sünnetleri, müekkedleri, faziletleri, mendûbları ta'lim edin. Onlara haramlardan ve mekrûhlardan sakınmayı öğretin. Çünkü onların sizler üzerinde hakları vardır. Onlara ikramda bulunun, âdâb-ı şer'iyeyi ve Allah'a karşı bütün görevlerini öğretin. Zevcelerinize, kızlarınıza ve bakmakla yükümlü olduklarınıza guslün, abdestin, namazın, teyemmümün farzlarını ve bu konuda lazım olan her şeyi öğretin. Onlara âdâbı öğretin. Çünkü onların sizler üzerinde hakları vardır. Hepiniz birer çobansınız ve hepiniz raiyyetinizden mes'ulsünüz.

Zevcelerinize ve evlatlarınıza sevgiyle yaklaşın. Çünkü bu mekârim-i ahlâktandır. Onlar sizi sevsin, siz de onları sevin. Birbirinize azamî menfaat sağlayın. Bakmakla yükümlü olduklarınıza (kölelere), yediklerinizden yedin, giydiklerinizden giydirin. Onlara şefkat ve merhametle muamele edin. Güç yetiremeyecekleri külfeti omuzlarına yüklemeyin. Onlar sizlerin din kardeşlerinizdirler. Allah onları sizlere mülk eylemiştir. Şayet

Allah dileseydi tam aksini yapar, sizi memlûk, onları efendi eylerdi. Bu halinizden dolayı Allah'a hamdedin. Onlara da âdâbı rıfk ile öğretin.

Komşularınızı muhafaza etmeli, onlara ihsanda bulunmalısınız. Yiyecek ve içeceklerden yanınızda bir ihtiyaç maddesi varsa, ondan komşularınıza verin. Onlara edeb dairesinde güzellikle davranın, onlardan hasta olan varsa, onu ziyaret edin. Sizinle beraber iken bir kötülüğü dokunursa, onu muâheze etmeyin. Onlara müsâmahalı olun. Kendileriyle muâşeret kurduğunuz, seferde veya normal hayatta birlikte olduğunuz kimselere işte bu hasletlerle muamele edin.

Harîminizin muhafazasına bütün cehdinizle çalışmalısınız. Harîminize, ancak bin bir tecrübeden sonra, Allah'tan korkan, takvâ sahibi birisi olduğunu anlamadan güvenmeyin. Buna muhalef eden, ona değil kendi nefesine levmetsin. Çünkü bu zaman fesâd ve hıyânet zamanıdır ve hayrı yoktur. Allah'ın bildirdiği ve bizleri içinde yarattığı bu zaman, geçen zamanlara nisbetle en çirkin zamandır. Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi 'l-azîm..

Vâlideyninize karşı tevazûkâr davranmalısınız. Onlara karşı gayet edepli davranın. Hiç bir şekilde, göz açıp kapayana kadar dahi olsa onlara isyan etmeyin. Eğer onlar Allah'a asî olurlarsa ve sizlere günah işlemenizi emrederlerse, Hâlık'a isyan etmeye hiç bir mahlûkun hakkı olmadığı için onlara itaat edilmez. Kezâlik, eğer küffârdan iseler onlara yine tevâzû ve iyilikle muamele gerekir. Çünkü onların küfrü kendilerinedir. Allah ve Resûlünün (SAV) emri işte böyledir.

Bütün ehlullaha, Allah (Azze ve Celle) yolundaki bütün fukarây-ı sâdıkine (Allah onlardan râzı olsun ve bizi onlardan menfeatlendirsin) karşı tevazu ve i'tikâd ile davranmalısınız. Hiç şüphesiz siz onlardan, onlar da sizlerden menfeatlenir. Onlardan her karşılaştığınıza tevazu gösterin. Ehl-i tarîkat indinde, kim Hüdâ üzere, kim dalâlet üzere olduğunu tanıyana kadar hiç kimse ârif olarak isimlendirilmez. Bu ise Allah-u Teâlâ'dan verilen ilm-i ledünnî ile gerçekleşir. Şüphesiz ki Allah, yerde ve gökte ve bütün kâinatta olan her şeyi bilir ve O'ndan hiç bir şey gizlenmez. İşte bu

benim şimdiki makâmımdır. Hamd, hadsiz nimetler sunan Allah'a muhsustur. Ve şüphesiz ki Allah, kuluna dilediği şeyi hibe eden Mu'tî ve Vehhâb'dır.

Zikirde gaflete düşmekten sakının. Şüphesiz ki Arûsî üç şeyi yapar, üç şeyi terkeder. Yaptıkları; el-Fakât'dır ki bu helâl hayvanlara doğum yaptırmaktır, ikincisi el-Vetât'dır ki, bu helal yolla çifçilik ve ziraat yapmaktır; üçüncüsü zekattır ki vâcib olduğunda verir. Sakındığı üç şey; ticaret yaptığında günaha düşmek, zikri terkettiğinde onu unutmak ve kadınlara yaklaştığında kendini kaybetmektir. Allah korusun.. Allah-u Teâlâ ile beraber olan Arûsî fakîr-i sâdıkın hali işte böyledir. Zikrettiklerimizi yapar. Şeyhinin önünde, gassâlin önündeki meyyit gibidir. Şeyhi onu dilediği gibi evirip-çevirir. Tıpkı üzerine yük yüklendiğinde taşıyan, yüklenmediğinde de rızâ gösteren binek hayvanının durumunu andırır. Bu vasfın kendisinde bulunmadığı kimse şeyhinden hiç bir şekilde faydalanamaz. Bu kimsenin üzerinde bulunan Allah'ın hukûkunu tevbe etmeden önce gerek sözleriyle, gerekse fiilleriyle üzerine düşen bütün görevleri kazâ etmesi gerekir. Tıpkı Ramazan ayındaki orucun, farz olan namazın kazâsı gibi.

Size bu Arûsiyye tarikatine girmek için birisi geldiğinde, zikretmiş olduğumuz zimmetindeki bütün sorumlulukları kazâ etmesi gerekir. Şayet farz olan namazı, orucu ve diğer vazifelerinin kazâsını yerine getirmesse onu kabul etmeyin. Çünkü o hevây-ı nefesine tabi olmuştur. Hevâya ittibânın hakikati ise, mürîdin evrâd ve faziletlerle meşgûl olup, Allah'ın onun üzerine vâcib kıldığı görevlerini terketmesi, vacibleri taallüm etmemesidir (öğrenmemesidir). Her kimde bu vasıflar varsa kat'iyen onu kabul etmeyin. Çünkü o ebeden iflâh olmaz. Tarikatimizde kendini nasihat makamında kabul eden kimseye, ferâizi terkedip, mezâlîmi irtikâb ederek hevâsına ve nefesine tabi olan birisi geldiğinde, bu görevlerini yapmayı istemediği halde o kimseyi tarikatimize kabul ederse, vallâhi o bundan dolayı hesaba çekilir ve ben kıyamet gününde onun hasmı olurum. Allah'dan dilerim ki, bizim aleyhimize yalan söyleyip, yalancılığı dava edinen herkesi iflah etmesin. Ferâizi edâ etmeyerek hevây-ı nefesine tabi olan

birisini kabul etmekten kendinizi uzak tutun. Bu görevleri öğrenip, bu vasiyyette sizlere zikretmiş olduğum bütün amelleri yerine getirmediğçe asla kabul etmeyin.

Ölmüş olan mevtânın yanında feryad ü figan edip, yanaklarınıza vurup, elbiselerinizi parçalayıp saç-baş yolmayın. Şüphesiz bütün bunlar cahiliye adetlerindedir. Her kim bunlardan, birisinin ölümü hengamında birisini yapmışsa Allah'dan ve bizlerden berî olmuştur. Biz de o kimseden berîyizdir. Çünkü o, Allah'a ve Resûlüne (SAV) savaş açmıştır. Bundan Allah'a sığınınız.

Size bir kimse gelip, tarikatte kendisini bize nisbet ettiğinde, şüphesiz ki o bizdendir. Siz o andan önce onu tanımıyorsanız, onun hakkında araştırma yapın. Şayet tarikat üzere müstakîm görürseniz onu kabul edin. Eğer aksi olursa kabul etmeyin. Çünkü o, bazı maksatlara ulaşmak için nefsini bize nisbet etmiştir.

Sakın bazı maksatlara erişmek için dünyevî ve uhrevî fiiller yapmayın. Şüphesiz ki Allah herkesin esas maksadını bilir. Bu tarikatimize giren kimse, ebeden hiç bir maksat uğruna değil sadece Allah için çalışır. Şüphesiz Allah, Vehhâb'dır. O halde fakîr (mürîd) şeyhini dünyâ ve ahiret menfeatine ulaşma maksadıyla sevmişse, Allah'a isyan etmiştir. Çünkü hakk ve doğru olanı, onu (şeyhini) başka bir sebeple değil ancak Allah için sevmesidir. Ehl-i tarikat indinde belli maksatları olanların bir değeri yoktur. Çünkü böyle kimse karanlık bir evde hapsedilmiş gibidir.

Evliya ve sâlihînin kabirlerini ziyaret etmelisiniz. Oraları ziyaret ettiğinizde ehline selâm verin ve onlara rahmet ve mağfiretle ve Nebî'nin (SAV) tesirli dualarıyla dua edin. Eğer isterseniz hâcet namazı kılın. Nefsinizle değil Allah ile birlikte olmanız için onlara dualar takdim edin. Benim evradımı ancak vasiyyetimde zikrettiğim vasıfları taşıyanlar zikretsinler.

Yakazada ve nevmde (uyanıkken ve uykuda) istidracdan ve lanetli şeytanın aldatmacalarına ittiba etmekten sakının. Şüphesiz şeytan kâzib ve sâdık rüyalarla ve bazı tesirler yoluyla -ki avam arasında buna Arabûn denir- mü'mini kandırır. Bu tür insanlar bazı

keşiflerde bulunur, ihtiyaçları karşılar, zikirlerde ve hazretlerde kendinden geçer, havada uçmakla, suda yürümekle, insanlara yakınlık kurmakla ve benzeri meziyetlerle halk arasında kabul görür. Bütün bunlar eğer mağrûr birisinde vukû bulmuşsa istidrâc alametleridir. Bu kimse hevây-ı nefesine tabi olarak, tıpkı lâşenin üzerine yumulan kelp misali dünyaya sarılmıştır. Buradan hareketle haram bid 'atları cehrî olarak işleyip, insanlara ne farz, ne sünnet, ne de edeb kurallarını yerine getirmemeyi öğütler. Bu şekilde olan ve kendisinde mezkûr alâmetler zuhûr eden kimse şeksiz-şüphesiz istidrâc sahibidir. Mezkûr alâmetler Rabbanî değildir. Böyle olabilmesi için o kimsenin kitab ve sünnete tabi olması, dünyada zühde önem vermesi, vakitlerini zikirle, ibadetle, şevkle, vecd ve muhabbetle geçirmesi, kalbi bunlarla adeta parçalanması, kendisi halkın arasında kaybolurken, kalbi Hakk sübhânehû ve teâlâ ile müteallik olması gerekir. Her kim bu şekilde olur, mezkûr alâmetler kendinden sudûr ederse, bu alâmetler şüphesiz Rabbanîdirler.

Allah hakkında yalan davada bulunan kimseden sakının. Böyle kişi, takvâ, şevk, mükâşefe (manevî feyizler keşfetme), ilim ve onunla amel etme ve benzeri diğer yüksek hasletlerin kendinde bulunduğu veya çeşitli zikir ve velâyet makamlarına ulaştığı iddiasında bulunur. Her kim bunlardan birisi hakkında iddiada bulunduğu halde, kendisinde söylediği haslet yoksa, yalancıdır. Bu seviyede olan kimse, şayet böyle bir iddiada bulunma izni kendisine verilmemiş, bu izin kendisine bildirilmemişse bunu nasıl söyleyebilir. Böyle davranan kişi, gururuna kapılarak Allah'ın ahdini ve bizim ahdimizi çiğnemiş demektir. Bu durumdan Allah'a sığınırız. Allah'ın kendisine bildirdiği ve bu makamlara vâsil olan bir kimse, Allah'ın kendisine ilkâ ettiği makâm üzeredir. Bunu iddia etsin-etmesin o kimseyle Rabbinin arasına girmeyip, kendi haline terkedin.

Tevhid ve âdâb-ı şer 'iyye gibi sizi Rabbinize yakınlaştıracak, üzerinize vâcib olan ilimleri öğrenmeli, taharet, namaz, oruç, zekat, hac ve sizden muhtac olanlar ilm-i ahkâmı öğrenerek ibadetlerinizi sıhhatli hale getirmelisiniz. Hakkında Allah'ın hükmü olmayan hiç bir şeyi yapmayın. Şayet bilmiyorsanız, onu

Nebî'nin (SAV) sünnetine tabi olan ulemaya sorun. Çünkü onlar ilimleriyle âmil kimselerdir. Sakın cahillere sorup, onlara iktidâ etmeyin. Yoksa onlar gibi olursunuz. Ehl-i ilme muhabbet edin, onların etrafından ayrılmayın, onlarla beraber yürüyün. Onları ziyaret edip, onlara sadaka verin. Onlar hakkında hayır düşünün.

Sakın, ilminiz olmadığı halde rüya tefsirinde bulunmayın. Onu te'vil etmesi için cahile anlatmayın. Böyle davranmanız sizleri hakk tarîka ve doğruya muhalif olmanıza sebebiyet verir. Rüyalarla amel olmaz. Çünkü bunların çoğu şeytandan, nefisten ve cinden olmaktadır. Rüyayı sâliha ise, tıpkı enbiyâ (alihimüsselâm), evliyâ ve benzerlerinin rüyaları gibi Allah-u Teâlâ'dan bir kerâmettir. Bir mükâşefe, bir muhâdara (manâ alemindekilerle karşılaşma), bir müşâhede, bir vecd, bir tevâcüd (vecde kapılma), bir hamra (kendinden geçme), bir sekr, bir havada tayarân etme ve benzeri bütün harikulâdelikler dahi olsa bununla (rüya ile) fahre kapılmayın. Lakin sizin sevinciniz ancak ademden (hiç yokken) yaratılmış olmanız ve sizde vaki olan halin sizin için yaratılmış olmasından kaynaklanabilir. Bu ve benzeri derecelerde Allah'tan gayrı bir şey için sevinen kimse, Allah-u Teâlâ'ya karşı cahildir. Bir şeyi O'nun için sevip, yine O'nun için sevinen kimse tam kul sayılır. Sizin sevinciniz de Allah (Azze ve Celle) için olsun. Çünkü O, sizin içinde bulunduğunuz bütün dereceleri, makamları, mükâşefeleri, bütün halleri ve diğerlerini sizde cem'etmiştir. Allah'ın sizlere verdiği haller için sevinmeyin. Lakin sizin sevinciniz, size bu hediyeleri Sübhânehû ve Teâlâ'nın vermesinden, sizlerin de bunu O'na taatte isti'mâl etmenizden olmalıdır. Allah sizleri O'nun (Sübhânehû ve Teâlâ) muhabbetinde çok yüce makamlara ulaşmaya muvaffak eylesin. Kezâlik, dualarınıza icabet edilmesi sizi sevindirmesin. Maksûdunuz hacetinizin husûlü olmasın. Lakin esas maksûdunuz, hitabı bütün şeylerin hitabından daha tatlı olan Rabbinizin hitabı olsun. Duâ haletindeki sevinciniz, O'nun (Sübhânehû ve Teâlâ) hitabına muvaffak olmanızdan kaynaklansın. Allah-u Teâlâ'nın duanızı icâbeti ise kat'iyetle hâsıl olan bir şeydir. Çünkü O, Kerîm'dir ve Rahîm'dir. Kerîm olan, kendinden bir şey isteyen asla geri çevirmez. Hülâsa olarak; Allah-u Teâlâ'dan başka sizin hoşunuza giden hiç bir şey için sevinmeyin. Şayet Hakk'

214 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

tanımışsanız, Allah'tan başka hiç bir şeyin sizin hoşunuza gitmeyeceğine dair O'nun ma'rifeti de hakikat olmuştur. Kerîm olan Allah, bizim ferahımız olsun. Sizleri O'ndan ve rızâsından ayırmasın. Âmin.. Âmin.. Âmin.. Seyyidimiz, efendimiz Muhammed (SAV) hürmetine...

Ehl-i hevâ ve bid'a, ehl-i havârik (harikulade haller gösteren batıl ehli) ve istidrâc ile ihtilâtta bulunmayın (onlarla yakın dostluk kurmayın). Şüphesiz ki sizler onlardan karanlık ve güzel i'tikatlarınızda şüpheye düşmekten başka bir şeye nail olamazsınız. Onlarla ne ihtilâtta bulunun, ne de yakınlık kurun.

Kimya ve künûzdan (hazinelerden) sakının. Çünkü bunlar Allah-u Teâlâ'dan uzaklaşmaya sebeptir. Göz boyama, hokkabazlık ve bütün sihirlerden uzak durun. Şüphesiz bunlar, Allah korusun, Allah'a karşı birer küfürdür. Hiçbir temele ve esasa müracaat etmeyen, kendilerine cehâletin galip geldiği, ne sünnetlere, ne de farzlara ittibâ etmeyen bu zamanın fukarâsıyla ihtilâtta bulunmayın. Eğer bunu yaparsanız sizlere de illet ve fesâd bulaşır.

Çok kuvvetli zarurete binaen bir ihtiyacı karşılama düşüncesi hariç çarşıya girmeyin. Eğer bu şart gerçekleşmişse ve sizden başka bu ihtiyacı karşılayacak birisi yoksa oraya girmek gerekir. Eğer girecekseniz, bunda erken davranmayın ve ilk girenlerden olmayın. Ancak zarûret hali olursa bir beis yoktur. İhtiyacımızı acilen görüp, hacetinizi karşıladıktan sonra fazla oyalanmadan oradan sür'atle çıkın. Fakîr (mürid) oraya eli ve yüzü hariç başı ve bütün bedeni örtülü olarak girer. Arûsî, sûreti güzel bir kadın misali hayâ içinde çarşı ve benzeri yerlere girer. Az konuşur. Evlatlarınızın ve memâlikinizin çok zarurî bir hal olmadıkça çarşıya girmelerini nehyedin. Çünkü bu zamanda oraya girmeleri büyük bir illete, dinde ve akılda fesâda sebebiyet verir.

Zürriyet (Şeyh kendi zürriyetini kastediyor) hakkında da aynı şartlar geçerlidir. Küçüğü-büyüğü çarşıya zaruret hali hariç asla girmesinler. Çarşının dışında otursunlar ve içeriye ihtiyacını karşılamak için giren kimseye emretsinler. Onlardan birisini çarşıda görürseniz, çıkmalarını emredin ve zamanın

musîbetlerinden kendisine isâbet etmemesine dair teşvik edin. Buna muhalefet eden ise, ancak kendi nefesine kötülük etmiş olur.

Biliniz ki; Züriyetimden ve tarikatimden bir fakîr-i sâdika bir zulüm eriştiğinde, kalbim tıpkı yavruları alınmış küçük bir kuş gibi çırpınır. Kezâlik ayın hâleti, bütün müslümanlardan mazlum ve çaresiz insanlar bana seslendiğinde de yaşarım. Böyle insanlar ağladığında ve bana nidâ ettiğinde bu hâl daha da kuvvetlenir. Benim cânibime sığınanlara zulmetmeyin. Benim cânibime yönelen ve başına şiddetli olaylar gelip, bana nidâ eden kimsenin hacetini karşılamayan kimse zalimin ta kendisidir ve kendi nefesine ittiba etmekle beraber bu vasiyyetimde zikrettiğim şartlar üzere olan tarikatimin fesâdına sebep olur. Bu, Vasiyyet-i Suğrâdır (küçük vasiyyet). Burada fakîr-i mübtedînin (tarikate yeni girmiş müridin) ahvali, Arûsiyye tarikatine girmek isteyenler hakkında konuştum. Bununla ilgili Allah'ın kolaylaştırdığı ölçüde konuştum ve fukarânın hâlinden bahsettim.

Sizden her kim ârifîn-i billâhın sîretlerini (hayat hikayelerini), hallerinin nasıl olduğunu, evradlarını, iştilal ettikleri şeyleri, uykularını, uyanık vaziyetlerini, âdâbını görmek ve öğrenmek isterse Vasiyyet-i Kübrâ'ya baksın. Ben burada bunları anlattım. Bize mensub olan fukarâdan her kim oradaki sözlerimle amel ederse, o benden ben de onanımdır. Her kim amel etmezse o benden, ben de ondan berâyimdir. Züriyetim de buna dahildir.

Sizden her kim Allah'ı tanımak isterse, bizim akidemize baksın ve ondakilere itikâd etsin. Bu akîde, kendisine bağlanan kimsenin ârif olarak isimlendirilmediği kabîh ve zemmedilmiş taklîdî itikaddan uzaktır.

Hazrette, vazifelerdeki evradda ve dualarda daima zikretmelisiniz. Zikrin başı âdâbdır. Zâkir, zikre başlamadan önce buna riayet etmelidir. Zikir halinde de, zikri tamamlayıp, ondan ayrıldıktan sonra da âdâb gerekir.

Zikre başlamadan önce gereken şartlara gelince bunlar; tevbe, nefsin tardedilmesi, kalbin kirlerden, kibirden, münkerden ve şüphelerden temizlenmesidir. Çünkü zulmet (karanlık) ve nûr asla bir araya gelmez. Dünyevi yükleri ve alakaları terketmek, ilm-i

216 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

ebdân ve edyânı (beden ve din ilmi) öğrenmek, helal yiyecek ve helal giyecek tedarik etmek ve elbiseyi en güzel şekliyle giymek gerekir.

Zikir haletinde dikkat edilecek hususlara gelince; Riya ve gösterişten uzak, ihlasla zikretmek gerekir. Mahbûb Sübhânehû ve Teâlâ'ya muhabbet ve ta'zimle zikredilir. Meclisi cinlerin ve meleklerin de gelebilmeleri için en iyi şekilde teşkil etmek, eğer tek başına ise bağdaş kurarak oturmak, cemaatla zikredildiğinde nasıl uygun görülümüşse öyle oturmak, eğer oturuluyorsa elleri iki dizlere koymak, eğer ayakta duruluyorsa, akıl başta olduğu müddetçe kollarla beraber bağlamak gerekir. Zikir esnasında akıl baştan gittiğinde, böylelerinden âdâb sâkıt olur, gözler etraftaki şeyleri görmez olur. Zâkir gözlerinin önünde şeyhini tahayyül eder ve o şeyhinden, şeyhi de Nebî'den (SAV) meded istediğine itikâd eder. Böylelikle ta'zîm ile Allah'ı zikreder.

Zikri tamamlayıp ayrıldıktan sonra, kalpte zikrin huzûru devam eder. Ehl-i tarikat indinde bu, 'Nevme' olarak isimlendirilir.

Zikir âdâbıyla, şartlarıyla, mahallinde ehliyle birlikte gerçekleşirse, ondan otuz sene mücâhede ile hasıl olamayacak şekilde kalbin cilâlanması sağlanır. Sizler sayısız miktarda zikirde bulunmalısınız. Bu âdâb, şuuru yerinde ve uyanık zâkir için gereklidir. Aklı başından gitmiş, sekir halinde olana gelince, Allah-u Teâlâ'dan onun üzerine herhangi bir sorumluluk yoktur. Onu Rabbiyle başbaşa bırakın. Zikri ister teganni ile, ister normal konuşarak yapın, müsâvîdir. Bu şekilde 'Allah, Allah, Allah' veya 'Hû, Hû, Hû' veya 'A, A, A' veya 'L, L, L' veya garip sesler çıkararak veya harfsiz sesler çıkararak veya bağırarak veya yüzünü yerlere sürerek veya yukarı-aşağı sıçrayarak çeşitli haller gösterse de onu öylece bırakın. Sizin ona yapabilecek bir şeyiniz yoktur. Onu Rabbiyle başbaşa bırakın. Eğer halkada sizi rahatsız edecek olursa, onu halka haricine rıfkla, yumuşaklıkla ve edeble çıkarın. Böyle insanın alâmeti, vârid olan halden sonra sakin ve sâkıt (suskun) olması, uyanıp kendine geldiğinde Şeriate muhalefet etmemesidir. Bu âdâb kuralları sadece lisân ile zikreden kişiyi bağlar. Kalp ile zikreden için hiç bir bağlayıcı şart yoktur. Kalp ve

akıl ile Allah'ın masnuâtı hakkında tefekkürde bulunmak kalbin sırâcıdır (kandilidir). Kalp bundan uzak kaldığında karanlığa düşer. Bir saat tezekkür (tefekkür) bir sene ibadete muâdildir. Şüphesiz ki bu Allah-u Teâlâ'dan bir hidâyettir.

Hazrete gelince; Ehl-i tarîkat indinde buna Semâ ' adı verilir. Bunun için de (yukarıda) takdim ettiğimiz zikir âdâbı sözkonusudur. Bunlara ziyade olarak gözlerin yumulması, kalbinizi bütün mahlukâtan arındırılacak şekilde hazırlamanız, Allah'ı zikrettiğinizi bilmeniz, vesveseleri terketmeniz -çünkü bu şeytandandır-, kendinizi bildiğiniz müddetçe sağa-sola yönelmeyi ve hareketi terketmeniz, zikirten ölçülü bir şekilde çıkmanız gerekir. Ayrıca diğerlerinin sesiyle ihtilaf çıkarmamalıdır. Her kim diğerlerinin sesinden farklı ise onu susturun ve rıfk ile ona edebi öğretin. Eğer bunu kavramazsa, aranızda karışıklığa meydan vermemek için onu halkadan çıkarın. Hazrete kadın dahil etmeyin. Eğer kadınlar dahil olursa, şüphesiz ki bu şeytanın hazreti olur. Kadınları hazretten uzak tutun ve bütün cehdinizle onlarla birlikte zikretmekten sakının. Kalpte Allah-u Teâlâ'dan başka bir şey kalmaymcaya kadar her şeyi tardedin.

Hazretimizin şartlarından birisi de, sizlerin rezil insanlardan, fâsıklardan, şarap içenlerden, kadınlardan, namazı terkedenden ve zâlimlerden uzak olarak bunu yapmanızdır. Aynı zamanda hazretin temiz bir yerde olması, namaz vaktinde ise farz namazdan sonra yapılması ve ehliyle beraber ifâ edilmesi gerekir. Çünkü, eğer avam ile beraber karanlıkta değil de ışıktaydıysa, galiben o hazretten bir şey zâhir olmaz. Velev bir semeresi olsa bile, diğer vakitlere göre çok az gerçekleşir. Şüphesiz ki ben, zayıf akıllıların riyâyaya ve benzeri hallere düşmelerinden korkarım. Avam ile beraber yapıldığında ondan (hazretten) bir hayır olmaz. Ancak böyle insanlar az olur ve hazret karanlıkta yapılırsa bunda bir beis yoktur, inşaallahu teâlâ...

Hazretin şartlarından birisi, kardeşlerinden sana gelen kimseye tevazu ve yumuşaklıkla davranman, birlikte zikir yaptığın herkesin senden daha faziletli olduğuna itikâd etmendir. Eğer böyle yapmazsan, hasetten hiç bir şeye nail olamazsın ve halkaya kesinlikle girmemen gerekir. Şüphesiz ki bu hal çok

şiddetli bir zarardır. Ancak fukarâ üzerine nakîb olan ve onların arasına halkayı yönetmek ve onları zikre teşvik etmek için katılan kimse veya ârif-i billah bir tarikat şeyhi bundan müstesnadır. Çünkü şeyhin veya şeyhin izin verdiği bir kimsenin halkaya katılması diğerleri için salâha vesiledir. Hazret esnasında halkanın içine katılmaktan sakının, yine sakının, yine sakının. Şüphesiz ki bu davranış diğerlerinin muvafakati olmaksızın nurları selben çekip koparır. Bu davranış sadece (yukarıda) zikrettiğimiz gibi nakîb, Allah sevgisiyle şuurunu kaybetmiş sekir halindekiiler, şeyh ve şeyhin izin verdikleri için söz konusu olabilir.

Hazretin bir diğer şartı, bunun karanlık bir mekanda olmasıdır. Bu esnada ihtiyârî olarak alkış yapmayın, yine ihtiyârî olarak bağırıp-çağırmayın, ihtiyârî olarak ayaklarınızı yere vurmeyin, ihtiyârî olarak şeyhten izin almaksızın halkadan çıkmayın. Şeyhden ve hazret nakîbinden izin almaksızın kendi ihtiyârıyla her kim halkadan çıkarsa, bu adamın misâli, bin mil yüksekliğindeki bir dağın tepesinden kendini isteyerek aşağı atan ve helâkten başka âkibeti olmayan kimse gibidir. Şeyh ve nakîbden izinsiz çıkmaktan sakının. Nakîb, şeyhin kendi yerine ikâme ettiği ve yaptığı her türlü şeye rıza gösterdiği kimsedir. Çünkü o kimseyi şeyh, tarikati ve şartlarını çok iyi öğrenen birisi olarak bildikten sonra kendi yerine halef olarak bırakacaktır. Bu yüzden şeyhin makamını ikame eder. Şeyhe itaat gerektiği gibi ona da itaat gerekir. Aynı hal Arûsiyye tarikatımız, onun şeyhleri ve nakibleri (Allah bizleri onlardan faydalandırsın, âmin) için de geçerlidir. Hazretten kesinlikle çıkmayın. Ancak baras (alaca hastalığı) ve benzeri özürlü olanlar müstesna..

Şartlardan bir diğeri, cinlerin ve meleklerin de hâzır olmaları için meclisin en güzel şekilde teşkil edilmesidir. Hazretin en başta gelen semeresi, tüm kainatın cümleten ve tafsilen kalpten çıkarılmasıdır. Çünkü ehl-i tarikat bunu fukarây-ı mübtedî (tarikate yeni giren müridler) için şart koşarlar, ta ki hazrette yaptıkları zikir sebebiyle kalplerinden bütün kâinatı çıkarabilsinler. Çünkü bir çok ağızdan yapılan zikrin kalpteki tesiri daha kuvvetlidir.

Tarikatte müntehînin (en nihayet noktaya ulaşan kimsenin)

durumuna gelince, onun hazrete girmeye ihtiyacı yoktur. Çünkü onun kalbi her an hazrettedir, ki bu hal kalbin devamlı olarak Allah'ın huzurunda olması, Mevlâsından göz açıp-kapayana kadar dahi gaflette olmamasıdır. İşte bu hâl-i müntehâdır (en nihayet noktaya ulaşan kimsenin hali). Bu kimse, fukarâya fayda sağlamak için hariç hazrete dahil olmaz. Bu durumda onlar bu makamın sahibiyle beraber zikrederler ve böylece gafletten çıkarlar. Müntehî ile beraber olan kimsenin misâli, bir eve giren adam gibidir. Bu kişi, evde uyuyan bazı adamlar bulur. Eve girdiğinde güçlü bir sesle 'Allah, Allah, Allah' diye seslenir ve evde bulunan herkesi uyandırır. İşte tarikatteki mübtedîlerle beraber müntehînin hali böyledir. Sizler bütün ehlullaha yakın olmaya çalışın ki, menfeat elde edesiniz.

Hazretin şartlarından bir diğeri, ona ancak abdestli olanları dâhil etmenizdir. Eğer abdest almaya imkan bulamazsanız, bedeninizdeki, elbisenizdeki veya hazret mekânındaki necâseti izâle etmeniz gerekir. Hazret esnasında nefsânî harekette bulunmaktan kaçının. Bu hal, fakîrin ihtizâza geldiği halde kalbi ekvân (kainattaki varlıklar) ile meşgul olarak hazreti terketmesidir. Seslerin itidâli esnasında nefis şiddetli bir şevk duyar. Eğer hazretleyken nefsiniz sesleri dinlemeye meylerdeseniz, kalbinizi derhal seslerin Hâlikına (Sübhânehû ve Teâlâ) çevirin. Hazretleyken birisinin diğeri gazab duymasına engel olun ve sizler bundan kendinizi sakındırın. Bu durumda sizler şüphesiz hiç bir şeye nâil olamazsınız.

Hazretin şartlarından birisi, karnın yiyeceklerden boş olmasıdır. Ancak, ayakta duramayacak ve oturamayacak kadar aç olmasını önleyecek miktarda yiyebilir. Her biriniz kendi nefsinin gayet iyi bilir. Aç kalmalısınız. Çünkü yiyecekler karında necâsete dönüşür. Necâset zulmet, zikir ise nûrdur. Zulmet ve nûr bir mekanda asla biraraya gelemez. Açlık nefsi ve şeytanı kahreder. Onda din ve beden sıhhati vardır. Tokluk nefsi güçlendirir. Bu esnada şeytan size yaklaşır. Husûsan haram yiyecekler yenilirken. Bunda ise din ve bedenin fesâdı vardır. Bu yüzden orucun Allah indindeki fazileti çoktur.

Bendire gelince; Sakın kendinize gelmeden ona vurmayın.

Bütün necâsetlerden arınmadan da bendire vurmayın. Hazretten ayrıldığınızda ona vurmayın. Kadınlar ve küçükler için onu kullanmayın. Şüphesiz ki bu, hem onlara hem de sizlere zarar verir. Dünya talebiyle sakın, ama sakın, ama sakın bendir çalmayın. Çünkü bu sizleri Allah indinde şedîd bir zarara uğrattır. Ben böyle bir şeye rıza göstermem. Her kim buna muhalefet ederse, ancak kendi nefesine kötülük etmiş olur.

Hazretimizdeki sırrın kemale ulaşmasının sebeplerinden birisi, ona vazifemizle başlamamızdır. Sizlerin de ona vazîfe ile başlamanız gerekir.

Daha sonra ciddi bir şekilde 'Allah, Allah, Allah' diyerek çokça tekrarlayın. Kalplerde heyecan ve huzûr vaki olana kadar böylece zikredin. Bu heyecan gerçekleştiğinde nassı değiştirin ve öncekine göre biraz daha uzatarak 'Allah' lafzını zikretmeye bir müddet devam edin. Ağzınızda ve kalbinizde zikir farklı bir hal alacaktır. Bu şekilde zikretmeye devam edin. Tâ ki 'hamra' hali zuhur edene kadar. Bu sekirdir. Sekir ise Allah-u Teâlâ'nın dışındaki varlıklardan gaybettir (Onlardan sıyrılmaktır). Bunun alameti basîret gözü kör olanlar hariç, hemen herkesten gizlenmeyecek kadar açıktır. Hamra (sarhoşluk) hali zuhur ettikten sonra bendire vurun ve kelâmımı söyleyerek onun manalarını tefekkür edin. Bendiri ihtiyaç mikdarınca hareketlendirin. Benim kelâmımı söyleyen kimse konuşmaya başladığında bendiri susturun. Tâ ki fukarâ bu kelâmı işitsin ve zevk alsınlar. Şüphesiz ki benim kelâmımı her işitenin kalbinde Allah-u Teâlâ'nın zikriyle bir ihtizâz meydana gelmemişse o kimsenin basîretiyle birlikte kalbi körelmiştir.

Kelâmımı işiten kimsenin kalbi eğer zikir ile hareketlenmemişse, o bir şeytandır veya şeytana dayanmıştır. Bu durumdan Allah'a sığınması, tevbe etmesi ve kalbini kelâmım için hazırlaması gerekir. Her kim kelâmımı şevk ile, muhabbet ile ve akîde ile söylerse, benim ruhum hemen o kimsenin önünde hâzır olur. Sizler kâh bendire vurarak, kâh kelâmımı söyleyerek devam edin. Tâ ki bendire vurmanın semeresi zâhir oluncaya kadar. Bu ise kalbin zikir ile harekete geçmesi ve ondan şevk almasıdır. Kendinizde bu hali gördüğünüzde hemen zikir halkasına dönün.

Zikrin semeresi zâhir oluncaya kadar, zikir hakkında yukarıda geçen şartlara riayet ederek devam edin. Bu hal zuhur ettiğinde, vazife içinde yer alan benim hâtimem ile hazrete son verin. Hazretten sonra Şeriate muhalif davranmaktan sakının. Şüphesiz zikirden vârid olan semere, daha sonra da ona muvafık davranmayı gerektirir.

Hazretimizin şartlarından birisi, hayız ve cünüb olanların, soğan, sarımsak, kürrâs (bir tür soğana benzer kokulu yiyecek) ve benzeri şeyleri yiyenlerin ona yaklaştırılmamasıdır. Ona âdâbıyla ve şartlarıyla dahil olan, insanlardan uzlette kalan ve hazretten bu şekilde ayrılan kimsede günahlarından bir eser kalmaz. Bunu sizlere Nebî'den (SAV) nakletmekteyim. İnsanlardan birisi dolaşırken, zikreden fukarâya rastlasa, oturarak itikâd niyetiyle bu zikri dinlese, o kimse yerinden günahsız olarak kalkar.

Hazreti yapacağınız vakte gelince, bu, pazartesi ve cuma geceleri yatsı namazından fecre kadardır. İşte hazretin zamanı bunlardır. Sizler mezkûr zaman içinde ne zaman derseniz yapın.

Hazreti sakın kadınlara yakın bir mekanda yapmayın. Tıpkı bir evin ortasında yapılıırken, diğer cihette kadınların bulunması gibi. Şüphesiz ki şeytan sizlerle onların arasında gider gelir. Velez görerek dahi olsa onlardan uzak durun. Buna kim muhalefet ederse ancak kendi nefesine kötülük yapmış olur.

Hazrette okunacak evrâda gelince; Sizlerden her birinizin kendine mahsus bir virdi vardır.

İnsanlardan tecerrüd edenler için; Bir kere 'Eûzü billâhi mineşşeytânirracîm. Bismillâhirrahmânirrahîm. Şehidallâhü ennehû lâ ilâhe illâ hüve ve'l-melâiketü ve ülü'l-ılmî kâimen bi'l-kıst. Lâ ilâhe illâ hüve'l-Azîzü'l-Hakîm' okunur, daha sonra on iki bin defa 'Lâ ilâhe illallah' denir. Bundan önce de yine eûzü besmele çekilir ve bir defa 'Vemâ tükaddimû li-enfûsiküm min hayrin tecidühü indallâh. Hüve hayran ve a'zamü ecrâ. Ve's-tagfirillâh. İnnallâhe Gafûrûn Rahîm' denir. Bunun ardından yüz defa 'Estağfirullâl el-Azîmü'llezî lâ ilâhe illâ hüve'l-Hayyü'l-Kayyûm ve etûbü ileyh' denir. Daha sonra, 'İnnallâhe ve melâiketihî yüsallüne ale'n-Nebiyî. Yâ eyyühellezîne âmenü

sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ' cümlesi bir defa söylenir. 'Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin abdûke ve nebiyyûke ve resûlûke en-Nebîyyü'l-ümmî ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim teslîmâ' cümlesi bin defa okunur. Gecenin ortasında on adet 'teslîme' okunduktan sonra, ardından dua edilir ve Allah'dan dilediği şeyi ister. Eğer Kur'an okuyan bir kimse ise her gün, gece ve gündüz arasında namazla veya namaz dışında on hizb okur. Her zikrin tamamlanmasından sonra da üç deha Allah'a hamdeder.

Talebe, fukahâ, ilim tâlimiyle meşgul olanlar, nâsihler (hattatlar) ve benzerlerinin virdi şöyledir; Eûzü besmele çekilerek âyet-i istiğfâr bir kere okunur. Ardından yüz defa 'Estağfirullâh el-Azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüve'l-Hayyü'l-Kayyûm ve etûbü ileyh' denir. Âyet-i salât bir kez okunur. Sonra, 'Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin, en-Nebîyyü'l-ümmî ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim teslîmâ' cümlesi beşyüz defa tekrarlanır. Sonra 'Şehidallâh' ile başlayan ayet bir defa okunarak, ardından bin defa 'Lâ ilâhe illallâh, Muhammedün Resûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem' denir. Kur'an okuyan kimsenin gerek namazda, gerekse namaz dışında, gece ve gündüz ortasında her gün beş hizb ve gecenin ortasında beş teslîme okuması gerekir. Yatsı namazından sonra namaz kılınır. 'Delâilü'l-Hayrât' her cuma gününde hatmedilir. Her virdin tamamlanmasıyla üçer defa 'Elhamdülillâh' denir.

Çiftçilikle uğraşanların ve çalışanların virdi şöyledir; Eûzü besmele çekilir. Âyet-i istiğfâr bir defa okunur. 'Estağfirullâh el-Azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüve'l-Hayyü'l-Kayyûm ve etûbü ileyh' cümlesi yüz defa tekrarlanır ve sonra âyet-i salât okunur. Ardından beş yüz defa, 'Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin, en-Nebîyyü'l-ümmî ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim teslîmâ' denir. Sonra 'Şehidallâhü' ayeti okunarak bin defa 'Lâ ilhahe illallah Muhammedün Resûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem' söylenir.

Bin defa 'Bismillâhirrahmânirrahîm. Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhî'l-Aliyyi'l-Azîm' denir. Bütün herkesin okuyacağı virdleri söyledikten sonra, onlardan herkesin söyleyeceği zikirlere gelince; Virdinizi hitâme erdirdikten sonra yirmi yedi defa 'Estağfirullâ el-Azîm lî ve li-vâlidî ve li-cemûil-mü'minîne ve'l-

mü'minât ve'l-müslimîne ve'l-müslimât el-ahyâi minhüm ve'l-
emvât' deyiniz. Ardından şart olan salât ü selâm getirirerek,
'Allâhümme ente's-selâmü ve minke's-selâm tebârekte ve
teâleyte yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm * Allâhümme lâ mâniâ limâ
a'tayte velâ mu'tıye limâ menâ'te velâ yenfeu ze'l-ceddi minke'l-
cedd * Allâhümme emâ alâ zikrike ve şükrike ve husne ibâdetike'
duasını bir defa söyleyiniz. Sonra otuz üçer defa 'Sübhânallah,
Elhamdülillah, Allahü ekber' deyiniz. Bunun hitâmında bir kere
'Lâ ilâhe illallâhü vahdehülâ şerîke lehü, lehü'l-mülkü velehü'l-
hamdü yuhyî ve yümît ve hüve hayyün lâ yemût ve hüve alâ külli
şey'in kadîr' denilerek bir kere Âyete'l-Kürsî, sonra birer kere
ihlâs, felâk ve nâs sûreleri okunur. Ardından yüz defadan başlamak
üzere okunabildiği kadar Nebî'ye (SAV) salavât getirilir ve
sonunda üç defa 'Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve
alâ âli seyyidinâ Muhammed' denir. Bundan sonra 'Ve bârik ve
salli ve sellim alâ cemî'il-enbiyâi ve'l-mürselîn verda'llâhümme
ani's-sahâbeti ecmaîn velhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn' cümlesi
yüz kere tekrarlanarak, üç defa 'Estağfirullâh el-Azîm ellezî
Lâilâhe illâ hüve'l-Hayyül-Kayyûm ve etübü ileyh' denir.

Bundan sonrakiler tekrar sayılarıyla beraber şöyledir;

Bir defa 'Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin en-
Nebiyi'l-Mustafâ ve sellim aleyh'.. Eûzü-besmele ve bir defa
Fâtiha sûresi.. Bir defa Kureyş sûresi.. Üç defa defa 'Allâhümme
âmennâ min külli havfin'.. Bir defa 'Sübhane Rabbike Rabbi'l-
Izzeti ammê yasîfün ve selâmün ale'l-mürselîn ve'l-hamdü li'l-
llâhi Rabbi'l-âlemîn'.. Bunlar akşam namazı dışında bütün
namazlardan sonra tekrarlanır. Akşam namazında ise
zikrettiklerimizin yanısıra, en son olarak 'Sübhânallâhi ve bi-
hamdihî, sübhaneke'llâhümme ve bi-hamdike eşhedü en lâ ilâhe
illâ ente, estağfiruke ve etübü ileyke' denir. Sabah ve akşam
namazının hemen bitiminden sonra da onar defa 'Lâ ilâhe illallâhü
vahdehü lâ şerîke lehü, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü yuhyî ve
yümît ve hüve alâ külli şey'in Kadîr' denir.

Bismillâhirrahmânirrahîm. 'Lâ havle ve lâ kuvvete illâ
billâhi'l-Aliyyi'l-Azîm', on defa.. 'Hasbiyallâhü lâ ilâhe illâ hüve
aleyhi tevekkeltü ve hüve Rabbü'l-Arşil-Azîm', on defa...

'Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim teslîmâ', on defa.. 'Allâhümme innî es'elûke rizkan tayyiben ve ilmen nâfian ve amelen mütekabbelen ve kalben selîmen ve'l-fevzü bi'l-Cenneti ve'n-necâti mine'n-Nâr', bir defa.. 'Allâhümme ecirnâ mine'n-Nâr', yedi defa.. 'Allâhümme ecirnâ ve ecir vâlideynâ ve ecir cemû'l-müslimîne mine'n-Nâr ve min azâbi'n-Nâr ve mine'l-küfri ve'l-fakrı ve min azâbi'l-kabri ve min külli kavlin ve amelin yukarribünâ ile'n-nâr * Bi-afvike ve aslih lenâ şe'nenâ küllehû ve edhilne'l-Cennete' sekiz defa.. 'Bi-Rahmetike yâ Erhame'r-râhimîn ve salla'llâhü alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim teslîmâ. Ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemin..'

Sabah ve akşam, Şeyh ârif-i billâh Ebu'l-Abbâs ez-Zerûk'un 'Sefinetü'n-Necât limen ilallâhi iltecâ' (Allah'a ilticâ eden kimse için kurtuluş gemisi) isimli vazifesini söyleyiniz. Çünkü bu, bizim evrâd cümlemizdendir. Sabah ve akşam bundan (mezkûr vazifeden) sonra şu sıra takip edilir, 'Lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke lehû, lehû'l-mülkü ve lehû'l-hamdü yuhyî ve yümît ve hüve alâ külli şey'in Kadîr', yüz defa.. 'Sübhânallâhi ve bi-hamdihî, sübhânallâhi el-Azîm', yüz defa.. Sübhânallâhi ve'l-hamdü lillâhi velâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber velâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-Aliyyi'l-Azîm', yüz defa.. 'Estağfirullâh el-Azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüve'l-Hayyü'l-Kayyûm ve etübü ileyhi', yüz defa.. 'Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin abdûke ve nebiyyûke ve resûlûke en-nebiyyü'l-ümmî ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim teslîmâ' yüz defa.. Akşam namazından sonra vazîfemizi okuyun. Sabah ve akşam yüz defa 'Allâhü ekber' deyin..

Uykuda okuyacağımız evrada gelince, şunlar söylenir; 'Bismike'llâhümme veda'tü cenbî ve bismike erfeu, Allâhümme in emsekte nefsi fağfir lehâ ve in erseltehâ fa'hfezhâ bimâ tahfezû bihî ibâdike's-sâlihîn, Allâhümme kinî azâbeke yevme tûbasü ibâdike'.

'Allâhümme bi'smike emûtü ve ühyî'.. Eüzü-besmele çekilir.. Ezberlemiş olanlar veya ezberlemeye kâdir olanlar Tebâreke (Mülk) suresini okur.. 'Estağfirullâh el-Azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüve'l-Hayyü'l-Kayyûm ve etübü ileyhi', üç defa.. Eüzü, bir defa..

Besmele ve Fâtiha sûresi üçer defa.. Âyete'l-Kürsî bir defa.. İhlâs sûresi üç defa.. Felak ve Nâs sûreleri üçer defa..

'Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden Resûlüllâh sallallâhü aleyhi ve sellem', üç defa..

Müşârün ileyh (yukarıda işâret edilen) vazîfemiz şöyledir; 'Eüzü billâhi mine's-şeytâni'r-racîm, bismillâhirrahmânirrahîm * Ve sallallâhü alâ seyyidinâ Muhammedin en-nebiyy'il-kerîm ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim teslîmâ'.. Fâtiha sûresi, üç defa.. Felak ve Nâs sûreleri üçer defa.. 'Sübânallâhi ve'l-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illallâhu vallâhu ekber velâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-Aliyyi'l-Azîm', üç defa.. 'Fazlun minallâhi ve ni'meh, şükrun minallâhi ve rahmeh, el-hamdülillâhi ale't-tevfîk ve nestağfirullâhe fî külli taksîr. Gufrâneke Rabbanâ ve ileyke'l-masîr. Ni'me'l-Mevlâ ve ni'me'n-Nasîr', üç defa.. 'Sübâne Rabbiye'l-Aliyyi'l-A'le'l-Vehhâb', üç defa.. Sübhâne mâ abednâke hakka ibâdetike, sübhâneke mâ arafnâke hakka ma'rifetike ve neşhedü en lâ ilâhe illâllâhü vahdehü lâ şerîke leh * Lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü yuhyî ve yümît ve hüve Hayyün Dâimün lâ yemût bi-yedihi'l-hayr ve hüve alâ külli şey'in Kadîr', üç defa.. Eğer sabah vaktinde isen üç defa 'Ve ileyhi'n-nüşûr' denir. Eğer akşam vaktinde isen şunları okursun; 'Vallâhü'l-Masîr * Lâ ilâhe illallâhü'l-Melikü'l-Hakku'l-Mübîn * Lâ ilâhe illallâhü'l-Melikü'l-Hakku'l-Metîn * Lâ ilâhe illallâhü'l-Melikü'l-Hakku'l-Yakîn * Lâ ilâhe illallâhü Erhame'r-râhimîn * Lâ ilâhe illallâhü Ekreme'l-ekremîn * Lâ ilâhe illallâhü Habîbü't-tevvâbhin * Lâ ilâhe illallâhü Gıyâsü'l-müsteğîsin * Lâ ilâhe illâllâhü ebeden hakkan * Lâ ilâhe illallâhü îmânen ve sîdkan * Lâ ilâhe illallâhü telattufen ve rıfkan * Lâ ilâhe illallâhü teabbüden ve rıfkan * Lâ ilâhe illallâhü'l-Kaviyyü'l-Cebbâr * Lâ ilâhe illallâhü'l-Vâhidü'l-Kahhâr * Lâ ilâhe illallâhü'l-Alîmü's-settâr * Lâ ilâhe illallâhü'l-Azîzü'l-Gaffâr * Lâ ilâhe illallâhü hüve Rabbü külü şey'in * Lâ ilâhe illallâhü hüve kable külli şey'in * Lâ ilâhe illallâhü hüve ba'de külli şey'in * Lâ ilâhe illallâhü yebkâ Rabbünâ ve yefnâ ve yemûtü külli şey'in * Lâ ilâhe illallâhü'l-Ma'bûdü fî külli mekân * Lâ ilâhe illallâhü'l-Ma'bûdü fî külli mekân * Lâ ilâhe illallâhü'l-Mezkûrü bi-külli lisân * Lâ ilâhe illallâhü'l-

Ma'rûfû bi'l-îhsân * Lâ ilâhe illallâhü'l-Halîmü'l-Mennân * Lâ ilâhe illallâhü'l-Azîzü'r-Rahmân * Lâ ilâhe illallâhü'l-Azîmü's-Sultân * Lâ ilâhe illallâhü külle yevmin hüve fi şe'n..'

'Lâ ilâle illallâhü vahdeh * Sadeka va'deh * Ve nasara abdehü * Ve hezeme'l-ahzâbe vahdeh * Lâ şey'un kableh * Velâ şey'un ba'deh * Lâ ilâhe illallâhü lehü'n-ni'meh * Ve lehü'l fazlü ve lehü's-senâü ve lehü'l-îhsân * Lâ ilâhe illallâhü lâ na'büdü illâ iyvâhü muhlîsîne lehü'ddîne ve lev kerihel-kêrihün * Hüve'l-Evvelü ve'l-Âhiru ve'z-Zâhiru ve'l-Bâtin * Ve hüve biküllü şey'in Alîm * Leyse ke-mislihî şe'un ve hüve's-Semîul-Basîr * Hasbünallâhü ve ni'me'l-Vekîl ilâ kavlihî ve ni'me'n-Nasîr', üç defa okunur. Sonra tehlîle başlanır. Bu dört nassdan (cümleden) oluşur. Ancak bunların tamamında lahn (nağme ile söyleme) yapılmaz. Bunlar;

'Lâ ilâhe illallah', on bir defa.. 'Lâ ilâhe illallah', yirmi üç defa.. 'Lâ ilâhe illallah', otuz üç defa.. 'Lâ ilâhe illallah', otuz üç defa.. Bunlar söylendikten sonra zikre başlanır. Bu, husûsan 'Allahu Allah' olmak üzere iki ism-i Celâlenin zikiridir. Yine bu esnada lahn yapılmaz. Birinci lafzullâhın sonu zamme ile harekelidir yani merfu'dur. İkincisinin sonunda ise sükûn ile vakfedilir. Bu iki lafız için geçerli kurallar gerek cemeat ile zikredenler, gerekse tek başına yapılan zikirlerde bağlayıcıdır. Mezkûr iki lafız tehlîl esnasında, her biri yüzer defa olmak üzere zikredilir. Birincisinde sonu zamme ile harekeli olarak, 'Allâhu, Allâhu, Allâhu' diyerek, ikincisinde ise sonu sükûnlu olarak, 'Allah, Allah, Allah' diyerek tekrarlanır. Her ikisinde de lafızların başına hemze (yani A harfi) getirilir.

Vazîfe şöyle hitâm bulur, 'Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden resûlüh', üç defa..' Allâhümme ahyinâ aleyhâ ve emitnâ aleyhâ ve enfenâ bihâ inde's-şedâidi ve'l-hâceti ileyhâ yâ Rabbe'l-âlemîn'.

'Yâ Allah', üç defa.. 'Allâhümme ahyinâ süadâ ve emitnâ şühedâ velâ tühâlif binâ an tarîkı'l-Hüdâ yâ Rabbe'l-âlemîn yâ Allah', üç defa.. Bundan sonra eğer tek başına isen gizlice istediğin duayı yaparsın. Kezâlik cemaat halinde olunursa onlar namına

imamları veya derece itibarıyla en büyükleri dua eder. Mezkûr duanın bitiminden sonra cehrî olarak şöyle denir, 'Ecib duânâ yâ Mevlânâ ecib duânâ * Verhamnâ yâ Allah ecib duânâ yâ Mevlânâ ecib duânâ * Ve ecirnâ yâ Allah ecib duânâ yâ Mevlânâ ecib duânâ * Vestümâ yâ Allah ecib duânâ yâ Mevlânâ ecib duânâ * Vahfeznâ yâ Allah ecib duânâ yâ Mevlânâ ecib duânâ * Velâ tefhaznâ yâ Allah- Salavâtün dâime, tayyibâtün alâ Muhammed', üç defa.. 'Yâ Zelcelâli ve'l-ikrâm, yâ Allah ihtem lenâ bi'l-İslâm, yâ Allah', üç defa.. 'Yâ Zelcelâli ve'l-ikrâm ve'l-Izzeti'l-kâhira, sebbitnâ bi'l-kavli's-sâbit fi'd-dünyâ ve'l-âhira', üç defa.. 'Âmin, âmin, âmin yâ Rabbe'l-âlemîn', üç defa.. 'Ve selâmün ale'l-mürselîn ve'l-hamdü lillâhi Rabbî'l-âlemîn'..

Sonra üç defa Fâtiha sûresi ve ardından, 'İnnallâhe ve melâiketehû yusallüne ale'n-Nebiy * Yâ eyyühellezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ' okunur.

Bunun ardından üç defa 'Allâhümme salli alâ seyyidînâ Muhammedin abdüke ve nebiyyüke ve resûlüke, en-nebiyyü'l-ümmî ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim teslîmâ' okunarak, 'Sübhone Rabbike Rabbî'l-izzeti ammâ yasîfün ve selâmün ale'l-mürselîn ve'l-hamdü lillâhi Rabbî'l-âlemîn' denir.

Şeyh ârif-i billah Ebü'l-Abbâs Ahmed Zerrûk'un müşârun ileyh (yukanda işaret edilen) vazîfesi şöyledir;

'Eûzü billâhi mine's-şeytânirracîm, bismillâhirrahmânirrahîm * Ve ilâhüküm İlâhün Vâhid * Lâ ilâhe illâ hüve'r-Rahmânü'r-Rahîm * Allâhü lâ ilâhe illâ hüve'l-Hayyü'l-Kayyûm * Bismillâhirrahmânirrahîm * Elif-Lâm-Mîm, Allâhü lâ ilâhe illâ hüve'l-Hayyü'l-Kayyûm ve aneti'l-vücûhü li'l-Hayyi'l-Kayyûm * Allâhü lâ ilâhe illâ hüve'l-Hayyü'l-Kayyûm, lâ te'huzühû sinetün velâ nevm lehû mâ fi's-semâvâti ve mâ fi'l-ard men zellezî yeşfeu indehû illâ biiznih. Ya'lemü mâ beyne eydihim vemâ halfehüm ve lâ yuhîtüne bi-şey'in min ilmihî illâ bimâ şâe vesia kürsiyyühü's-semâvâti ve'l-ard ve lâ yeûdühû hıfzühümâ ve hüve'l-Aliyyü'l-Azîm'.

'Bismillâhirrahmânirrahîm * Tenzilü'l-kitâbi minallâhi'l-Azîzi'l-Alîm. Ğâfiru'z-zenbi ve kâbilü't-tevbi şedîdü'l-ıkâb *Lâ

228 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

ilâhe illâ hüve ileyhi'l-masîr * Lillâhi mâ fi's-semâvâtî ve mâ fi'l-ard * Ve in tübdü mâ fi enfüsiküm ev tuhfûhü yühâsibküm bihi'llâh * Fe-yağfiru limen yeşâi ve yuazzibü men yeşâ' * Vallâhü alâ külli şey'in Kadîr'.

'Âmene'r-resûlü bimâ ünzile ileyhi min Rabbihî ve'l-mü'minûn * Küllün âmene billâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rüsulih * Lâ nüferriku beyne ehadin min rüsulih * Ve kâlû semi'nâ ve eta'nâ gufrâneke Rabbenâ ve ileyke'l-masîr * Lâ yükellifullâhü nefsen illâ vüs'ahâ * Lehâ mâ kesebet ve aleyhâ mektesebet * Rabbenâ lâ tüâhiznâ in nesînâ ev ahta'nâ * Rabbenâ velâ tahmil aleynâ isran kemâ hameltehü alellezîne min kablinâ * Rabbenâ velâ tühammilnâ mâ lâ tâkate lenâ bih * Va'fü annâ.. Vağfir lenâ.. Verhamnâ * Ente Mevlânâ fensûrnâ ale'l-kavmi'l-kâfirîn'.

'Bismillâhirrahmânirrahîm'.. Kâfirûn sûresi sonuna kadar okunur. Tekrar besmele çekilir ve Nasr sûresi, besmele ve üç defa ihlâs, üçer defa Felak ve Nâs sûreleri her birisinin başında besmele çekilerek okunur. Besmele çekilerek şu dualar okunur; 'Allâhümme eûzü bike en eşruke bike ve ene a'lemü ve estağfiruke mimmâ lâ a'lemü', üç defa.. 'Allâhümme innî eûzü bike mine'l-hemmi ve'l-huzni ve eûzü bike mine'l-aczi ve'l-kesli ve eûzü bike mine'l-buhli ve'l-cebni ve eûzü bike min galebeti'd-dîn ve kahri'r-ricâl', üç defa.. Allâhümme innî eûzü bike mine'l-küfri ve'l-fakri ve eûzü bike min azâbi'l-kabri lâ ilâhe illâ ente', üç defa.. 'Allâhümme âfini fi sem'î, Allâhümme âfinî fi basarî, lâ ilâhe illâ ente', üç defa.. 'Allâhümme ente Rabbî, lâ ilâhe illâ ente halaktenî ve ene abdüke ve ene alâ ahdike ve va'dike mesteta'tü eûzü bike min şerri mâ sana'tü ebûü leke bi-ni'metike aleyye ve ebûü bi-zenbî, fağfir lî, fe-innehü lâ yağfiru'z-zünûbe illâ ente', üç defa.. 'Allâhümme innî esbahtü minke fi ni'metin ve âfiyetin ve setrin, fe-etmim aleyye ni'meteke ve âfiyeteke ve setrake fi'd-dünyâ ve'l-âhira', üç defa..

'Allâhümme mâ esbaha bî min ni'metin ev bi -ehadin min halkıke fe-minke vahdeke lâ şerîke leke, fe-leke'l-hamdü ve leke's-şükrü', üç defa.. 'Yâ Rabbi leke'l-hamdü kemâ yenbeğî li-celâli vechike ve azîmi sultânike', üç defa.. 'Razıytü billâhi Rabben ve bi'l-İslâmi dînen ve bi-seyyidinâ Muhammedin

sallallâhü aleyhi ve selleme nebiiyyen ve resûlen', üç defa.. 'Sübhânallâhi ve bi-hamdihî adede halkihî ve rızâ nefsihî veznete arşihî ve midâde kelimâtihî', üç defa..

'Eûzü bi-kelimâtillâhi't-tâmmâti min şerri mâ halak', üç defa.. 'Bismillâhillezî lâ yadurru mea'smühû şey'un fi'l-ardı ve lâ fi 's-semâi ve hüve's-Semû'l-Alîm', üç defa.. 'Eûzü billâhi's-Semû'l-Alîmi mine's-şeytânirracîm', üç defa.. Besmele çekilerek elini başına koyarsın ve 'Hüvallahüllezî lâ ilâhe illâ hû' ile başlayan bölümü okursun. Sonra elini başından indirerek, üç defa 'Sübhânellâhi'l-Azîm ve bi-hamdihî ' diyerek yine üç defa, 'Tehassantü bi-zi'l-izzeti ve'l-ceberûti ve'tesamtü bi-Rabbi'l-Melekûti ve tevekkeltü ale'l-Hayyi'llezî lâ yemût * Asrif annî el-ezâ * İnneke alâ külli şey'in Kadîr' duasını okursun.

'Asrif den 'Kadîr'e kadar tekrarlayıp, besmele çekersin ve Kureş sûresini bir defa okuyarak şu duaları söylersin; 'Allâhümme kemâ et'amtehüm fe-et'amnâ ve kemâ emantehüm fe-emannâ vec'alnâ mine's-Şâkirîn', bir defa.. 'Sübhânekallâhümme ve bi-hamdike * Eşhedü en lâ ilâhe illâ ente estağfiruke ve etübü ileyke', üç defa..

'Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin abdüke ve nebiiyyüke ve resûlike'n-nebiiyyü'l-ümmî ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim teslîmâ', üç defa.. 'Adedün mâ ehâta bihî ilmuke ve hatta bihî kalemuke ve ehsâhü kitâbüke ve'r-rızâ an sâdâtinâ Ebî Bekrin ve Umera ve Usmâne ve Alî ve ani's-Sahâbeti ecmaîn ve ani't-tâbiîn ve tâbiü't-tâbiîne lehüm bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn * Sübhâne Rabbike Rabbi'l-Izzeti ammâ yasîfün ve selâmün ale'l-mürselîn ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn'..

Sonra yüz defa, istersen bine kadar 'Lâ ilâhe illallah' dersin. Ardından 'Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden Resûlullah' diyerek şunları okursun;

'Sebbitnâ yâ Rabbi bi-kavlihâ', üç defa.. "Ve enfi'nâ bi-fazlihâ', üç defa.. Vec'alnâ min hıyâri ehlihâ', üç defa.. 'Âmin, âmin, âmin yâ Rabbe'l-âlemîn', üç defa.. Esbahnâ fi hımâke yâ Mevlânâ, emsînâ fi rızâke yâ Mevlânâ', üç defa.. 'Âmin, âmin, âmin yâ Rabbe'l-âlemîn', üç defa.. Lâ ilâhe illâ ente lâ ehâdün

Rabbünâ yâ Mücemmiunâ, ıġfir zünûbenâ', üç defa.. 'Âmin, âmin, âmin yâ Rabbe'l-âlemîn', üç defa.. 'İġfir lenâ mâ mazıye ve aslıh lenâ mâ bakıye bi-hurmeti'l-ebrâr, yâ Âlime'l-esrâr', üç defa.. 'Âmin, âmin, âmin yâ Rabbe'l-âlemîn', üç defa.. 'Yâ Âlime's-sırri minnâ lâ teksîfû's-sitra annâ', üç defa.. 'Âmin, âmin, âmin yâ Rabbe'l-âlemîn', üç defa.. 'Yâ Mevlânâ yâ Mücûbe men yercûke mâ yahîbü, akzı hâcetenâ, Karîb yâ Hâzıran lâ yaġîb', üç defa.. 'Âmin, âmin, âmin yâ Rabbe'l-âlemîn', üç defa..' Allâhümme selli ve sellim alâ seyyidinâ Muhammedin ve bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed', on defa.. 'Âmin, âmin, âmin yâ Rabbe'l-âlemîn', üç defa.. "Ve selâmün ale'l-mürselîn ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn' bir defa.. Besmele ve üç Fatiha okunur.. 'İnnallâhe ve melâiketehû yusallûne ale'n-nebiy * Yâ eyyühellezîne âmenû sellû aleyhi ve sellimû teslîmâ', bir defa.. 'Salavâtüllâhi ve selâmühû ve tahıyyâtühû ve rahmetühû ve berekâtühû alâ seyyidinâ Muhammedin abdûke ve nebiyyûke ve resûlûke'n-nebiyyü'l-ümmî * Ve alâ âlihî ve sahibihî ve sellim teslîmen adede's-şef 'i ve'l-vetri ve kelimâti Rabbina't-tâmâtî'l-mübârekât', üç defa.. 'Velâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-Aliyyi'l-Azîm', bir defa.. 'Ve hüve hasbünâ ve ni'me'l-Vekîl * Fe-ni'me'l-Mevlâ ve ni'me'n-Nasîr * Sübhâne Rabbike Rabbi'l-Izzeti ammâ yasîfûn ve selâmün ale'l-mürselîn ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn'..

Bu vasiyyeten maksadım, Arûsiyye tarîkatimize girmek isteyenlere yol göstermedir. Bu vasiyyet benden sizlere bir nasihattir. Allah'dan bizleri ve sizleri rûsvâ eylememesini dileriz. Söylemek benden, onunla amel etmek sizlerden. Şüphesiz ki ben, onunla amel edenin seyyidimiz Muhammed sallalâhü aleyhi ve sellem hürmetine hâtime-i İslâm üzere ölmesini Cenâb-ı Allah'dan dilerim.

Ey Allahım, her kim söylediklerimle amel ederse, onu dinde, dünyâda ve âhirette selâmete erdir. Şüphesiz ki sen her şeye kâdirsin. Ve onun ahâlisine hâtime-i İslâm ver. Onun maîşetini helal ve iyi şeylerle genişlet. Kabrinde nûr ile, haşırinde nûr ile onu rızıklandır. Sorgu anında onu sâbit kıl. Allâhümme âmin.. Allâhümme âmin.. Allâhümme âmin. Ve onu dünyada ve âhirette

şefeatçi eyle. Âmin.. Ey fukarâ, ey Allah yolundaki kardeşlerim; Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun."

Allah'ın fakîr kulu, Allah'ın kullarından en muhtacı, fukarânın hizmetkârı ve Mîlâd nâmıyla tanınan Muhammed b. Atıyye b. İbrahim şunları söyler;

"Şeyhimiz, önderimiz, Rabbimize ulaştıran vesîlemiz, ârif-i billâh ve Sünnet-i Resûl (Allah'ı Sünnet-i Resûlü çok yakından bilen) velî, Şeyh Seyyid Abdüsselâm b. Selîm el-Esmer el-Feytûrî 'nin bana yazdırdıktan nihâyete erdi. Bunu kelime kelime aktarıırken ben yazdım. Bazı vakitlerde bir mikdar susuyor, sonra bana yazdırıyordu. Ne bir ziyade, ne de bir noksan olmaksızın bunları yazdım. Ancak bazı sözlerinde şeyhin manâ itibarıyla maksadının husûlü doğrultusunda düzeltmeler yaptık. Bunu da ondan izin istedikten ve izin verildikten sonra yaptık. Bunun hakkında Şeyh şöyle demiştir; "Bu vasiyyetin ismi 'Vasiyyet-i Suğrâ'dır ve fukarâ ile beraber tarikatimize girmek isteyen kimseler içindir." 979 (M: 1571/2) senesinin muharrem ayının başlarında, bana yazdırdı ve ben sonuna kadar yazdım. Aynı şekilde bana 'Vasiyyet-i Kübrâ'yı da yazdırdı. Bunun tam ismi 'Nasîhatü'l-Mürîdîn el-Muhibbîn fî Sırrı'l-Evliyâi ve's-Sâlihîn'dir (Evliyâ ve sâlih kimselerin sırrına dâir bizi seven mürîdlere nasihat). Bunu 972 (M: 1564/5) yılının Ramazan ayının ortalarında yazdırdı. Aynı şekilde bana, Allah'ın (azze ve celle), Resûlünün (SAV) ve meleklerinin hakkında bilmemiz gereken 'Akîde'yi de yazdırdı."

Bana dedi ki; "Bunu, Nasihat-ı Kübrâ'yı yazdığımдан iki ay sonra Şeyhimizden (rahimehullah) naklettim. Bütün bunları yazdırmasının sebebine gelince, şüphesiz buna dair her soru sorduğumuzda, ancak bir-kaç gün sonra cevap veriyordu. Bir defasında buna dair sorunca, içinde fukarâya yaptığı nasihatlerin bulunduğu, çeşitli emirler ve yasakları sıraladığı risâleler yazdırdı. Bu esnada yirmi varak civannda yazdırdı. Burada gaybî haberler, Trablusgarb topraklarında vaki olan olaylar, diğer şehirler, beldeler, medeniyetler ve çoğu mugayyebât hakkında olmak üzere daha bir çok bilgiler yer alıyordu. Aynı şekilde diğer kardeşlerimize de hiç muttali olmadığımız bir çok kelâm yazdırdı.

232 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

Vefatından önce bizim yanımızda bunları dört cilt olarak topladı. Bunların her birinde yaklaşık yirmi bölüm vardır. Yine tamamında kendisi hakkında bazıları benim hattımla, bazıları diğerlerinin hattıyla yazılmış menkıbeler vardır ve her bir menkıbe fukarâ ve diğer yakınlarından sika (çok güvenilir) şahıslara istinad etmektedir."

Şeyh-i Ârif Seyyid Ebû Râvî 'nin hattıyla nakledilen bilgiler burada nihayet buldu. Bu zat, aktarılan bilgileri Şeyhin katibi Hacı Mîlâd hattıyla yazılanlarla karşılaştırmıştır.

Seyyid Ebû Râvî, ilim, salahat, kifayet ve şeref yönleriyle onu çok güçlü bir şekilde ona senâda bulunmuş, Şeyhin, sırlarının ve vasiyetlerinin katibi olarak ondan râzı olmasına dikkat çekmiştir. Dahası Şeyhin, kutbâniyet derecesine ulaştığı kendine tebliğ edildiğinde, öncelikle ona şöyle söylediğini işittim; 'Ey Mîlâd, ben sultânım. Sen ise benim vezîrimsin.' Allah bizleri onlardan feyizlendirsün ve seyyidimiz Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem hürmetine bütün teklikelerden sâlim olarak Firdevs Cennetinin en âlî derecelerinde onlarla birarada olmayı nasîb eylesin. Âmin.. Fethu'l-Alîm'de bunlar anlatılır.

Otuzikinci Bâb

Bu bâbda Şeyhin Ahzâbı zikredilecektir.

Bil ki; Şeyhin Vasıyyet-i Kübrâ'sında zikrettiği dört hizbi vardır. Bunlar hakkında şöyle der; "Eğer güç yetirebiliyorsanız bunları hıfzeta ve devamlı olarak okumalısınız. En isâbetlisi, her gün ikindi namazından sonra cemaatle okumanızdır."

Şâzelî ve talebeleri gibi ehl-i tasavvuf ve ümmetin sâlih insanları bu şekilde emretmişler ve böyle uygulamışlardır. Şeyh şöyle der; "Bunu lahn (nağme) ile okumayın, ehli olmayanlara vermeyin... Kim ki bunu tebdîl ve tağyîr ederse (değiştirirse), Allah ondan hesap sorar." Hizb-i Kebîr'in okuma vakti ikindi namazından sonradır. Aynı şekilde ümerânın huzûruna ve şehirlere girmeden önce de okunur. Hizb-i Tams 'ın okunma vakti de ikindi namazından sonradır. Hizb-i Havf 'ın vakti sabah namazından önce, karada ve denizde sefere çıkarkendir. Hizb-i Felâh ve Necâh'ın vakti uykundan önce ve musîbet anındadır." İşte ben sizlere mevcut bulunan en sahih nüshalarını araştırarak, mezkûr hizibleri, yine mezkûr vasıyyette geçtiği üzere metinleriyle birlikte naklediyorum.

E-HİZBÜL-KEBİR:

"Bismillâhirrahmânirrahîm * Elhamdülillâhillezî haleka's-semâvâti ve'l-ard * Ve ceale'z-zulümâti ve'n-nûra sümme 'llezî keferû bi-Rabbihim ya'dilûn * Allâhümme yâ Cebbâr yâ Mütekebbir yâ Kahrâr yâ Musavvir ve yâ Nâsır * Es'elüke'llâhümme bi-Izzetike ve Celâlike ve Behâike ve kelimâtike ve es'elüke'llâhümme bi'smike'l-Azîmi'l-A'zam ve

bi'l-ismi'llezî ünzile alâ kalbi seyyidinâ Muhammedin sallallâhü aleyhi ve sellem hîne vesale ve ğâbe fî kâb-ı kavseyini ev ednâ ve bi'l-ismi'l-mektûbi alâ keffi meleki'l-mevti'llezî yakbizu bihî ervâha'l-halâiki ve bi'l-ismi'l-mektûbi alâ sâki'l-arşı'llezî lehû nûrun taġsâ bihi'l-ebârü ve hüve ismü seyyidinâ Muhammedin sallallâhü aleyhi ve sellem.

Ve bi'l-ismi'llezî telakkâhe Âdemü aleyhisselâm hîne ekele min şeceratin ve hebeta ile'l-arz * Ve bi'l-ismi'llezî edâet bihi'ş-şems * Ve bi'l-ismi'llezî enerat bihi'l-kamer * Ve bi'l-ismi'l-mektûbi alâ bâbi'l-cinân * Ve bi'l-ismi'l-mektûbi fî cebheti Cebraîl aleyhisselâm * Ve bi'l-ismi'l-mektûbi fî cebheti Mikâil aleyhisselâm * Ve bi'l-ismi'l-mektûbi fî cebheti İsrâfil aleyhisselâm * Ve bi'l-ismi'l-mektûbi fî cebheti Azraîl aleyhisselâm * Ve bi'l-ismi'l-mektûbi varaka'z-zeytûn * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî el-Halîl aleyhisselâm hîne ülkiye fî'n-nâr felem yahtarik * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî el-Hıdrü aleyhisselâm fe-meşiye bihî ale'l-mâ' * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî Dâniyâlü aleyhisselâm fe-ahractehü min femi'l-esed * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî Zekerıyyâ aleyhisselâm fe-ecibte düâehü ale'l-fevr * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî Yahyâ aleyhisselâm fea'teytehü'l-hükme sabıyyâ * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî İsâ aleyhisselâm hîne rafeahü'llâhü ileyh * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî Mûsâ b. İmrân aleyhisselâm fe'nfelaka lehü'l-bahr * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî Nûhun aleyhisselâm fe-neciytehü ve ehlehü mine't-tûfân * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî Ya'kûbü aleyhisselâm fe-rededte lehü basarahü * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî İlyâsü aleyhisselâm fe-neciytehü ve ehlehü * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî Eyyûbü aleyhisselâm fe-şefiytehü * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî el-Yesau aleyhisselâm fe-hafıztehü * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî Zülkiflü aleyhisselâm fe-fî rahmetike edhaltehü * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî Dâvûdü aleyhisselâm fe-seharte lehu'l-hadîde ve leyyentehü * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî Sâlihu aleyhisselâm fe-ahractehü lehü nâkatehü mine's-sahra * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî Zünnûn aleyhisselâm hîne zehebe muġâdiben fe'stecebte lehü * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî Ehlül'-Kehfi aleyhimüsselâm fe'stecebte li-düâihim ve heyye'te lehüm min emrihim raşedâ * Ve bi'l-ismi'llezî deâke bihî küllü ehadin min

halkıke * Allâhümme en tec'alenê fi meknûni hıfzıke ve âfiyetike ve heybetike * Yâ Allah, yâ Allah, yâ Allah * Allâhümme innî es'elüke yâ Allah bimâ telakkâ Âdemü min Rabbihî kelimât * Ve bimâ enca 'llâhü bihî Havvâe mine'l-mûbikât * Ve bimâ deâke bihî Yûnus İbnü Mettâ fe-ahractehû mine'z-zulumât * Ve bimâ teüzü bihî Mûsâ min kavmi fi 'avne fe-sârü eştâten * Ve bimâ ibtehele bihî Hârûnü fe'nkeşefet lehü'l-müzhilât * Ve bimâ tekelleme bihî Yûşa' İbn Nûn fe-tekahkarat lehü's-şemsü ve nasarahüllâhü alâ cemî'l-udât * Ve bimâ tehassane bihî Zülkarneyn fe'ntavat lehü'l-ardu ve's-semâvât * Ve bimâ tekelleme bihî İlyâs fe-tecellet anhü'l-ğamarât * Ve bimâ deâke bihî Eyyûb fe-ûfiye mine'l-eziyât.

Allâhümme i'fî annâ ve neccinâ ve 'hfaznâ min külli hemmin ve ğammin ve cebbârin anîd ve şeytânin merîd ve daîfin min halkıke ve şedîd ve min şerri mâ yenzilü mine's-semâi ve mâ yarucü fihâ ve min şerri mâ darâ fi'l-ardı vemâ yahrucü minhâ.

Allâhümme innî eüzü bike min fîtneti'l-leyli ve'n-nehâr * Ve min külli târıkın ve hâlık * Yâ Rahmân, Yâ Rahmân, Yâ Rahmân * Allâhümme innî eüzü bike min fîtneti's-şeytâni ve cünûdihî ve vüzerâihî ve kudâtihi ve hukkâmihî ve a'vânihî ve azdâdihî ve ehli ecnâdihî ve kuâdihî mine'l-âmmeti ve'l-hâssati ve min şerri külli dâbbetin * Ente âhizün bi-nâsiyetihâ * İne Rabbî alâ sırâtin müstakîm.

Allâhümme innî eüzü bike min külli lisânin yantuku ve min külli aynin termeku ve min külli kalbin yahfeku ve min külli üzünün sêmia ve min külli aynin nâzıra ve min külli yedin bâtışa ve kademin mâşiye * Allâhümme elcim annâ cemâ'l-a'dâi ve emsahhüm alâ mekânetihim ve ekfînâ şerrihim ve etba' alâ kulûbihim vec'al lehüm şêğilen min enfüsihim ve ekbilhüm bi-havlike ve kuvvetike ve mülkike yâ Erhame'r-râhimîn.

Entellâhüllezi lâ ilahe illâ ente'l-Evvelü ve'l-Âhîru ve'z-Zahîru ve'l-Bâtın * Entellâhü'l-Kâdiru'l-Kebîru's-Semîu'l-Basîru'l-Azîzü'l-Hakîmü'r-Raûfü'r-Rahîm * Allâhümme sehîl lena'l-ümûra teshîlen min külli 'l-cihâti ve min külli mâ nenzuruhü bi-a'yüminâ ve nesmeahü bi-âzâninâ.

Allâhümme'srîf annâ keyde'l-a'dâi ecmaîn, mine'z-zâlimîne ve'l-hâsidîne ve'd-dâllîne ve'l-muhâsımîn ve eşrâri halkıllâhi mine'l-âdemiyyîn ve'l-cünûne ve'n-nâzırîne ileynâ bi'l-buğzi ve'l-eziyyeti ve's-sûi ve'd-darari ve'l-mekri.

Allâhümme'c'al alâ a'yünihim zulmeten fe-hüm lâ yubsırûn * Ve sammim âzânihim fe-hüm lâ yesmeûn * Ve etbî' alâ kulûbihim fe-hüm lâ ya'kılûn * Ve eşelle alâ eydîhim fe-hüm lâ yebtişûn * Ve eksir ercülehim fe-hüm lâ yemşûn * Ve lâ yüezzîn lehüm fe-ya'tezirûn.

Allâhümme innî tamastehüm bi-Tâhâ ve a'meytehüm bi-sûreti's-Şuârâ * Allâhümme'c'al hayrahüm beyne a'yünihim ve şerrehüm tahte akdâmihim * Allâhümme innî i'tesamtü bi-Rabbî'l-melekûti ve tevekkeltü ale'l-Hayyi'llezî lâ yemût * Hasbiyallâh * Ve âmentü billâh * Ve tevekkeltü alellâh * Ve fevvaztü emrî ilallâh * Ni'me'l-Kâdir, Allahü mâ a'zamü şe'nehü'llezî neccâ men i'tesame bihî ve asime men tevekkele aleyh * Hasbiyallâhü Rabbü'l-âlemîn * Hasbiyellâhü Rabbü'l-mü'minîn * Hasbiyallâhü men hüve hasbî * Hüve hasbî velem yezel hasbî ve hüve hasbî * Ve ni'me'l-Vekîl ni'me'l-Mevlâ ve ni'me'n-Nasîr * Hasbiyallâhü lâ ilâhe illâ hû * Aleyhi tevekkeltü ve hüve Rabbü'l-arşî'l-azîm * Hasbiyallâhü min külli şey' * Ve lâ yağlubü'llâhe şey' * Allâhü gâlibü külli şey' * Leyse ke-mislihî şey' * Ve hüve's-Semû'l-Basîr.

Allâhümme'srîf anne'l-hemmi ve'l-ğammi ve'l-huzni ve'l-kesli ve'l-hezli ve'l-hakdi ve'l-celâi ve'l-cebni ve'l-buhli ve'l-belâi ve'n-nekli * Seeltüke bi-ismike'l-Azîmi'l-A'zam el-mahzûne'l-meknûne'llezî lem yettali' ehadün min halkıke * Ente'llâhü Rabbünâ kad eşrakte bi-nûrike's-semâvâti ve'l-ard * Lâ ilâhe illâ ente Rabbü'l-arşî'l-azîm.

Allâhümme leyyin lenâ kulûbü ibâdike kemâ leyyente'l-hadîde li-Dâvûde aleyhisselâm bi-gayri nârin ve lâ fahm * Fe-innehüm lâ yantıkûne illâ bi-iznik * Nüvâsihim fî kabzatik * Ve leyse lehüm ilâhün gayruk * 'Tâ-sîn-mîm' fe-hüm tâmisûn * 'Tâ-sîn-nûn' fe-hüm sâmitûn * 'Tâ-sîn-mîm' fe-hüm sêkitûn * 'Hâ-mîm ayn-sîn-kâf' fe-hüm ya'mehûn * 'Yâ-sîn' fe-hüm hâmidûn *

'Kêf-hê-yâ-ayn-sâd' fe-hüm mahcûbûn * Tebâreke'llezi nezzele'l-Furkâne * Fe-hüm matrûdüne hâzâ yevmin lâ yantıküne ve lâ yû'zene lehtim fe-ya'tezirûn * Ve rabatnâ alâ kulîbihim fe-hüm lâ yefkahûn * Ve raeytehüm yenzurüne ileyke ve hüm lâ yübsirûn * ve vakaa'l-kavlü aleyhim bimâ zalemû fe-hüm lâ yantıkûn * Fe-Vakaa'l-hakku ve batale mâ kênû ya'melûn * Fe-galebû hünâlike ve'nkalibû sâğırîn.

Allâhümme innî eüzü bike min kahrihim ve galebetihim * Allâhümme innî eüzü bike min şerrihim ve mekrihim * Allâhümme innî eüzü bike mine'l-hemmi ve'l-huzni ve mine'l-acezi ve'l-hacezi ve'l-hazemi ve'l-herami ve erzeli'l-umuri ve fitneti'l-mahyâ ve'l-memâti ve'l-belâi ve'l-belvâti ve mine's-şakâi ve'l-hadîfâti ve mine'l-habîsi ve'l-habîseti ve min şemâtetil'a'dâi ve'l-adevâti ve'd-daâvâ ve'd-daavât.

Allâhümme innî eüzü bike mine'l-illeti ve's-şerri ve'z-zilleti ve'l-killeti ve min zevâli'n-nî'meh * Allâhümme innî eüzü bike mine's-şikâkı ve'n-nifâkı ve's-sûi'l-ahlâk.

Alâhümme innî eüzü bike mine'l-maksı ve'l-barası ve'l-kûlunci ve'l-fâlici ve'l-elemi ve'l-cününü ve'l-cüzâmi ve sûi'l-eskâmi ve min külli dâin ente a'lemü bihî.

Allâhümme'srıf annâ eşrâr'z-zulme * Ve edhlnê müdhale sıdkın ve ahırcnê mührace sıdkın vec'al lenâ min ledünke sultânen nasîrâ * El-emru küllühü bi-yedike * İlâhî şehidtü en lâ ilâhe illâ ente; Fasrif bihâ annî a'dâi * İlâhî şehidtü en lâ ilâhe illâ ente; Fesebbit bihâ akdâmî * İlâhî şehidtü en lâ ilâhe illâ ente; Fağfir bihâ zünübî yâ Hayra'l-gâfirîn ve yâ men şe'nühü'l-kifâyeti ve mürâdühü'r-riâyeh * Yâ men hüve'r-recâ ve'l-emel * İlâhî tevekkeltü aleyke * Kad messeniye'd-durru ve ente Erhamü'nr-râhimîn * Ve dâkat bî el-mezâhibü ve ente Hayru'r-râzıkîn.

Ve keyfe ehâfü ve ente recâi ve keyfe edîku ve ente seyyidî * İlâhî bi-celâli Celâlike ve bi-kemâli Kemâlike * Ve ente 'llahü'l-Vâhidü'l-Ehadü'l-Ferdü's-Samed * Sübhâneke ente'llâhü Rabbî lâ ilâhe illâ ente heb lî hikemen ve elhıknî bi's-sâlihîn * Vec'al lî lisâne sıdkın fi'l-âharîn * Vec'alnî min veraseti Cenneti'n-Naîm * Vağfir li-ebî ennehü kâne mine'd-dâllîn ve lâ tahzennî yevme

yüb'asûn * Yevmün lâ yenfeu mâlin ve benûn * İllâ men eta'llâhü
bi-kalbin selîm.

Allâhümme sellimnâ ve neccinâ vehfaznâ ve a'simnâ ve tûb
aleynâ yâ Tevvâb ve yâ Şedîdü'l-ikâb * İlâhî bike yeşfi mâ nezele
bî; Fec'al lî minhü feracen ve mahracen * İnneke alâ külli şey'in
Kadîr * Yâ Mennân, Yâ Mennân, Yâ Mennân * Yâ Rahmân, Yâ
Rahmân, Yâ Rahmân * Yâ Rahîm, Yâ Rahîm, Yâ Rahîm *
Allâhümme 'nsurnâ nâsıran azîzen ve'ftah lenâ fethan mübînâ *
Vec'al lenâ min ledünke sultânen nasîrâ * Hasbiyallâhü lâ ilâhe illâ
ente; Aleyke tevekkeltü ve bike tevesseltü.

Allâhümme inneke İlâhenâ ve seyyidenâ * Lâ teraddenâ
hâibîne ve lâ takta' recâenâ min Rahmetike yâ Erhame'r-râhimîn *
Allâhümme emdidnî bi-dakâikı ismike'l-Hafîz; Ellezî hafizte bihî
cemîa'l-mevcûdâti ve eksinî bi-dir'in min kifâyetike.

Allâhümme'alnî fi kenfike ve kefâletike ve kallidnî seyfe
nasrîke ve himâyetike ve elbisnî tâcen min tîcânî izzüke ve
kerâmetike ve heybetike ve âfîyetike * İlâhî rakkibnî merkibe'n-
necâti fi'l-hayâti ve ba'de'l-memâti * İlâhî, idfa' annî men erâdenî
bi-sûin min cemî'l-edrârî'l-müezziyât * İlâhî, vellinî velâyete'n-
nasrı hattê yahdau lî bihâ küllü cebbârin anîd ve şeytânin merîd ve
daîfin mine'l-halkı ve şedîd.

Yâ Azîz.. Yâ Azîz.. Yâ Azîz.. Yâ Cebbâr.. Yâ Cebbâr.. Yâ
Cebbâr.. * Allâhümme leke's-senâü ve'ş-şükrü * Allâhümme âfinî
fi bedenî * Allâhümme âfinî fi bâtinî * Allâhümme âfinî fi zâhirî *
Allâhümme âfinî fi sem'î * Allâhümme âfinî fi basarî *
Allâhümme âfinî min külli belâin ve min külli elemin ve dâin ve
karînetin ve sekam * Ve ahrisnî bi-aynîke'lletî lâ tenâm *
Es'elüllâhe'l-Kerîm Rabbe'l-arşî'l-azîm en yuâfinâ *
Es'elüllâhe'l-Kerîm Rabbe'l-arşî'l-azîm en yuâfinâ *
Es'elüllâhe'l-Kerîm Rabbe'l-arşî'l-azîm en yuâfinâ * Ve sallalâhü
alâ seyyidinâ Muhammedin hâtemi'n-nebiyyîne ve imâmi'l-
mürselîn ve alâ âlihî ve sahbihî ecmaîn..

HİZBÜT- TAMS

Bismillâhirrahmânirrahîm * Yâ Allah (beş defa) * Yâ Kuddûs (beş defa) * Yâ Vedûd (beş defa) * Yâ Şekûr (beş defa) * Yâ Kâbız (beş defa) * Yâ Bâsıt.. Yâ Zel-Celâli ve'l-İkrâm * Allâhümme'nurnâ ve'r-hamnâ va'fü annâ ve'hdinâ ve neccinâ mine'l-kavmi'z-zâlimîn ve tûb aleynâ inneke ente't-Tevvâbü'r-Rahîm * Ve cüdd aleynâ inneke ente'l-Cevâdü'l-Kerîm * Vec'alnâ mine't-tâbiîne li't-tarîkati ve'l-hakîkati * Allâhümme innî abdûke ve ibnü abdike ve ibnü ümmetike, fezcir annî a'dâi ve'msahhüm alâ mekânetihim fe-lâ yestatîfûne tavsiyeten velâ ilâ ehlihîm yerciûn * Lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke lehü tevhdiden vâhiden muhakkakan muhlisan âriyen an külli's-şübehâti ve an cemî'i's-şükûki ve'l-evhâmî ve'z-zünûni ve's-şevâibi ve'z-zellât * Lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke lehü'l-Münferidü ve'l-Bekâü ve'l-Izzetü ve'l-Kibriyâ' * İlâhî teâzamtü azameteke ve tekevvene kevnûke bi-Izzetike ve'steveyte alâ arşike bi-Kudretike ve Kahrike ve Adlike ve Hukmike * İlâhî inne'l-hayra küllehü bi-yedike ve ente Vâhibehü ve Mu'tiyehü li-abdike * Fekad ümirtü ve nühtü ve lâ kuvvetün lî ale't-tâati ve lâ havlün lî ale'l-ma'siyeh * İlâhî, febi-kudretike ve kuvvetike ale't-tâati kavvînî ve bi-havlike ve kudretike ale'l-ma'siyyeti cennibnî * İlâhî ve atmis alâ vechi a'dâi ve a'dâi fukarâi * Allâhümme accil dimârahüm hattê lâ yestatîfûne mersaden ve lâ yestakîmûne mesneden ve seya'lemü'llezîne zalemû eyyü münkalibün yenkalibün * Bismillah (üç defa) * Elhamdülillâh (üç defa) * Eş-şükrü lillah (üç defa) * Allâhü Ekber (üç defa) * Sübhânellâh (üç defa) * Ve celle senâüllâh ve lâ ilâhe illallah (200 defa) * El-Celîl (100 defa) * Er-Rahîm (150 defa) * El-Hakîm (230 defa) * El-Alîm (160 defa) * Allâhü'llezî lâ ilâhe illâ hüve'l-Hayyü'l-Kayyûm lâ te'huzühü sinetün velâ nevm lehü mâ fi's-semâvâti ve mâ fi'l-ard men zellezî yeşfeu indehü illâ biiznih. Ya'lemü mâ beyne eydihîm vemâ halfehüm ve lâ yuhîthune bi-şey'in min ilmihî illâ bimâ şâe vesia kürsiyyühü's-semâvâti ve'l-ard ve lâ yeûdühü hıfzühümâ ve hüve'l-Aliyyü'l-Azîm * Lev enzelnâ hâze'l-Kur'âne alâ cebelin leraeytehü hâşian mütesaddian min haşyetillâh ve tilke'l-emsâlü nadribühâ li'n-nâsi leallehüm yetefekkerün * Hüvallahüllezî lâ

ilâle illâ hû. Âlimü'l-gaybi ve's-şehâdeh. Hüve'r-Rahmânü'r-Rahîm * Hüvallahüllezî lâ ilâhe illâ hû. El-Melikü'l-Kuddü's-Selâmü'l-Mü'minü'l-Müheyminü'l-Azîzü'l-Cebbâru'l-Mütekebbir. Sübhânallâhi ammâ yüşrikûn * Hüvallahü'l-Hâlikü'l-Bâriü'l-Musavviru lehü'l-esmâü'l-hüsna * Yüsebbihû lehû mâ fî's-semâvâti ve'l-ard ve hüve'l-Azîzü'l-Hakîm * Elif-Lâm-Mîm * Zâlîke'l-Kitâbü lâ raybe fih * Hüden lil-müttakîn * Ellezîne yü'minûne bi'l-gaybi ve yükîmûne's-salâte ve mimmâ razaknâhüm yünfikûn * Vellezîne yü'minûne bimâ ünzile ileyke ve mâ ünzile min kablike ve bi'l-âhireti hüm yükünûn * Üläike alâ hüden min Rabbihim ve üläike hümü'l-müflihûn * Allâhümme'nsurnî bihâ * Elif-Lâm-Mîm. Allâhü lâ ilâhe illâ hüve'l-Hayyü'l-Kayyûm * Allâhümme'nfa'nî bihâ * Elif-Lâm-Mîm-Sâd * Allâhümme'srıf annî bihâ şerra cemû'l-a'dâi vec'al keydehüm fî nahrihim * Elif-Lâm-Râ * Allâhümme ensinî bihâ vec'alhâ beynî ve beynellezîne lâ yü'minûne bi'l-âhirati hicâben mestûrâ * Elif-Lâm-Râ * Elif-Lâm-Râ * Elif-Lâm-Râ * Elif-Lâm-Râ * Elif-Lâm-Râ * Elif-Lâm-Râ * Elif-Lâm-Râ * Elif-Lâm-Mîm * Elif-Lâm-Mîm * Elif-Lâm-Mîm * Tâ-Hâ * Yâ-Sîn * Kêf-Hê-Yâ-Ayn-Sâd * Hâ-Mîm * Hâ-Mîm * Hâ-Mîm * Hâ-Mîm * Hâ-Mîm * Hâ-Mîm * Hâ-Mîm * Hâ-Mîm * Kul hüvallahü ehad * Allâhü's-Samed * Lem yelid velem yûled * Velem yekûn lehû küfüven ehad (üç defa) * Kul eüzü bi-Rabbî'l-felak min şerri mâ halak * Ve min şerri gâsıkın izâ vekab * Ve min şerri'n-neffâsâti fî'l-ukad * Ve min şerri hâsidin izâ hased (üç defa) * Kul eüzü bi-Rabbî'n-nâs * Meliki'n-nâs * İlâhi'n-nâs * min şerri'l-vesvâsi'l-hannâs * Ellezî yüvesvisü fî sudûrinnâs * Mine'l-cinneti ve'n-nâs (üç defa) * İlâhî ed'üke bi-ümmi'l-Kitâb ve bi-Sûreti'l-Ahzâb ve bi-yevmi'l-hisâb * Lâ tec'alnâ mine'l-mağlûbîn * Allâhümme vela tec'al fî kulûbinâ ğillen ve zillen velâ killen ale'llezîne âmenû billâhi ve resûlihî vec'alnâ min ehli's-sünneti ve'l-cemâah * Ve lâ tec'al fî sâatinâ hâzihî zenben illâ gafertehû velâ hemmen feractehû ve lâ deynen illâ kadaytehû ve lâ merîzan illâ şefeytehû ve lâ adüvven min a'dâinâ illâ kahartehû ve tamastehû ve secentehû ve ekbeltehû * Allâhümme aslih lenâ dînenâ ve dünyânâ * Allâhümme a'sımnâ ve aslih lenâ âhiretinâ elletî fihâ meâdinâ vec'ali'l-hayâte ziyâdeten lenâ fî külli hayrin vec'ali'l-mevte râhaten lenâ min külli şerrin *

Allâhümme ênis vahşetenâ ve'nurnâ alâ a'dâinâ vela tekta' recâenâ min rahmetike yâ Erhame'r-râhimîn * Allâhümme innî ed'ûke bi-cemî'l-enbiyâi ve'l-evliyâi ve seyyidî Ebî Medyene ve seyyidî Ahmed el-Bedevî ve seyyidî Abdülkâdir el-Ceylânî ve seyyidî Ahmed bin Arûs ve seyyidî Mahrez bin Halef ve seyyidî Ebî Ya'zâ ve seyyidî Muhammed bin Îsâ ve seyyidî Yûnus Ebî Ğarâra ve seyyidî Ebî Abdullah ve seyyidî Ebî Ca'fer ve seyyidî Sâlim el-Meşâtî ve ehl-i tarîkatînâ hâzihî ve seyyidî Muhyiddîn İbn Arabî ve seyyidî el-Bûsîrî ve bi-küllî âyetin min kitâbîke ve bi-fazlı tâbûtü Ermiyâ' aleyhisselâm ve bimâ nezele alâ Şîtin aleyhisseylâm ve bi't-Tevrâtî ve'l-İncîli ve'z-Zebûri ve'l-Fürkânî en tec'alenâ min ehli'l-irşâdi ve'n-nüsahi li-cemî'l-ibâd ve en tasrife annâ el-kesle ve'l-kesâde veb'ad annâ ed-denise ve'l-fesâde * Va'düke yâ men lâ yuhlifü'l-mîâd * Allâhümme innî eûzü bike min hemezâtî-ş-şeyâtîn ve min mehâtîli iblîsi'l-laîn * Allâhümme innî eûzü bike mine'l-buhûsu ve'l-kıtâi ve'l-lusûsi ve'l-vesvâsi'l-hannâsi'llezî yüvesvisü fi sudûrinnâs mine'l-cinneti ve'n-nâs * Ve nüfiha fi's-sûr * Fe-fezia men fi's-semâvâtî ve men fi'l-ardı illâ men şâellâh * Ve nüfiha fi's-sûri fe-saıka men fi's-semâvâtî ve men fi'l-ardı illâ men şâellâh * Sümme nüfiha f îhi uhrâ feizâ hüm kıyâmün yenzurûn * İze'ş-şemsü küvvirat ve ize'n-nücümü'n-kederat * İkterabeti's-sâatü ve'n-şakka'l-kamer * Ve ruceti'l-ardu raccen ve büseti'l-cibâlü bessâ * Elfü elfi lâ ilâhe illallâh min verâinâ* Elfü elfi lâ ilâhe illallâh an yemînînâ * Elfü elfi lâ ilâhe illallâh an şimâlinâ * Elfü elfi lâ ilâhe illallâh emâmenâ * Elfü elfi lâ ilâhe illallâh lem tezel fi* kulûbinâ * Vallâhü min verâihim muhît * Bel hüve Kur'ânün mecîd. Fî levhin mahfûz * Allâhümme'hfaznâ vec'al aleynâ sûran dâiran binâ kemâ dâre bi-Medineti'r-Resûl aleyhissalâtü ve's-selâm ve'lcem annâ külle mütemerridin ve muânidin ve fâcirin ve sâhirin ve muhâlifin * Sübhâne Rabbîke Rabbi'l-Izzeti ammâ yesîfün ve selâmün ale'l-mürselîn ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn.

HİZBÜ'L-HAVF

Bismillâhirrahmânirrahîm * Yâ Allah (beş defa) * Yâ Hafız, yâ Alî, yâ Alîm, yâ Kavî, yâ Halîm, yâ Rabbe'l-erbâb, yâ Müsebbibe'l-esbâb ve yâ Mu'tika'r-rikâb ve yâ Şedîde'l-Ikâb ve yâ Azîz ve yâ Vehhâb ve yâ Münezzile'l-gays biiznike mine's-sehâb ve yâ âlime mâ fi kalbi abdike mine'l-vesâvisi'l-vâridâti'l-mezmûmâtî ve'l-mahmûdât ve yâ Hâzıran lî fi külli şiddetin ve yâ Mu'nisî fi külli gurbetin ve yâ Müferrice annî külle kürbetin ve yâ Muhlisâ vahletî ve ya Mübâde gafletî * Allimnî min ilmike ve'hfaznî bi-hıfzike ve neccinî mine'd-dalâleti ve'l-cehâleti ve'skinî min küsî'l-visâl ve min şerâbi's-sûfiyye fi'l-hazreti'l-aliyye beyne sâdetî ve ehıbbetî * Allâhümme karribnî ve lâ teb'adnî ve ahbabnî ve lâ tebğaznî ve es'adnî ve lâ teşkinî ve aslihnî ve lâ tezebzenî * Allâhümme ve lâ tûsallit aleyye abden min abîdike lâ yahâfûke ve yerhamenî ve'hfaznî bi-hıfzike'llezî hafetzte bihî enbiyâike ve evliyâike ve asfiyâike * Allâhümme neccinî bi-necâtin minke fi'd-dünyâ ve'l-âhirati kemâ necceyte seyyidinâ Musâ aleyhisselâm min fir'avne adüvvehû ve neccinî min a'dâike ve necci fukarâî ve ahbâbî ve evlâdî min a'dâihim kemâ enceyte ebînâ İbrâhîmü'l-Halîl aleyhisselâm ve mine'n-nâri ve'z-zemherîr * Allâhümme ve lâ teşfi fi a'dâî kemâ lem teşfi fi ebînâ İbrâhîm en-nemrûde leanehullah * Allâhümme neccinâ ve sellimnâ ve'hfaznâ kemâ necceyte ve hafızte seyyidinâ Nûh aleyhisselâm fi's-seffneti mine'l-ğarkı ve't-tûfâni * Yâ Azîz.. Yâ Rahmân. Yâ Mâlik.. Yâ Deyyân * Allâhümme ve sehir lenâ bi-iznike külle şey'in vec'alhü mutîan lenâ ve semîan ve tâbian lenâ kemâ seharte li-seyyidinâ Süleymân aleyhisselâm er-rîha ve't-tuyûri ve'l-insi ve'l-cânni * Allâhümme'hfaznâ ve'nsurnâ nasran azîzen kemâ hafetzte ve nasarte seyyidinâ Muhammedin sallallâhu aleyhi ve sellem alâ Ebî Cehlin leanehullâh * Allâhümme evvilnâ kemâ evleyte seyyidinâ Yûsuf aleyhisselâm ba'de ramyihî fi'l-cübbi ve sicnihî fi Mısra fe-azzeztehû ba'de züllihî ve saltantehû ba'de iskâfihî ve ezhartehû ba'de ihtikârihî aleyhissalâtü ve's-selâm ve alâ ebîhi ve ümmihî ve ihvânihî ve ashâbihî * Yâ Hafız; Va'hfaz zürriyyetenâ ve evlâdenâ ve ıyâlenâ ve âlenâ ve ashâbenâ ve fukarâenâ ve telâmizetenâ ve emvâlenâ fi'd-dîn ve'd-dünyâ

ve'l-âhirati hıfzan dâimen mâdâme mülküke ve teâzama kadruke * Allâhümme innenâ netekarrabü ileyke li-duhûli Cennetike ve't-tahlîdi fî rızvânike mea ahabâbi ve ihvânî fî a'lâ ılliyyîne mea'l-enbiyâi ve'l-evliyâi ve'l-etkiyâi ve'l-asfiyâi * Yâ Rabbi, yetedarrau ileyke abdüke ve ekalle abîdüke yeşteki ileyke min azameti'l-emri ve vesâvisi's-sadri ve zulmi'l-halkı ve keşfi's-setri ve işkâli'l-emri ve kıletî'n-nehyi ve tebdîli'l-ümûri ve'n-nutkı bi'l-bâtuli ve şehêdeti'z-zûri ve cevri'l-mahâzeniyyeti ve zulmi'l-cebâbirati'l-âdiyeti * Allâhümme'hfaznâ ve kınâ minhüm ve ecbirnâ yâ Câbiral-azmi'l-meksûr * Allâhümme ve ahrisnâ bi-aynike'lletî lâ tenâmü velâ tağfelü annâ, yâ Azîzü yâ Ğafûr * Allâhümme ellih annâ a'dâenâ ve elcemhüm bi-licâmi kudretike ve ekfilhüm bi-ikmâli hikmetike ve ellih annâ cemîa'l-hemmâzîn ve'l-lemmâzîn ve'l-ğammâzîn ve'l-muğtâbîn ve'n-nemmâmîn ve'l-münğassîn ve'l-mübğazîn mine'l-câhilîne'l-hâlifîne'l-hânisîn ellezîne hüm alâ mâ faraza'llâhü ve resûlühü muhâlifün * Allâhümme ve ğattınâ bi-ridâi setri ve ridâi âfiyetike ve devvir binâ sûrike'l-hasîn * Allâhümme innâ neüzü bike min şerri enfüsînâ ve şerri a'dâinâ ve şerri'l-kavmi'z-zâlimîn * Allâhümme ve kün lenâ Nâsıran ve Hâfızan ve Muînen, yâ Rabbe'l-âlemîn * Rabbenâ aleyhi tevekkelnâ ve ileyke enebnâ ve ileyke'l-masîr * Allâhü Hafızun aleyhim ve mâ ente aleyhim bi-vekîl (üç defa) * Fe'llâhu hayrun hâfızan ve hüve Erhamü'r-râhimîn (üç defa) * Sübhâne Rabbike Rabbi'l-ızzeti ammâ yesıfün ve selâmün ale'l-mürselîn ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn.

HİZBÜ'L-FELÂH

Bismillâhirrahmânirrahîm * Ve sallallâhü alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim * Allâhümme innî eüzü bike mine's-şşeytânî'r-racîm * Yâ Allah, yâ Allah, yâ Allah * Yâ Rabbe'l-erbâb * Yâ men halaka Âdeme mine't-türâb * Allâhümme innî es'elüke bi-azametike'l-azîmeti ve ente'l-Azîmü'l-A'zam * Allâhümme innî es'elüke bi-hikmetike'l-hakîmeti ve ente'l-Hakîmü'l-Ekrem * Allâhümme ente'l-Îlâhü ve ene abdüke'l-fakîr ve ente'r-Rahîmü'l-Erham * Allâhümme innâ

bi-emrike netesarrafü ve nahifê ve nezharu velâ yahfâ aleyke şey'un fi'l-ardı velâ fi's-semâi ve ente'l-Kerîmü'l-A'lem * İlâhî tükrim aleynâ ve cüdd aleynâ bi-niamin minke lâ tühsâ velâ ya'lemü bihâ ehadün illâ ente ve hebb lenâ minke rahmeten hâfiyeten ve afven minke ve âfiyeten fi'd-dîni ve'd-dünyâ ve'l-âhireti ve fi imâninâ ve ervâhinâ ve ebdêninâ ve esmânâ ve ebsarinâ ve ıyâlinâ ve emvâlinâ ve evlâdinâ ve ashâbinâ fi'd-dîni ve'd-dünyâ ve'l-âhirâti, yâ Rabbe'l-âlemîn * Allâhümme innenâ natlibü minke afven tâmmen ve dînen sâlimen ve kalben hâşian ve basaran bêkiyen ve sem'an sêmian ve lisânen zâkiran hâmiden şâkiran * İnneke Vedûdün Ğâfirun li-abdin mütebbein hevâ nefsihî âsî * Feyâ Mevlâyê iğfir limen asâke velâ tüâhiz men nesâke ve tüb aleyhi ve ente't-Tevvâbü'r-Rahîm * Allâhümme vec'alhü min ahbâbike * Allâhümme ve eskihî min küûsi meveddetike ve ğattahü bi-ridâike vec'alhü min ehli'l-kemâli makbûlen ma'sûkan * Allâhümme'srıf anhü belâike vec'al hâlehü masûnen ve lafzahü mevzûnen ve hızbehü memkûnen mahfûzan mine'n-nefsi ve'l-hevâ ve'ş-şeytâni * Allâhümme ve neccihü mine'l-fiten va'fü anhü vağfir lehü inneke ente'l-Ğafûru'r-Rahîm * Allâhümme ekalle usretehü va'ğfir zelletehü inneke alâ mâ teşâü Kadîr, yâ Semîu yâ Basîr * Allâhümme innî es'elüke bi's-sıfâti'l-ulâ ve bi-esmâike'l-hüsnâ en tahfezanâ ve tehfaz zürriyetenâ ve fukarâenâ ve ahbâbenâ ve ehle hizbinâ ve külle men intesebe ileynâ ve kınâ azâbe'n-Nâr."

Hizbü'l-Felâh ve'n-Necâh ismini verdiğimiz hizbimiz burada nihayet bulmuştur. Şüphesiz ki Allah dilediğini hidâyete erdirir, dilediğini dalâlete saptırır.

Otuzüçüncü Bâb

Bir şeyh-i ârifin sohbetinde bilinmesi gerekenler, şeyh hakkında istenen şartlar, ondan ahd alınmasının keyfiyeti, musâfaha, muânaka (boynundan sarılıp, kucaklaşma) ve el öpme hükümleri, hazretten ayrılma için mübâh özürler, hazret esnasında yapılması câiz olmayan şeyler ve Şeyhin (r.a) ona intisâb edenlere muhabbet duymasına dâirdir.

Bil ki, mürîdden istenilen şey, nefsini terbiyeyi tamamlamış bir şeyh-i âriften feyiz almasıdır. Şeyh İbn Âşur 'el-Mürşidü'l-Muîn' isimli eserinde şöyle der;

"Dost olursan bir ârif-i mesâlike (mâneviyat mertebelerini çok iyi bilene) * O seni korur tarîk-ı mehâlikte (tehlikelerle dolu yolda)."

Efendimiz Şeyh Seyyid Abdüsselâm (Allah bizleri ondan menfeatlendirsün) Sûsü'l-Aksâ ehlerinden ashâbına gönderdiği nasihatinde şöyle demiştir; "Seyyid Ahmed Zerrûk dedi ki: Tarîk-i ma'rifette bir şeyh-i nâsîh (nasihatçi bir şeyh) veya sâlih bir kardeş gerekir. Mücâhedeler üç tanedir. Birincisi, mücâhede-i takvâdır ki, şeyh bunda kemâl şartıdır. İkincisi mücâhede-istikâmettir. Bunda şeyh sıhhat şartıdır. Üçüncüsü ise mücâhede-i keşftir. Bunda da şeyh vücûb şartıdır. Ve-liküllî makâmin makâl ve li-küllî amelin ricâl - Her sözün bir makâmı ve her amelin bir adamı vardır. Ehlullahın şehâdet ettiği üzere her bir hayrın dayandığı bir asıl vardır. Aynı şekilde mürîdin nefsine şu beş şeyin ilkâ edilmesi için bir şeyh şarttır; İlm-i sahîh (sıhhatli bir ilim), zevk-i sarîh (açık bir zevk), himmet-i âliye (yüce bir himmet), hâlet-i marzıyye (rıza gösterilen bir hâl) ve basîret-i nâfize (her şeye nüfûz eden bir basîret). Meşihat-i kâmile (mükemmel bir şeyhlik) ancak

Resûlullâh'ın (SAV) izinden gitmekle olur. Bu, ahvâlini kemâle erdiren, akvâlini (sözlerini) ve ef 'âlini (davranışlarını) müstakîm kılan, Kur'an-ı Azîm ile ahlâklanana, Allah'ın esmâ-i hüsnâsındaki manalarla kendini süsleyen kimsedir. Aynı zamanda böyle birisi köklü bir ilim, selîm bir akıl, temiz bir nefis sahibidir. Hevâsını terbiye etmiş, sadrı inşirâh bulmuş, kalbi ma'rifet nurlarıyla nurlanmıştır. Bedeni ve fitratı selâmete ermiş, basîreti nurlanmıştır. Şu üç hal kendisinde bulunan kimsenin meşîhati (şeyhliği) ise sahîh değildir; Dinde cehâlet, müslümanların hürmetini ayaklar altına alma, manasız işlere girişme, her bir şeyde hevâyâ ittîbâ etme ve kötü ahlaklı olma. Şeyhimiz ed-Dûkâlî şöyle der; Terbiye konusunda Şâzeliyye tarîkatî bunun himmet ve sır ile olacağını, bunun ise mürîdin şeyhine sıdk ile bağlanması ile gerçekleşeceğini söyler. Bu durumda şeyh onu bütün şeytanlardan uzak tutar... Ahd alınırken niyetin tashîh edilmesi gerekir. Bu ise (yukarıda) geçen bütün söylenenlerin içindeki sırdır. Çünkü sûfiler şöyle der; Niyet binek gibidir. Bir niyeti olmayan kimsenin bineği yoktur. Bu bir şeyhin veya izin verilmiş bir nakîbin eliyle telkîn ve tevbe alınırken de geçerlidir. Nebî (SAV) şöyle buyurur; 'Şüphesiz ki bütün ameller niyetlere göredir ve herkes niyetinin karşılığını görecektir'.

Biliniz ki, ahd almanın şer'-i azîzde temeli vardır. Allah-u Teâlâ şöyle buyurur; 'Ve izâ ehâze Rabbike min benî Âdeme.. ilêâhir..' (Rabbin Âdem oğullarından ahd aldığımda..)

İmam el-Berzelînin el-Ahkâm'ına El-Bû Saîdî'nin yaptığı Muhtasar'ında şöyle denir; 'Ehl-i asır (bu asır insanı) bunu, bir kimseye tevbenin şartlarını zikredip, onun elini eline alıp, tâate ittîbâ etmek ve ma'siyetten (günahlardan) sakınmak üzere Allâh-ü Teâlâ'ya ahidde bulunarak yapar. Bunun ardından o kimsenin üzerine 'Fe-men nekese fe-innemâ yenküsü alâ nefsihî ' (her kim bunu bozarsa, şüphesiz ki kendi nefsi aleyhine bozmuş olur) ayetini okur. Bütün bunlar Sahabe'nin (r. anhüm) biatlerinden örnek alınmış uygulamalardır. Efendimiz Abdüsselâm (r.a.), Trablus'ta bulunan ashâbına gönderdiği Nasîhat'inde şunları söyler; 'Musâfaha sevgiyi celbeder ve yabancılığı giderir. Elin öpülmesi ise bir çok büyük şahsiyetler tarafından kerih

görülmüştür.' Şeyh bir başka defasında şöyle der; 'Muâneka bazılarının kerih görünse de bunda bir beis yoktur. Şeyhimizin şeyhlerinden bir çoğunca buna cevâz verilmiştir.'

Ben derim ki; Sabah ve ikinci namazlarından sonra musâfaha yapmanın müstehab olup-olmadığı hakkında Izzeddin'e soruldu. O zat bu soruya şöyle cevap verdi: 'Şüphesiz ki bu bid'attendir. Ancak seferden gelen için toplanılır ve onunla musâfaha yapılır. Çünkü bu önde gelen zâtlar indinde meşrûdur.' El-Berzelî, er-Risâle isimli eserinde şöyle der; 'Şüphesiz bi bu, bid'ay-ı hasene cümlesindedir. Bunu namazın akabinde yapmaya gelince, bununla ilgili en zâhir görüş kerâhetine dâirdir. Tirmizî'de el-Berâ' b. Âzib tarikiyle şöyle rivayet edilir; 'Müslümanlardan birbiriyle karşılaşp musâfaha yapan iki kimse yoktur ki, birbirlerinden ayrılmadan onlara mağfîret edilmemiş olsun'. Görüldüğü gibi burada muânakadan bahsedilmemektedir. Hz. Âişe'den (r. anhâ) rivâyet edilen bir hadiste şöyle buyrulur; 'Ca'fer, Hâbeş diyarından geldiğinde Nebî (SAV) onu karşılamaya çıktı ve onun boynundan sarıldı.' Bunu ed-Dârekutnî rivayet etmiş olup, isnâdında (sened zincirinde) iki şahıs zayıf görülmüştür.

Elin öpülmesine gelince: Mâlik bunu inkâr etmiştir (yani kabul etmemiştir). El-Berzelî şöyle der; Tirmizî bunu yahûdilerin dokuz âyet hakkında soru sormalanıyla ilgili uzunca bir hikâyeyi naklederken zikreder ve 'Onun (Hz. Peygamberin) elini ve ayağını öptüler' ifadesini kullanır. Bunun yanısıra aynı konuya delâlet eden başka hadisler nakleder.' El-Berzelî en son olarak şöyle der; 'Bu konuda ulemâ arasında ihtilâf vardır. Bunlardan en meşhuru babayla muallimi, büyük zâtları ve sultânı ayıran görüştür. Ben bunu şeyhimiz el-Batrânî'nin, şeyhim el-İmâm'ın ve diğerlerinin ellerini öperek uyguladım. Ancak onlardan hiç birisi bunu inkâr etmediler. Bunu yaparken benim maksadım onlara ta'zimde bulunmaktı. Aynı zamanda bunu bazı hadîslere dayanarak yaptım..'

Şeyh (Seyyid Abdüsselâm) Nâshihatü'l-Mürîdîn'de, Cuma namazı gibi hazreti (zikir halkasını) terketmenin mübâh mazeretlerinden bahseder ve şunları söyler; 'Sizlerden hiç biriniz

bunun (yani hazretin) farz veya sünnet olduğu vehmine kapılmasın. Şüphesiz ki bu bizim indimizde müstehab görülen bir iştir. Hazret, Arûsîlerin indinde virdin ve tarîkatin kutbudur. Her kim bunu yerine getirirse virdi ve tarîkati ikâme etmiş olur. Her kim terkederse virdi ve tarîkati terketmiş olur. Bu yüzden bir özür olmaksızın onu bırakmayın.'

'Zehirli şeyler yemek, ateşte kızartılmış demirleri yalamak, sağına-soluna ve karnına kılıç ve bıçak gibi şeyleri geçirmek cünûndur (deliliktir), şeytanın amellerindendir, istidrâcdır ve sünnete muhâlefettir.'

'Kardeşlerim; Hazretimiz bütün kirlerden arındıran bir temizleyicidir. Kardeşlerim; Hazretimiz kavîdir ve tıpkı nebât bitiren tarla gibi evliyâ yetiştirir. Vallâhi, vallâhi her kim bizim aleyhimize iftihâr eder, bizimle istihzâda bulunur, bizim aleyhimize başkalarıyla kibirlenirse onun için hiç bir netice ve bir bereket zâhir olmaz. Vallâhi bizlerden en küçük bir kârı olmaz. Kardeşlerim; Seferde veya huzurda nerede olursanız olun ben sizinle beraberim. Allah'a ve bizlere müntesîb olduğu müddetçe mürîdimi her gün yedi defa yoklarız. Kardeşlerim; Sizden hanginiz beni kuvvetli bir muhabbetle sever ve şu vasıyyettekilerle amel ederse, tallâhi, tallâhi, tallâhi her nereye yönelirse ben onunla beraberim. Kardeşlerim; Ashâbımdan, fukarâmdan, ahbâbımdan, talebelerimden, talebelerimin talebelerinden cehd ile çalışanların kıyamet gününe kadar yanındayım.'

Otuzdördüncü Bâb

Bu bâbda Şeyhin vefat edinceye kadar Rabbine ibâdetlerinde takip ettiği yolun keyfiyeti zikredilecektir.

Şeyh hazretleri bütün zamanlarında Kur'an kıraatinden, zikirden ve derslerden ayrı kalmıyordu. Her gece yatsı namazını kıldıktan sonra yüz rekat nâfile namazı kılıyor, bunun ardından virdini okuyor, daha sonra yetmiş bin defa 'Lâ ilâhe illallâh' zikri çekiyor, yetmiş bin defa İhlâs suresini okuyor, beş yüz defa İsm-i Celâleyi, son olarak da el-Bürde, el-Merzûkıyye ve Allah'ın esmây-ı hüsnâsını söylüyordu. Sabah namazından sonra ise, vazîfesini, duaları, Şeyh Ahmed Zerrûk'un vazîfesini, Şeyh el-Şâzelî'nin hizbinin tamamını okuyor, Kur'ân kıraati ve Delâilü'l-Hayrât ile hitâma erdiriyordu. Duhâ vakti gelmeden önce bin defa 'Sübhânallâhi'l-Azîm ve bi-hamdih' deyip dört hizbini okuyordu. Bundan sonra öğle olana kadar tevhîde dair bir ders, öğle namazını müteâkiben ikindi namazını kılana kadar el-Muhtasar ve er-Risâleyi okuyordu. İkindi namazından sonra akşam namazına kadar el-Hükm'ü, akşam namazından yatsı namazına kadar da en-Nahv ve el-Ma'kûl'ü okuyordu. Bu bilgiler Seyyid Abdurrahman el-Mekkî'nin Sağîr 'nde yer almaktadır. Ben derim ki, bu ve benzeri kerâmetlerin ve hârikulâdeliklerin Şeyh hazretlerinden sâdır olması akıldan uzak değildir. Kur'an-ı Azîm'i bir günde on, yirmi belki daha fazla okuyan evliyânın kerâmetleri hakkında binlerce örnek zikredilir. Kerâmetler bâbında zikredilen neşri zamân (zamanın genişlemesi) kerâmeti buna küçük bir örnektir.

Şeyh hazretlerinin vefâtına ve bu esnada gelişen olaylara dairdir.

El-Asl'da şunlar anlatılır: "Şeyh bizleri halvetine topladı ve sonra bizlere baktı. Gözlerinden yaşlar döküldü. Bizlere şöyle konuştu; 'Merhaba sizlere ey ashâbın, ahhâbın ve evlâdın en iyileri.. Şüphesiz ki, dâr-ı dünyâdan dâr-ı âhirete yolculuk yakınlaştı.' O esnada inlemeye başladı ve şöyle devam etti; 'Şüphesiz ki karnımda kûlanc (bir mide hastalığı) ârız oldu. Zannedirim bu ecelimin gelmesine sebeptir.' Şeyhden bu sözleri işitince üzerimize şiddetli bir gam, keder ve hüznün bastı. Şeyh sonra biraz istirahat etti ve bir saat kadar bağdaş kurarak oturdu. Sonra şöyle seslendi; 'Beni alın, Fevâtîr'den yakınlarımlın beldesine götürün. Ta ki, hastalığım onların yanında hitâma ersin ve kabrim onların kabristanına yapılsın. Beni Gays oğullarından uzaklaştırım ve beni onların beldesine defnetmeyin. Tâ ki, sizler de onlardan uzak kalasınız.' Seyyid Abdurrahman, Seyyid İmrân ve diğerleri ağlamaya başladılar. Sonra Seyyid İmrân Şeyhe şöyle dedi; 'Şüphesiz ki sen zâviyeyi burada kurdun ve şimdi ondan uzak bir yerde defnedilmeyi emrettin. Ziyaretçiler geldiğinde onlara yiyecek getirmek bizlere zor gelecek.' Şeyh bunun üzerine cenazesinin nakledilmemesini ve evlâdının yakınındaki zâviyeye defnedilmesini emretti ve şöyle konuştu; 'Kardeşlerim; Ben sizlere Allahü'l-Azîme karşı takvâlı olmanızı, hâzırlara ve gâiblere (yanınızda olanlara ve olmayanlara) ihsanda bulunmanızı, her hak sahibine hakkını vermenizi, fukarâya ve miskinlere merhamet etmenizi, meczûbların hatırını saymanızı tavsiye ederim. Ben öldüğümde beni Sâlim b. Tâhir yıkasın. Üzerime suyu Ömer b. Hacâ döksün. Benim namazımı kılarken imamınız Sâlim b. Tâhir olsun.' Şeyhden bu sözleri işitince

şiddetli bir şekilde ağladık ve şöyle dedik; 'Ey önderimiz ve ey bizi Rabbimize ulaştıran vesilemiz. Bizlerden ayrıldığında, senden sonra kim hatalarımızı bizlere gösterip, din ve dünyâ işlerimizde bizim için en faydalı olanı bize söyleyecek?'. Şeyh şöyle cevap verdi; 'Size Ömer b. Hacâ'yı bıraktım. O, benden sonra sizler içindeki halîfemdir ve onun azîm bir makâmı olacaktır. O, Allah sübhânehû'nun kapılarından bir kapıdır.' Bazılarımız Ona; 'Sulbünden gelen evlatların taht-ı hilâfetinden değil midirler?' diyerek suâl edince, Şeyh şöyle cevap verdi; 'Evet, ancak İmrân müstesnâ. Şüpnemiz ki ben onu kardeşleri ve zâviye üzerine takdîm ettim (öne geçirdim).' Sonra Şeyh evlâdını önünde topladı ve onların ellerini birbiri üzerine koydu. İmrân'ın elini hepsinin üzerine koydu. Daha sonra da Ömer b. Hacâ'nın elini Seyyid İmrân'ın elinin üzerine koydu ve şöyle dedi; 'Ey Ömer sen emîrsin ve İmrân da vezîrdir. Bu durum Seyyid İmrân'ın hoşuna gitmedi ve elini çekti. Bunun üzerine Şeyh ona; 'Ey İmrân eğer onu reddedersen, ne dünyada ne de âhirette benden hiç bir şeye nâil olamazsın.' dedi. Sonra Seyyid Ömer'e dönerek bir çok konuda tavsiyede bulundu. Allah'ın kendisine mahsûs kıldığı bereketlerden ona tahsîste bulundu. Ardından bağdaş kurarak oturdu ve su istedi. Ona su getirdik. Sudan içti, sonra namaz abdesti aldı. Hatta biz onun iyileştiğini zannetmiştik. Gerçekte bu mevt rahatlığı idi. Bizlere bir çok tavsiyelerde bulundu. Bunlardan bazıları hiziblerini, Şâzelî'nin hizbini, el-Bürde'yi ve diğerlerini ezberlememizdi.

Öldükten sonra üç saat kadar gördüklerini bizlere anlattı. Sonunda 'Eşhedü en lâ ilâhe illallâhü vahdehü lâ şerîke lehü ve enne Muhammeden abdühü ve resûlühü sallallâhü aleyhi ve sellem' dedi ve sustu." El-Asl'da yer alan bilgiler bunlardır.

Ben derim ki; Umulur ki bu son anlatılanlar, Şeyhin hastalığın şiddetinden dolayı kendinden geçmesi, orada bulunanların nazarında sanki ruhundan ayrılmış yani meyyit gibi görünmesi ve insanların onu öldü zannına kapılmalarını ifade etmektedir. Nakledilen bu hal hiç şüphesiz vâki olmamış ve ihtimal de yoktur. Benzer olaylar kadınlardan ve çocuklardan bir çoklarının başına gelmiştir. Hatta bazılarının defnedildikten sonra hayatta olduğu

252 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

anlaşılmıştır. Bunun yanısıra, hakikî olarak öldükten sonra tekrar hayata dönüp, âhiret aleminde gördüğü hallerden haber veren kimselere dair rivayetlere gelince, bu konunun dikkatli bir şekilde ve teemmül ile ele alınması gerekir. Allah'a hamdolsun ki, kerâmetlerin ve bu gibi hikâyelerin sübûtunu söyleyenlerdenim. Bu konuda allâme Şeyh Seyyid Muhammed Kenûn'un, allâme Seyyid Abdûlbaki ez-Zürkânî'nin Şerh'ine yaptığı Haşiye'sindeki Bâb-ı Nüzûr'da anlattıkları kayda değerdir. Burada yer aldığına göre Seyyid Abdurrahman es-Sa'lebî, et-Taberî'ye dayanarak şöyle anlatır; 'Mekke'de bizim yakınlarımızda bir garîb vefat etti. Onu Bâb-ı Muallâ'ya çıkardık. Defnini gerçekleştirmek için oturduğumuz esnada adam birden doğruldu. Ona, sen ölmemiş miydin? diye sorduk. Bize, evet, lâkin sizlere en faydalı olan şeyin sâlihlerle muhabbet beslemek ve onlara dost olmak olduğunu haber verip müjdelemek için döndüm, dedi. Sonra tekrar öldü.'

Tetimme: Efendimiz Abdüsselâm (r.a.), Zâviye-i Garbiyye ehlinde ashâbına yönelttiği en-Nasîhat'inde der ki; 'Sizin hakkınızda, ölümlerinizin Cehennem ateşinden korunması için fidye vermeniz kesinleşmiştir. Fidyeye ise yetmiş bin defa 'Lâ ilâhe illallâh Muhammedün resûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem' demenizdir. Ancak bu iki lafzın mutlaka birlikte okunması gerekir. Şayet sizden biriniz bir defa dahi olsa 'Muhammedün resûlüllah' kısmını eksik okursa, fidye hâsıl olmaz. Bu cuma ve pazartesi gecelerinde yapılır. Sizden bunu söyleyen kimse, 'insanların en cimrisi yanında adım zikredildiğinde bana salavât getirmeyen kimsedir' hadîsine dahil olma tehdîdinden kurtulmak için ilk başta bir veya iki defa 'sallallâhü aleyhi ve sellem' der. Bunun ardından on iki bin defa 'Bismillahirrahmânirrahîm' der ve şöyle devam eder; 'Allâhümme salli alâ seyyidînâ Muhammedin abdûke ve nebiyyüke ve resûlûke'n-nebiyyü'l-ümmî ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim teslîmâ'.. 'Kul hüvallahü ehad' yüz bin defa söylenir. Sonra en güzel okunuşuyla Kur'an'ın tamamı okunur. Şayet buna imkan yoksa, cuma ve pazartesi gecelerinde veya sizin için kolay gelen haftanın diğer günlerinde bunu tamamlayabilirsiniz. Ölüm ayrılığı korkusundan dolayı bunda acele davranmak en güzeldir.'

Otuzaltıncı Bâb

Bu bâbda Şeyh'den sonra vefat eden erkek evladlarının isimleri zikredilecek ve evlatlarından bazılarının tercüme-i hayatları aktarılacaktır.

El-Asl'da şöyle denir; "Şeyhin kızlar dışında kendisinden sonra vefat eden erkek evladlarının sayısı on beş tanedir. Bunların hepsi de velâyet derecesine ulaşmışlardır. Ancak onların ahvali meczubluk ve sâliklik arasında muhtelifdir. Bunlar efendilerimiz, Abdurrahman, Abdülmü'min, Abdüssemi', Halife, el-Mısırî ismiyle meşhur Abdullah, İmrân, Muhammed, Ebu'l-Kâsım, Selîm, Ebû Râvî, Ebû Fâris, Hamûde, Abdülhakîm, Fethullah ve Abdülvehhâb'dır."

Fethu'l-Alîm'de şöyle denir; "Salahat açısından bu on beş evladından en meşhurları ceddimiz Abdülvehhab ve Seyyid Ebû Fâris'tir. İkincisi evladlarının en küçüğüdür". Bu ifadelerden sonra müellif onlardan bazılarının tercüme-i hayatlarını arzeder. İşte ben sizlerin faydalanması için teberrüken ve tetimme olarak bunlardan bazılarını aktaracağım.

(Fethu'l-Alîm müellifi) şöyle der; "Onlardan birisi, veliyy-i kâmil, âbid, zekî ve fazîlet sahibi Şeyh İmrân'dır. O, babası hayattayken ona sımsıkı sarılmıştı. Ayrıca babası hayattayken ve vefat ettikten sonra diğer kardeşlerinin sorumluluğunu üstlenmişti. Bu vazifeyi en güzel şekilde yerine getirmişti. Bir gün babası ona şöyle dedi; 'Yağ, et ve buğdaydan infak et, sakın kısma'. Bunun üzerine o babasının emrini eksiksiz yerine getirdi. Cömertlikte ve Şeyhe hizmette en ileri mertebelere ulaştı.

Şeyh, bize ulaştığı kadarıyla bir defasında şöyle demişti;

'İmrân'ın karşılaşacağı meşakkati Levh-i Mahfûz'dan silmeyi diledim, ama olmadı.' Bir başka zaman yine oğlu için şöyle dedi; 'Onun (yani oğlunun) el-Mağaribe'nin kılıçlarından korunması gerekir'. Neticede İmrân, 990 senesinde, Evlâd-ı Gays beldesininin bir sokağında, Yahyâ ez-Zehrûnî isimli bir eşkiya tarafından katledildi. Şimdi onun adıyla meşhur zaviyenin yakınına defnedildi. Bu korkunç hadise, onun nâmının yayılmasından ve bütün insanların ona bağlanmasından korkan düşmanları tarafından gerçekleştirildi. Bununla da kalmayarak zâviyeyi gayet şenî' bir şekilde bastılar ve burada bulunan beş yüz cilt civarındaki kitabı imha ettiler. Bunlardan bazıları Şeyhin menkîbelerini, vasıyyetlerini ve vakî olacak olaylara dair verdiği haberleri anlatan kitaplardı. Aynı zamanda bir çok eşya da telef edildi. Çünkü zâviye gayet geniş bir yapıdaydı. Ancak Seyyid Sâlim el-Mehdevî'nin himâsinde olanlar hariç, Şeyhin bütün evlatları ve malları bu katliamdan kurtulamadı. Mezkûr şahıs ise, o muhitte salâhatıyla çok şöret bulmuş bir kimseydi ve Şeyh hayattayken onu kendi haline bırakmıştı.

Sonra, Yahyâ babasının vefatından sonra, Osmanlı sultanından gelen bir şahsın eliyle Allah onu helâk edene kadar fazla yaşamadı. Seyyid İmrân kardeşlerini çok sever ve onların bütün isteklerini yerine getirmeye çalışırdı. Onlardan birisi de Ahmed b. Arûs'tur. Ona el-Bekrî de denir. Masrâtah beldesindeki Azîra'da medfûndur. Babasından önce vefat etmiştir. Hayattayken bir defasında babasının da içinde bulunduğu hazret halkasının üzerinde uçmaya başladı. Bunun üzerine babası ona; 'Sana her bir şeyi yükledik, sonunda sen başımızın üzerinde uçmaya başladın. Haydi in' dedi. Bunun üzerine o aşağı indi. Sonra babası ona Masrâtah'a gitmesini emretti. Ardından kardeşi İmrân'a onunla birlikte gitmesini ve onu orada defnetmesini emretti.

Masrâtah'a ulaştıklarında Yahyâ vefât etti ve İmrân onu oraya defnetti ve geri döndü.

Evlatlarından birisi de Seyyid Ebû Fâris'tir ki, salâhatıyla meşhurdur ve Hasnûn yakınlarındaki Sâhil-i Hâmid'de medfûndur. Bu zât meczûb birisiydi. Kendisinden bir çok kerâmetler sâdir olmuştu. Bunlardan birisi, elindeki bir ibriği

mescidin direklerinden birisine vurduğu halde, ibriğin kırılmamasıdır. Bir başka kerameti ise, bir adam aleyhinde duâ etmesi, o anda bir rüzgarın esip, bütün insanların gözleri önünde adamı havaya kaldırmasıdır. Onun hakkında buna benzer bir çok olay anlatılır.

Şeyhin bir diğer evladı ise Seyyid Abdülhamid'dir. Efendimiz Abdüsselâm'ın cediti olan İmrân'ın yanında medfûndur. Buraya defnedilmesini hayattayken kendisi istemişti.

Abdülhamid'in toprağının büyük illetlere bir şifâ kaynağı olduğu söylenir. Toprağında şifâ olduğu, insanlar tarafından onun Ebû Türbe (toprağın babası) olarak anılması ve bilinmesinden de anlaşılır. Bir defasında ben ziyaretçi olarak ona (kabrine) gelmiştim. Gözümde ramed hastalığı vardı. O topraktan bir miktar alıp, gözlerime sürdüm. Çok kısa zamanda o dertten kurtuldum. Başkalarının da aynı şekilde gözlerine sürüp, dertlerinden kurtulduklarına şahid oldum. İşte bu tecrübe edilmiş bir gerçektir ve doğrudur.

Bir diğeri ise Seyyid Cemûde'dir. Masrâta'da el-Müsâvera adıyla bilinen yerde medfûndur. Burası çokları tarafından mâruftur ve bolca ziyaret edilir. Gerek babası hayattayken, gerekse vefat ettikten sonra onun çok kuvvetli tasarrufları bir çok hârîka halleri vardı.

Ebu'l-Kâsım babasından sonra vefat etti ve Evlâd-ı Süleyman kabristanındaki kardeşi Seyyid Abdülvehâb'ın kabrinin yanına defnedildi. Bu iki kardeş çok meşhurdurlar. Ebu'l-Kâsım'ın bir çok kerametleri vardır. Bir defasında Kanûn beldesinin boşalmasına duâ etti ve Allah o beldeyi kısa zaman içinde boşalttı. Bu hikaye çok uzun olduğu için sadece bunu zikretmekle yetiniyoruz.

Şeyhin bir diğer evladı ise büyük ve meşhûr şeyh Seyyid Abdülvehhab'dır. Bu zât himmet-i âliye (yüksek himmet), sîret-i tayyibe (güzel ahlak) sahibiydi. Zâhid ve vera' sahibiydi. Ancak kendi eliyle yaptığını yerdî. Kazandıklarından bolca infak ederdi. Kendisinde bereket zâhir olmuştu. Aynı şekilde ondan bir çok harikulâdelikler ve kerametler sâdır oldu. Çıkan bir tâun salgını

256 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

sebebiyle 1030 yılında vefat etti.

Fethu'l- Alîm 'den bazı değişikliklerle yaptığım iktibaslar burada nihayet buldu. Onların kerâmetleri hakkında vukûf sahibi olmak istersen, bu esere bakmalısın. Ayrıca bu eserde efendimiz Abdüsselâm'ın torunlarından bazılarının tercüme-i hayatları arzedilmiştir. Eğer dilersen, bu esere bakabilirsin.

Bu kitaptaki maksadımıza bizleri ulaştıran Azîz-i Allâm olan Allah'a hamdolsun. Ve Allah'dan dilerim ki, bizleri bu Şeyhden, ona intisâb eden herkesten, kâffe evliyâdan ve aktâbdan azâmi seviyede menfeatlendirsın. Âmin, yâ Rabbe'l-âlemîn...

Hatime

Allah bizlere ve sizlere hüsn-ü hatime versin. Bu bölümde Mevlanâ Abdüsselâm'ın gerek vasıtalı, gerekse doğrudan feyiz aldığı meşâyihinden ve meşhur talebelerinden bazılarının tercüme-i hâllerine yer vereceğiz.

Bunlardan birisi İmam eş-Şâzelî'dir. Bil ki, Şeyhin menkîbeleri ve hayat tercümesi anlatılamayacak kadar meşhur ve özetlenemeyecek kadar geniştir. Şeyh Tâcüddin İbn Atâullah ve talebesi Ebu'l-Abbas te'lif eserlerinde onun tercüme-i hayatına yer vermişlerdir. Bu eserlerden teberrüken iktibasta bulunmakta bir beis görmüyoruz.

"El-Mefâhiru'l-aliyye fi'l-Meâsiri's-Şâzeliyye" isimli eserde onun hakkında şu ifadeler yer alır; "O, şanı yüce bir efendi, kutb-u Rabbânî, ârif, vâris-i Nebî, ilm-i Samadânî'nin muhakkiki, işârât-ı aliyye (yüce işâretler), kudsî hakikatler, Muhammedî nurlar, Rabbânî sırlar sahibi, zamanındaki arifler sancağının hamelesi, muhakkikînin ilimlerinden mürekkebe bir devlet sahibi, vâsilînin (Allah'a vâsıl olanların) kehfi (Ashab-ı kehfe işâret var), gafil kalplerin cilası, tarikat esaslarının kurucusu ve ondaki sırları ızhar eden, hakikat ilimlerini nurları gizlendikten soma yeniden kuran, gizlenen ve üzeri örtülen ma'rifet yollarını yeniden ızhar eden, Allah'a ve O'nun cennetine götürülen yolun rehberi, ilim ve basîret üzere hak yolunun davetçisi, ilmen ve hâlen zamanının tek şahsiyeti, üstâd-ı şerif, neseben Habîb'e (SAV) dayanan, ona yönelenlerin maksadı Mevlâna Ebu'l-Hasen eş-Şâzelî İbn Abdullah b. Abdülcebbâr İbn Temîm b. Hürmüz b. Hâtem b. Kusâ b. Yusuf b. Yûşa' İbn Verd İbn Ebî Battâl Ali b. Ahmed b. Muhammed b. İsa b. İdrîs b. Ömer b. İdrîs (ki kendisine Bilâd-ı

Mağrib'de biat edilmiştir) İbn Abdullah b. el-Hasen el-Müsennâ b. Seyyidinâ Şebâbü Ehl-i Cenne (Ehl-i Cennet'in delikanlısı) Seyyidinâ el-Hasen b. Emîru'l-Mü'minîn Seyyidinâ Alî (Kerremallâhü veche) ve Seyyidetünâ Fâtıma radiyallahü anhüm ecmaîn.."

Şeyh Tâcüddîn, "Letâif isimli eserinde şöyle anlatır; "Şeyh Müslim es-Selmâ, İskenderiyye Kalesi'nde bulunan Şeyh Ebu'l-Hasen eş-Şâzelî'nin huzuruna girdi ve ona şöyle dedi: 'Ey efendim, beni kendine çağırıp, yol göster. Şüphesiz ki sen halkı Allah'a götürürsün.' Şeyh ona şu cevabı verdi: 'Bu söylediğin bütün evliyâ içindir. Racül-ü kâmil (kâmil insan) ise ancak *işte sen, işte Rabbin* der."

Seyyid Abdülvehhâb eş-Şa'rânî şöyle der; "Bize iletildiği üzere, şeyh-i kâmil Seyyid Ebu'l-Hasen eş-Şâzelî, Allah ile beraber (ona teslim olarak) ihtiyârının fânî olduğu vaziyette altı ay kadar bekledi. Ancak bu süre zarfında Allah'dan her hangi bir neticenin husûle gelmesini istemedi. Sonra kendisine esrâr perdesi arkasından, 'atâ için hiç bir tercihin bulunmadığı bir ubûdiyeti bizden iste' şeklinde nidâ edildi. Bunun hakkında şeyh; 'Allah'dan kendisine sınırsız bir şekilde bağlanmayı diledim ve istedim. Şüphesiz ki Allah dilediğini yaratır ve dilediğini seçer' demiştir."

El-Mükâvî, "el-Kevâkibü'd-Dürriyye" isimli eserinde şöyle der; " Ebu'l-Hasen eş-Şâzelî (r.a) bineğine bindiğinde fukarânın ve ehl-i dünyânın en büyükleri onun çevresinde yürür, başının üzerinde bayraklar açılırdı. Nakîbe, 'her kim Kutb'u isterse Şâzelî olması gerekir' şeklinde seslenmesini emrederdi. O (r.a) sırlar hakkında basîret nûruyla konuşuyordu. O, zâhir ilimleri elde etmiş, hadis, tefsir, fıkıh ve benzeri diğer ilimlerin bütün inceliklerini camî' bir âlim-i ârif idi. Ulûm-u maârifte (Allah'ı bütün incelikleriyle bilme ve tanıma ilimleri) ise eşsiz bir kutub, ışık saçan bir güneş idi."

İbn Muğayzil'in onun hakkındaki görüşleri şöyledir; "Şüphesiz ki eş-Şâzelî (r.a) Mağrib-i Aksâ'dan Mısır'a geldiğinde bütün halkı Allah'a davet etti. Onun bu davetine mağrib ve maşrıktan bütün insanlar icabette bulundu. El-Izz b. Abdüsselâm,

Takıyyüddin b. Dakîku'l-Iyd, İbn Abdülazîm el-Münzerî, İbn Salâh, İbnü'l-Hâcib, Cemâlüddin b. Usfûr, Fakîhüddin İbn Avf gibi asrının önde gelen alimleri, zamanlarındaki şark ve garb alimlerinin sultanları onun meclisinde hâzır bulundular."

Şeyh (eş-Şâzelî) şöyle der; "Bana dendi ki: Ey Ali, insanların arasına karış. Böylelikle onlar senden faydalansın. Ben de, 'Yâ Rabbi, insanları benden uzak tut. Benim onlarla ihtilatta bulunmaya takatim yok' dedim. Bunun üzerine bana, 'İnsanlara karış, şüphesiz ki biz sana selâmeti dost kıldık ve senden her türlü sıkıntıyı kaldırdık.' denildi. Dedim ki; 'Yâ Rabbi, insanların dirhemlerinden yerken bana vekîl ol.' Bana şöyle denildi; 'Benim için onları infâk et yâ Ali. Şüphesiz ki ben dilediğimin cebini doldurur, dilediğimde ise boşaltırım." eş-Şâzeli devamında şöyle der; "Tunus'a girdim ve orada iskan ettim." Bir başka yerde ise; "Mısır'a girdiğimde burada iskân ettim ve Allah'a şöyle nidâ ettim: 'Yâ Rabbi, beni Kıptîlerin beldesinde iskan ettirdin'. Bunun üzerine bana şöyle denildi: 'Ey Ali, sana asla isyan edilmeyen bir yerde defnedileceksin."

Şeyh'in (eş-Şâzelî'nin) (r.a) oğlu, şeyh-i ârif Şerefüddin şöyle der; "Yanımda Kur'an okuyan bir genç vardı. Babası yoktu ve bizimle birlikte eğitim görüyordu. Annesi ise yanımızdaki bir evde oturuyordu. Şeyh bir gün yolculuğa çıkmak istediğinde, bizlerin de bütün ehlimiz ve evlâdımızla birlikte gelmemizi emretti. Genç de bizimle gelmeyi istedi. Şeyh bize 'onu da getirin' dedi. Bunun üzerine gencin annesi Şeyhe geldi ve 'Ey efendim, senin nazarın onun üzerinde olacak mı?' diye sordu. Şeyh ona, 'Humeysêrâ'ya kadar nazarımız onun üzerinde olacak inşaallah' dedi. El-Beriyê'e ulaştığımızda Şeyh ve genç hastalandılar. Genç, Humeysêrâ'ya ulaşmadan önce öldü. Oraya geldiğimizde cenazesini yıkadık. Namazını Şeyh kıldırdı ve oraya defnettik. Böylelikle ilk defnedilen o genç oldu. Aynı gece Şeyh de vefat etti. O akşam Şeyh bütün yakınlarını başına toplamış, bir çok nasihatler etmiş, özellikle Hizb-i Bahr hakkında tavsiyelerde bulunmuş ve şöyle demişti; "Bunu çocuklarınıza ezberletin. Şüphesiz ki onun içinde Azîm-i A'zam olan Allah'ın ismi vardır."

Mezkur zat şöyle devam eder; "Ebu'l-Abbâs el-Mürsî'yi

yanına çağırıldı ve ona bazı tavsiyelerde bulundu ve oradakilere şöyle dedi: 'Öldüğüm zaman Ebû Abbâs'a bağlanın. Şüphesiz ki o, benden sonra halifedir. Sizin aranızda azîm bir makamı olacaktır. O, Allah'ın kapılarından bir kapıdır.' İki yatsı arasında¹ Şeyh bana şöyle dedi; 'Ey Muhammed, şu kuyudan bana bir kap su doldur.' Ben, 'Ey efendim, onun suyu tuzludur. Halbuki yanımızda tatlı su vardır' dedim. Şeyh, 'Ondan getir, benim bundaki muradım başkadır' dedi. O kuyudan bir kap su getirdim ve şeyh suyu içti. Ağzına bir miktar su alıp mazmaza yaptı ve kaba tekrar boşalttı. Ardından, 'Bunu kuyuya tekrar dök' dedi. Bunun üzerine ben kalan suyu kuyuya boşalttım. O günden sonra Allah'ın izniyle kuyunun suyu hem tatlandı, hem de çoğaldı. Şeyh 'İlâhî, İlâhî.' diye zikrederek ve tazarrûda bulunarak Allah'a yöneldi. Tâ ki tan yeri ağarana kadar. Sabahın alaca karanlığında sustu. Biz onun uyuduğunu zannettik. Onunla konuşup, hareket ettirmek istediğimizde onun vefat ettiğini anladık. Onu yıkadık, namazını kıldık ve Humeysrâ'ya defnettik. Burası es-Saîd yolu üzerindeki bir vadiye bulunuyordu. Bizler hac için yolumuza devam ettik. Şeyhimiz 63 yaşındayken, 656 hicrî yılının Şevvâl ayında vefat etti. Allah bizleri ondan en azami şekilde faydalandırsın.." Onun hakkında bu kadar bilgi aktarmakla iktifa ediyoruz. Allâhü veliyyü't-tevfîk..

Bunlardan bir diğeri, Ahmed İbn Arûs'tur. Derim ki; O, zamanının bir kutbu, dönemindeki ehl-i irfân sancağının hamelesi (taşıyıcısı), yüce makamlar, nurânî hakikatler, gaybî hediyeler, kudsî sırlar sahibi, Gavs-ı câmi', parıldayan bir ma'rîfet şimşegi, efendimiz Şeyh Ahmed b. Muhammed b. Abdullah b. Ebû Bekir b. Abdüddâim, İbn Arûs ismiyle meşhur İbn Abdülkâdir et-Temîmî el-Hevârî'dir.

El-Asl'da şöyle denilmiştir; "El-Me'mûn der ki: Bütün zikredilen bu isimlerin tamamı velâyet derecesine ulaşmıştır. O (İbn Arûs), bir çok tasarruf ve kerâmet sahibidir. El-Cezâirî, Menâkıb'ında Büyük ve Küçük olmak üzere iki telifte bulunmuş, her bir menkîbe ile beraber münâsib bir şiir zikretmiştir."

¹ Burada kastedilen iki yatsıdan kasıt İşâ-i ûlâ yani akşam namazı ve İşâ-i ahire yani yatsı namazıdır. (Mütercim)

İbnü'l-Me'mûn el-Hafsâ, Tekyîd isimli eserinde şöyle anlatır; "Şüphesiz ki efendim Ahmed b. Arûs'un tarikatine, büyük evliyadan üçyüç altmış kişi her zaman bağlı kalacaktır. Bazı hazretlerinde kırk velîye manevî feyziyle üfleyerek, onların izâm-ı evliyâdan (büyük velîlerden) olmalarını sağlamıştır. Hatta kıyâmete kadar her zaman kırk tane velî onun tarikatine bağlı olacaktır. Onun makamının ne derece yüce olduğunu anlamam için bu zikredilenler sana yetecektir. Hatta Şeyh Seyyid Abdüsselâm bir çok nazım ifadelerinde ve sözlerinde onun hakkında bir çok senalarda bulunmuş, onun vesilesiyle Allah'dan meded dilemiştir. Kendisine 'İbn Arûs' lakabının verilîş sebebine gelince; Dedesi Abdüddâim, annesinin ismi Arûs olduğu için ona bu lakabı verdi. Çünkü onun babası Abdülkâdir, Arûs ile evlendiğinde onun yanında bir tek saat kaldı ve yanından ayrıldı. Bir daha kendinden haber alınamadı. Allah Abdüddâim'e uzun ömürler verdi. İnsanlar onu, babası Abdülkâdir'i tanımadıkları için İbn Arûs diyerek çağırmaya başladılar. Bundan sonra da artık bu lakapla meşhur oldu."

El-Asl'da bu bilgilere yer verildikten sonra, Seyyid Abdülkâdir'in Arûs ile evlenmesi ve ayrılmasıyla ilgili olaylar uzunca anlatılır. Bu bölümleri aktarmaya gerek görmediğimiz için burada kesiyoruz.

Şeyh Mukaddîş'in Târih'inde geçtiği üzere İbn Arûs hicrî 868 senesinde vefat etti. Kabri Tunus'taki ez-Zeytûne Camii yakınındadır.

Onlardan bir diğeri ise Seyyid Abdülvâhid ed-Dûkâlî'dir. O, veliyy-i sâlih, bir âlim-i âmil, zâhid-i mürebbî (terbiyeci bir zâhid), vâsıl-ı kâmil (Allah'a ulaşan kâmil bir insan) Seyyid Abdülvâhid ed-Dûkâlî'dir.

El-Asl'da onun hakkında şunlar söylenir; "O, ilmiyle âmil alimlerden, zâhidlerden birisiydi. Kerametler ve işâretler sahibiydi. Dünyadan ve onun üzerindikilerden nefret derecesinde uzak dururdu. Seyyid Abdülvâhid ed-Dûkâlî'nin verdiği şefeât ve söylediği makbûl sözlerin bir benzerinin ne melikler, ne devlet erkanı ve ne de diğervalilerin indinde söylendiğini duymadık ve

görmedik. Bazı hasetçi insanlar onun aleyhinde planlar kurup, yaşadığı beldenin valisine onun hakkında ileri-geri iddialarda bulundular. Vali bunlara inanarak onun huzuruna getirilmesini emretti. Şeyh valinin huzuruna geldiğinde, hasetçileri peçelerinin ardına gizlenmiş vaziyette buldu. Bu durum onu çok müteessir etti. Vali ile münasib bir şekilde konuşarak, bütün iddialara cevap verdi. Bunun üzerine vali yerinden doğruldu ve onu kasederek 'doğru söyledi' dedikten sonra, hasetçilere dönüp 'sizlerin bütün söyledığınız yalandır' diyerek onları huzurundan kovdu. Bu olaydan sonra Seyyid Abdülvâhid'e olan ta'zimi daha da ziyadeleşti. Osmanlı Sultanından bir talebi olması halinde, bunun derhal yerine getireceğini kendine bildirdi.

Bir gün Şeyhe şöyle soruldu; 'Ey efendim, valinin huzurunda o fukahaya nasıl ta'nettin (suçlarını yüzlerine vurdun)?.' Şeyh, 'bunu hiç düşünmedim' diyerek, varacağı yere kadar Allah'a istiğfarda bulundu." El-Asl'da bunlar zikredilirken, onun vefatı hakkında bilgi verilmemiştir.

El-Vasiyyetü'l-Kübrâ'da şu bilgiler yer alır; "Üstadım Abdülvâhid ed-Dûkâlî el-Mağribî neseben Kureyşî, vatanen Meslâtî, mezheben Mâlikî, tarîkaten de Arûsî'dir.

O, zamanının büyük şan sahiplerinden, ilmen, amelen, edeben, ashâb-ı Resûlullah'a (SAV) ittibâen dönemindeki ehl-i esrâr ve bürhânın önde gelen şahıslarından birisiydi. Hatta verâsî, yüce hasletleri, nahiv, mantık, fıkıh, hadîs ve tasavvuf gibi ilimlere vâkif oluşuyla asrının yegane şahsiyetiydi. Yatsı namazını kılınca halvetine girerdi. Onunla beraber hiç kimse halvete girmeye güç yetiremezdi. Halvetten fecrin tulûuna kadar çıkmazdı. Yatsı namazından sonra yüz rekat namaz kılar, bundan sonra İsm-i Celâle'yi yetmiş bin defa zikreder, daha sonra Ahzâb-ı Şâzelî'yi, Esmâullâhü'l-Hüsnâ'yı el-Bürde'yi, el-Mezrûkıyye'yi okurdu. En son olarak da duaya başlardı. Bu esnada nazardan kaybolacak kadar gözleri kamaştıran bir nur onun etrafını sarardı.

Bir defasında el-Mağrib'den ona yüz tane fakih gelerek, onunla mücâdele edip imtihana tabi tuttular. Her bir suale bütün ilimlerle cevaplar ve fikhî fetvalar verdi. Bu cevaplar karşısında

Tunus ve Tarablûs uleması teaccübe düştü.

Şeyh Zerrûk onu çok severdi ve en önde gelen ahababı arasında idi. Mezkûr şeyhimizin bir benzerini bulamamıştı. O, güzel yüzlü, fasîh dilli, hüsn-ü ahlak ve sabır sahibi idi. Mısır uleması ona en güzel şekilde tazimde bulunmakta, onun ilmine şahidlik etmekteydiler. Dört mezheb üzere fetva veriyordu. Bir çok manevi işaretler, kerametler, zahir ve batın ilimlerine sahipti. Yüz otuz sene yaşadı. Şeyhimiz Zülkarneyn İbn Arûs'u idrak etmişti, yani iki şeyh sahibiydi. Ebû Râvi ve Ebû Tefs'i idrak etmiş, onlarla defalarca aynı meclisi paylaşmıştı. O, dokuzuncu asrın yanısıra, onuncu asrın insanlarıyla da görüştü. Beli eğrilmeden, dişleri dökülmeden uzunca bir ömür yaşadı. Ramazan ayının ortalarında bir Cuma günü vefat etti ve Za'ferân'a defnedildi.

Bunlardan bir diğeri, Seyyid Ebû Re's el-Kayravânî'dir (r.a). Sûfî meşâyihindendir ve yüce bir makam sahibidir. Kayravân'ın müftüsüydü ve İmam Mâlik ve İmam Ebû Hanîfe mezhepleri üzere fetva verirdi. On iki ilim ile konuşurdu. Hüsn-ü ahlak sahibi idi. Yatsı namazı abdestiyle sabah namazı kılardı. Gayet zeki, edîb, bütün insanlara karşı mütevâzi idi. Ehl-i tevekkül idi ve dünyadan bir şey kazanmamıştı. Allah kendisini Gavsîyet derecesine ulaştırdığında şu beyitleri söylemişti;

"Ben İbrahim Halîlürrahman'ım, risâletiyle * Ben Hızır aleyhisselâmım, derecâtiyle * Ben Musâ aleyhisselâmım, münâcâtiyle * Ben Ali b. EbîTâlib'im, hameleleriyle."

Bu sözler Afrika ulemasına ulaştığında, onu kötölemeye başladılar ve onun küfre düştüğüne hükmettiler. Bununla da kalmayıp dönemin sultanına şikayette bulunarak, onun asılmasına dair ferman çıkarttılar. Bunun üzerine o ve etrafındaki cemeati Tarablûs'a kaçtılar. Burada şeyhimiz ed-Dûkâlî'ye intisâb ettiler. Bu vesileyle mezkûr şeyhimiz ondan tasavvuf ve tarikat ilimlerini alma fırsatını buldu.

Beni çok seviyordu ve bana 'Ey evladım' derdi. Ben de ona 'Ey ceddîm Ebû Re's' şeklinde konuşurdum. Onun menkîbelerini şeyhimiz ed-Dûkâlî yaklaşık on bölüm halinde cem'etmiştir. Sûdan beldelerinden birisi olan Burnû'da vefat etti. Kabri bu

bölgede çok meşhurdur ve en çok ziyaret edilen yerlerdendir.

Bir başkası, Seyyid Ahmed Ebû Telîs el-Kayravânî'dir. İlmen, amelen, edeben, hâlen, kemâlen ve cemâlen sâdât-ı ahyârdan (en hayırlı efendilerden), sulehây-ı ebrârdan (en iyi salih insanlardan) ve evliyây-ı ahrârdan idi. Ne yazık ki yaşadığı dönemde, Afrika uleması ona haset etmiş, ona iftiralarda bulunmuşlar, sultana şikayet etmişler, aleyhinde şahitlik etmişlerdi. Buna daha fazla dayanamayan Ebû Telîs yanına arkadaşlarını alarak deniz yoluyla oradan ayrıldı ve Benî Velîd beldesine vâsıl oldu. Burada yaklaşık yedi sene kaldı. Emir in vefat ettiğini işitince, tekrar Kayrevân'a döndü ve burada vefat etti. Riyâz'daki ez-Zeytûne Camiine defnedildi. Kabri çokça ziyaret edilen meşhur yerlerdendir.

Bunlardan bir diğeri, Ebû Râvî el-Fahl'dır ki, aslen Kal'ay-ı Suğrâ'dandır. Daha anne kamından itibaren salih olan bir insandı. Cemeatle namazı asla terketmemiş, mahremi dışında bir kez dahi olsa kadın yüzüne bakmamıştı. Bir çok el sanatını biliyordu. Bir şeyi işitince hemen ezberlerdi. Yahûdilerin yemeklerinden asla yemezdi, onların yüzüne bakmaz ve onlarla konuşmazdı. Zikirden uzak kalmazdı. Afrika ehli bir müşkille karşılaştıklarında ona getirirler, o da bu meseleyi hallederdi. Şeyh İbn Arûs, onun henüz anne karnındayken dahi salâhatına dair işarete bulunmuştur. Onun annesi sâliha bir kadındı ve Arûsî idi. Babası da sâlih bir insandı ve İbn Arûs'un hizmetkârı idi. Onun doğduğu gece bol ve bereketli yağmurlar yağmıştı. Halbuki o doğmadan evvel senelerce bir damla yağmur düşmemişti. Buradan hareketle babası Seyyid İbn Arûs'un işaretinden hareketle ona 'Ebû Râvî' ismini koydu. Şeyhi İbn Arûs onu, okumaksızın ve hizmette bulunmaksızın envâr-ı kâmile ile donattı. O, okuma-yazma bilmeyen bir ümmî idi. Ancak o, Kur'an ve Sünnetin manâları üzerinde konuşuyor, sözlerini işiten ulemayı hayretler içinde bırakıyordu. Kazandığı her şeyi tasadduk ederdi. Ancak kendi eliyle yaptığını verdi. Ondandır sâdir olan kerametler çoktur. Suya üfler, su hemen süte dönerdi. Şaraba üfler, şarab bala dönerdi. Kurtlarla konuşur, onlarla birarada kalırdı. Ağzından çıkan her kelime tevhidle, ferâizle, sünnetle, zâhir ve bâtın ilimleriyle alakalı idi.

Körleri ve baras hastalığına yakalananları iyileştirirdi. Ne dünyevî, ne uhrevî hiç bir iş ve hâl ondan gizli değildi. Birisi ona soru sormayı istediğinde, daha soruyu sormadan cevabını verirdi. Elinde hastalıkları tedavi eden benzersiz bir özellik vardı. Bütün alimler, şeyhler ve devlet erkanı ona tazimde bulunurlardı.

Seyyid İbn Arûs fukarâya şöyle derdi; 'Ebû Râvî 'ye bağlanın. Vallahi bu zamanda onun bir benzeri yoktur.' Bir defasında da, 'bizden tarikat almada en liyakatli odur' demişti. Ifrîkiyye ulemâsı kendisinden sâdır olan sözleri bahane ederek onu inkar etti ve işi onun tekfirine dair fetvâ vermeye kadar götürdüler. Bunun üzerine Ebû Râvî yaşadığı yerden ayrılarak Sûsa'ya gitti. Burada bir câriye ile evlendi. Halk her bir cânibden ona gelip ziyarette ve ikramda bulunmak için adeta birbirleriyle yarışıyorlardı. O, çok doğru, cömert, hikmet, hilm ve ilm-i ledünnî sahibi bir zâttı. Sûsa'da vefat edinceye kadar fukarâ onun etrafında toplanmaya devam etti. 60 sene yaşadı. Kabri halen meşhur bir ziyaret mekanı olarak bilinir." El-Vasıyyetü'l-Kübrâ'da özetle bu bilgilere yer verilir.

Ben derim ki; El-Hılelü's-Sündüsiyye isimli eserde yer aldığına göre hicrî 931 senesinin Receb ayında vefat etmiştir. Burada, onun zikrettiği beyitlerden birisine dikkat çekilerek, bu tarihin cifır hesabıyla karşılığı gösterilir;

"Leke seriyyen EbâRâvî el-Fahl."

50 511 331 149 =931

El-Asl isimli eserde Seyyid Ahmed Zerrûk, Seyyid Şemsüddin el-Lakânî ve onun kardeşi Seyyid en-Nâsır'ın tercüme-i hayatlarına genişçe yer verilmiştir. Burada mezkur zâtların hayat hikâyeleri teberrüken ve daha ziyade faydaya mazhar olunmak için özetlenerek sunulacaktır.

El-Asl müellifi şöyle der; "O (Seyyid Ahmed Zerrûk) hicrî 846 senesi Muharrem ayının 28'inde, güneşin tulûundan önce doğdu. Babası ve amcası o henüz yedi yaşına gelmeden vefat ettiler. Onun bakımını böylelikle ninesi üstlendi. Kur'an'ı hıfzetti. Bu esnada dericiliği öğrendi. On altı yaşından itibaren bütün mesaisini ilme ayırdı. Seyyid Abdullah el-Fahhâr ve es-Sebtî 'ye tedkîk ve tahkîk

yollarıyla er-Risâle'yi okudu. Daha sonra el-Kûrî, ez-Zerhûnî, el-Mecâsî, Üstâd-ı Sağîr ve diğerlerinden dersler aldı. İbn Gâzî onu 'fakîh, muhaddis, fakîr, sûfî ve Mağrib arablarından olması hasebiyle el-Burnusî' olarak vasfeder.

Şeyhimiz Şemsüddin el-Lakânî ise onu şöyle vasfetmektedir; 'O, büyük, meşhûr ve kâmil bir şeyh, âlim-i âmil, ehl-i tarîk şeyhlerinin şeyhi, ehl-i tahkîkin imamı, tasavvuf yoluna sülûk edenlerin mürebbîsi, müridlerin mesleği, Şeriat ve hakikat arasında en câmi' tarikatın şeyhi Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. İsa el-Bürnusî el-Fâsî'dir ki, Zerrûk ismiyle meşhurdur. O, bizleri terbiye etmiş, bize hayrî öğretmiş ve bu yola teşvik etmişti. Talim etti, fayda verdi, terbiye etti, bunu en iyi şekilde yaptı, feyiz verdi ve her şeyini bu yola feda etti.

Onun şeyhlerinden bazıları şunlardır; es-Sa'lebî, el-Mişzâlî, İbrahim et-Tâzî, Halûlû, er-Rusâ', Ahmet b. Said el-Mübârek, Ebû Mehdî el-Meddâsî, Şeyh es-Sünûsî.. Maşrîk'taki şeyhleri; el-Harûbiyyü'l-Kebîr, Ali es-Senhûrî, iki Hâfiz olan ez-Zehebî ve es-Sehâvî, Ahmed b. Akabetü'l-Hadramî, eş-Şihâb el-Efşeyatî, Şeyh Fethullah Ebu Re's ki onun bir çok te'lifâtı vardır. Bunlardan bazıları, Şerhu'r-Risâle ve'l-İrşâd, Şerhu'l-Kurtubiyye, Şerhu'l-Mebâhisi'l-Asliyye, Şerhu'l-Vağısıyye ve'l-Ğâfiyye, el-Akîdetü'l-Kudsiyye'dir.

İbn Atâullah'ın Hüküm'ü üzerine yirmi dokuz şerhi vardır. Aynı şekilde Hizbü'l-Bahr üzerine iki şerhi, Şerhu Müşkilâtî'l-Hizbi'l-Kebîr, Hakâiku'l-Makarrî, Kat'u's-Şeşterî isimli eserleri mevcuttur. Yine el-Esmâü'l-Hüsna, şeyhi İbn Ukbe'nin el-Marâsîd'ı üzerine birer şerhi, bunların yanısıra en-Nasîhatü'l-Kâfiyye ve muhtasarı, İânetü'l-Müteveccihetü'l-Miskîn alâ Tarîki'l-Feth ve't-Temkîn, Kavâid fi't-Tasavvuf, en-Nushu'l-Enfâ', el-Cennetü li'l-Mu'tasım mine'l-Bidai ve's-Sünne, Umdetü'l-Mürîdü's-Sâdik min Esbâbi'l-Makti fi Beyâni't-Tarîk, Havâdisü'l-Vakt, Ta'lîkun Latîf ale'l-Buhârî, Cüz'ün Sağîr fi İlmi'l-Hadîs gibi eserleri, yakın arkadaşlarına bir çok risâle ve mektuplan bulunmaktadır. O, sûfiyye arasındaki muhakkiklerdendir. Defalarca hacca gitmiştir. Kendisinden sâdir olan bir çok kerâmetleri vardır. Ondan bir çok insan feyiz almıştır. Bunlardan

bazıları, Abdülhâdî el-Beskerî, eş-Şihâb el-Kastallanî, et-Tâhir el-Kusantînî, eş-Şems el-Lakânî, el-Harûbiyyü's-Sağîr, el-Hattâbü'l-Kebîr ve adını barada zikredemediğimiz daha niceleri. Kutbâniyet-i Uzmâ makamına ulaşmıştır. Ceylânî metodu üzere olduğunu, kendisine nisbet edilen şu beyitler göstermektedir;

"Ben mürîdim için bütün dağınıklıklarını toplayanım * Zamanın cefası her tarafı kapladığında * Eğer bir sıkıntı, darlık ve yalnızlık içindeysen * Bana seslen, 'Ey Zerrûk!' diye, ben sür'atle gelirim * Bizim sır dolu dairemizde nice rahatlık vardır * Nice sıkıntı yok olur, sohbet halkamızda."

Onuncu asra ulaşmamak için Allah'a dua etmiş, bunun sonucunda hicrî 899 (M: 1493) senesinin Safer ayında vefat etmişti. Masrâtah'da herkes tarafından bilinen zâviyesine defnedildi. Kendisinden sonra yerine Şemsüddîn el-Lakânî'yi halife tayin etti. Diğer yandan hayatından geriye dört evladı kaldı. Ayrıca pamuktan bir cübbe, beyaz bir hırka, bir teşbih, on dört cilt kitap ve bir defterden başka bir eşya bırakmamıştı."

El-Asl'da şu bilgiler yer alır; "Şeyhimiz Şemsüddin'in ismi Muhammed b. el-Hasen b. Ali b. Abdurrahmân el-Lakânî'dir. İlminin, verâsının ve zühdünün kesretinden dolayı kendisine 'Şemsüddin' ismi verilmiştir. O bir fakîh, sâlih, allâme, muhakkiktir. Lakâne'de doğdu. Burada henüz yedi yaşındayken Kur'an'ı, eş-Şâtıbiyye'yi ve er-Risâle'yi hıfzetti. Sonra Mısır'a geldi. Burada da Muhtasar-ı Halîl'i, Elfiye'yi ve İbn Mâlik'i hıfzetti. Ebu'l-Hasen es-Senhûrî ve diğer alimlerden ders aldı. Hicrî 857 senesi Muharrem ayının 10'unda Cuma namazından sonra doğmuş, 930 senesinin Rebû'l-evvel ayının 14'ünde (M: 21.1.1524) vefat etmişti. Seyyid Ahmed ez-Zerûk'tan aldığı bir çok keşifleri vardır. Kardeşi Nâsirüddin el-Lakânî ismiyle meşhûr Şeyh Seyyid Muhammed'e gelince; O gayet adaletli bir kadı idi. İlmiyle âmil alimler cümlesindendi. Mısır'da ve Mağrib'de kendisine dayanan bir mezheb kurmuştu. El-Fevâtîr ve Arûsiyye tarikati mensupları arasında kendisine ifrat derecesinde bir muhabbet beslenmekteydi. Selef-i sâlihîn çizgisinde bir metod belirlemişti. Çoğu şeyhleri bakımından kardeşiyle müşterek idi. Ancak o kardeşinden farklı olarak ömrünün altmış senesini

kesintisiz olarak ilmi çalışmalara ayırmıştı. Yaşadığı dönemde bu açıdan kendisine denk başka birisi yoktu. Bir çok tanınmış eserlere şerhler ve haşiyeler yazdı. Bunlardan bazdan; el-Muhallâ alâ Cem'i'l-Cevâmi', Şerhu's-Sa'd li'l-Akâid, Hutbetü'l-Muhtasar, İbn Hişâm'ın Muğnî'si, eş-Şemsiyye, el-Elfiyye.. Ömrünün sonlarına doğru bütün düyadan tecerrüd etti. Elindeki mallarını fukarâdan talebeler arasında Allah rızası için dağıttı. Buna engel olmak isteyenlere, 'Ahiretimi kaybettirmek mi istiyorsun?' diye sorup, işine devam ediyordu. Hulâsa olarak, Mısır'da ilim camiasının reisi olarak ömrünü tamamladı. Şarkdan ve garbdan herkes ondan menfeatlendi. O, ancak bir kutup olarak vefat etti. Bir gün ona ârifin sıfatı hakkında soru yönelttiğimde bana şöyle demişti; 'Ben, kendisinde yerde ve gökte hiç bir şeyin gizli kalmadığı ârifin-i billahtanım. Sen nasıl Mekke'nin dar sokaklarını biliyorsan, ben de öyle semânın katmanlarını bilirim.' Kendi hattıyla yazdığı üzere hicrî 873 (M: 1468/9) yılında doğdu ve 958 yılının (M: 1551) Şa'ban ayında vefât etti. Seyyid Abdurrahman el-Mekkî'nin Kebîr'inde geçtiği üzere Seyyid Abdüsselâm'a, 'Nâsıruddîn el-Lakânî hakkında ne dersin?' diye sorulduğunda, o şöyle cevap verir; 'O, ilim şehirlerinden bir şehirdir. Velâyette sağlam bir ayağı vardır. Duâsına icâbet edilir. Ekâbir-i ârifin (âriflerin en önde gelenleri) ondan meded umar. Onların en üstünü ve Allah'ı en iyi bilenidir.' Şeyh Abdüsselâm ona çokça tazimde ve senâda bulunur, bir çok nazım ifadelerinde ona işaret ederdi. Bunlardan birisi el-Maşrık'a yolculuk için çıkarken bana söylediği şu sözlerdir;

'Ey Bermûnî, ey mürîdim, selâm söyle * Benden şeyh-i kebîre
 * Arab ve Acem asrının bütün şeyhlerinin şeyhine * Talebe ve fakîrin izzeti * Gavs-ı enâm Seyyid en-Nâsır b. Hasen'e * O ki, meşhûr el-Lakânî * Dört mezhebde müftî, bir kutup imam * İlm-i kesîrin madeni * Milletın, düşkünlerin ve yetimlerin menzili * Bütün her şeyden haberdar ilmiyle * Hakkın, Şeriatın ve İslâmın kâimi * Sünnî.. Yoktur onun bir benzeri * Bütün zulûmâtı parçalar * Kadîr olan Allah'ın izniyle.'

Şeyh (Nâsıruddîn) şöyle dedi; 'Bir gün uykuda Nebi'yi (SAV) gördüm. Bana, Ey Nâsuruddîn, ey veliyyullah!. Uykunda, Mülk

sûresini, Âyete'l-Kürsî'yi okuduktan sonra eûzü-besmele çek ve şöyle de: *Yâ Allah, yâ Allah lâ ilâhe illâ ente sübhâneke innî küntü mine'z-zâlimîn * Allâhümme bi-hakkı Muhammedin erinî veche Muhammedin sallallâhü aleyhi ve sellem hâlen ve meâlen..* Eğer uyku esnasında bunu okursan, şüphesiz ki ben sana gelirim, senden yüz çevirmem.' Bir başka defa aynı şekilde bana Resûlullah'ı (SAV) yakaza halinde dokuzyüz defa gördüğünü söyledi. Şeyh Abdüsselâm'ın bir kelâmı onun kutbâniyyetine delâlet etmektedir. Ölüm vakti yaklaştığında Şeyh (Nâsiruddin) evinde bizi etrafına topladı. Sonra bana baktı ve 'Ey Bermûnî üstâdın Abdüsselâm'a benden selâm ilet. Benim mağfirete ulaşmam için bana dua etmesini söyle. Sana Allah'dan hakkıyla korkmanı ve O'na itaat etmeni tavsiye ederim' dedi ve kelime-i şehâdeti söylemeye başladı. Tâ vefat edene kadar buna devam etti. Sonra ben Tarablus'a gittim ve efendim Abdüsselâm'ı ziyaret ettim. Uzaktan beni gördüğünde, üzerinde azîm bir hâl oluştu ve şu ifadeler ağzından döküldü;

'Ey gözüm, yaşların dökülsün yerlere * Gözyaşlarım ıslatsın her yeri * Şeyhü'l-Kurâ İmâm İbn hasen için * Bu diyarın ve insanların izzeti * Nâsiruddîn ve'ş-şerîa (din ve şeriatin zaferi) ey fukarâ * Kutubların kutbu, emîr * Asrın üstâdı, ne hüsrân ki kaybettik * Kabri mekân eyledi o şimdi * Âh ölüm ve ayrılık acısı *

Bütün mahlukâtın başında dönüp duran * Onun bir benzeri gelmedi, ey hazret ehli * Bu Mevlây-ı Kadîrin emridir * Bizleri rızıklandırısın sabr-ı cemil ile.'

Sonra bana selam verdi. O an içimde şiddetli bir ferâh hissettim. Bana, 'Allah bizlerin ve sizlerin ecrini azîm eyesin, sabır ilhâm buyursun, şükürümüzü ziyadeleştirsin. Şüphesiz ki almak da vermek de Allah içindir' dedi." El-Asl'da yeralan bilgiler özetle bunlardan ibarettir.

Şimdi efendimiz Abdüsselâm'ın bazı talebelerinin tercüme-i hâllerini ele almaya başlayalım. Ben derim ki; Bil ki, Şeyh'in (r.a) ashâbı gerçekten çoktur. Hepsini birden zikretme imkansızdır. Biz burada teberrüken, kitabın başından bu yana isimlerini çokça zikrettiğimiz ve kendilerinden nakillerde bulunduğumuz kişilerin

isimlerini değerlendireceğiz.

Bunlardan birisi Şeyh Sâlim es-Senhûrî'dir. Hulâsatü'l-Eser fi A'yâni'l-Karni'l-Hâdî Aşar isimli eserde şöyle denir; "Sâlim b. Muhammed İbn İzzüddîn b. Nâsıruddîn İbn Fahrüddîn İbn Nâsıruddîn İbn İzzülarab Ebu'n-Necâ es-Senhûrî el-Mısırî el-Mâlikî büyük bir imam, muhaddis ve hüccettir. Asrının en üstün şahsiyetidir. Mâlikî bir müftî ve onların reisidir. Döneminde bütün ufukları dolaşmış, bir başkasında olmayacak kadar bir çok ilmi kendisinde cem'etmiştir. Senhûr'da doğdu. 11 yaşındayken Mısır'a geldi. İmam es-Senedünnecm Muhammed b. Ahmed b. Ali İbn Ebû Bekir el-Gaytî el-İskenderî'den, sonra el-Mi'râc müellifi el-Mısırî'den, büyük imam el-Hüccetüşşems Muhammed el-Benûferrâ el-Mâlikî'den ders aldı. En-Nâsıruddîn el-Lakânîye de kavuştu ve ondan el-Cemmü'l-Gafîr'i ders aldı. Mısır, Şâm ve Haremeyn'in önde gelen alimlerinden de dersler aldı. Bunlardan bazıları el-Lakânî'nin el-Bürhân'ı, el-Echûrî'nin en-Nûr'u, er-Ramlî'nin el-Hayr'ı, el-Bâbelî'nin eş-Şems'idir. Şeyh Süleymân el-Bâbelî bağlandığı hocalarındandır ve ondan el-Ümmehâtü's-Sitte'yi dinledi. Ayrıca Şeyh Âmir el-Büşrâvî 'den de ders almıştır. Bütün bunların mahsûlü olarak, bir çok te'lif eserleri vardır. Bunlardan bazıları; Şeyh Halîl'in Muhtasar fi'l-Fıkh'ına yaptığı Şerh'i, ki bu eser çok az yayılıp, fazla şöhret bulmamasına rağmen hakikaten değerli bir eserdir. Bir diğer eseri ise Risâle'sidir. Hicrî 1015 yılında Cemâdiye'l-ahîra ayının 3'ünde (M: 6.10.1606) salı gecesi vefat etti. El-Mücâvirîn kabristanına defnedildi."

Bunlardan bir diğeri, rehber imam, şöhretşîâr kerametler ve üstün haller sahibi, halife Seyyid Abdüsselâm Seyyid Ömer b. Muhammed b. Hamûde et-Tarablusî'dir. Doğduğu ve yaşadığı yer açısından el-Mahzûmî, neseben İbn Hacâ olarak tanınan bir şahsiyettir. Âlim-i zâhid ve ârif-i billâh idi. El-Asl müellifi onun hakkında şöyle der, "Şeyhin vefatından sonra bizim terbiyemizi ve işlerimizin yerine getirilmesini o üstlendi. Bu görevi çok güzel ifa etti. Bize ilim taliminde bulunurken büyük cehd gösterdi. Bizlere Zerrûkıyye vazifelerini, Sünûsiyye akîdesini ve Arûsiyye hiziblerini okuttu. İbn Atâullâh'ın Hük'münü ezberlemiş, ondaki manaları iyice anlamıştı. Bizleri Arûsilerin Zeyillerine, onların

zümresine dâhil olmaya ve onların eserleriyle iktifâ etmeye teşvik ederdi. Bizleri Şeyh Seyyid Abdüsselâm'ın tarikatine yönlendirirdi. Seyyid Abdüsselâm da onu sever, hayatı boyunca onun için hayır duada bulunurdu. Şeyh hayattayken ve vefatından sonra, kendisine bir çok insan ittiba etti. Çok ibadet ederdi. Bir müddet onunla birlikte bulunmuştum. Onu asla yatar vaziyette görmedim. Uykusu geldiğinde başını dizlerine koyar, öyle uyurdu. O, şeyhden ilk icâzet alan kimseydi. Şeyhin bir tek nazarıyla manevi feyzinden doyasıya içmiş, bu andan itibaren Şeyhe ittibâ etmişti. Önce Kur'an'ı hıfzetti, daha sonra nahiv, fıkıh, tevhîd ve tasavvuf okudu. Ta ki kutbâniyet derecesine vâsıl oluncaya kadar. İyiliği emreder, münkerâttan nehyederdi. Bâtından önce zâhire müracaat ederdi. Şeyhin (Seyyid Abdüsselâm'ın) menkîbeleri hakkında iki büyük te'lif eseri vardır. Ne var ki bu iki önemli eser Seyyid İmrân'ın katledildiği gün zâyî edilmiştir. Şeyhden sonra hilâfeti üstlendi ve Tunus'a taşınıp orada vefat edinceye kadar bu vazifeyi ifa etti. Hicrî 902 (M: 1496/7) senesinin Muharrem ayında doğdu ve 999 (M: 1590/1) senesinde vefat etti." Kabri, ed-Dâmûs olarak bilinen bir köyün yakınlarındadır ve meşhur ziyaret mekanları arasındadır.

Talebelerinden bir diğeri, âlim-i sâlih, veliyy-i zâhid Şeyh Seyyid Muhammed b. Abdünnebî el-Cibâlî'dir. Şeyhin ashabının en önde gelenlerinden ve Arûsî seyyidlerinin en büyüklerindedir. Bir âlim ve ârif-i billâhtır. Allah yolunda levmedenlerin kötü sözlerinden asla yılmadı. Şeyh en-Nâsır'dan ve diğerkilerinden ilimler aldı. Hicrî 957 (M: 1550) senesinde, hacca giderken Mevlânâ Abdüsselâm'a intisâb etti. O günden sonra, Şeyh bu dünyadan göçene kadar ona hizmette bulundu. 27 Receb 998 h. (M: 2.6.1590) senesinde, Ebû Mâzî Dağında vefat etti ve buraya defnedildi. Onun bir çok kerametleri vardı. Babası büyük sâlihlerdendir ve Mevlânâ Abdüsselâm çok defa onu vesile kılmıştır.

Talebelerinden bir diğeri imâm-ı fakîh Şeyh Seyyid Sâlih İbn Mübârek'tir ki, neseben el-Gayşîdir. Arûsî seyyidlerinin en büyüklerinden, Allah'ı en iyi bilenlerinden idi. İlk ilim tahsilini babasından yaptı. Sonra Mısır'a gitti. Ezher ulemâsının en

büyüklerinden dersler aldı. Daha sonra Tarablus'a döndü. Burada Şeyhden (Seyyid Abdüsselâm'dan) ders aldı. Bir çok kerametleri vardı. Bunlardan bazıları körleri ve baras hastalığına yakalananları iyileştirmesi, ateşi söndürmesidir. Hicrî 989 senesinde (M: 1581) vefat etti ve Tenâzefet'e defnedildi.

Şeyhin bir diğer talebesi veliyy-i sâlih ve keşif sahibi Seyyid Ebû Hamîde İbn Abdurrahmân es-Sakafi'dir ki, el-Buâc ismiyle meşhurdur. Şeyhin ashâbının en önde gelenlerindendi. Ehl-i hâlden meczûb bir kimseydi. Kendisinden bir çok kerametler sadır oldu. Bunlardan birisi, birbirine düşman iki hayvan olan kedi ve farenin yanında birarada durup, birbirine saldırmamalıdır. Hicrî 903 (M: 1497/8) senesinde doğdu ve 999 (M: 1590/1) senesinde el-Kavâsım beldesinde vefat etti. Aynı yere defnedildi.

Bir diğer talebesi, imam-ı fakîh veliyy-i sâlih Şeyh Seyyid Ahmed İbn Medyen es-Sakafi'dir ki, ez-Zîn ismiyle meşhûr Şeyh Abdüsselâm'ın oğlu Seyyid Şuayb'ın tercümanı olarak şöhret bulmuştur. O da Şeyhin ashâbının en önde gelenlerinden idi. Zâhid ve mütevâzî bir kul idi. Fukarâya büyük muhabbet duyar, onlara ikramda bulunurdu. Eğitimi tamamlanıncaya kadar Şeyhin yanından ayrılmadı. Daha sonra Şeyh onu Dehmân'a gönderdi ve ona, 'senin evin ve kabrin oradadır' dedi. Bunun üzerine mezkur beldeye gitti ve vefât edinceye kadar orada ikâmet etti. Bir çok kerametleri vardır. Bunlardan bazıları, semâdan sofralar indirmesi ve uzak diyarlardaki müslüman esirleri yanına celbetmesidir. 114 sene yaşamıştır.

Bunlardan bir diğeri, Şeyh, veliyy-i sâlih ve kâmil insan Seyyid Ali b. Muhammed el-Beşet'tir. Arûsilerin ve ashâb-ı Şeyhin en önde gelenlerindedir. Şeyhin bir tek nazarıyla en müntehâ makamlara bâliğ olan bir şahıstır. Şeyhin yanında çok büyük yeri ve muhabbeti vardı. Kendisinden bir çok kerâmetler sadır olmuştur. Yanında bulunanların içlerinden geçenleri kendilerine söylemesi bunlardandır. Hicrî 998 senesinin Rebûssânî ayında vefât etti ve dedesinin kabrinin yanına defnedildi. Halen burası meşhur ziyaret mekanlarındandır.

Şeyhin bir diğer talebesi, veliyy-i sâlih, meczûb ve mâneviyat

kâşifi Seyyid Ahmed Ebû Katâye'dir ki, mezkûr Seyyid Ali'nin kardeşidir. Devamlı saç-başı dağınık idi. Şeyhin ashabının en önde gelenlerinden idi. Kendisinden bir çok kerametler sâdır olmuştu. İnsanlardan birşeyler talep ediyor ve ihtiyaçlarını alıyordu. Kendisine bir şey vermeyen kimse çok kısa zaman içinde helâkete düşüyordu.. Hatta bir defasında Seyyid Abdüsselâm onun hakkında, 'Eğer Ahmed tamâ ile muttasif olsaydı, bu belde ehlinin çoğu helâk olurdu' demişti. Hicrî 996 (M: 1587/8) senesinde vefat etti ve er-Rihâbü'l-Garbî'deki dedesinin mescidine defnedildi.

Bir diğer talebesi, veliyy-i sâlih, meczûb ve keşif sahibi Seyyid Halife İbn Abdullah eş-Şâyibî İbn Abdül'âtî'dir. Zikredildiğine göre eş-Şiyâb efendimiz Hz. Şeybe'nin (r.a) zürriyetindedir. Şeyh Abdüsselâm'ın bizzat kendisi onu terbiye etmiştir. Annesi Feytûrî'dir. En büyük evliyây-ı sâlihîndendir. Şeyhle yakınlıkları uzun seneler sürmüştür. Ma'rûfu emredip ve münkeri nehyetmekteydi. Rabbimiz onu hayırda yüceltsin ve kendi katında kabul eylesin. Kendisi hakkında anlatılan kerametlerin haddi hesâbı yoktur. Hicrî 904 (M: 1498/9) senesinde Safer ayının sonlarına doğru doğdu ve 987 (M: 1579/80) tarihinde vefat etti. Ölmeden önce fukarâsına, cenazesini devesinin üzerine yüklemelerini ve nerede durursa oraya defnetmelerini emretti. Talebeleri bu isteğini yerine getirdiler. Devesi Seyyid Ebû Acîle'nin kabri yakınlarındaki bir tepede durdu ve buraya defnedildi.

Şeyhin talebelerinden bir diğeri, fakîh, âbid-i zâhid, sâlih Seyyid Abdülhamîd (ki, Dayy-ı Hilâl ismiyle meşhûrdur) İbn Abdullah el-Kemûdî'dir. İlm-i sahîh ve zevk-i sarîh sahibi, Allah yolunda kendine levmedenleri asla kaale almayan ulemâdan birisi idi. Henüz sekiz yaşında iken Kur'an'ı hıfzetti. Tunus ve Fas'taki en büyük alimlerden ders aldı. Hicrî 956 (M: 1549) senesinde el-Maşrik'a göçetti. Daha sonra hacca gitti. En-Nâsıru'l-Lakânî gibi çevresinde toplanan alimleri bir bir ilzâm etti. Sonra Gavs'ı aramak, onu bulup kendisinden telkîn almak için Bağdat'a döndü. Şam'a vâsıl olduğunda orada evliyâdan büyük bir şeyh ile karşılaştı. Ona doğru yaklaştığında keşf yoluyla o zât kendisine, 'sen Gavs'ı arıyorsun. Gavs ise senin kendi beldededir. O,

Abdüsselâm b. Selîm'dir' dedi. Bunun üzerine Tarablus'a geri döndü ve Şeyhden telkîn aldı. Allah'ın takdîr ettiği kadar Şeyhe hizmette bulundu. Bir çok ilimlere vâkıftı. Melikler ve bütün insanlar indinde büyük saygınlığı vardı. Ehl-i hayr tarafından çok sevilirdi. Mütevâzî ve insaflı idi. Fukarâyı ve müridleri çok severdi. Çok ibadet yapardı ve şiddetli bir verâya sahipti. Bir çok kerametleri vardır. Hicrî 905 (M: 1499/1500) senesinde Zilka'de ayının başlarında doğdu ve 991 (26.8.1583) yılında Şa'bân ayının 7'sinde, cuma günü vefat etti. Ez-Zâviyetü'l-Garbiyye yakınlarında kendisinin tesis ettirdiği mescidin dahiline defnedildi. Burası da çok meşhûr ziyaret mekanlarındandır.

Bunlardan bir diğeri, veliyy-i sâlih, meczûb ve ümmî Seyyid Ahmed b. Abdullah el-Kemûdî'dir ki, mezkûr Seyyid Abdülhamîd'in kardeşidir. Ehl-i hâldendir. Berrde ve bahrde (karada ve denizde) vakî olan hadiseleri keşfederek haber verirdi. Günahları bizzat irtikâb edene haber vererek, terketmemişse onu tehdid ederdi. Galiben konuşmazdı. Kendisiyle konuşmak isteyenlere, 'beni kendi halime bırak' der, konuşmaktan imtinâ ederdi. Çok oruç tutar, çok az yerdî. Lisânı zikrullahdan dolayı her an yaş kalırdı. Bir hades vukû bulduğunda derhal abdest alırdı. Her bir kelâmı mutlaka Şeriata muvâfık idi. Kelâmından birisi şöyledir;

'Ben Ahmed ki, hâl sahibi * Ve ben beldemin Ammâr'ı * Harem (Ka'be) yanında kıtâl aslanı * Münâdî (tellal) seslendiğinde * Yardım ve şefeât ederiz adaletlilere * Tâ haşir gününe kadar.'

984 (M: 1576/7) senesinde vefât etti ve ez-Zâviyetü'l-Garbiyye'deki babasının mescidinin yanında bulunan bir kabristana, ebeveyninin yanına defnedildi.

Bir başka talebe fakîh-i kâmil, halîm-i fâzıl Şeyh Seyyid Abdurrahman b. Ali el-Mekkî'dir. O bir fakîh, muhaddis, müftî ve allâme idi. Fıkıh alanında Şeyh en-Nâsır'dan ders aldı. Hadîs ve diğeri ilimleri zamanının büyük alimlerinden tahsil etti. Mekke'de onun ismi büyük şöret buldu. Tasavvufa yöneldi. Sonra Seyyid Abdüsselâm ile biraraya geldi. Ondan ilim ve feyiz aldı. O, Şeyhin bir çok kerametlerinden haber veren bir kişidir ve bunları çeşitli

tasnifler halinde biraraya getirmiştir. Bunlardan birisinin ismi el-Bahru'l-Kebîr'dir (Büyük Umman). Şeyh ile biraraya gelmesinin sebebi sorulduğunda şöyle cevap verir; 'İlim okumam nihayete erince, her gece yatısı namazından sonra Allah'a dualar edip, feyz almak için bu zamanın kutbuyla beni biraraya getirmesini istedim. Bir gün rüyamda gördüm ki, ben Tarabus'un kapısının önündeyim ve kapalı olan kapısını açmaktayım. Bu esnada güzel sûretli bir adamı gördüm. Bana, 'Kutb-u Gavs, Abdüsselâm'ın tâ kendisidir' dedi. Bunun üzerine, yanıma akrabalarımından bir topluluk alarak Şeyh Abdüsselâm'a gittim. Zilîten'e yaklaştığımızda bizi karşıladı ve arz-ı hürmet eyledi. Bana, 'ben senin bulmak istediğin Kutb-u Gavsım' dedi. Ben anladım ki o, bunu keşif yoluyla bilmiştir.' Onun bir çok kerametleri vardı. Defalarca haccetti. Hicrî 998 senesi Cemâdiye'l-Evvel (M:1590 Mart) ayının başlarında vefat etti ve el-Bakî'a defnedildi.

Bir diğer talebesi, fakîh-i sâlih Şeyh Seyyid Yusuf İbn Mahfûz b. Abbâs el-Melîfî'dir. Şeyh Abdüsselâm'ın en büyük talebelerindendir. Yedi yaşındayken Kur'an'ı hıfzetti. Bundan sonra bir çok ilimlerde ma'rifet kesbetti. Hacc vazifesini ifa ettikten sonra Şeyh ile hicrî 953 (MO 1546/7) senesinde biraraya geldi. Ondan ilim ve feyiz aldı. Kendisinden bir çok kerametler sâdır olmuştur. O, elbiseleriyle denize girer, orada uzun saatler kalır, çıktığında ise üzerinde hiç bir ıslaklık olmazdı. Hicrî 989 (M:1581) tarihinde vefat etti ve Cenzûr ile ez-Zâviyetü'l-Garbiyye arasında yeralan et-Tabiye beldesine defnedildi. Kabri halen ziyaretiyle meşhur mekanlardandır.

Şeyhin talebelerinden bir diğeri, fakîh-i âlim Seyyid Sâlim b. Tâhir'dir. İbn Nefise el-Ensârî ismiyle çağrılırdı. Şemsüddîn el-Lakânî ve kardeşi en-Nâsır'dan kıraat dersi aldı. Sonra hacca gitti. Döndükten sonra Şeyh Seyyid Abdüsselâm ile mülâkî oldu. Hicrî 910 (M: 1504/5) senesinde ondan telkîn aldı. Bütün ilimler ve âdâbda adeta ağzına kadar dolu bir hazineyi andırıyordu. Sâlihlerin en büyüklerindendi. Kendisinden bir çok keşfiyatlar ve harikulâde hâller zuhûr etti. Şeyh vefat etmeden önce cenazesini Sâlim'den başkasının yıkamamasını ve namazını kıldırmamasını istemişti. Hicrî 999 (M: 1590/1) tarihinde vefat etti ve Zilîten'e

defnedildi. Onun kabri de çokça bilinen ve ziyaret edilen bir mekandır.

Bir diğer talebesi, fâzıl-ı kâmil, ârif, mürebbî (terbiyeci) Şeyh Seyyid Ömer b. Abdurrahmân'dır. El-Kureyvî el-Mahzûmî ismiyle meşhûrdur. Henüz on yaşındayken Kur'an'ı ezberledi. Daha soma ilimle iştigal etti. Nahiv ve diğer ilimleri Tunus'ta tahsil etti. Sonra el-Maşrık'a gitti. Burada Şeyh en-Nâsır ve kardeşinden ve diğer büyük alimlerden ders aldı. Bunun ardından Tarablus'a geri döndü. Seyyid Abdüsselâm'dan telkîn ve bir miktar ders aldı. Daha sonra es-Sâbiriyye'ye döndü. Kendisinden bir çok kerâmetler zuhûr etti. Hicrî 906 (M: 7.11.1500) senesi Rebû's-Sânî ayının 13'ünde doğdu ve 999 (M: 1590) senesi Safer ayında vefat etti. Es-Sâbiriyye'ye defnedildi. Mezarı ziyaretiyle ma'ruf bir mekandır.

Bir diğer talebesi, veliyy-i sâlih Şeyh Seyyid Muhammed b. Ali el-Semelkasî'dir ve neseben el-Bermekî'dir. Şeyhin en önde gelen ashabındandır. Şeyhle uzun bir beraberliği olmuştur. Aynı zamanda kendisinden bir çok kerametler zuhûr etmiştir. Geniş bir anlayışa ve zekaya sahipti. Er-Risâle'yi, Muhtasar-ı Halîl ve Ta'likâtlarını, Akâidü's-Sünûsiyye'yi, İbn Atâullah'ın Hükümünü, Buhârî ve Müslim'in eserlerini ezberlemişti. Onun zihninde her ilme giden bir yol mutlaka vardı. Salih ve verâ sahibi bir insandı. Kendisine birçokları ittibâ etmişti. Şeyh'den 935 (M: 1528/9) tarihinde ders aldı. Hicrî 907 (1501) tarihinde doğdu, 988'de (M: 1580/1) vefat etti. Levâte'de bulunan camiinin dahiline defnedildi. Kabri meşhurdur ve çokça ziyaret edilmektedir.

Bunlardan bir diğeri, üstâd, veliyy-i sâlih Seyyid Sâlim İbn Ali es-Semlakî'dir. Seyyid Muhammed'in kardeşidir. Arûsî nakiblerinin en büyüklerindedir. Ahvâl-i seniyye (yüce haller) ve ahlâk-ı zekiyye (saf ahlak) sahibidir. Şeyh ile çok uzun bir beraberliği olmuştur. Onun hakkında bir çok menkîbeler vardır. Bir örnek verecek olursak; O, Seyyid İmrân'ın koyunlarını güdüyordu. Onların başından ayrılmak istediğinde, bir kurdu yerine bırakırdı ve o kurt koyunları korur, başlarını beklerdi. Geri döndüğünde ise, hiç bir koyun ölmemiş olarak bulurdu. Hicrî 888

senesinde doğdu, 996 (M:1587/8) senesinde vefat etti. El-Huşân'a defnedildi. Mezkûr kardeşinden yaşça büyüktü.

Bu talebelerden bir diğeri, veliyy-i sâlih, kâmil Şeyh Seyyid Şa'bân b. Osman'dır. Neseben Hz. Ömer'e (r.a) dayanır. Arûsi efendilerinin önde gelenlerinden ve Şeyh Abdüsselâm'ın yakın dostlarındandır. Güçlü bir verâ' sahibiydi. Emirler ve diğer insanların indinde şefeati makbûl bir kişiydi. Seyyid Abdüsselâm'ın kerametlerinden bir çoğunu o nakletmiştir. Aynı zamanda Seyyid Abdüsselâm ona çok ta'zimde bulunmaktaydı. Bazı seferlerinde onu yanında götürmüştü. Bir defasında ifrîkıyye'ye birlikte gittiler. Buranın emiri, Şeyh Şa'bân'ı yakalatarak hapse attı. Bunun haberi Şeyh Abdüsselâm'a gelince derhal bir berberin gelmesini emretti. Berber gelince ona, 'sakalımı kes, Şa'ban'dan sonra sakal olmaz' diye emretti. Berber usturasını tam yaklaştırmışken, birden Şeyh berbere bırakmasını emretti ve ona şöyle dedi; 'Şüphesiz ki Allah hacetimizi yerine getirdi.' Bunun üzerinden fazla bir zaman geçmemişti ki, emirin aynı saatlerde öldüğü, bunun ardından Seyyid Şa'bân'ın serbest bırakıldığı haberi geldi. Kendisinden bir çok keşifler sadır olmuştur. Aynı zamanda vecd halinde nazım halinde söylediği sözleri vardır. Bunlardan birisinde şöyle der;

'Ben ki meşhur Şa'bân b. Osman'ım * Şeyh Yusuf Ebû Garâra'nın oğlu * Ben keder gününün Leys-i Dâcin'iyim * Öyle bir gün ki, hâl insanlara daraldı ve onlar dostlarımdır * Benim ceddim seyyidimiz Ömerin neslindedir * Her yerde meşhûr ve haberleri her tarafa yayılmış.'

Hicrî 903 (M: 1497/8) senesi Ramazan ayının sonlarında doğdu ve 998 (M: 1589/90) senesinde vefat etti.

Şeyhin bir diğer talebesi, Şeyh Seyyid Muhammed b. Muhammed b. Abdurrahmân el-Hattâb'dır. Şeyhin ashabının en önde gelenlerindendi. O âlim bir imam, parlak bir muhakkik, hâfiz, bir çok ilme vâkîf, verâ sahibi, evliyâullahtan bir âbidir. Tefsir alanında bir ârif, fıkıh ve fıkıh usûlü alanlarında bir muhakkiktir. Hicâz'daki Mâlikî imamların sonuncusudur. Onun hıfzetme alanındaki vüs'atini, imamlığını, zevkinin inceliğini, idrâkinin

kuvvetini, nazarının keskinliğini, tasarrufunun güzelliğini gösteren te'lif bir eseri vardır. Bu eser onun İbn Abdüsselâm, Halîl ve İbn Arafе gibi büyük alimlerin arasında yer aldığını gösterir. Hadisleri hıfızta bakımından İbn Hacer, es-Suyûtî gibidir. O ve diğerleri babası el-Hattâbü'l-Kebîr, Ahmed b. Abdülgaffâr ve sâir ulemâdan ders almışlardır. Aynı şekilde el-Hâfız Abdülkâdir en-Nüveyrî ve diğer büyük allâmelerden hadis rivâyetinde bulunmuştur. Kaleme aldığı te'lif eserlerinden bazıları; El-Muhtasar'a yaptığı Şerh ki, bunu müsvedde olarak bırakmış, kendinden sonra oğlu tarafından temize geçilmiştir. Menâsik-i Halîl'e yaptığı Şerh, ki bu eser de çok güzeldir. Kurratü'l-Ayn fi'l-Usûl li-İmâmî'l-Haremeyn, Tahrîrû'l-Kelâm fi Mesâilî'l-İltizâm, ki bu eserler de çok güzeldir ve muhteva yönünden onları geçen olmamıştır. Bidâyetü's-Sâlikî'l-Muhtâc fi Beyâni Fi'lî'l-Mu'temeri ve'l-Hâcc. İbn Gâzî'nin Nezâiru'r-Risâlesine yaptığı ve Tahrîru'l-Makâle ismini verdiği vecîz bir Şerh.. Kitâbü Tefrîcü'l-Kulûb li'l-Hisâli'l-Mükeffîra limâ Tekaddeme ve Teahhara mine'z-Zünûb, ki bu eserinde İbn Hacer ve es-Suyûtî'nin eserlerini cem'etmiştir.. El-Beşâratü'l-Heniyye bi-enne't-Tâüne lâ Yedhulü Mekkete ve'l-Medîne.. El-Kavlü'l-Metîn fi enne't-Tâüne lâ Yedhulu'l-Belede'l-Emîn.. Umdetü'r-Râvîn fi Ahkâmî't-Tavvâîn.. Mukaddemetü alâ Mesâilî'l-Ecrûmiyye.. Selâsü Resâil fi İstihrâci Evkâti's-Salât.. Bu eserlerinin yanısıra Hz. Nebî 'nin (SAV) diğer enbiyâ ve melâike arasındaki yerini ve üstün faziletlerini anlatan bir te'lif eseri, Ka'beyi karşılama ve selamlama hakkında bir eseri vardı. Bunun yanısıra tamamlayamadığı eserleri vardır. Bunlar; Kur'an tefsiri, Tefsîr-i Beydâvî'ye yaptığı Hâşiye, el-İhyâ'ya yaptığı Hâşiye (ki bunda mezkûr kitabın dörtte üçünü tamamlamıştı), Kavâidü İyâz'a yaptığı Şerh, el-Kubâb'a yaptığı Şerh'inin Hâşiyesi ve benzeri eserler.. Şeyh Muhammed henüz yedi yaşındayken Kur'an'ı hıfızta ve büyük evliyâdan birisiydi. Kendisinden bir çok kerâmetler sâdir olmuştur. El-Asl'da onun Mevlânâ Abdüsselâm ile sohbetinde bulunmasının sebepleri geniş olarak beyan edilmiştir. 18 Ramazan 904 (M: 1498/9) tarihinde doğdu, 9 Rebû's-Sânî 954 (M: 29.5.1547) tarihinde vefât etti. Mekke'ye defnedildi. Babasına değinecek olursak, tanınmış allâme, büyük

şeyh Seyyid Muhammed b. Abdurrahmân er-Raîni'dir. El-Hattâbü'l-Kebîr ismiyle şöret bulmuştur. Aslen Endülüs'lü, doğum yeri itibarıyla Tarablus'ludur. Şeyh Muhammed el-Fâsî ve kardeşinden ilim tahsil etti. Sonra ebeveyni ile beraber Mekke'ye gitti. Bu bilgileri bizzat oğlu haber vermiştir. Şeyh Ali es-Senhûrî, el-İlmî, es-Sehâvî ve Ahmed Zerrûk'tan ilim tahsili yaptı. Kendisinden de iki oğlu Berekât ve mezkûr Muhammed ders almışlardır. Daha sonra Mekke'den Tâcûrâ'ya göç etti ve burada bir zâviye tesis etti. Vefat edinceye kadar buradan ayrılmadı. El-Harûbî onun hakkında şöyle der; 'O üstad bir imam, Şeriat ve hakikati cem'eden bir alim, tarîkate sülûk edenlerin mürebbîsi, ilm-i zâhir ve bâtına nüfûz etmiş bir şahsiyet idi. Çok ibadet ederdi ve şedîd bir verâ sahibiydi. Heybetli ve vakûr idi. Halvetin bir gereği olarak daima zikir halindeydi. Bunu ancak tefsir yaparken veya insanlara hakikatleri anlatırken terkederdi. Sadece kendi ehliyle ve kendi mahallinde semâ' yapardı. Onun hazretinde eş-Şeşterî ve İbnü'l-Fârîd'ın kelâmı söylenirdi. Semâ'ı üç kısma ayırmıştı. Birinci kısma kendi ashabının ehass-ı havâssından başkası katılamazdı. İkinci kısım havâs içindi. Üçüncü kısma da avâm-ı fukarâ katılabilirdi. Kendisinden bir çok kerametler zuhur etmişti.' El-Harûbî'nin onun hakkındaki sözleri özetle bunlardan ibarettir. Seyyid Abdüsselâm onu çokça vesîle kılmıştır. Çocuklarının haber verdiği üzere hicrî 861 (M: 1456/7) senesi Safer ayının sonlarında doğmuş, 945 (M: 1538/9) senesi Şa'bân ayının ortalarında vefat etmiştir. Tâcûra'daki zâviyesine defnedildi.

Şeyh Abdüsselâm'ın bir diğer talebesi, veliyy-i kâmil Şeyh Seyyid Muhammed Ebû Tabl'dır. Sâdât-ı ahyârdan (en hayırlı efendilerden) ve nûkabâ-i ebrârdan (en iyi nakîblerden) idi. Defalarca haccetti. Şeyhin ashâbı arasında en önde gelenlerindendi. Şeyh onu sever, onun için duâ ederdi. Ona, halka telkinlerde bulunmasını emretti. Bu görevi yerine getiren Seyyid Muhammed'e, Şeyh hayattayken ve vefat ettikten sonra bir çok insan ittibâ etmişti. Çok zikreder, Hz. Nebî'ye çokça salât ü selâm getirirdi. Uzleti çok sever, fazla konuşmazdı. Henüz dokuz yaşındayken Kur'an'ı hıfzetti. Kur'an'ı, Kâlûn ve Verş olmak üzere iki rivâyetle tilâvet ederdi. Kendisinden bir çok keramet sâdir oldu.

Yalan üzere yemin edenleri çok şiddetli bir şekilde azarlardı. 885 (M: 1480/1) senesinde doğdu ve 986 (M: 1578/9) tarihinde vefat etti. Benû Velîd Vadisine defnedildi.

Bir diğer talebesi, veliyy-i fâzıl ve kâmil Seyyid Ahmed (ki, Bahrü's-Semâh-hoşgörü denizi ismiyle şöret buldu) İbn Abdülhamîd. İsmail b. Kâsım b. Abdülhamîd İbnü's-Şeyh Muhammed Yerbû'dur. Şeyhin en önde gelen ashabındandır. İlmen, hâlen ve ittibâen Arûsiyye tarîkatının en büyüklerindedir. Şeyh'in (Seyyid Abdüsselâm'ın) zâviyesinde henüz sekiz yaşındayken Kur'an'ı hıfzetti. Tarablus'un en büyük alimlerinden ilim aldı ve sonra el-Maşrık'a gitti. Burada eş-Şemsüddîn el-Lakânî ve diğer alimlerden ders aldı. Daha sonra hacca gitti. Buradan tekrar Tarablus'a döndü. Seyyid Abdüsselâm'dan ilim ve feyiz aldı. Şeyh onun hakkında iyi şeyler söyler, onun sadâkatına şehadette bulunur ve 'Mürîdim Ahmed'e asrındaki fukarâdan Ömer b. Hacâ dışında kimse yetişemez.. O melâike indinde Bahr-ı Zêhir (taşan deniz), cinler indinde veliyy-i sâbir-i hâmid-i şâkir (sabırlı, hamdeden ve şükreden velî), insanların indinde ise Bahr-ı Semâh'tır (hoşgörü denizi).' Ahlak bakımından insanların en geniş idi. Cömertti ve kerem sahibiydi. Bir çok kerametleri vardı. Hicrî 979 (M: 1571/2) senesinde vefat etti ve Zaviyetü'l-Garbiyye'nin dahiline defnedildi. Babasından bahsetmek gerekirse; O, Seyyid Abdülhamîd'dir ve Tarablus'da doğmuştur. Kur'an'ı babasından öğrendi. Seyyid Muhammed el-Fâsî ve kardeşinden ilim tahsilinde bulundu. Çok ibadet eder, zikreder ve namaz kıları. Hicrî 928 (M: 1581) tarihinde vefat etti.

Bir diğer talebesi, ârif-i billâh Seyyid Ali İbn Ebî Acîle'dir. İlmi Hesâbı çok iyi bilirdi. Aynı zamanda diğer zâhir ve bâtın ilimlerinde de büyük bir allâme idi. Şeyhin sohbetinde bulundu ve ondan tam anlamıyla istifâde etti. Bir çok kerametleri vardı. Bunlardan birisi, deniz üzerinde yürümesiydi. Hicrî 989 yılında vefât etti ve dedesi Ebû Acîle'nin Telîl beldesinde bulunan türbesine defnedildi.

Bir başka talebe, fakîh-i sâlih Şeyh Seyyid Râşid İbn Ebî Zeyd el-Acîlî'dir ve mezkûr Seyyid Ali'nin amca oğludur. Fazîlet sahibi şahsiyetlerden birisidir ve bir çok kerameti vardır. Bunlardan

birisi, kendisinin katledileceğini ve bunu kimlerin gerçekleştireceğini hayattayken söylemesidir. Vefâtından sonra ceddinin zâviyesine defnedilmiştir.

Talebelerinden bir diğeri, âlim-i sâlih Şeyh Seyyid el-Âkîb b. Mahmûd İbn Ekiyt'tir. Neseben es-Sanhêcî, doğduğu ve vefat ettiği yer itibarıyla et-Tenbektî'dir. Yaşadığı dönemin en önde gelen alimlerindedir. Dokuz yaşındayken Kur'an'ı ezberledi. Babasından ve amcasından nahiv, tevhîd, mantık ve fıkıh dersleri aldı. Sonra hacca gitti. Burada Şeyh en-Nâsır ile karşılaştı. Ebu'l-Hasen el-Bekrî ona icâzet verdi. Daha somaki dönemde Seyyid Abdüsselâm ile mülâkî oldu ve ondan telkîn aldı. Garîb haller ve sayısız kerâmetler sahibiydi. Hicrî 923'te (M: 1517) doğdu ve 991'de (M: 1583) vefat etti.

Bir diğeri talebesi, veliyy-i sâlih ve kâmil Şeyh Seyyid İbrâhim b. Ali el-Avsecî'dir. Avsecî nisbesini taşıyanların ilkidir. Bir velî, sâlih ve vâiz olarak örnek bir şahsiyetti. İnsanlara faydalar sağladı. Yedi yaşındayken Kur'an'ı hıfzetti. Şeyh en-Nâsır ve benzeri âlimlerden ilim aldı. Daha sonra Şeyh Abdüsselâm ile karşılaştı ve ondan telkîn aldı. Bu yolla kendisine maneviyât kapıları açıldı. Kendisinden sayamayacağımız kadar çok kerâmet sâdir olmuştur. Onun bir bineği vardı ve onunla su üzerinde yürür, havada uçardı. Bir şey söylediğinde o mutlaka olurdu. Hicrî 914 (M: 1508/9) senesinde doğdu, 998'de (M: 1589/90) vefât etti.

Şeyhin talebelerinden bir diğeri, allâme, Kur'an'ı yedi rivayet üzere tilâvet eden, ârif-i billâh Şeyh Seyyid Abdülhamîd b. Ali el-Avsecî'dir. Mezkûr Seyyid İbrahim'in kardeşidir. Şeyhin önde gelen ashabından ve zühd, verâ ve ma'rifetullah ile meşhûr zâtların büyüklerindedir. Duâsı makbûl idi. Bununla bir çoklarını hayra ulaştırdı. Kendisinden bir çok keramet sudûr etti. Kur'an'ı babasından öğrenerek hıfzetti. Tam on iki ilim öğrendi. Hicrî 958'de (M: 1551) hacca giderken Seyyid Abdüsselâm ile mülâkî oldu. Hicrî 914 (M: 1508/9) senesi Receb ayının başlarında doğdu, 979 (M: 1571/2) senesinde vefat etti. Babasının kabrinin bulunduğu kabristana defnedildi. Babası ise, ricâlullâh-ı kâmilinden idi..

El-Asl kitabından özetleyerek sunduğumuz bu büyük imamlar hakkındaki bahsi tamamlamış bulunmaktayız.

Buna ben de bir ilavede bulunmak isterim; Mezkûr şahsiyetlerden birisi de, büyük himmet sahibi örnek ve önder imam, ahvâl-i seniyye sahibi, Arûsiyye dâiresinin büyüğü Şeyh Seyyid Kerîmüddin el-Bermûnî'dir. Aynı zamanda bolca iktibaslarda bulunduğumuz el-Asl isimli eserin sahibidir. O, ulemây-ı âmilînden, ârifin-i billâhdan ve tarikat yoluna sülûk edenlerden idi. Husûsan Seyyid Abdüsselâm'ı ve umûmen bütün Arûsileri çok severdi. Mevlâna Abdüsselâm da onu ifrât derecesinde sever, hatta talebelerinden çoğu Şeyhin ölümünden sonra kendi yerine onu halife bırakacağını zannederdi. El-Maksad bölümünde Şeyh ile yakınlığının sebebini genişçe arzetmiştik. El-Asl'da kendisi hakkında şöyle der;

"Hicrî 893 (M: 1487/8) yılı Rebû's-Sânî ayında, Masrâtah beldesindeki ninemin evinde doğdum. Babamın anlattığına göre, annem Aîşe bintü Abdürrahmân İbn Şetvân'ı istemeye geldiğinde, babamı geri çevirmek maksadıyla (dedem) annemin mehrini fazla istedi. O akşam yatsı namazını kıldıktan sonra uyudu. Uykusunda ona Seyyid Ahmed Zerrûk geldi ve 'kızını el-Bermûnî ile evlendir ve ondan dört dinardan fazla mehir alma' dedi. Sabah olduğunda (dedem) babamın yanına geldi ve kızını kendisiyle evlendirmek istediğini söyledi. Babam Allah'ın sâlih kullarındandı ve Seyyid Ahmed Zerrûk'un ashâbı arasındaydı. Mısır'dan Masrâtah'a gelerek ona katıldı... Harfleri ve yazmayı ilk olarak sâlih bir insan olan Seyyid Muhammed b. Ebû Bekir el-Masrâtî'den, Ahmed Zerrûk'un zâviyesinde öğrendim. Bu zât vefat edince, racül-ü sâlih Seyyid Abdürrahmân İbn Berekât'ın yanında mezkûr beldedeki Şeyh el-Mahcûb'un zâviyesine taşındım. Bu zât, Seyyid Abdüsselâm'dan ilim ve feyiz alanların en büyüklerindendi. Beni çok sever ve Allah'dan dilediklerimin kabulü için bana duâ ederdi. Kur'an'ın hıfzını onun vasıtasıyla tamamladım ve bu esnada henüz dokuz yaşında bulunuyordum. Sonra ez-Zerrûkiyye zâviyesine yöneldim. Orada Ahmed Zerrûk'un talebesi ve halîfesi olan Şeyh Şemsüddin el-Lakânî'yi buldum. Ondan el-Ecrûmiyye, el-Elfiyye ve el-Akâidü's-Sünûsiyye'yi okudum. O, benim şeyhlerimin ilki

oldu. Bu esnada Seyyid Abdüsselâm'dan telkîn aldım. Şeyh Şemsüddîn kendi beldesi olan Lakâne'ye dönüncüye kadar ondan ayrılmadım. Ondan sonra ferâiz ve felek gibi ilimlerin talimi için Tarablus'ta bulunan er-Ruhâm medresesinde kaldım. Bunun akabinde Lakâne'ye gittim ve burada Şeyh Şemsüddîn'e bağlandım. Vefât edinceye kadar ondan ulûm ve âdâb tahsîl ettim. Hac ve ziyâret için Hicaz'a gittim. Burada Şeh Seyyid en-Nâsır ile biraraya geldim ve ondan çok istifade ettim. Aynı şekilde es-Suyûtî'nin talebesi olan eş-Şerîf, el-Cemâl İbn Zekeriyâ, Şeyh Abdurrahmân et-Tâcûrî ile Mekke ve Medine'de, Emînüddîn el-Meymûnî, İbn Hacer el-Heytemî, Abdülazîz el-Mityafî, Abdül'âtî es-Sehâvî ve Abdülkâdir el-Fâkihânî gibi alimlerle biraraya gelip, onlardan faydalandım. Ebu'l-Mekârim el-Bekrî'ye bağlanıp, ondan feyizler ve bir çok faydalar elde ettim. Sonra Tarablus'a döndüm ve burada Seyyid Abdüsselâm'ı ziyaret ettim. Bana, kendi yanında kalmamı emretti. Bunun üzerine ben, vefât edinceye kadar onun yanından ayrılmadım. Şerhu'l-Muhtasar isimli eseri te'lîfe burada başladım ve iki cüz halinde tamamlamaya muvaffak oldum. Bu sırada Tandade'de bulunuyordum. Ancak bir hasetçi bu eseri görünce çok şiddetli bir şekilde tenkid etmiş bunun aleyhinde kitap yazarak, 'Böyle bir şerh olmaz. Bu ancak müsveddeden ibarettir' şeklindeki ifadelerle eserimi yerden yere vurmuştu. O sıralarda bir gün yatsı namazını kıldıktan sonra Şeyh'e doğru yöneldim ve bu sıkıntıdan kurtulmak için ağlayarak meded umdum. Bu esnada birden Şeyhin havada yankılanan şu sözlerini işittim;

"Ey Bermûnî, ey mürîdim muhayyer olma * Bu zamanın fukahâsı yüzünden * Allah'a güven, senin aleyhinde kimse inkara düşemez * Müsteân'ı zikrini çoğaltarak devam et * Tandade'den ve sâir beldelerden ayrıl * Her şey gün yüzüne çıkana kadar Mekke'de iskan et."

"Senin ta'likın (şerhin) gizli ve açık bütün şerhlerin fevkindedir * Ve sen bu zamanın müftîsisin."

Tandade'den Allah'ın şereflendirdiği Mekke'ye gittim. Orada, ümerâ ve diğer insanlar tarafından benden başkasına

gösterilmeyen ölçüde büyük izzet ve kabûl gördüm..

Şeyhlerimin hâtimesi ve en büyüğü mevlây-ı azîm, kâmil-i kerîm, zamanının imamı, asrının biricik şahsiyeti, şeyhler şeyhi, Allah'a ulaştırın mürebbî, Kutb-u Gavs, maneviyat kâşifi, makâmat-ı aliyye (yüksek makamlar), ahvâl-i seniyye (yüce hâller) ve e'fal-i marziyye (Allah'ın râzı olduğu fiiller) sahibi, tarîkat şeyhi, ehl-i hakîkat imamı Seyyid Abdüsselâm İbn Selîm'dir. Ondandır ahd ve vird aldım. Bu zikre dair telkîndir. Onun bizim üzerimizdeki şeyhliği çok büyüktür. Ona uzun zamanlar boyunca hizmette bulunduk. Bizlere garîb ve benzersiz ilimler öğretti. Onun kapısında durduk ve onun âdâbıyla edeblendik. Onunla ruhlarımız aydınlandı. Onun nuruyla nefislerimizi istihdâm ettik. Onunla kalblerimiz itmi'nâna erişti. Onun ulûmuyla (ilimleriyle) sadrımız inşirâh buldu. Onun zikirleri sağlam dayanaklara istinad eder ve sahîhtir. Bizlere ma'rûf bir tarîk ve me'lûf bir vasıf üzere telkînde bulundu. Bizleri mürîdler zümresine, sâlikler dîvanına, sâlihler hizbine dâhil eyledi. Onunla sohbetimiz Masrâtah'da oldu. Bundan dolayı Allah'a sonsuz hamd ve şükürler olsun." El-Asl müellifi kendisi hakkında özetle bunları söylemiştir.

Seyyid Ahmed Baba, Neylül-İbtihâc isimli eserinde şöyle der; "Kerîmüddîn el-Bermûnî yaşadığı asrın şeyhlerindendir. En-Nâsirüddîn el-Lakânî ve diğer alimlerden ilim tahsil etti. Muhtasar-ı Halîl'e iki cilt halinde yaptığı Hâşiye'si vardır."

Ondandır önde gelen alimler ders almışlardır. Bunlardan bazıları, İbrâhim el-Lakânî, Ebû'l-Hasen el-Echûrî gibi büyük alimlerdir.

Burada en son olarak tercüme-i hayatını aktaracağımız şahıs Fethu'l-Alîm müellifidir ki, bu kitapta kendisine senâkar ifadelerle çokça yer vermiş bulunmaktayız. Ben derim ki; O, veliyy-i sâlih, âlim-i âmil Seyyid Abdüsselâm İbn Osman İbn İzzüddûn İbn Abdülvehhâb İbn Abdüsselâm b. Selîm silsilesiyle sıralanan şeref ve fazilet timsali insanların sülâlesinden gelen şerefli ve faziletli bir kimsedir. Fethu'l-Alîm'in Hatime'sinde özetle şunları söyler; "Hicrî 1085 (M: 1674/5) senesinde doğdum. Vâsilînin (Allah'a ulaşan insanlann) kutbu, mürebbî, ârif-i billah,

tarîkate sülûk edenlerin imamı Şeyh Seyyid Ebû Râvî İbn Muhammed Arafa ed-Dûfâfî İbn İmrân İbn Mevlânâ Abdüsselâm b. Selîm'den telkîn aldım." Müellif bunları söyledikten sonra, ilim tahsilinde bulunduğu şeyhleri hakkında bilgiler vermektedir.

Mevlânâ Abdüsselâm b. Selîm'in hâl tercümesi ve te'lif eserlerinin isimleri hakkında kaleme alınan eserleri zikretmek gerekirse, bunlardan birincisi Mecmûun Kebîr'dir ki, dört cüz'den müteşekkildir. Her bir cüz'de 'kırk kısım' vardır. Müellifi ise, özet halinde burada aktarmaya çalıştığımız 'Ravzatü'l-Ezhâr' eserinin sahibi Şeyh Kerîmüddîn el-Bermûnî'dir. Diğer bir eser, Şeyh Seyyid Sâlim es-Senhûrî'nin te'lif ettiği en-Nûru'n-Nâîr'dir. Bu eserin tamamı 'otuz kısım'dan oluşur. Şeyh Seyyid Abdurrahmân el-Mekkî'nin bu konuda kaleme aldığı eserin ismi 'el-Kibrîtü'l-Ahmer'dir. Bunun yanısıra Seyyid Ömer İbn Hacâ'nın iki adet mecmuası, Seyyid Abdurrahmân el-Feytûrî'nin bir adet mecmuası, Seyyid Muhammed b. ez-Zilîtenî'nin el-Bürhân ismini verdiği mecmuası, Seyyid Sâlim el-Hâmidî'nin Mecmû-u Kebîr'i, Seyyid Ahmed b. Ali eş-Şerîfî'l-Meslâtî'nin içinde 'otuz kısım'ın bulunduğu mecmuası, Seyyid Muhammed b. Atıyye'nin el-Bahr ismini verdiği mecmuası, Seyyid Saîd et-Tetâvünî'nin dört cüz'den oluşan mecmuası, Seyyid Abdüsselâm'ın Fethu'l-Alîm'i ve büyük bir mecmuası, Seyyid Sâlim İbn Tâhir'in mecmuası, Seyyid Ma'tûk el-Medenî'nin mecmuası, Şeyh el-Fâsî'nin mecmuası, Seyyid Abdullah el-Hattâb'ın mecmuası...

Bütün bu bilgileri toplayan Muhammed Mahlûf 'tur ki, Allah onun bütün günahlarını affetsin ve ayıplarını setreylesin. Bu bilgileri özetlemeye 1304 (M: 1886/7) senesinin Şa'bân ayında başladım ve Allah aynı yılın Zilhicce ayının başlarında bunu tamamlamayı nasîb eyledi. Bunun akabinde gerek bu çalışmadan, gerekse diğer eserlerden yaptığım iktibasları güzel bir şekilde tertip edip, değerlendirmeye başladım. Allah'a hamdolsun ki, 12 Rebû'l-Evvel 1312 (M: 23.1.1894) tarihinde bu çalışmayı hitâma erdirdim. Allah'dan dileğim benim için Rahîm ve Mücîr (ecri fazlasıyla veren Allah) olsun. Vefî olarak Allah kâfidir. Nasîr (yardımcı ve nusrete ulaştırıcı) olarak Allah kâfidir. Allah'dan isteğimiz günahlarımızı affetmesi, ayıplarımızı setreylemesi,

286 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

sözlerimizle ve amelerimizle sâlih insanlar olmaması sağlamasıdır. Seyyidimiz ve Şeffimiz Muhammed'e sâlat ve selâm olsun... Sübhâne Rabbike rabbi'l-İzzeti ammâ yasîfûn ve selâmün ale'l-mürselîn ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn...

Şerh

Kemal-i Fazl-ı Kerem ve lütf-i ihsan sahibi olan Ulu Tanrı ve benzersiz Allah'ın izn-i şerifi ile şerhimize aşağıda yazıldığı gibi "Evrâd-ı Şerife " mizi kaydederek başlıyoruz :

Allah'ın selâm ve selâtı Habibullah Muhammed Mustafa Sallallahu Aleyhi Vesellem Efendimizin ve O'nun Ehl-i Beyt-i, Âli Beyt-i Resulullah Efendilerimiz Hazerâtı'nın üzerlerine olsun.

47/19 " Lâ ilâhe İllâllah el'mevcudu fi-küllü mekân. 10/22 ,
14/17,16/112.

37/35 Lâ ilâhe İllâllah el'meskür'ü fi-küllü lisân. 14/4 , 44/58

47/19 Lâ ilâhe İllâllah el'maruf-u bil'ihşân. 4/125 , 16/90 ,
3/134

37/35 Lâ ilâhe İllâllah küllü yevmin hüve fi şe'in. " 4/126 ,
55/29

1 . Kendinden başka ilâh olmayan O Allah'tır ki; bilcümle mekânlardan zuhur eden bizzat kendisidir. Hususiyle Enbiyaullah ve Evliyaullah Hazerâtı makamlarından.

2 . Kendinden başka ilâh olmayan O Allah'tır ki; bilcümle dillerde konuşan bizzat kendisidir. Şu halde ibâdet dışında Kur'ân-ı Kerîm beşeriyetin müstefid olması için her dile tercüme edilir.

3 . Kendinden başka ilâh olmayan O Allah'tır ki; bilcümle yarattığı mahlûkatına ve hususiyle insana ihşânları, yâni iyilikleri ile bilinir.

4 . Kendinden başka ilâh olmayan O Allah'tır ki; her gün ayrı bir şânda, zuhurda ve tecellidedir.

Bu vesile ile kelime-i Tevhid hakkında bir ilâhi ikramı naklediyorum : Cenâb-ı Allah, kuluna bizzat kendisini tanıtmak için şöyle buyurmuştur: Ey kulum ! " Lâ ilâhe" de ve orada dur. Bu benim sana çizdiğim kulluk hudûdudur. Şimdi ben sana" İllâllah" diyerek benden başka ilâh olmadığını ve Rabbinizin ben olduğumu isbat etmiş bulunuyorum. Çünkü, Elestü bi Rabbiküm'de senden bunun ikrarını almıştım. Buna dair, 7. A'râf Sûre-yi Şerifesi'nin 172.Âyet-i Kerîmesi'nde " Vakta ki Rabbin Beni Adem'in arkalarından zürriyetlerini aldı. Ve onları : ' Ben sizin Rabbiniz değilmiyim? ' diye nefisleri üzerine şahâdete dâvet etti. Onlar da : 'Evet yâ Rabbi Rabbımızsın. Ve biz buna şahâdet ederiz' dediler. Bu işhâd, Kıyâmet gününde : ' Biz bundan gafil idik, haberimiz yoktu ' diyememeleri içindir."

Bu ifade ledün ilmine girdiğinden Cenâb-ı Allah bir Hadis-i Kudsîsi'nde şöyle buyurmaktadır : " Bâtın ilmi benim sırrımdan "bir sırdır ki onu kulunun kalbinde hasıl ederim ve ona benden ma'da kimse vakıf olamaz."

Berdevamem : Mükevvenâtı halk eden Cenâb-ı Rab-bül'âlemin'e namütenahi hamd ve şükürler olsun ki, mukaddes İslâm Dini ve Hak Kelâmı Kur'ân-ı Kerîm bizzat kendi korumasındadır. Bu hususta 15. Hicr Sûresi'nin 9. Âyet-i Celîlesi'nde Cenâb-ı Allah buyuruyor ki:" Biz Kur'ân-ı indirdik ve onu hıfzedicimiz (koruyucuyuz) ". Cihânşümül bir ifade ile deriz ki, Kur'ân-ı Azim'üşşân'la kurulan İslâm Dini herhangi bir şahsın, herhangi bir zümrenin ya da herhangi bir milletin veyahut milletlerin ne taht-ı tasarrufundadır ve ne de hiçbir ferd-i vahidin müdafaasına asla ihtiyacı yoktur. Eşhasın gerçek mânâda kendi kazancı bakımından O'na hürmet etmesi bizzat menfaati icabıdır. Ayrıca, 3. Âl-i İmran Sûre-yi Şerifesi'nin 19.Âyet-i Kerîmesi'nde de şöyle buyurulmaktadır." Şüphe yok ki, Allah yanında bir Din vardır. O da İslâm Dini'dir. Kitaba nail olanlar bunda ihtilaf etmediler. Yalnız hakikatı bildikten sonra aralarında hasetten nâşi ihtilaf eden oldu ." Kitabullah'ın Hükümü ise dünyâda ve ukbâ'da bâkidir. İlk önce bilinmesi şart-ı âzam olan husus şudur : İslâm Di-

ni ve Kur'ân-ı Kerîm suret-i katiyede münakaşa ve münazara mevzuu yapılamaz. Yapan veya yaptıran ise büyük gaflet ve dalâlet içerisinde. Bunun da ceza-i müeyyidesi indallahda çok ağırdır. Bu çerçevede 17. İsrâ Sûresi'nin 16. Âyet-i Kerîmesi'nde " Biz bir kariyyeyi helâk etmek murad eylediğimizde ileri gelenlerine emrederiz. Orada fisk ederler (fitne, fesat çıkarırlar) üzerlerine azap vacip olur. O vakit şiddetle tedmîr ederiz. (Vücutlarını kaldırıruz)" diye buyurulmaktadır.

Bu hususa dair Kur'ân-ı Kerîm'in 42. Sûre-yi Şerifesi'nin 35. Âyet-i Kerîmesi'nde Cenâb-ı Allah şöyle buyurur : " Ve âyetlerimizle mücadele edenler bilsinler ki, onlar için firar ve halâsa çare yoktur." Yine bir diğeri 61. Saff Sûre-yi Şerifesi'nin 7. ve 8. Âyet-i Kerîmeleri'nde şöyle buyuruluyor: " Onlar ki ağızları ile Allahın nurunu söndürmek isterler. Müşrikler ikrah etseler de, Allah nûrunu tamamlayıcıdır."

Öyle ki, Cenâb-ı Hakk kendinden önceki kitaplarda da Kur'ân-ı Kerîm'e atıf yapıldığını buyurmuştur. 26. Şuarâ Sûre-yi Şerifesi'nin 196. Âyet-i Kerîmesi'nde " Ve muhakkak O ; (Kur'ân-ı Kerîm) bundan evvelki kitaplarda vardır." Bu apaçık bir delildir ki, hem ukbâ ve hem de dünya hayatında olmak üzere, ezelden ebede tek din ve tek kitap İslâm Dini ve Kur'ân-ı Kerîm'dir. Çünkü, Zebur-u Şerif, Tevrat-ı Şerif ve İncil-i Şerif olarak gelen mukaddes kitaplar, aslında Kur'ân-ı Kerîm'in birer nüshalarıdır. Mevzuu ile alâkalı olarak Hazret-i Peygâmbere Efendimiz de bir Hadis-i Şeriflerinde " Adem, su ve toprak arasındayken Ben Peygâmbere'dim " diye buyurmaktadır. Peygamber ancak ümmete gelir. Ve yine " Ben Dini itmam ettim " veya diğeri bir deyimle "Ben Dini tamamladım, Benden başka Peygâmbere yoktur" hadis-i şerifleri de yukarıdaki Âyet-i Kerîme ile mutabık haldedir. Evliyâlık Peygâmbere'likten önce vardı, peygâmbere'lik zamanında yine mevcuttu ve peygâmbere'likten sonra da ezel ve ebed var olacaktır. Bu sebeple İslâm Peygamberi Muhammed Aleyhisselâm'ın müstesna yüceliği çok büyük bir Evliyâ olmasındandır . Demek ki, bu dünya hayatından önce ervah âleminde yani levh-i mahfuzda ruhlar' asırlara göre kategorilere ayrılarak yaratılmış ve bir imtihan sahnesi olan bu dünyaya belirli bir ömür

takdir edilerek getirilmiştir. Öyle ise Peygâmbelik devri yalnız bu dünyaya mahsus değildir. Aslında bu Hakikat aleminde de mevcuttur. Zaten, yukarıdaki emri şerifler de bunu açık olarak ifade etmektedir. Yine Cenâb-ı Hakk, 2. Bakara Sûre-yi Şerifesi'nin 140. Âyet-i Kerîmesi'nde " İbrahim ve İsmail ve İshak ve Yakup ve Yakup'un evladı, Yahudi veya Nasrani (Hıristiyan) mı idiler dersiniz? (Onlar İslâmdılar) " yani Müslümandılar diye buyurmaktadır. Kaldı ki, Yüce Kitabımız'ın 2. Bakara Sûre-yi Şerifesi'nin 128. Âyetinde bildirilmiştir: " (İbrahim) Ya Rabbi bizi, sana teslim-i mevcudiyet etmiş kıl (İslâm kıl) ve zürriyetimizden sana İslâm ve ihlas ile muttasıf bir ümmet çıkar (diye dua etti)". Aynı şekilde 2. Bakara Sûre-yi Şerifesi'nin 132. Âyetinde de " Rabbi, İbrahim'e : İslâm ol dedikte, İbrahim ; alemlerin Rabbına İslâm oldum, dedi. " 133. Âyette: " İbrahim evlatlarına ve Yakup da evladına İslâm ile vasiyet edip 'Ey oğlum, Allah sizin için bir Din ayırdı. İmdi ancak İslâm olduğunuz halde ölünüz ' dediler. " Öyle ki, Firavun'un sihirbazları dahi Hakk'ı tanımıştı. Bunu bildiren 7. A'raf Sûresi'nin 126. Âyetinde " Ya Rabbi, bizim üzerimize sabır gönder ve bizi Müslüman olarak vefat ettir, dediler. (Firavun'un sihirbazları) " Bundan da anlaşılıyor ki, aynen 3. Âl-i İmran Sûresi 83. Âyetinde buyurulduğu gibi:" Onlar; Allah'ın Dini olan (İslâm)dan gayrı bir din mi isterler? Halbuki göklerde ve yerde olanlar, ister istemez Allah-ü Tealaya teslim ve inkiyat eder oldular (Allah'ın iradesine hepsi uydular, teslim oldular)."

Din-i İslâm'ın tek cümle ile tarifi güzel ahlaktır. Zaten bir Hadis-i Şerifte " Din güzel ahlaktır" ve bir diğer Hadis-i Şerifte de " din nasihattir" diye buyurulmakla insanların iyi yol üzere hem kendisine hem insanlara hem de yaşadığı topluma faydalı olmaları öğütlenmektedir. İslâmiyet rüşd devrinde gelmiştir. Akıl ve mantığa hitap eder. Saç, sakal ve şekil işi değildir. Gönül işi dediğimiz güzel ahlak işidir. Evvela, şu hususu katıyetle bilelim ki: Cenâb-ı Allah kainat'ın temelini güzel ahlak üzere atmıştır. Hz. Peygâmbere Efendimiz ve bütün Enbiyaullah ile İmam-ı Ali Kere-mallahı Veçhe ve Üveys'el Karani Efendilerimiz Hazeratını takiben bilcümle Evliyaullah Hazeratı güzel ahlak üzere gelmişlerdir. Bir Hadis-i Şeriflerinde Peygâmbere Efendimiz

buyururlar ki : " Ben güzel ahlak üzere geldim " veya diğer bir ifadeyle " Allah beni güzel ahlak üzere getirdi. " Yüce Peygâmb'er'imizin güzel vasıfları Kur'ân-ı Kerîm'in 68. Kalem (Nun) Sûre-yi Şerifesi'nin 4. Âyet-i Kerîmesi'nde " Ve Sen en büyük ahlak üzerindesin. " diye bildirilmektedir. İşte, Varis-ül Enbiya olarak ifade edilen Ruh-ül Kudüs'ü hamil büyük veliler insanların bu fani dünyada iffet ve şeref üzere ömür geçirmeleri gerçeğini bi-hakkın bildiklerinden bu asıl olanın Hakikat hayatında saadete kavuşmaları bakımından, yaşadıkları asrın şartlarına göre, Kur'ân-ı Azim'üş'şân hükmünce ve İslâm Dini ölçüleri içerisinde, ahlakı bozacak her türlü tahrik edici halden hanımların şiddetle sakınmaları ve mazbut olarak, giyim-kuşam ve yiyim-içim ile konuşma ve davranış düzgünlüğü içinde bulunmaları; bununla beraber çocuklarını zamanın şartlarına göre İslâmi, yani insani hüviyete yakışır tarzda yetiştirmeleri hususunda tavsiyede bulunur ve öğüt verirler.

Bu cümleden olarak, imdi;" Beni bulan Abdülkadir'i aramaz: Ben ve Abdülkadir biriz ve birbirimizin aynıyız. " diyen Yüce Pîr'imiz Gavs-ı Âzam Es-Seyyid Abdüsselâm el-Esmer-ül Semarani Fituri Hazretleri pâk sinesinde bulundurdıkları koyu taassup içerisindeki 15. ve 16. Asrın icaplarına göre dikkat edilirse mübarek aile efradının ve hatun kişi yakınlarının ve dervişanın el ve yüzlerinin açık olmalarını emretmekle şeriat-ı şerifi en güzel şekilde tatbik etmiş ve ettirmişlerdir.

Pîr Makamı'nda Büyük Evliyâ'dan Esseyid Ömer Fevzi Mardin Hazretleri Kur'ân-ı Kerîm' inde " tesettürle " ilgili olarak şu bilgiyi vermektedirler : 33. Ahzab Sûresi'nin 59. Âyet-i Kerîmesi'nde : " Ey Nebi; zevce ve kerimelerine ve mü'minlerin haremlerine söyle ki (sokağa çıktıklarında) örtülerini bürünsünler. Bu suret onların tanınması ve eza olunmaması hususuna daha yakındır (elverişlidir)" diye buyurulmaktadır.

Bu Âyet-i Kerîmenin manasını Ömer Fevzi Mardin Hazretleri ise şöyle vermişlerdir: "Bu Âyet-i Kerîmede de görülüyor ki tesettür, yani örtünmek keyfiyeti, kadınların emniyet ve tahaffuzu esasında bir zaruret olarak emir buyurmuştur."

Ayrıca mevzu ile alakalı olarak ilâhi emri bildirelim. Kur'ân-ı Kerîm'in Nûr Sûre-yi Şerifesi'nin 31. Âyet-i Kerîmesi'nde şöyle buyuruluyor : "Mümin kadınlara söyle ki helal olmayan şeye bakmaktan gözlerini sakınsınlar ve avret yerlerini saklasınlar ve ziynetlerini ; onlardan zahir olanlardan gayrisini (örtünmesi mümkün olmayanlardan gayrisini) göstermesinler ve başörtülerini yakaları üzerine çeksinler ve ziynetlerini kocalarından, babalarından, kocalarının babalarından, oğullarından, kardeşlerinden, kardeşlerinin oğullarından, kız kardeşlerinin oğullarından, kadınlardan, köle ve cariyelerinden veyahut erkeklerden kadınlara meyli olmayan (çok ihtiyar) etba'larından veya kadınların avretini bilmeyen küçük çocuklardan gayrisine aşikar etmesinler ve ziynetlerinden gizledikleri şey (ayak bileklerindeki halka bilezikler) bilinsin için ayaklarını yere veya birbirine vurmasınlar."

Kur'ân-ı Kerîm ile kurulan yüce İslâm Dini bilcümle yaratılmışlar üzerine güneş gibi doğmuştur. Bu noktada insanlık alemi hususiyet arzeder. Tevhid esasını getiren yüce Dinimiz, adalet, müsavat, hakkaniyet, hoşgörü ve bağışlayıcılık ile çalışmayı ve selamet üzere huzur içerisinde kazanan insanların birbirleriyle yardımlaşma esasını amir olan bir içtimai birliği emretmekle devletin bölünmez bütünlüğü nokta-ı nazarından bizlere " orta yol" üzere olmamızı göstermiş bulunmaktadır. Öyle ise birbirimize karşı merhametli ve muhabbetli olmak mecburiyetimiz bizatihi doğmaktadır. Önemine binaen bir Hadis-i Şerifi burada dercediyoruz : " Bir ülke küfürle yaşar, zulümle yaşamaz " İşbu Hadis-i Şerife göre beyanımız şu olmalıdır : Her devletin kendine mahsus idare şekli vardır. İcra Vekillerinin kendi milletinin yönetimine mahsus devletini korumak için vazettiği kanunlar çerçevesinde veya yönetmelik ölçüleri içerisinde aşırı olmayan bazı sakındırıcı kararlarına uymak, nizamı temin etmek, içtimai hayatta zaruret halini alır. Huzurun temini bakımından medeni ölçüler dışında aksi davranış hoş karşılanmaz. Mevzu ile alakalı olarak bir Hadis-i Şerifi burada kayda değer buluyoruz : "Muhakkak Allah Dini, fücür ehli bir kimse ile de teyid eder. (kuvvetlendirir)."

En doğrusu orta yolu bulmaktır.

Çok güzel bir örnek olarak mübarek Ehl-i Beyt-i Resulullah ailesi hakkında Yüce Kitabımız 33. Ahzab Sûresi'nin 33. Âyet-i Kerîmesi'nde şöyle öğüt buyurur:" Evlerinizde karar edin. İlk cahiliyettekilerin (putperestlerin devrindeki kadınların) süslenip sokaklarda dolaştıkları gibi süslenerek sokaklarda dolaşmayın. Namazınızı kılıp, zekatınızı verin. Allah ve Resulüne itaat edin. Ey Ehl-i Beyt (Resulullah'ın ailesi) Allah sizden murdarlığı (nefsin tabii meyillerini izale etmek ve sizi tamamiyle temizlemek) musaffa kılıp kemale erdirmek ister."

Bu emr-i ilâhi doğrudan doğruya Resulullah Efendimizin mübarek aile efradına aittir. İsteyen akıl sahibi kimseler ne güzel bir örnek olarak benimserler.

Nefs-i emmare dediğimiz azgın nefis güzel ahlakın amansız düşmanıdır ki, küfrü, namertliği ve inkarcılığı teminen fert, aile, zümre ve millet olarak ırısanları her cihetten felakete sürükler. Bu hal üzere beşeri zilletten zillete duçar etmekle muhabbet, sevgi, hoşgörü ve itimadı ortadan kaldırdıktan başka yalnızlığa itip saadet yolunu tıkadığı gibi cehennemi bir ıstırapı da hazırlamaktadır. Bu durumda Allah'tan, Resulullah'tan, Kur'ân'dan, Din-i İslâm'dan, Varis-ül Enbiya'dan gafil olmaktan daha büyük azap olur mu?!.. Bu hususta 33. Ahzab Sûresi'nin 57. Âyet-i Celîlesi'nde buyrulur ki:" Onlar ki, Allah'a ve Resulü'ne eza ederler. Onlara Allah dünya ve ahirette lanet etmiştir. Ve onlara hakir ve zelil edici azabı hazırlamıştır."

Cenâb-ı Allah isteseydi milletleri bir kavimden çıkarırdı ve ayrıca birbirleri arasında bölmezdi. Bu ise hikmete aykırı olurdu. Onun içindir ki Cenâb-ı Hakk her takdirini hikmet tahtında kullanmıştır. Aile hayatı Adem Babamız ve Havva Anamızla başlar. Dünya hayatının şartlarına göre inişli çıkışlı, kesintili kesintisiz ve sarsıntılı sarsıntısız Kıyâmet Günü'ne kadar devam eder.

Mevzumuzla alakalı olarak Kur'ân-ı Kerîm'in 78. Nebe' Sûre-yi Şerifesi'nin 8. Âyet-i Kerîmesi'nde şöyle buyurulmaktadır: "Ve sizi erkek ve dişi çift yarattık. " Ve yine 42. Şura Sûre-yi Şerifesi'nin 11. Âyet-i Celîlesi'nde insan hayatı ile birlikte

hayvanatın hayat idaresi hakkında şu malumat verilmektedir : "Sizin için kendinizden zevceler ve hayvanat için de dişiler yarattık ki, bu sayede artar ve çoğalırsınız."

Yaradılmışların içtimai hayatı bakımından mevzuun tamamını içerisinde alan 6. En'âm Sûre-yi Şerifesi'nin 38. Âyet-i Kerîmesi'nde buyurulmaktadır ki," Yerde yürüyen hiçbir hayvan veya iki kanatla uçan hiçbir kuş yoktur ki, sizin gibi ümmetler olmasın."

Şimdi, bu izahatı verdikten sonra, önemine binaen alakası bakımından ibretle düşünmemiz için bir hususa ihtisaren temas etmek istiyoruz; o da şudur : Dünya nimetleri kişinin kazancını artırdıkça onu Cenâb-ı Allah'ın hiç hoşlanmadığı gurura ve bencillîğe sevkeder.

6. En'âm Sûre-yi Şerifesi'nin bununla alakalı olarak durumun ciddiyetine binaen 32. Âyet-i Kerîmesi'nde " Dünya hayatı ancak boş ve oyundan ibarettir." diye buyurulduğu gibi ayrıca 3. Âl-i İmran Sûre-yi Şerifesi 'nin 196. Âyet-i Kerîmesi'nde de" Küffarın dünyada gezip dolaşmaları, mal ve refahları seni aldatmasın. " Diye beşer kendi hayrı için uyandırılmaktadır. Kur'ân-ı Kerîm'in Âyetleri birbirini teyid edici olduğundan 9. Tevbe Sûre-yi Şerifesi'nin 55. Âyet-i Kerîmesi'nde " Onların malları ve evladı (çokluğu) seni teacüp ettirmesin" diye haber verildiği gibi 8. Enfal Sûre-yi Şerifesi 28. Âyet-i Kerîmesi'nde de " Biliniz ki emvaliniz ve evladınız sizi günaha sevk eden fitnedir. (Sizi gurura, küstahça muvazenesiz hareketlere sevk eden tehlikeli bir imtihandır.) Allah'ın yanında ise (Allah'ın rızasında ise) büyük ecir ve mükafat vardır. " diye Cenâb-ı Allah merhameti gereği kullarını ikaz etmektedir.

Her insanın iki vatanı vardır. Cesedin vatanı toprak, ruhun vatanı ise Hakikât alemidir. Fani olan ceset toprakta kendi mahiyetini alır. Hesap ise cesetten değil, ruhtan sorulur. Ey Allah kulu, şu hususu çok iyi bilesin ki, dünya hayatında iken cehennemini cennet; Azrailini de Cebrail yapmaya bak. Zira, iki mahşer vardır.

Kıyâmet küçük ve büyük olmak üzere iki türlüdür. Yakın ve

uzak ifadesi ile her iki hale ait bilgiyi de içerisinde alan Kur'ân-ı Kerîm'in 70. Meâric Sûre-yi Şerifesi'nin 5 ila 10. Âyet-i Kerîmelerinde Cenâb-ı Allah bu hususu şöyle buyuruyor : " Ya Muhammed, onların eza ve istihzalarına sabr-ı cemil ile sabret. Onlar; azabı uzak görürler. Ve biz onu yakın görürüz. Gök zeytinyağı tortusu veya erimiş bakır gibi ve dağlar parça parça atılmış yün gibi olur. Bir akraba, bir akrabaya, dost; dostun halini sormaz (herkes kendi derdine düşer)."

Küçük Kıyâmet: Kişi sanır ki, ölünce umumi kıyâmet gününe kadar konduğu mezarında öylece yatacak ve biiznillah İsrâfil Aleyhisselam Sur'u üflediğinde olduğu yerden hemen kalkarak bir anda hesabı görülüp cennetlik cennete, cehennemlik de cehenneme girecek. Hakikât ise hiç de öyle değildir. Canlı olan ceset değil, ruhtur. Ceset toprakta kendi mahiyetini alır. İşte o kadar. Hesap ruhun bir ömür boyu taşıdığı cesedi terk ettiği andan itibaren ruhtan sorulmaya başlar. Kiminin ömrü kısa veya uzun olur. En azaplı ruhlar kişinin yattığı yerden başlar ve tedricen arz tabakaları içerisinde kamer dediğimiz ay çizgisine kadar hafifleyerek azap devam eder. Ancak, ay seviyesini geçtiği andan itibaren azaptan kurtulmuş olur.

Buna dair Kur'ân-ı Kerîm'in 80. Abese Sûre-yi Şerifesi'nin 22. Âyet-i Kerîmesi'nde Hakk Teala Hazretleri bu hususu şöyle bildirmektedirler : " Allah, (insanı) öldürüp kabre (cesedini) koyduktan sonra ne zaman dilerse onu diriltecek."

Mevzu ile alakası bakımından Hazret-i Peygâmbere Efendimizin de iki Hadis-i Şeriflerini buraya dercediyoruz.

1. Hadis-i Şerif:" Ölüm gelmeden evvel ölüme hazırlanınız."

2. Hadis-i Şerif:" Günahkarların kıyâmete intizaren dünyada işledikleri fenalıkların cezasını, ölümleriyle göreceği başlayacakları hakkında."

Büyük Kıyâmet: Bu hususta ayrıca izahata lüzum kalmaksızın Kur'ân-ı Kerîm'in alakalı Âyet-i Celfileleri ile Hadis-i Şeriflerin içinde lüzumlu gördüğümüz bazıları aşağıda kaydetmekle iktifa edeceğiz : Kur'ân-ı Kerîm'den :

1 . 7. Âraf Sûre-yi Şerifesi'nin 187. Âyet-i Celîlesi : " Ya Muhammed, senden kıyâmet ne vakit kopacak diye sorarlar. De ki onu ancak Allah-ü Teala bilir." Aynı Âyet-i Kerîme'den bir cümle: " O size birdenbire gelir."

2.16. Nahl Sûre-yi Şerifesi'nin 77. Âyet-i Celîlesi:" Kıyâmet saatinin emri bir göz kırpmak kadar, belki daha da azdır. Allah her şey üzerine kaadirdir."

3 . 36. Yasin Sûre-yi Şerifesi'nin 82. Âyet-i Celîlesi:" Bir şeyin olmasını murad eyledikte onun emri (ol) demektir. O şey derhal olur."

4 . 46. Ahkaf Sûre-yi Şerifesi'nin 3. Âyet-i Celîlesi: " Biz gökleri ve yeri ve ikisinin arasında bulunanları ancak hak ile ve bir muayyen vakte kadar kalmak üzere yarattık."

5 . 78. Nebe' Sûre-yi Şerifesi'nin 17 ila 20. Âyet-i Celîleleri : "Fasıl günü, (Kıyâmet Günü) mahlukatın haşr-ü cem'ine miaddır. (Yani buluşma günüdür) Sur ' üflendiği günde takım takım gelirsiniz. Ve sema o gün açılıp kapılar olur. Dağlar havada yürütülüp nihÂyet serap gibi hiç namevcut hale gelir."

6 .99. Zilzal Sûre-yi Şerifesi'nin 6 ila 8. Âyet-i Celîleleri : " O günde insanlar amellerinin cezasını görmek için zümre zümre mahşere gider ve zerre kadar hayır işleyen onu görür , (hayrın semeresini alır) ve zerre kadar şer işleyen de onu görür (karşılığını alır) . "

7 . 39. Zümer Sûre-yi Şerifesi'nin 68. Âyet-i Celîlesi: " Sur üflendiği zaman göklerde ve yerde mevcut mahlukatın cümlesi baygın düşüp ölürler. Sonra ikinci bir defa sur üflendikte derhal hepsi ayağa kalkarak verilecek emre intizar ederler."

8 . 58. Mücadele Sûre-yi Şerifesi'nin 6. Âyet-i Celîlesi: " O günde Allah bütün insanları kabirlerinden ba's ile mahşere toplar. Cümlesine dünyada iken işledikleri amelleri sayıp söyler. Onların unuttuklarını da haber verir. Allah herşeye hazır ve nazırdır."

9 . 75. Kıyâme Sûre-yi Şerifesi'nin 7 ila 12. Âyet-i Celîleleri : "Korkudan ve hayretten gözlerin parladığı, ayın ziyası gidip

karardığı, güneşin ve ayın birleştiği zaman insan; birden kaçacak yer nerededir, der. Hayır, Allah'ın azabından kaçıp saklanacak yer yoktur. O günde cümlenin karargahı Rabbin yanındadır."

10 . 10. Yunus Süre-yi Şerifesi'nin 45. Âyet-i Celilesi :
"(İnsanlar mahşerde) birbirlerini tanırılar."

Hadis-i Şerifler:

Vesile teşkil etmiş olduğu cihetle küçük bir misal ile ifade etmek lazım gelirse, Allah katında İslâm Dini'nin ne kadar yüce bir Din ve Müslümanlığın da ne derece makbul olduğu burada dahi âpaşık görülmektedir:

" Yeryüzünde Allah Allah zikri munkati olmadıkça kıyâmet zamanı gelmez. "

" Beytullahı tavaf etmek terk olunmadıkça Kıyamet kaim olmaz."

" Kur'ân ile Hacer-i esved (Kabe'nin siyah taşı) yeryüzünden kalkmadıkça Kıyâmet gelmez."

" Ahir zamanda bir takım abid zuhur eder ki, Dinin farz mükellefiyetlerini olsun öğrenmemiştir. Kezalik bazı karyelere tesadüf olunur ki fisk ile alevdedir. (Kötülükler işlemeyi itiyad edinmişlerdir.)"

" Güneşle ay Kıyâmet Günü'nde durulurlar."

" Resulullah Efendimizin (son zamanlarda) Kabe'yi Habeş'den iki ince bacaklı birisi tahrip edecektir . " diye buyurduğu rivayet edilmiştir.

Kıyâmet'le alakalı olarak bütün namazların sünnetleri önce farzları sonra kılındığı halde sadece akşam namazının farzının öne alınması ve sünnetlerinin sonraya bırakılmasındaki sebep nedir? Bu ibadet tanzimine insanoğlu dikkat etmelidir. Asıl olan farz olduğu için ola ki, sünnete zaman kalmayacaktır. Niçin alacakaranlık tayin edilmiştir?!.. Bu vakit Kıyâmet'in kopacağı anı işaret etmektedir.

İşte, sen bu kendi küçük mahşerine hazırlan. Sanma ki, ölüm

neticedir ve kişi ölünce Kıyâmet Günü'ne kadar mezarında rahat yatacağını sanır. O yalnız , hazırlanmışlar içindir. İşin hakikati hiç de öyle değildir. Bu arada bir de uykü alemi dediğimiz Cennet ve Cehennemin arasında cehenneme yakın, bir nevi cehennem olan bir berzah hayatı vardır. Buna dair Kur'ân-ı Kerîm'in 23. Mü'minun Sûre-yi Şerifesinin, 100 ve 101. Âyet-i Kerîmeleri'nde "Onların (kafirlerin) önlerinde, ba's olunacakları (mahşere toplanacakları) güne kadar, bir berzah vardır. " diye buyurulmaktadır. Burada bulunanlar devamlı olarak kabus görürler. Uyandıkları zaman" Aman Allahım! Gördüğüm kötü bir rüyaymış ! " derler. Bundan da anlaşılıyor ki, bu durumda olanlar halen öldüklerinden dahi haberdar değillerdir. Ey Salik eğer sen akıllı isen bu hususâtı ölmeden önce tefekkür eyle !.. Alakalı olması hasebiyle 3. Âl-i İmran Sûre-yi Şerifesi'nin 7. Âyet-i Kerîmesi'nde şöyle buyrulur : " Kur'ândan ancak kamil akıl sahipleri nasihat alırlar."

Münasebeti itibariyle 32. Secde Sûre-yi Şerifesi'nin 12. Âyet-i Celîlesini burada kaydetmiş oluyoruz : " (Resulüm) Kıyâmet'te günahkârların Rableri önünde başını eğerek : " Ey Rabbimiz ! (Ölümden sonra dirilmenin gerçek olduğunu) gördük, Peygâmbere'nin doğruluğunu işittik ve kabul ettik. Şimdi bizi dünyaya geri çevir de güzel iş ve hareketlerde bulunalım. (Çünkü, inkar ettiklerimize) artık katiyetle inandık." derken bir görsen."

Hüccet-ül İslâm , İmam Gazali Hazretleri'nin de buyurduğu gibi Cevabı şöyle ola : Behey akıllı geçinen ahmak ! Sen zaten geriye dönme talebinde bulunduğun bir imtihan sahnesi olan o fani dünyadan geliyorsun.

Afrika kıtasının tamamında yaygın olan Arûsi Tarikatı 'nı Türkiye'de Arûsi-yi Selâmi Tarikatı ism-i şerifiyle biiznillah ihya eden, Pîr-i Sâni ünvanını bizzat Hazret-i Pîr'den alarak aynı zamanda Türkiye'de Ömeri (Kolu)nun Kurucu Pîri Üveysi Ruhaniyet-i şerifeyi hamil Esseyid Ömer Fevzi Mardin Hazretleri şöyle buyurmuşlardır : " Kur'ân-ı Kerîm her yirmibeş senede bir tefsir edilmelidir." Bu kelâm-ı şerifleriyle devamı ifade etmişlerdir ki, " Sevgi ve muhabbette hata ve kusur vardır; zira insan sevdiğinin aybını göremez ve sevdiğine körükörüne bağlanır.

Halbuki, adalet kıl kadar hata ve kusur kabul etmez. Öyle ise Kur'ân-ı Kerîm'in tek kelime ile tarifi adalettir." Buna dair Cenâb-ı Allah , 60. Mümtehine Sûre-yi Şerifesi'nin 8. Âyet-i Kerîmesi'nde " Allah adalet edenleri sever. " Diye buyurmaktadır . İki Cihan Serveri Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde " El adl'ü esâs'ül mülk" yani" Memleketin (cemiyetin) temeli adalettir"(adalete dayanmayan memleket yıkılır, cemiyet dağılır) diye buyurmuşlardır. Aynı şekilde Hazreti Ali Efendimiz de bir kelâm-ı kibarında " El adl'ü esâs'ül mülk ve zulm'ü fesâd'ül mülk " diye buyurmuşlardır. Tercemesi ise şudur : Adalet mülkün temeli, zulüm mülkün fesadıdır.

Cenâb-ı Allah, kullarının hem kendilerine hem de beşeriyete faydalı olmaları için ilim edinmelerini bildirir. Peygâmbere Aleyhisselâm bir Hadis-i Şerifleri'nde şöyle buyurmuşlardır:"İlim Çin'de bile olsa arayınız." Zira, beşikten mezara kadar ilim tahsil edilmesi de diğer bir Kelâm-ı Şerifleridir. Bir diğer Hadis-i Şerif ise : " İlim; mü'minin bir zayıfı gibidir. (Kaybedip aradığı bir şey gibidir.) Nerede bulursa onu alır. " Ayrıca bir başka Hadis-i Şerifte de " Hikmetli söz müminin bir kaybı gibi aradığı şeydir. Onu nerede bulursa , malı gibi (benimser) alır." Diye haber verilmektedir. Hadis-i Şeriflerden birisi şu ki , " Ben ilmin şehriyim, Ali kapısıdır. " İlmi isteyen kapısına müracaat etsin mânâsındaki" Ene Medinetün ilmin Aliyyün babuha."

Aynı minvalde, Allah Kelâmı bir Hadis-i Kudsi'ye ehemmiyetle dikkatinizi çekeriz : " Batın ilmi benim sırrımdan bir sırdır ki, onu kulumun kalbinde hasıl ederim ve ona benden ma'da kimse vakıf olamaz. " Böylece, yine bir Hadis-i Kudsi'de buyurulduğu gibi, " İnsanın sırrı (cevheri) sırrımdır ve sırrımın sırrıdır. " Bu itibarla ilimlerin anası ilmi ledün'dür. Bir kamil mürşide mülaki olmadan dünyevi ilim derecen ne olursa olsun, ilm-i essaha vakıf olman mümkün değildir. Zira, sadır ilmi satır ilmine benzemez. Basit bir misal verecek olursak, ledüni ilim büyük bir deryadır. Madde ilmi ise onun içerisinde küçük bir kaya parçasıdır. Cenâb-ı Hakk Kur'ân-ı Kerîm'in ilk nazil olan Alak Sûre-yi Şerifesi'nin 1. Âyet-i Kerîmesinde : " İkra " yani "Oku " diye buyuruyor. İlmiyle amel etmeyen alimlere yazıklar

300 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

olsun ki onlar fisk-ı fücra düşmüşlerdir; ayırıcı oldukları gibi de yıkıcıdırlar. İlmi ile amel eden alimlerden ise Allah razı ve hoşnut olsun. Bu ne güzel bir hadis-i şeriftir ki; "Ümmetimin uleması, Beni İsrail Enbiyası gibidir. " Alimlerle ilgili 4. Nisa Sûre-yi Şerifesi'nin 126. Âyet-i Kerîmesi'nde de buyrulur ki:" Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. Allah (ilmi) ile herşeyi kuşatandır. "

Ey alimler ! Şu hususu çok iyi bilirsiniz ki, Sûret-i katiyede Evliyanın alime ihtiyacı yoktur ve fakat alimin ise Evliya'ya ihtiyacı çoktur. Cenâb-ı Allah 10. Yunus Sûre-yi Şerifesi'nin 64. Âyet-i Celîlesi'nde Evliyası hakkında şöyle buyuruyor : " Onlar için (Evliya) dünya hayatında ve ahirette her türlü beşaret ve müjde vardır. Allah'ın kelamında değişiklik yoktur. Bu büyük fevz-ü necattır. (Büyük kurtuluş ve saadete, selamete eriştir.)"

Üveysi Veli Arif-i Billâh Es-Seyyid Şeyh Mustafa Aziz Çınar (1900-1979) hazretleri de asrın ölçüleri içerisinde mazbut giyim kuşam ve etvar-ı hareket üzere olunmasında hassasiyet gösterirlerdi.

Arif-i Billâh Üveysi Evliyâullah Hazerâtı'ndan Ankaralı meşhur Esseyyid Mevlâna Küçük Hüseyin Efendi (1244-1348) şöyle buyurmuşlardır." Hu medet Allah !" Yani: Allah'ımız var, ne gamımız var, demektir. Bu mübarek kelamın ifade ettiği güzelliğe ulaşabilmek de ancak güzel ahlakla mümkündür.

Arif-i Billâh (Uncu) Nafiz Baba hazretleri (1886-1958) de insanın yaratılmasından, düşünme ve konuşmasından daha büyük kerâmet mi olur, diye buyurmakla ancak güzel ahlâk ile yüksek vasıflara ulaşmış insanların bu hâle mazhar olduklarını işaret ederler.

Bu münasebetle şu hususu bilhassa ifade ederiz ki, Kur'ân-ı Kerîm âyetleri her okunduğunda ayrı bir mana verir. Bir âyet-i kerîmeyi çeşitli zamanlarda birkaç defa okuyan, âyetin ayrı bir mana taşıdığına farkına varacakür. Pîr-i Sâni Esseyyid Ömer Fevzi Mardin Hazretleri de bu meyanda şöyle demişlerdir : " Ben Kur'ân-ı Kerîm'i her okuyuşumda o mübarek Âyetlerin apayrı mânâ taşıdıklarını devamlı olarak müşahade etmişimdir ."

Sanılmasın ki, beyaz kağıt üzerine dökülmüş siyah mürekkep harflerinden müteşekkil o mübarek Âyetler birer satırdan ibarettir. Yani cansızdır. Hakikat öyle olmayıp aslında canlıdırlar. Kibar-ı Kelamdır ki: Gönlünü tam olarak Allah'a bağlayıp, kalbi ile dilini bir ettiği gibi o anda dünyayı gönlünden tamamen silen nazarında siyah harfler hareketlenerek nur haline dönüşür ve bir müddet sonra müşekkel bir hal almaya başladıkları müşahede edilir. Eğer Hakk'a kurb halinde isen çok iyi bilesin ki Kur'ân-ı Kerîm'in tamamı, sûre-yi şerife ve âyet-i kerîmelerine misalen Fatiha Sûre-yi Şerifesi de aynen canlıdır. O mübarek Fatiha Sûresi gelse sana ve dese ki "Beni rahatsız ettin. Çağırdın ve geldim ." Ne yaparsın? Ey Allah'ın kulu bu ifade tarzı sana garip gelebilir amma velâkin gerçeğin ta kendisidir." Zira, Kur'ân-ı Azimü's-şan ilâhi ve semâvi Allah Kelâmı'dır. Yâni Cenâb-ı Hakkın zâtî dilidir. İşte, Kur'ân-ı Kerîm mevzuunda bu hususa çok dikkat et!" Ey hakikati arayan kişi! Natık-ı Kur'ân-ı tefekkür babında İmam Ali Keremallah-ıVeçhe Efendimizin " Ene, Natık-ı Kur'ân... " Kelam-ı kibarının taşıdığı manayı iyi fahmeyle. Burada biz Nahık-ı Kur'ân'dan değil, Natık-ı Kur'ân'dan bahsediyoruz. Zira, Hira dağında Hazret-i Peygâmbere Efendimizin üç defa " Hümeyra ! Hümeyra ! Hümeyra !.. " Hitab-ı Şerifleri'ndeki sır ile bazı mübarek dualarını" Benim Allah'ım" diye yapmaları (Elif, Lam, Mim) Âyet-i Celîlesinin sırrında aranmalıdır. Mevzuun ehemmiyeti derecesinde inceliği sebebiyle ya Ey Allah Evliyâsı biz burada sana hitap ettik. Nas bu sözümüze yabancıdır.

Mevzuun bütünlüğünü içerisine alan 69. Hâkka Sûre-yi Şerifesi'nin 51. Âyet-i Kerîmesi'nde" (Kur'ân-ı Kerîm) hakkal yakın Allah'ın kelamıdır." diye buyurulmaktadır.

Cenâb-ı Peygâmbere bir Hadis-i Şerifleri'nde " Ali'yi anmak ibadettir." diye buyururlar. Ehemmiyetine binaen bir diğer Hadis-i Şerifi kaydediyoruz. " Ümmetimin evliyâsı görülünce Allah hatırlanır ve anılır. Zira evliyanın yüzüyle müşerref olanın kalbinde Allah fikri bulunur." Bir diğer Hadis-i Şerif'te de buyrulur ki:" Cenâb-ı Hakk'ın velîleri onlardır ki görüldükte Allah hatıra gelir, illâ meğer ki gören kimsenin dünyadan başka bir arzusu olmasın."

Aynı ifade üzere 10. Yunus Sûre-yi Şerifesi'nin 62. Âyet-i Kerîmesi'nde Cenâb-ı Allah Evliyâsı hakkında şöyle buyurur : "Elâ inne evliyâallah lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenûn " Tercümesi" Biliniz ki, Allah'ın velileri için korku yoktur. Ve onlar mahzun da olmayacaklardır. " Zira, Evliâyâya düşman olanın düşmanı Allah'tır. Allah hiç düşman hedef seçilir mi ? Bu noktada deriz ki Enbiya masum ve Evliyâ mahfuzdur. Her ikisi de bizatihi Allah'ın korumasındadır. Onlar servet geldiği zaman sevinmezler ve gittiği zaman da yerinmezler. Nazarlarında servetin gelmesi ile gitmesi bir olduğu için önemsemezler. Bilelim ki Enbiya ve Evliyânın muamelesi Zati olarak re'sen Allah iledir. Allah'tan daha büyük servet olur mu?

Evliyaullah Hazerâtı'nın güzide vasıfları hakkında Cenâb-ı Hakk 58. Mücadele Sûre-yi Şerifesi'in 22. Âyet-i Kerîmesi'nde "Allah, onların kalplerine imanı yazmış (imanda kemale erdirmiş) ve onları (kamil seçkinleri) tarafından bir ruh ile (Allah; Ruh-ül Kudüs'ü ile) teyid etmiştir." diye buyurmaktadır. Yine 16. Nahl Sûre-yi Şerifesi'nin 2. Âyet-i Celîlesi'nde Hakk Teala Hazretleri'nin " Allah kullarından dilediğine (yüksek) hayata sebep olan Vahy' ile melekleri indirir. Ta ki, benden başka ilah yoktur benden sakınınız (diye) emrimi halka bildirirler. " emri şerifi mevcuttur.

Anaya, babaya " of " deme. Zira, Allah'ı gücendirirsin. Kur'ân-ı Kerîm'in 17. Esrâ Sûre-yi Şerifesi'nin 23. ve 24. Âyet-i Kerîmeleri'nde bu hususta şöyle buyurulmaktadır : " (Ana ve babadan) biri veya ikisi de yanınızda ihtiyarlırsa onlara (of !) deme (usanç gösterme) azarlama, iyi söz söyle, merhamet ve şevkat ile tevazu (saygı) göster. Ya Rabbi beni küçük iken besledikleri (bakıp gözettikleri) gibi onlara merhamet buyur, de." Asrımızda hanımlar tahrik edici her türlü davranıştan sakınmalı, tavr-ı hareketlerine dikkat etmeli, mazbut giyinmeli ve ehl-i hamakat hallerden kaçınmalıdır. Evlatlarının ilk temel muallimi ebeveyndir. Çocuklarını güzel ahlak üzere yetiştirmek hem kendilerine hem millete hem vatanlarına hizmet olup, tevhidin muhafazası için İslâm'a büyük saygı olduğu gibi beşeriyetin birlik ve dirliğine de ne güzel hizmettir. Yalnız bu hâl dahi Allah'ın

rızasını kazanmaya yeter derecededir. 17. Esrâ Sûre-yi Şerife-si'nin 85. Âyet-i Kerîmesi'nde şöyle buyurulmaktadır: " Ve sen bir şey için bunu yaparım deme, Allah isterse yaparım de. Çünkü, size (hakikat ilminden) ilminden az bir şey verilmiştir. " Bu hususa dikkatinizi çekeriz: Kadın-erkek, ey Allah'ın kulları iki cihanda selamet ve saadet isterseniz yalan söylemeyiniz, haset etmeyiniz, kin ve nefretten uzak durunuz , iftirada bulunmayınız, fitneden kaçındığınız gibi inkarcı ve mürai olmayınız ve diliniz küfre varmasın. İçki, kumar ve uyuşturucu gibi kötü itiyadların yanısıra çirkef gece hayatından da zinhar sakınınız.

Ey Allah kulları!

Özellikle çok çirkin olan fuhuş ve livatadan şiddetle sakınınız. Cenâb-ı Hakk 27. Neml Sûre-yi Şerifesi'nin 55. Âyet-i Kerîmesi'nde" Gerçekten kadınları bırakıp şehvetle erkeklere mi gideceksiniz ? Doğrusu siz ne yaptığınızı bilmez bir milletsiniz " ve yine 7. Araf Sûre-yi Şerifesi'nin 80. Âyet-i Celîlesi'nde de " Lut'u da gönderdik. Milletine , Siz, sizden önce alemlerde hiç kimsenin yapmadığı hayasızlığı mı yapıyorsunuz ? " ve devamen 81. Âyet-i Kerîmede ise " Siz kadınları bırakıp da şehvetle erkeklere mi yanaşıyorsunuz ? Muhakkak ki, siz (çok ileri giden) azgın bir kavimsiniz.' dedi " diye buyurmaktadır. Çok iyi bilinmektedir ki, Cenâb-ı Allah bu kavmi ve benzeri kavimleri böylesi suçlarından ötürü helâk etmiştir. Aynı bahiste Hazret-i Peygâmbir Efendimiz de bir hadis-i şeriflerinde " Kadın kıyafetine giren erkeklere ve erkek elbisesi giyen kadınlara Allah lanet etsin " diye buyurmuşlardır.

Bekaret ve iffet üzerinde azami derecede hassasiyetle durunuz. Her ne vasıta ile ve yaşı ne olursa olun, bekaretin izalesi ve fuhşa teşvik hususunda makam, mevkii ve şöhreti ne olursa olsun ve hangi ilim kisvesini de taşırsa taşısin ve hangi ilim diliyle konuşursa konuşsun vehiyil azmedenle azmettirenin haline !.. Bu cibilletsiz zümre dünyasında iken ebedi aleme göçüş üzere lanetlenmiş olarak bir eşek semeri gibi dünya hayatında cehennemleri sırtlarına vurulmuştur. Ne var ki, onlar iki nefes arasındaki ömürleri içinde bu yükün farkına varamazlar. Uyandıkları zaman ise iş işten çoktan geçmiştir. Bu hususta

Kur'ân-ı Kerîm'in hükmü sarîh olup çok şiddetli azap ifade eder. Bununla alakalı olarak, 17. Esrâ Sûre-yi Şerifesinin, 32. Âyet-i Celîlesinde Cenâb-ı Allah buyuruyor ki: "Zinaya yaklaşmayınız. O pek fena bir şey ve kötü bir yoldur." Önemine binaen bir diğeri ise Kur'ân-ı Kerîm'in 24. Nûr Sûre-yi Şerifesi'nin 19. Âyet-i Celîlesi'nde şöyle tebliğ edilmiştir : " Mûminler arasında fuhuş (her türlü iffetsizlik) şayi olmasını (yayılmasını) arzu edenlere dünya ve ahirette elemli azap vardır." Yine aynı Sûre-yi Şerife'nin 23. Âyet-i Celîlesi'nde şu hususa önemle dikkat çekilmektedir : "Hiçbir şeyden haberi olmayan Müslüman ve iffet sahibi kadınlara zina isnad edenler, dünya ve ahirette lanet olundular. Onlara büyük azap vardır." Ayrıca, Kur'ân-ı Kerîm'in 35. Fatır Sûre-yi Şerifesi'nin 45. Âyet-i Kerîmesi'nde buyrulur ki;" Eğer Allah insanları kazandıkları günahların derecelerine göre muaheze etse idi yeryüzünde bir yürüyen bırakmazdı. Velâkin, onların cezalarını muayyen bir vakte bırakıp geciktirir."

Yine 45. Casiye Sûre-yi Şerifesi'nin 23. Âyet-i Celîlesi'nde nefsi emmaresi peşinde kendisini acaip duygu ve düşünceler içerisinde görerek heva ve hevesine takılmış mağrurane ömür tüketenler için şöyle buyrulmaktadır : " Hevasını kendine ilâh ittihaz edeni görmez misin ? " Ve devamen 25. Furkan Sûre-yi Şerifesi'nin 43. Âyet-i Kerîmesi'nde ise" Hevasını mabud edinen o kimseyi gördün mü ? " diye buyrulmaktadır. Üzerinde dikkatle durulması lâzım gelen bir diğerk emri kebir şudur: 17. Esrâ Sûre-yi Şerifesi'nin 37. ve 38. Âyet-i Celîlelerinde " Yeryüzünde mağrurane yürüme, ayağınla yeri delemezsin. Ve başınla dağlara kadar yükselemezsin, bütün bu fenâ şeyler Rabbinin indinde mekruhtur" diye buyrulur. Yukarıdaki Âyet-i Celîleleri tefekkür etmesini bilen akıl sahibi bir kimse nefis atına binip cemiyet içinde sadist duygu ve düşüncelerle Allah ve insanlara düşmanlık güdere , derde devadan gayrı ne ararsan bulunur tabirine uygun vaziyette zavallılık hüviyeti içerisinde boşu boşuna ömür tüketmez ve ehl-i hamakat zümresinden olarak hiçbir zaman hesabı badehu görüleceklerden biri olarak kendisini gülünç hallere düşürmez.

Şu veya bu menfaat karşılığı olarak bir anın dünyevi zevkleri

için ukbasını yakanlara çok acırım. Yukarıda bahsedilen kötü duygu ve düşünce sahibi nefis-i sefihlerin büyük ders alması gereken bir husus da Erenler'in baştacı Cenâb-ı Üveys'el Karani Efendimizin böyleleri hakkında çok kısa bir dua-yı şeriflerini buraya dercediyoruz. " El Aman, El Aman...Ya Hannan...Ya Mennan...Ya Rahman...Cehennem ateşinden, Cehennem deşet veren manzarasından sana sığınırım Ya Allahım. " Makamın, mevkiin, ilmin ile şöretin ve sıfatın, her ne olursa olsun ve kim olursan ol, ister şah, ister padişah, ister kral ya da melik veya melike olman hiç farketmez eğer biraz kendine acıma duygu ve düşüncen var da, kurtuluşa ermek istersen, ya ey biçare yukarıda ihtisaren kaydedilen ve selamet için bize ikram edilen bu mübarek duayı çok iyi düşün ve iyi anlamaya bak !.. Bu mübarek dua Ulu Zâtın kendileri için değil, Onun dilinden Allah'ın cümle kullarına bir ikramıdır.

Cenâb-ı Allah'ın yarattığı hiçbir kulunun Zâtına dil uzatılamaz. Çünkü; her yaratılmışın Zâtı Hakk'tır. Kötülenen fiillerdir. Hazret-i Ali Efendimiz buyururlar ki" İbadet ve ihlâs gibi mühim işler akıllı kimselerin vazifesidir. " Diğer bir Kelam-ı Şeriflerinde de " insanlar bilmediklerinin düşmanıdır. " diye buyururlar. Bu Kibar-ı Kelama uygun olarak biz de deriz ki, ibâdet bir kimsenin ahlakını düzeltmiyorsa, o kimse veya kimseler ibâdeti terketmelidir. Hazret-i Peygâmbere Efendimiz iffet ve ismetini muhafaza eden ehl-i namus hakkında bir Hadis-i Şerifleri'nde şöyle buyurmuşlardır : " Cennet anaların ayağı altındadır."

Yukarıdaki mevzuu da içerisine aldığı gibi çok geniş fiili sahada beşeriyeti ihata eden aşağıda zikredeceğimiz Âyet-i Celîlenin hışmina ve ağır sillesine maruz kalmaktan Cenâb-ı Allah müminleri korusun. 7. A'raf Sûre-yi Şerifesi'nin 179. Âyet-i Celîlesi şöyledir : " And olsun ki, biz cinlerin ve insanların bir çoğunu Cehennem için yarattık. Onların kalpleri vardır, ama anlamazlar. Gözleri vardır, ama o gözlerle görmezler. Kulakları vardır, ama bunlarla işitmezler. Onlar hayvan gibidirler. Hatta, daha da sapıktırlar. Gafil olanlar da işte bunlardır. Ya Muhammed, onlar duymazlar, görmezler. "

306 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

Dü cihanda saltanat sahibi kadın evliyanın en yücresi Cenâb-ı Seyyide-i Masume-i Ekber Fatîmetüz-Zehra Radyallahuanha veya Selâmallahı Aleyha Vâlide-i Macidemize nispetle vasıfları kaydedildiği ve hadis-i şerifte bildirildiği veçhile her iffet ve ismet sahibi hatun kişi hakikat aleminde de kendilerinin himayelerinde olarak Cennet bahçesinin birer gülüdürler. Bu münasebetle Ehl-i Beyt-i Resulullah Efendilerimiz hakkındaki Kur'ân-ı Kerîm'in 42. Şurâ Sûre-yi Şerifesi'nin 23. Âyet-i Celîlesinde de şöyle buyurulmaktadır: " Bunlar Allah'ın, iman getirip iyi amel işleyen kullarına müjdelediği mükafatlarıdır. De ki risaletimin tebliği hususunda akrabamı sevmenizden başka sizden hiç bir ücret istemiyorum. Her kim iyilik kazanmışsa onun mükafatını arttırırız.

Vesile teşkil etmişken aşağıdaki hadis-i şerife önemle dikkat etmeliyiz:

" Peygâmbere efendimizin : " İlahi onu (Hasan'ı) Rûh-ül Kudüsle teyid et" diye niyaz buyurdıkları hakkında ."

Seyyidül Kainat Efendimiz hadis-i şeriflerinde şöyle buyuruyorlar : " Rabbiniz birdir, Pederiniz birdir. Ne Arabın Aceme, ve Acemin Araba, ne kırmızının siyahiye, ne de siyahinin kırmızıya üstünlük hakkı yoktur. Takvâdan gayrı. (Allah'tan sakınıp emirlerini yapmak ve nehiyelerinden sakınmaktan gayrı.)"

Bu Kelam-ı Şerif'ten ilham ile deriz ki " ne beyazın siyaha, ne zenginin fakire, ne padişahın köleye, hiçbir üstünlüğü bulunmadığı gayet açık olarak anlaşılıyor. Üstün olan yalnız takvâ sahiplerinin olduğu apaşikardır. Bunun içerisinde hassaten " Vera" hususunu bilhassa belirtmek isteriz. 91. Şems Sûre-yi Şerifesi'nin 8. Âyet-i Celîlesinde" Fücürünü da takvasını da ilham etti." Emri şerifi bize bu hususu gayet açık olarak anlatmaktadır. Yine Kur'ân-ı Kerîm'in 22. Hac Sûre-yi Şerifesinin 37. Âyet-i Celîlesinde şöyle buyurulur : " Kurbanın fukaraya verilen eti ve akıtılan kanı Allah'ın rızasını temin etmez, ancak sizden takvânız Allanın rızasına isabet eder. " Demek ki Takvâ, kötülüklerden şiddetle sakınmak ve iyiliklere süratle koşmaktır ki, bu da ancak güzel ahlakla mümkündür.

Ey güzel ahlaklı hatun kişi, temiz vasıflarını kullanarak hiç kimseyi küçük görme. Gerçek tevazuudan ayrılma ve eğer mümkünse mahviyet sahibi olmaya bak. Muamelende ise Allah kullarına karşı adil davranış içerisinde güler yüzlü ve tatlı dilli ol. Eğer şartların elveriyorsa fakir fukaraya acıyan rikkat-i kalp sahibi, yani yufka yürekli hal ehli kimselerden olmağa bak ki, Allah'ın cemal tecellilerine mazhar olarak Hakk'a kavuşmuş olasın. Öyle ki, misal teşkil etmesi açısından 9. Tevbe Sûre-yi Şerifesi'nin 114. Âyet-i Kerîmesi'nde Cenâb-ı Allah şöyle buyurmaktadır: " İbrahim (Allah aşkı ve halk alaka ve gayreti ile) çok ah çeker (içte ızdırap çeker), kalbi rakik (hassas) halim idi (halka karşı rahmani tecelliye mazhardı)." Ayrıca, 11. Hûd Sûre-yi Şerifesi'nin 75. Âyet-i Kerîmesi'nde " İbrahim, halim, rakik, halka acır ve onlar için Allah'a yalvarırdı. (İşte Bekabillah mertebesine nail olanların hali budur. Halk için yaşamak, halk için çalışmak, saadette kederde halk ile alakalı olmak.) " diye buyurulmaktadır. Mevzu-u bahis olan ruh hali, Hazret-i İbrahim'e izafeten açıkça vurgulanmıştır. Bununla alakalı olarak 2. Bakara Sûre-yi Şerifesi'nin 195. Âyet-i Kerîmesi'nde ise " Ve Allah iyilik edenleri sever." diye buyurulmaktadır. Ve 9. Tevbe Sûre-yi Şerifesi'nin 108. Âyet-i Kerîmesi'nde " Ve Allah temizlenenleri sever. " ifadesi mevcuttur. Aynı zamanda 5. Maide Sûre-yi Şerifesi'nin 54. Âyet-i Kerîmesi'nde bu husustaki beyan-ı İlâhi şudur: " O (Allah) onları sever, onlar da O'nu (Allahı) severler."

Yeri gelmişken ehemmiyetine binaen ailenin dikkatini şu noktaya çekmek isteriz: Beşeriyetin büyük ızdırap kaynaklarından birisi olan ne idüğü belirsiz münkir ve münafık zümresinin çeşitli menfaat duygu ve düşüncesi içerisinde Cenâb-ı Allah'ın hiç hoşlanmadığı nüfus planlaması gibi İslâm'a ve beşeriyete zulüm yoluyla ihanet içerisinde Hakk'tan gafil ve Hakikatten uzak yapılan envai çeşit propaganda neticesi çocuk aldırma ve düşürmeleri gibi katliam yapanlar hakkında Hazret-i Peygâmbir Efendimizin bir mübarek kelamını ibret vesikası olarak burada kaydediyoruz. " Nikâhlanınız. Çoğalınız. " Yani " Evleniniz, çoğalınız."; " Ümmetimin çoğu ile iftihar ederim."

İbrahim Hakkı Erzurumi Hazretleri de Marifetname isimli

mübarek eserinde aynı hadisi şöyle tefsir etmektedirler. "Evleniniz, çoğalınız. Kıyâmet gününde ümmetlere karşı sizinle övünürüm. Velew ki düşük çocuk da olsa " Ayrıca Hazret-i Peygâmbir " Fakirlik korkusuyla evlenmeyen bizden değildir." diye buyurmuşlardır. Kaldı ki Kur'ân-ı Kerîm'in 17. Esrâ Sûre-yi Şerifesi'nin 31. Âyet-i Kerîmesi'nde " Zaruret korkusuyla evladınızı katletmeyiniz. Biz onları ve sizi besleriz, evlat katli büyük bir hatadır. " diye buyurulmaktadır.. Yine Kur'ân-ı Kerîm'in 4. Nisâ Sûre-yi Şerifesi'nin 29. Âyet-i Celîlesi'nde şu ilahi ihtar bulunmaktadır:" Nefsinizi (kendinizi) ve nefsiniz gibi olan bir mümini öldürmeyiniz (ne intihar ediniz ne de bir başkasını öldürünüz.)"

Yüce Kitabımız Aile ile ilgili toplu nasihatleri çerçevesinde 6. Enam Sûre-yi Şerifesi'nin 151. Âyet-i Celîlesi'nde şöyle buyurur: "Onlara de ki ;Gelin size Allah'ın haram eylediği şeyleri ben söyleyeyim, O'na hiçbir şey şerik etmeyin (Allah'a şerik koşmayın)

* Baba ve ananıza iyilik edin.

* Fıkaralıktan korkarak evladınızı öldürmeyin. Onları ve sizi besleriz.

* Aşîkar ve gizli fuşsiyyata (kötülöklere, günah işlere) ve fenalıklara yanaşmayın.

* Allah'ın haram kıldığı katli-ni nefsi (bir insanı veya kendini öldürmek cinayetini) irtikab etmeyin. Meğer ki hak ile şer'i hükm ile ola."

İşte bunlardır ki Allah emir ve tavsiye ediyor. Ta ki taakul edersiniz.

Edep yahu !..

" Edepli ona derler ki ses tonu hiçbir zaman Hazret-i Peygâmbir Efendimizin mübarek ses tonu üzerinde olmamak gerekir. " Buna dair 49. Hucurat Sûre-yi Şerifesi'nin 2. Âyet-i Kerîmesi'nde buyuruluyor ki : " Ey müminler sesinizi Nebi'nin sesinden yüksek kaldırmayınız."

Bu vesile ile , asır nedir, bunu muhtasar olarak ifade edelim. Gerçek manada asır takvim yılına göre hesap edilmiş nasın bildiği gibi dalya denilen yüz sene değildir. Bu galattır. Asrın, ciddi lügatlerdeki mesela büyük lügatlerin başında gelenlerden Şemseddin-i Sami Bey'in Kamus-u Türki'sinde manası: müddeti belli bir zaman değildir diye ifade edilir. Tarihin her yüz senesine asır demek yanlıştır. Yüz sene denmesinin sebebi gerçek manada değil dünyevi muamelat bakımındandır. Bu ise hakikati ifade etmez. Asıl asır; iki Gavs arasında geçen devredir. Bu devre bir dem ki, bir saat, bir gün, bir ay, bir yıl on sene ve oniki sene vs. olabilir. Buna bir misal ; yediyüz sene sonra bilavasıta yani doğrudan doğruya (Ey benim Şeyh-i Ekber-i Sâni'm hitab-ı ızze)' sine mazhar olup mübarek Gavsiyet makamının son nefesine kadar üzerinde uzun yıllar bulunduğu Sultan Ömer Fevzi Mardin Hazretlerinin 1 Mart 1953'de alem-i cemâle intikalini müteakip Gavsiyet makamı yedd-i vahitde aynı anda ve kesintisiz Yemen'deki ol mübarek Zat'a intikal etmiş ve onun üzerinde sekiz ay kaldıktan sonra o zat-ı şerifin de Hakk'a yürümesi ile an-ı vahitde Gavsıyyet tekrar İstanbul'da Ömer Fevzi Mardin Hazretleri'nin zatıyyun halifesinden Arif-i Billah Esseyyid .(Uncu) Nafiz Baba Hazretlerine (1886 - 1958), yine aynı yıl Kasım ayından itibaren gelmiş ve Hakk'a yürüdüğü 1958 senesinin Haziran ayına kadar uhdesinde bulunmuştur.

Şeyh-i Ekber Muhiddin-i Arabi Hazretleri'nin de buyurdıkları veçhile " Yalnız Gavs hakikat aleminden, yani öbür dünyadan gelir. Bunun dışındaki bütün velâyet makamları bu dünyada çalışılarak elde edilir." Bununla beraber Pîr-i Sâni Ömer Fevzi Mardin Hazretleri de Gavs gibi Kutub'un da aynı muamele-ye tâbi olduğunu bildirirler. Bu makamların başında da Gavsıyyet 'ten önce Kutbiyyet gelir. Zira, Gavsıyyet verilmeden önce Kutbiyyet verilir. Allah Kelâmı Bir Hadis-i Kutsî'de şöyle buyrulur:" Kul nevafile-i ibadet ile bana yaklaşmakta devam üzere olur. Ta ben onu sevinceye kadar (o bende fani oluncaya kadar) ben onu sevince ise artık şol kulağı olurum ki O, benimle iştir ve onun ol gözü olurum ki, O, benimle görür; Onun o lisanı olurum ki, o benimle nakleder (söyler), onun ol eli olurum ki, O; benimle tutar; Onun ol ayağı olurum ki benimle yürür. (Hülasa öyle ki:) O

benimle işitir, benimle görür ve benimle işler. " Buna dair bir hadis-i Şerifte ise bildirilmektedir ki," Beni isteyen buldu; beni bulan sevdi, beni seveni (severim, nefisini) ben öldürürüm (fakat) öldürdüğümün diyeti ben olurum."

Şimdi bu hususa dair bir ikinci misal daha verelim: Gavsıyyet makamı'nı hamil Şeyhim Arif-i Billah Esseyid Mustafa Aziz Çınar Hazretleri'nin Hakk'a yürüdükleri 5 Mart 1979 tarihinden itibaren aynı anda Gavsıyyet makamı Halveti-Celveti Tarikati'nden.... ol Zât-ı Şerife intikal etmiştir. 1981 senesi Mart ayında yaptığımız Duâ-yı şerife mübârek Şeyhim ile beraber o mübârek Zât teşrif ederek duamıza teveccühte bulundular. Bu münasebetle Cenâb-ı Allah'a nâ-mütenâhi hamdimiz ve şükrümüz vardır.

Yine ol mübarek Zât'ın Hakk'a intikalini müteakip 1983 senesi Şubat ayında emanet-i şerifin Arif-i Eşref Şeyh Muharrem Küçük Hazretleri'ne intikali bizzat Gavs-ı Âzam Esseyid Ahmed Abdülkadir Geylâni Hazretleri tarafından onbeş dakikalık zikri şerifi müteakip Kâinata hitaben ilan edilmiştir. Şeyh Muharrem Hazretleri'nin Hakk'a yürüyüşleri 24 Mart 1983 tür. Mezkûr tarihten itibaren yer değiştiren Ebu'l Vakt dediğimiz Gavsıyyet makamını hamil mübarek Zât'a bizden selâm ve hürmet olsun. Başta Peygâamber Efendimiz ve İmam Ali Keremallahı Veçhe ile Üveys'el Karani Efendilerimiz Hazeâtı olmak üzere büyük Velîlerin çok önceden mevcut tebşiratları veçhile Gavsıyyetin Türkiye'ye, yani İstanbul'a tekrar geleceği müjdelenmiştir. Ol Zât'ın da muayyen bir müddet sonra Hakk'a yürümelerini müteakip Gavsıyyet'in uzunca bir zaman mekan değiştirerek başka bir yere gideceği işareti verilmiştir. Bu mevzuu da içerisine alan " Lâ ilâhe illallah külli yevmin hüve fi şe'in " Allah kelâmı ve Kur'ân dili Evrâd-ı Şerife'mizin dördüncü, son satırında bildirildiği veçhile Allah, her gün ayrı bir şanda, ayrı bir tecellide ve ayrı bir zuhurdadır. Cenâb-ı Hak seneyi oniki aya ayırmıştır. Her ayın bir günü, her günün bir saati, her saatin bir saniyesi, her saniyenin bir salisesi vardır ki, ekmel yani mükemmel olarak bunu " ân-ı mukasem" değil" ân-ı vahit" ifadesiyle dile getirdiğimizde buna zaman içinde zaman dediğimiz gibi bölünmeyen zaman

olarak da ifade edebiliriz. Mevzu ile alakası bakımından 9. Tevbe Sûre-yi Şerifesi'nin 36. Âyet-i Kerîmesinde şöyle buyurulmaktadır: " Allah'ın yanında ayların sayısı Kitabında göklerin, yerin yaratıldığı günden beri onikidir. Onların dördü (Recep, Zilkâde, Zilhicce ve Muharrem'dir) muhteremdir. İşte bu, dosdoğru bir dindir. Artık o aylarda kendinize zulüm etmeyin. Bütün müşrikler sizin ile kıtal ettikleri gibi siz de bütün onlara kıtal edin. Biliniz ki Allah sakınanlarla beraberdir."

Gavsîyet'te bir an, bir lâhza yâni kirpik açıp kapayınca kadar dahi olsa zaman inkıtâı olamaz. Aksi hâlde Cenâb-ı Hak tekâmülü bir anda durdurur. Bu hâl ise herşeyin sonu demektir. Onun içindir ki, nisâ'ya (kadın) Gavs'lık verilmediği gibi Peygamberlik ile hakiki manada Şeyhlik de tevcih edilmemiştir. Zira irşad ve tekâmül bir an bile olsa durmaz. Halbuki hayız hâli bunlara manidir. Kaldı ki, nice yüce Evliyâlık Makamı'nda büyük Kadınlar vardır. Herbiri pek çok ve nice sayısız Allah kuluna şefaath edeceklerdir. Bunlar da Hak Teala Hazretleri'nin gizli hazinelerine sahip (Hak Dostları)' dir ve Allah Sevgilileridir. Hadis-i Şerife göre FATİMA-tü-Zehra, ve mübarek validesi Hadice'tül Kübrâ, Meryem ve Asiye Valdelerimiz olmak üzere ayrıca bir misal olarak Rabia Advîye Sultam da büyük kadın evliyâ meyânında zikrederiz. Esasında her asırda kadın-erkek evliya kıyâmet gününe kadar mevcuttur ve olacaktır. Bu hâl Dünya'da olduğu gibi Hakikat hayatında da berdevamdır.

Marifetname'de de işaret edildiği gibi Şah-ı Velayet Emir'el Mümin'in, Esseyid Aliy-yül Murtaza Efendimiz şöyle buyurmuşlardır : " Sen kendini sanırsın bir parça küçük, halbuki sende âlem var, en büyük." Bu hususta Hazret-i Ömer şöyle dedi: " Benim kalbim Rabbi'mi görmüştür. " Hazret-i Ali ise şöyle buyurdu : "Müşahede gözün görmesi değildir. Lakin irfan nuruyla kalbin görmesidir ki , görmediğim Rabb'a kulluk yapmam sözü buna işarettir." Yine bu minvalde Eba Turab, Haydar-i Kerrâr Efendimiz kelimâ-ı kibarlarında buyururlar ki:"Eğer ben, Hazret-i Peygâmbere'nin (SAV) mübarek ağzından duyduğum sırları size söylesem, siz Ali yalancısıdır, bunu kim duydu ki ?" dersiniz." Allah velisi ömrünce halini gizlemek üzere olsa dahi cümle alem

312 Gavs-ı Âzam Hazret-i Pîr Seyyid Abdüsselâm

onun evliyalığını söyler.

Bu kibar-ı kelâmdan da anlaşılacağı üzere : Vahdeti vücud dediğimiz tek vücud Cenâb-ı Allah'a mahsustur. Öyle ise saltanat-ı ilahi sahibi yalnız Allah'tır. Arûsi-yi Selâmi Tarîkatı Şerifine bağlı Ömeri Kolu'nun Pîr-i Sâni makamında bulunan aziz Şeyhim Mustafa Aziz Çınar Hazretleri dediler ki : " Şayet, Cenâb-ı Hak seni hayırlı bir hizmette ve hizmetlerde kullanmışsa ya da kullanıyorsa kendine paye çıkarma. Tevazu üzere ve mahviyet içre edebini muhafaza ederek sana düşen iki rekat şükür namazıdır. Allah'ın verdiği bu nimetlere hamdedesin. Bununla beraber Hakk'ın hoşuna gitmeyen gurur, kibir, yaratmak ve irade gibi sözlerden, şiddetle sakınmasını bilesin."

Pîr-i Sâni Ömer Fevzi Mardin Hazretleri şöyle buyururlar : "Sahte şeyhlerin verdikleri tesbihleri çekmeyiniz, zarar görürsünüz."

Hazreti Pîr Efendimiz ise ; " Nefs-i emmâreye hüsnü zan etmeyiniz, zarar görürsünüz. " diye buyururlar. Bu hususta İki Gavs-ı Enâm isimli kitab-ı şerifte de mütemmim malumat mevcuttur. Bilvesile Aktab-ı Arbaa Hazerâtı ki; Gavs-ı Âzam Esseyyid Ahmed Abdülkadir Geylâni, Gavs-ı Âzam Esseyyid Ahmed El Rufai, Gavs-ı Âzam Esseyyid Ahmed El Bedevi, Gavs-ı Âzam Esseyyid Abdüsselâm El Esmer'ül Semerani Fituri Efendilerimize biz aciz bendelerinden ta'zim ve tekrîm ola.

Hadis-i Şerifte buyurulur ki:

" (Üç şey) yalan ve iftiranın en büyüklerindedir. Kişinin kendi babasından başkasına nisbet iddiası; görmediği bir şeyin kendisine rüyada gösterildiğini iddia etmesi, Resulullah'ın söylemediği bir şeyi söyledi demesi "

Şârih : Kerbelâ-yı Şâh-ı Şehidan Hazret-i İmam Hüseyin Efendimiz ahfadı olup devamen Kaptan-ı Deryâ Şehit Turgut Reis Paşa soyundan 41. göbek Sâdâd-ı Kiram'dan Arûsi-yi Selâmi Tarîkat-ı Şerifi hizmetkârı

Allah Fakiri Esseyyid Mehmet Faik Erbil

